Mahmut Makal

Azap Toprakları

AZAP TOPRAKLARI

YAYIN NO: 506

AZAP TOPRAKLARI
Emine Işınsu

© Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 16228

1. Basım, 1970
.....
Bilge Kültür Sanat, 1. Basım, 2012

ISBN: 978 - 605 - 5261 - 06 - 1

Yayın Yönetmeni: *Ahmet Nuri Yüksel*
Yayına Hazırlayan: *Osman Sevim*
Kapak: *Kenan Özcan*
Baskı: *Yaylacık Matbaası*
Litros Yolu Fatih San. Sit. No: 12/197-203 Topkapı
Tel: (0212) 612 58 60
Kapak Baskı: *Saner Matbaacılık*
Cilt: *Yedigün Mücellithanesi*

BİLGE KÜLTÜR SANAT
Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han No: 3 Kat: 1 34110 Cağaloğlu / İSTANBUL
Tel: (0212) 520 72 53 - 513 85 04 Fax: (0212) 511 47 74
bilge@bilgeyayincilik.com www.bilgeyayincilik.com

AZAP TOPRAKLARI

EMİNE IŞINSU

BİLGE
KÜLTÜR
SANAT

Emine Işınsu

Töre, Hisar ve Türk Edebiyatı gibi dergilerde yayımlanan şiir ve hikâyelerine, ödüllü oyunlarına, Sabah, Yeni İstanbul gibi gazetelerde köşe yazarlığına ve 1971-1981 yılları arasında Türk entelektüel hayatının bir nirengi noktası olan Töre Dergisi'nin sahipliğine ve editörlüğüne rağmen Emine Işınsu en çok romanları ile tanınır.

Roman konuları arasında kadının tutsaklığı, Türklerin tutsaklığı (Bulgaristan, Kerkük, Batı Trakya), Türkiye'nin sancıları öne çıkar. Son dönem eserlerinde Türk tasavvufunun zirveleri Yunus Emre, Niyâzî Mısrî, Hacı Bayram Veli ve Hacı Bektaş Veli'nin hayatları ele alınmıştır.

Ödüller:

"Küçük Dünya" ile Turizm Bakanlığı Sanat Armağanı; "Ak Topraklar" ile Türk Edebiyatı Vakfı Roman Ödülü; "Bir Yürek Satıldı" oyunu ile Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Radyofonik Oyun Yarışması'nda dram dalı birinciliği; "Sancı" ile Türkiye Millî Kültür Vakfı Roman Ödülü; "Canbaz" ile Türkiye Yazarlar Birliği Roman Ödülü; Türk Ocakları Hamdullah Suphi Tanrıöver Armağanı; Karaman Türk Dili Ödülleri, "Türkçeyi Doğru ve Güzel Kullanan Yazar Ödülü"; İLESAM (Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği), "Şeref Ödülü"; Türkiye Yazarlar Birliği-İstanbul Şubesi, "Ömür Boyu Roman Ödülü"

Eserleri:

Romanları: Küçük Dünya (1966), Azap Toprakları (1970), Ak Topraklar (1971), Tutsak (1973), Sancı (1974), Çiçekler Büyür (1978), Canbaz (1982), Kaf Dağı'nın Ardında (1988), Alpaslan (1990), Atlı Karınca (1990), Cumhuriyet Türküsü (1993), Nisan Yağmuru (1997), Havva (1999), Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri (2002), Bukağı (2004), Hacı Bayram (2005), Hacı Bektaş Veli (2008)

Oyunları: Bir Yürek Satıldı (1967), oyun "Un coeur aux encheres" başlığıyla Fransızca da yayımlanmıştır (1991), Bir Milyon İğne (1967), Ne Mutlu Türk'üm Diyene (1969), Adsız Kahramanlar (1975)

Diğer Eserleri: İki Nokta (Şiir, 1965), Dost Diye Diye (deneme, 1995), Bir Gece Yıldızlarla (hikâyeler, 1991)

Işınsu, 1938'de Kars'ta doğdu. Şair ve yazar Halide Nusret Zorlutuna ile Tümgeneral Aziz Vecihi Zorlutuna'nın kızıdır. Prof. Dr. İskender Öksüz ile evli ve üç çocuk annesidir.

Bana, bütün insanların dertlerini
özüm yüreğimde duymayı öğreten
canım anneme…

Bu; Batı Trakya'da yaşayan ve her dakika kan kusan insanların hikâyesidir. O insanlar yerle gök arasında yalnızdır, kaderlerini yaşarlar…

Ellerimi uzatsam... erişemem! Onlardan biri ulaştı bana; üç gün üç gece dinledim hikâyeyi…

Siz onu Mehmet diye bileceksiniz; Mehmet iyidir şimdi anavatanda; Sakine'nin doğumu yaklaştı.

Ya Bekir, ya Selim... hatta Nazlı? Onları hiç bilemem!

Tanrı, cümlesinin yardımcısı olsun.

* * *

Mehmet bana dedi ki:

– Meriç'in kıyısına vardığımızda, çoktan sabah olmuştu. Şoförün bizi teslim ettiği adam:

– Geç kaldınız vire, akşama kadar beklemeniz lâzım... dedi.

Şoför parasını alıp savuştu, biz sazların arasına saklandık. Ekmek, su falan getiren olmadı; zaten korkudan kimsede bir şey yiyecek takat kalmamıştı ya... Yalnız susadık, çok susadık... Kimse konuşmuyordu. Hristo içini çekiyordu; Sakine sararıp solmuştu, belli midesi bulanıyor, başı dönüyordu... Neyse uzatmayalım, akşam oldu... Geçti... Bacaklarımız, bellerimiz tutulmuştu, öyle beklemekten. Sabaha yakın geldi adam, çağırdı bizi. Sürüne sürüne gittik, kayık bekliyordu. Hristo atladı, arkasından ben, Sakine'yi tutup çektim... İşte o

sırada silâhlar patladı, kurşunlar yağmaya başladı üzerimize; Kâmil'in bir ayağı takılakaldı sandala, düştü. Kayıkçı küreklere yapıştı:

– Yatın! diye bağırdı bize.

Birden kıyıdan uzaklaştığımı fark ettim; Sakine bağırıyordu, Hristo omuzlarını yakaladı:

– Vire onu bırakacak mısın, bu kalleşlerin toprağında?

– Kim demiş bırakacağım diye!

– Öldü o, öldü... diye bağırdı sandalcı, atma kendini vire, beklemeyiz seni…

Sakine koluma yapıştı, onu itip nasıl suya daldığımı bilmiyorum... Sağıma soluma kurşunlar düşüyordu. Bir de Sakine'nin hep bağırdığını hatırlıyorum. Cesedi yedeğime alıp kayığa doğru yüzmeye başladım. Zavallı garip, bir kurşun daha yedi... Sular kırmızıya boyanmıştı, o ara nasıl fark ettim bilmem. Kayık hızla uzaklaşıyordu, pek takatim kalmamıştı... Başımı çıkardıkça, Hristo'nun kayıkçı ile mücadele ettiğini görüyordum... "Ya Allah, ya Allah…" diyordum ha bire... Ak Hoca'ya benzer bir yüz mü gördüm, yoksa Bekir miydi beni iten? Varmışım sandala, cesedi uzatmaya çalıştım, Hristo ile Sakine çektiler, sonra beni aldılar. Kayıkçı bayılmış yatıyordu; Hristo davrandı küreklere; kurşunlar artık bize değemeyecekti.

– Besbelli benim için bu kurşunlar, dedi Hristo. Yazık oldu biçareye... Yazık!..

– Belki de onu tanımışlardı, dedim.

Sakine anladı, Hristo anlamadı; bilmez ki Kâmil'i.

– Ama iyi yaptın Mehmet, çok iyi yaptın... Ölüsünün bile kalmasını istemezdim o topraklarda; Türkiye'de gömelim onu... Sonra içini çekti; beni de orda gömerler inşallah... İnşallah geri göndermezler, ha Mehmet, ne dersin? Sen bilmezsin Türkiye'yi, ben orda doğdum; buraya döndüğüme bin pişman oldum.

Hristo söylenip duruyordu, ben, Sakine'nin bohçasını çözüp, kayıkçıyı bağladım; "Hele bir kıyıya varalım, ondan sonra açarız inşallah!" diyordum... "İzmir," diyordu Hristo... "Bekir," diyordu… Cesedin kanları, kayığı da kırmızıya boyamıştı, onun yüzüne baktıkça Ali'yi görür gibi oluyordum. Bir oğul babaya anca bu kadar benzerdi... "İki tarafı da gördüm, mukayese ettim, Türkiye'yi seçtim... Beni geri göndermezler, di mi ha Mehmet?" Bu adamın hiç susmağı olmaz mıydı?

SONUN BAŞLANGICI

Kar, geceden beri devam ediyordu. Bitip tükenmeyecek gibi görünen beyazın en ağırı köyü bastırmış, boğmuş. Ezilmiş büzülmüş, çirkin hayvanlara benzeyen evlerden ince dumanlar, kara şeritler çize çize göğe yükseliyordu. Bu şeritler cana alâmet. Oysa her yer ölü gibi. Ölüde can, isli dumanlarla fırlıyor yerden göğe. Uzaklarda bir yerde kaybolup dağılıyor. Ölü, yaşıyor yalnız.

Mehmet, sobaya odun attı, sonra iri ve nasırlı ellerini pantolonuna sürüp temizledi.

– Abe böyle giderse, odun yetmez bu kış.

Sözüne cevap veren çıkmadı. Mehmet, gözlerini sobaya dikip sustu. Kırmızı alevler dil dil dışarıya fırlayıp fırlayıp, kaçıyorlardı. Şeytanın düğünü! Birden kapı tekmelenip açıldı, kara bulanmış bir küçük adam düştü ortaya, ardından kapı gıcır gıcır kapandı. Çocuk, ellerini beline koyup haykırdı:

– Öldü... Öldü ya'u!

Morarmış yüzünde kara gözlerinin ışığı söndü:

– Ses kesildi... Öldü derim, duymaz mısınız?

O zaman bir rahat soluk dolaştı kahvede. Gerilmiş yüzlerde çizgiler belirdi, gevşediler.

– Allah rahmet eylesin!

Ak Hoca'nın tespih şıkırtısı hızlandı. Hüseyin olduğu yerde sallandı, kin doluydu sesi, nefret doluydu:

– Başka bir söz bilmez misiniz ya'u!.. Öldü diyorum. Erkek misiniz siz be!.. Yuff size!..

Tükürdü. Kara gözleri arayıp, babasını buldu. Tam karşıda ellerini göğsüne kavuşturmuş duruyordu öyle, baktığı belli değil, yalnız alnında bir damar kabarmış mosmor!

– Ya sen baba? Susacak mısın? Abe, susacak mısın? Konuş be!.. Kalk ya'u!..

Çığlık çığlığa bağırdı çocuk, taze yüreğinin bütün acısı yayıldı sesine; bakıştılar. Adamın, bir gecede binbir çizgi düşen yüzünde, gözleri iki al çizik... Bir hançerin ardından kalan, solmuş, kurumuş yaralar misali. Pırıltısı eskimiş.

Midesi bulandı çocuğun, ellerini bastırdı karnına, kıvrandı kustu. Mehmet koşup başını tuttu. Selim bir bardak su götürdü. Zorla ağzını çalkalattılar, koluna girip iskemleye oturttular. Sonra Selim, bir gazete ile temizledi kusmukları, sobaya attı.

Pis koku yayıldı ortalığa ya, duyan olmadı. Hüseyin başını masaya dayayıp, usul usul ağladı. "Sen bayağı erkek oldun be!" demişti Bekir, birkaç gün önce. Ama besbelli olmamış işte! Bu kadar adamın içinde, bağırıp çağıran, kusan bir o çıktı. Utanç, saçlarından ayak uçlarına değin dağladı çocuğu, titredi. Erkek demek, "susan" demek galiba bu yerde. Bu cehennemin dibinde! Bu kez isyan sardı yüreğini, başını kaldırdı; bilmediği, duymadığı küfürler içinden geldi boşaldı! Ses eden çıkmadı, çocuğun başı tekrar düştü masaya, aklından: "Anama haber vermeli!" diye geçti. Yok ama dayanamaz Hüseyin! Şimdi kadınlar doldurmuşlardır evi. Ağlayıp çırpınırlar. "Babam gitse, bir o susturur anamı."

Oysa, babası hâlâ daha oturuyordu, gözleri kapalı. Yumulmuş içine, kat kat olmuş. Kahvede yedi adam vardı, yedi açık yara gibi... Kan, içlerine akıyordu.

* * *

Mehmet bana:

– Kimse ummuyordu daha Muhsine'nin öldüğünü, dedi ama, hepimiz öyle istiyorduk ki bu işi. Azrail, "Onla beraber sizin de canınızı alacağım" dese, "al" derdik. Ak Hoca "kurtar kurtar" diye çekiyordu tespihini mutlak. Selim'in yonttuğu odun da öyle diyordu belki. Aslında Selim, odunu değil, ciğerini yontuyordu o an. Hepimiz biliyorduk. Ama Hüseyin ne de olsa çocuk. Hem bilmez ki Selim'in sevdalı olduğunu Muhsine'ye. Bekir'e baktım, dudakları bilem bembeyaz kesilmişti. Karlar siyah kalır, onun yanında. Gözlerinin ışıltısına dayanamadım. Ocaktaki kömür gibi mavi mavi yanıyordu. Boyu bana daha uzun göründü, sanki kahvenin damını delip, dışarı çıkacakmış gibi. O an, insan gibi değildi de, şey gibiydi sanki... Şey gibi…

O sırada bir yerlerde bir hayvan bağırdı. Sesi koptu geldi karakoldan. Ne korku vardı bu çığlıkta, ne eziyet gören bir vücudun ıstırabı. Yaralı bir hayvanın haykırışıydı o kadar.

– Bismillahirrahmanirrahim!

Ak Hoca fırladı yerinden, Selim, Mehmet pencereye üşüştüler. Kar, aklığından utanmadan yağıyordu. Yok başka bir şey! Çığlık kızıl-kara yılanlar gibi sardı kahveyi. Kahve titredi! Hüseyin durakaldı oturduğu yerde. "Ölmemiş!" Fırladı:

– Kahpeler... Orospu çocukları... Ananızı avradınızı!..

* * *

Bir yerlerde ana, küt küt başını ocağa vurdu. Sakine yakaladı omuzlarından:

– Kurban olayım anacığım etme. Etme anacığım. Yaşıyor işte bak, yaşıyor!

Yaşaması yeğdi kadınlar için. Ne olursa olsun... Olsun ne yapalım! Yaşasın tek! Başlarına bağladıkları kara yazmalar

gibiydi kaderleri, bilirlerdi. Saf yürekleri isyanı tanımamıştı, boyun eğerlerdi. Nefise Teyze, tahta kaşıkla ocaktaki mehlemi karıştırıyordu. Sakine çarşafı yırtmaya başladı. Bez gerekti yaralar için. İçinde yatmaya kıyamadığı taze, çeyizlik çarşafını getirmişti. Kurban olana, en iyisini kurban etmek gerek!

* * *

Vurdu kapıyı koştu Hüseyin. Hepsi koştular ardından. Bir baba kaldı, iki büklüm. Bekir, çocuğa karakolun tam yanında yetişti.

– Gelme üstüme, gelme! Vururum seni.

Hüseyin elinde bir bıçak, bacaklarını açmış hazır! Kızın çığlıkları daha yakın şimdi. Kulaktozlarında, kanlı!

Mehmet nefes nefese yalvardı:

– Hüseyin, kardeşim, deli misin be!.. Seni de atarlar şimdi içeri... Valla atarlar.

Ak Hoca yaklaştı, beyaz yüzünde yumuşacık bir iyilik, gözleri durgun sular gibi; sesi yalvardı:

– Evlât, evlât Hüseyin, ver o bıçağı bana, bak... anan…

Aynı anda Selim'in elinde de bir sustalı parladı, bağırdı:

– Haydi ahretlik!

Ok gibi fırladı Selim, Bekir düşünmeden, arkasından atladı; sarmaş dolaş olup, yere yuvarlandılar. Canlarını dişlerine takıp, hınçla boğuştular. Beyaz bulutlar saçıldı dört bir yana, kar gözlerine, burunlarına doluştu... Debelendiler, boğulmak mümkün! derken Bekir, soluk soluğa kalktı, elinde sustalı! Biraz alaylı, alabildiğine bıkkın gözleri Ak Hoca'yı buldu, ihtiyar başını salladı. Selim'in çenesinden akan kan, kızıla boyadı karları... Hüseyin şaşaladı, öfkesini tükürdü:

– Hainsin sen, hain! Git orospu çocuklarına yardım et, koy bizi... Bırak, cehennem ol!

Mehmet'in dişleri birbirine vuruyordu, soğuk ince gömleğinden sırtına sızmış, çevresine bakındı:

– Kurban olayım, sustur şuncağızı Bekir, duyacaklar şimdi.

Selim, kanlı çenesini tutup doğruldu, kötü kötü baktı Mehmet'e, hırladı:

– Korkma duymazlar, eğlenceye daldı şimdi onlar!

Bir çocuk ve ihtiyar ve üç adam, karların içinde kara benekler gibi yaklaştılar birbirlerine. Bir beyaz düzlüktü o an dünya, beş kara leke sallandı, yalnız yüreklerinin çırpıntısı duyuluyordu. Bekir:

– Ver o bıçağı Hüseyin, ver diyorum!

Çocuğun donuk bakışları, Bekir'in kor kor yanan gözlerini deldi geçti.

– Senin ananı, avradını... Yaklaşma yanıma.

– Ver o bıçağı Hüseyin, ver diyorum!

Genç kafasının ilk muhteşem isyanı ile çocuk, bir elini siper edip kendine, geri geri kaçtı. Sonra; döndü, koştu. Bekir, yetişti, omzunu tutup, bir tokat attı yüzüne. Hüseyin düştü karların içine, kaldı…

Selim sırtlamak istedi çocuğu. Bekir itti onu. Hüseyin'i yavaşça, incitmeden kaldırdı yerden, sıkıca göğsüne bastırdı. O önde, öbürleri arkada yürüdüler.

Baba, kahvenin kapısına dayanmış bekliyordu. Bekir homurdandı:

– Mahmut Ağa, izin kâğıdın varsa, at bunu Gümülcine'ye, beklemesi hayırlı olmaz!

Baba uzandı oğluna. Hüseyin baygın. İki masayı birleştirip yatırdılar. Ak Hoca su döktü başına. Bekir'in parmak izleri al al duruyordu yüzünde. Baba okşadı, belli belirsiz.

– Götüreceğim, götüreceğim Bekir... Kızı bekliyorum, onu da…

– Sen götür çocuğu, biz bekleriz kızı.

Selim atıldı:

– Sağ salim çıkınca inşallah, yallah vururuz arkadan.

Kimse Selim'in sesinde ezilen ümidi fark etmedi. Hüseyin kendine geliyordu, anlamsız anlamsız baktı hepsine. Baba, titreyen ellerini uzattı, kuruyan dudakları kıpırdadı:

– Evlât, dedi, evlât…

Hüseyin doğruldu, zıplayıp indi masadan, iki elini dayayıp beline, kaşlarını çattı:

– Aha işte karşınızdayım, hadin kahpeler... erkekseniz bana gelin. Gelin, bırakın kızı, hadin namussuzlar…

Hüseyin gayri hiçbirini tanımıyordu!

– Evlât, dedi baba; bak biziz, biz!

Çocuğu baktı babasına, bulanık gözlerinden bulutlar geçti, yüzünü buruşturdu. Baba inledi.

– Hüseyin... Oğlum…

Kızın çığlığı geldi tekrar. Ormanın en yeşilinde bir panter bağırdı, ağaçlar devrildi gümbür gümbür, dallar kırıldı. Hüseyin başını arkaya atıp, güldü. Güldü! Öyle durup baktılar. Ak Hoca acele acele nazar duası okuyup, üfledi. Dua asılı kaldı, ulaşamadı. Hüseyin yürüyüp Bekir'in kolunu tuttu. Çocuğun yüzü ışıldıyordu.

– Duyuyor musun, Niko bağırıyor. Boğazını kestim çünkü, ben kestim... Duyuyor musun Niko itini!

Mehmet ağladı, güler gibi:

– Aferin Hüseyin, doğru söyledin. Niko bağırıyor, ya Niko bağırıyor. Bildin işte.

Çocuk birden delilendi:

– Piç oğlu piçler... Namussuzlar!

Selim kapı önünde, avuç avuç kar bastırıyordu çenesine, kalkıp içeri girdi:

– İyi mi yaptın, dedi Bekir'e.

Küskündü. Bekir ona baktı, erimiş bitmiş sandığı yüreğinde bir şeyler titreşti:

– Bağışla, dedi, iyi yaptım. Öyle gerekiyordu. Bağışla…

– Kes be, dedi Selim.

Duvarın dibine çöküp, başını kollarına gömdü, ağladı. Onu görmezden geldiler. Hiç yiğit ağlar mı?

* * *

Mehmet bana:

– Kim yiğit be, dedi. Kim yiğit? Yiğit var mıydı o yerde, o cehennemin dibinde! Korku bataklık gibi çeker insanı, içine alır. Debelenirsin, çok debelenirsin ya, mümkünü yok çıkamazsın. Sırtından doğru buzlar iner aşağıya, avuçlarının içi terler. Ayakların yere basmıyor sanırsın. Hep böyle olur. Sonra boğulup kalırsın. İşte kim daha çok debelenirse, ona yiğit derler. Yoksa ölüm herkese bir! Haa, ne diyordum, çocuğun aklını kaçırdığını o saat anladık. Bilirdik bu şeyleri. Bizim köyden iki kişi olmuştu böyle, bir de Susurköy'den bir kadını duymuştum. Önünde, kocasının ırzına geçmişler... Ha, bizimkilerin biri öldü gittiydi eceliyle, birini de Niko köpeği vurmuştu. Yeni tabancasını denemek istemiş, köpek bulamamış köyde ateş edecek, onu bulmuş yerine! Öyle dediydi... Hüseyin'in aklını kaçırdığını anlayınca, bir kara taşcağız düştü yüreğime. Allah niye felâketleri üst üste verir? Kızı karakolda, oğlu da aklını kaçırdı. Vay Mahmut Ağa vay... Ekmeğine düşen zehir, seni de götürür…

* * *

Mahmut Ağa oğluna yaklaştı, romatizmadan kütükleşmiş elleri ile tuttu başını, yüzünü yüzüne yaklaştırıp baktı; kaşları oynadı, dudakları büzüldü:

– Hocam, şunu oku bir kez daha.

Çocuk güldü:

Gülmekten bayılacak gibi oldu Hüseyin, kasıklarını tuttu. Bekir geldi, babanın sırtına dokundu yavaşça:

– Sen dur, ben götüreyim bunu Gümülcine'ye.

Babanın yüzünde binbir çizgi, binbir yaşla dolmuştu, bulanık bulanık baktı Bekir'e:

– Abe, yap bildiğin gibi. Ya'u Allah aşkına yap.

Mehmet atıldı:

– Bu havada nasıl gidilir be, yolda donar kalırsınız... Gitseniz bilem, kim bakar buncağıza. Kâmil'in oğlunu da almamışlar hastahaneye, kâğıtlarına bakmışlar da…

Bekir, Mehmet'in sözünü sertçe kesti:

– Ne yani, bırakalım mı burada, "Niko'yu kestim" diye dolaşsın mı?

– Benden söylemesi, dedi Mehmet, kafasını kaşıdı.

Bekir, Ak Hoca'nın sakin yüzüne baktı:

– Hocam ne dersin?

– İyi düşündün, derim. Götür... Sanırım, kız çıkınca daha fena olur bu, kalsın birkaç gün orada.

Mehmet mırıldandı:

– Abe Hoca, sen oku ona, yumuşar. Çıkılmaz bu havada yola.

– Gitsinler, söyledi baba, gitsinler. Anası bir de bunu görmesin böyle.

Sonra talikayı koştular. Hüseyin bir türkü tutturdu. Bütün umutsuzların dışında, göklere doğru bir türkü. Kim bilir kimin zamanından kalmış, nasıl da yâdına düştü!

Mehmet:

– Hasan'ı bir gör, dedi: Bakkal Hasan'ı, o sana bi yol gösterir. Kitapçı Halil'i de gör... Kâmil de Gümülcine'de, biliyorsun.

Bekir, ses çıkarmadı. Boşa konuşmayı sevmezdi. Şu anda bütün kelimeler gereksizdi onun için. Hüseyin'i battaniyeye

sardı. Vurdu yola yaylıyı. Tekerlekler inim inim inledi. Atlar sabırsız; bata çıka yürüdüler karda.

Ak Hoca kapıyı kapattı. Baba, odanın ortasında başını eğmiş duruyordu. Kırçıl bıyıkları buz tutuvermiş. Neden sonra akıl etti, gitti, pencereden baktı; bir kara nokta olmuş araba, uzaklaşmış.

Mehmet, havadan sıyırmak istiyordu onu, laf olsun diye sordu:

– Kaç yaşında oldu şimdi Hüseyin?

Baba uzun uzun düşündü, ağzı açılıp kapandı, vakit geçti, sonra sordu:

– Aklını mı kaçırdı ne?

– Olur, dedi Mehmet, olur böyle. Daha çocuk, katlanamadı.

"Öbürleri gelmese, Mahmut Ağa'nın aklına" diye düşündü, tıkanır gibi alelacele konuştu:

– On dört var mıydı?

– Bahara, dedi baba; bahara on beşi dolduracak. O doğduğunda hani Eleptropulos, Salihgilin damını ateşe vermişti.

– Ha, dedi Ak Hoca, bildim.

– İşte yangın sabahı doğdu. Biraz erkendi, beklemiyorduk. Ama anası ateşten korkmuştu. Kız iki miydi, üç müydü o sıralar?.. Konuşmayı yeni bellemişti.

Hepsi sustular. Ak Hoca, Muhsine'nin sakalını çekiştirdiğini hatırladı. Hey gidi günler, çabuk geçiyor!

* * *

Mehmet bana:

– Köyde önemli olaylar, hep böyle hatırlanırdı zati, dedi. Jandarma Hristo'nun, Kâmil'in başını odunla yardığı gün! Yoergios'un, Ahmet'i döve döve sakat bıraktığı gün! Müfettiş Dimitritis'in köye geldiği gün! Niko'nun, Aydın Bey'i bayılttığı gün! Yaa, böyle işte. Ateşle, odunla, bıçakla kazınmış günler çoktur köyün geçmişinde. Tarihleri bellemeye hiç lüzum

kalmaz. Açılan yaraların kanları hâlâ akmaktadır çünkü. Ben de, babamı sürdükleri gün, gelmişim dünyaya. Hiç görmedim yüzünü, anam anlatırdı, yiğit kişiymiş, sözünü sakınmazmış... Bu yüzden gitmiş ya…

O gece kahvede bekledik, yemek yemek kimsenin aklına gelmedi. Gece yarısına doğru Sakine gelip, beni dışarı çağırdı; "Ananın hâli fena," dedi, "Ak Hoca'ya söyle de bi yol gelsin, konuşsun!" Ak Hoca gitti. Mahmut Ağa'nın ayağa kalkacak dermanı yoktu besbelli. Selim hiç konuşmuyordu, çenesi morarıp şişmişti. Arada sırada sobayı açıp kan tükürüyordu. Çok tutkundu Muhsine'ye, bilirdim... Kendimi onun yerine koydum, "Yani Sakine olsa şimdi karakolda" dedim. Aklım yerinden uçtu. Bekir öldürse de beni, atardım karakoldan içeri kendimi. Selim iyi dinledi doğrusu. Aslında hangimizin düşüncesi doğru bilinmez, bütün gece düşündüm, işin içinden çıkamadım... Küfrettim, elden başka bir şey gelmiyordu, çünkü…"

* * *

Ertesi gün haber gönderdiler. Baba gitti karakola. Niko masasının başında oturmuş, kibrit çöpleri ile çürük dişlerini temizliyordu.

– Al şırfıntı kızını, bak bakalım, bir daha bana kafa tutacak hâli kalmış mı?

İyice doymuş gibiydi, gevşek gevşek esnedi:

– Onun yüzünden biz de uyuyamadık.

Mahmut Ağa'nın yüzünde çizgiler donmuştu. Kirpiklerinin arasından baktı Niko'ya, ses çıkarmadı. Bodruma indi. Yolu iyi bilirdi, kaç kişiyi sırtlamış çıkarmıştı oradan... Önce karanlığın içinde bir şey göremedi. Yanık kokusu, çürümüş soğan kokusu çarptı burnuna. Keskin bir sigara dumanı vardı, tıkandı, öksürdü. Adım atmaktan korkarak arandı. Birden Muhsine'nin beyaz çıplak vücudunu seçti. Eğildi, kızıl nemli

toprağın üstünde serilmiş yatıyor. Gözleri pırıl pırıl, alabildiğine açık; içlerinde ne korku, ne ıstırap!

Baba, dokunmadı, seslenmedi. Dudakları büzüldü kaldı, nefesi kesildi. Sarı çiçeğinin saçları yolunmuş, kana bulanmıştı. "Niçin öldürmedin Allah'ım, niçin?.." Başka bir şey düşünemedi. Çömelip başında bekledi. "Niçin öldürmedin Allah'ım, niçin?.." Neden sonra, ceketini çıkardı, sardı kızı. Zaten küçücüktür, inceciktir Muhsine. Şimdi daha da küçülmüş. Baba kucakladı kızını, dizlerinin üstünde doğruldu. Niko gelmiş, içkili sıcak nefesini duydu ensesinde, kalktı.

– Kimseye bir şey söylemeyeceksiniz. Köy dışına sızmayacak haber.

Mahmut Ağa'nın donuk yüzünde tek çizgi kıpırdamadı. "Niçin öldürmedin Allah'ım, niçin?.."

– Anladın mı, girdi mi o odun kafana. Kızı bir yere götürmek de yok. Evden dışarı çıktığını duymayayım, gebertirim bu sefer. Anladın mı?..

Kapıda durmuştu Niko; baba yürüdü. İri yarı Rum, elinde olmadan bir adım geri zıpladı, omzundan dizlerine kadar uzanan kolları, ipleri çekilmiş gibi havaya kalktı. "Herifin suratı değişmiş be, bir gecede." Ürkmesinden ar edip güldü. Havada duran kolları, ensesinde kilitlendi.

– Neye benzemiş suratın biliyor musun, Gümülcine'ye gelen sirkteki maymuna... İşte biz böyle yaparız adamı, maymun yaparız!..

Çok komik bir şey söylemiş gibi, güldü tekrar:

– Akşamüstü gel de, tapu senedini imzala. Uyuyorsam uyandırma, yarın imzalarsın.

Baba, merdivenleri çıktı, Niko seslendi arkasından:

– Söyle o kendini Türk sanan öküzlere, söyle de gelip seyretsinler kızını, bana karşı gelenin hâli nice olurmuş, girsin kafalarına!

Baba, kucağında kızı, çıktı karakoldan. Kar durmuş, pırıl pırıl bir güneş! Ayazda bekleşenlerin morarmış yüzlerinde şaşkınlık, endişe, korku karışmış birbirine. Çökük omuzları daha da çökük, iki yana açıldılar, yol verdiler... Güneşin ışıkları, kızın yanık çıplak bacaklarında kırıldı. Selim ceketini çıkarıp attı üstüne.

– Ver ben taşıyayım.

Baba baktı Selim'e, bakışından kavrulmuş bir kalbin çığlığı vardı. Selim dayanamadı, başını eğdi, sonra bekleşenlere bağırdı:

– Çekilin be, çekilin… Gidin evlerinize, maymun mu oynuyor burada…

Babanın kafasında, "Niçin öldürmedin Allah'ım, niçin?" zincirini bir kelime kesti: Maymun! Biri daha söyledi bunu bana, diye düşündü, kimdi Yarabbi?.. Maymun!.. Maymun!..

Yok canım, ne maymunu, hepsi insan bunların. Bir şey diyemediler, Selim'in sözüne; ayakları yavaşladı. Baba önde, onlar arkada yürüdüler. Kadınlar toplanmıştı evin kapısına. Sakine bağırdı, Fatma kolunu çekip susturdu onu. Ana kurtulup ellerinden atıldı öne, kör gibi uzatıp kollarını, koştu. Babanın önünde kıvrılıverdi dizleri, düştü. Evdeşi ile bakıştılar. O zaman ikisi de ağlamaya başladı; biri dövünüp, saçını başını yolarak, biri gözyaşı bile dökemeden!

Muhsine'yi yatağa yatırdılar. Nefise Teyze'nin mehlemi, akşamdan hazırdı. Sakine'nin yaptığı bezler yetmedi. Bir çarşaf daha yırttılar. Gözleri garip garip ışınlıyor, anlamsız bakıp duruyordu. Bakanın ağlayası geliyordu... Muhsine ne onları gördü, ne söylenenleri duydu…

Nefise Teyze süt kaynatıp zorla içirmeye çalıştı. Kızın boğazından gitmedi, hep geri geldi.

Kadınlar fısıldaşıp durdular:

– Abe, her yerini dağlamışlar.

– Saçlarını yolmuşlar ya'u!

– Bacakları çürük içinde.

– Abe orasını da yakmışlar!

– Elektrik cereyanı geçirmişler, dedi Nefise Teyze.

Küçük bir kız, iri iri açıp gözlerini annesinin eteğini çekti:

– Orasını da yakmışlarsa, nasıl şey edecek?

Annesi kızın kolunu çimdikledi. Çocuk sustu.

Fatma'nın başı çatlayacak gibiydi, öfke kabardı içinde. Odada bir köşeye büzülmüş Halime'nin üstüne yürüdü; kara kirpikli gözlerine kan oturmuştu:

– Daha köpeklik etsin kocan karakol kapılarında. Kulluk etsin elin gâvuruna. Ne ettiler başımıza, gördün mü? Yedi köyün güzelini rezil ettiler…

Halime kalktı yerinden, kıvırcık saçlı kafasını bir geri attı. Olgun kirazlar gibi aralandı dudakları; her zaman edalı, sakin olan sesi bu kez edepsiz çıktı:

– Muhsine de diklenmeseydi Niko'ya âret, kendi etti, kendi buldu.

O an kadınlar çıldırdı. Atladılar Halime'nin üstüne. Saçlarını yoldular, etlerini çimdiklediler. Nefise Teyze zor yetişti, kurtardı. Halime ağlaya ağlaya çekti gitti.

– Bi de utanmadan susak ağzını açıyor rezil.

Fatma hırsını alamamış, soluyup duruyordu:

– Şırfıntı... murdar. Ah Nefise Teyze, komadın ki, canını çıkarayım aşiftenin.

– O boyalı gözlerini çıkarmalı onun!

– Eskiden böyle kabarmazdı, kocası öğretmen olalı, çıktı sesi.

– Ne olacak, sümüklü Hasan'ın sümüklü karısı!

– Geberesice…

– Abe susun, dedi Nefise Teyze, susun, kapatın çenenizi, hasta var.

Bıçakla kesildi sözleri, sustular. Akşama yakın, birer ikişer evlerine dağıldılar. Sakine gitmek istemedi ya, Mehmet'i açtı iki gündür:

– Bi çorba pişireyim, hemen gelirim.

Nefise Teyze:

– Gelme, dedi. Yardımın dokunmaz gayri. Ben burada yatacağım.

Nefise Teyze, yatağını Muhsine'ninkinin yanına serdi.

Uyumadılar bütün gece.

Ana ağlayıp durdu, baba Kur'an-ı Kerim okudu. Nefise Teyze, kızın yanık vücudunu yelpazeledi.

Sabah çabuk erişti. Nasıl bir sabahsa, aydınlığı yok. Bulutların ardına sinmiş kalmış gri bir sabah. Mahmut Ağa abdest almaya çıktı, karısı ellerine su döktü:

– Satsaydın şu yere batasıca arsayı, satsaydın. İyi mi oldu şimdi, kör inadın yüzünden, bir kara toprak uğruna, toprak ettiler kızımızı... İyi mi oldu şimdi?

– Amentübillahi…

– Sat dedim, o kadar sat dedim…

– Ve melâiketuhu…

– Çok da para verdiler, alıp memlekete giderdik…

– Ve kütübihi…

Mahmut Ağa, burnunu sümkürdü, sonra dönüp karısına baktı:

– Hiçbir yere gidişim yok karı. Yok ya'u. Abe benim memleketim burası.

– Senin memleketin olsa, kızının başına bu iş gelmezdi. Senin memleketinmiş, tüh!..

– Tabi benim ya'u, tabi benim... Bu zorbalara mı bırakırım ben toprağımı, Allah yazdıysa bozsun... Dedemden miras bana bu yerler, miras haktır, karı, hak!..

– Abe kal öyleyse, bi kuru kafana kal. Kız iyileşsin, oğlanı da alıp gideceğim ben.

– Git ya'u... Git istersen; amma şimdi sus!

– Nasıl susarım ağa, yüreğim yanıyor, yüreğim.

– Ya benim, dedi baba.

Ana ona baktı bir, sonra sustu. "Belli, yanıyor" diye geçti kafasından. Döktüğü suya gözyaşı karıştı. Mahmut Ağa, abdest tazeledi.

* * *

Gece Halime, yolunmuş saçlarını, çürümüş kollarını gösterdi kocasına:

– Bak ne yaptılar, görmüyor musun ne yaptılar?

Kocası ses çıkarmadı.

– Kudurdu karılar birden, hiçbir şeyceğiz demedim. Kudurdu karılar!

Hasan ekmeği kopardı, koca bir lokma attı ağzına. Karısının ağlamaktan şişmiş, kızarmış güzel gözlerine baktı, güldü:

– Kuduruktur zati bizim köyün karıları.

Halime sinirlendi. En çok adamın tasasız, güleç yüzüne sinirlendi. "Erkek mi bu be?" diye düşündü, aklına geldi:

– Sana da köpek dediler, karakol köpeği!

Koca ses çıkarmadı. Dilini çıkarıp, dudaklarını yaladı.

– Kulluk ediyor elin gâvuruna dediler.

– Kes sesini be!

Gök gibi gürledi Hasan, Halime'nin gözleri çakmak çakmak, dikleşti:

– Bana ne kızıyorsun ya'u, onlar söyledi.

Hasan ekmeği ile tabağını sıyırdı, attı ağzına lokmayı, dili şapırdadı. Halime arkasını döndü; "Bekir olsaydı, şimdi bunun yerine" diye düşündü. İçi hoş oldu; ılık ılık sular aktı yüreğine... "Bekir'in karıcağızına kimse bir şey yapamaz. Niko bile dokunamaz ona. Mutlak dokunamaz. Bekir öldürür onu."

Bekir'in karısı?.. Kızlar geçti Halime'nin gözünden. Muhsine oturmuş kapı önüne, Bekir ağabeysine çorap örer. Saçlarına al kurdele bağlamış, neşeli!

Halime'nin yüreğine inen ılık sular, o an buz kesti, içi sıkıldı. Buzlar yüreğini çatlattı. "Örsün bakalım şimdi, eli tutar mı? Tutsa bilem Bekir onu alır mı? Bekir hiç kirlenmiş kız alır mı?" diye içinden söyledi.

– Su ver bana.

Halime silkindi, kendine geldi. Testiyi getirip, su koydu kocasının bardağına.

– Kötü yapmışlar kızcağızı ha?

– Öyle!

– Yakmışlar her yanını.

– Hı...

– Sat şu arsayı dedim, Mahmut Ağa'ya, sat gitsin. Çok da iyi para verdiler valla.

– Ev yerceğizini satana hep iyi para veriyorlar zaten, zaar para gitsin de toprak bizim olsun diyorlar. Bu da akıl. Abe Allah bize vermemiş bir ev yerceğizi.

– Olsaydı satardık, çünkü kıymetinin üstünde veriyorlar hep. Aptal Mahmut Ağa, aptal.

– Aptal olmasa kızcağızını göndermezdi karakola!

– O göndermedi. Bak Allahı var, Niko kendi çağırttı. Ben yanındaydım. Belki fazla bir şey yapmayacaktı ya, Muhsine dikleniverdi, "Biz satmayız arsamızı." dedi.

– Bekir'e güvenmiştir!

– Nesine güvenecek Bekir'in?

– Ne bileyim, ona varacak diyorlar?

– Hadi be, kim demiş onu? Selim sevdalı Muhsine'ye, kız da ona. Sen köyün işlerini bana sor.

Halime'nin içi hop etti, elini göğsüne götürdü, dudakları titredi:

– Abe sahi mi diyorsun, sahi mi, nereden biliyorsun?

– Bilirim, bilirim ya'u. Bundan sana ne be, sana ne?

– Hiç... Bana ne, öyle ya, Muhsine'yi severim, alır mı acaba şimdi Selim?

– Sevdiğin için mi gittin kızı görmeye?

– Ya niçin gideyim?

– Onun için mi böyle allandın, pullandın?

Halime şaşırdı, "Öğretmen olalı, bazı şeylere aklı ermeye başladı adamın. Yoksa... Anlıyor mu durumu?" Heyecanlandı, "Anlamasına imkân var mı?" Halime'nin sırf "Bekir'i görürüm" diye gittiğini, genç adam için süslendiğini? Kocasından çekinmeyi, korkmayı bilmezdi ama, yine de sarardı!

Hasan geğirip, sırnaşık sırnaşık güldü:

– Hep kıskanırsın Muhsine'yi değil mi, ha?

– Yoo... Neden kıskanacakmışım?

Hasan'ın yuvarlak yüzü, kırmızı kırmızı ışıldadı, şöyle yüksekten baktı karısına. Tepeden tırnağa alaylı alaylı süzdü:

– Abe, güzel kızdır Muhsine... Güzeldir ya, bak karı hadi söyleyim, hiç kötü gözle bakmadım ben ona.

Halime birden rahatladı, gevşedi, fıkırdadı:

– Sen ne domuzsun, sen!

Hasan, domuzluğu şerefine güldü; kalkıp karısının kalçasına, bir iyi tokat aşk etti.

– Bıldırcın seni, besili bıldırcın abe... Ben besledim seni ulan karı, ben besledim.

Halime ona bakıp güldü. "Allah'ım ne aptal bu herif, öğretmen değil karakol kumandanı olsa, Binbaşı Sofidis olsa, yine aptal! Aptal olmasa zati karakol köpekliği eder mi?"

Genç kadın, aklından geçene şaşırdı: "Sahi Hasan köpeklik mi ediyor Niko'ya?.. Abe, kim köpek değil ki burada? Bekir'ceğiz bilem…"

Bekir geldi gözünün önüne. Uzun boylu, güçlü kuvvetli, ateş gözlü, dudakları kalın mı kalın, ya dişleri?!.. Kocası soluyordu yanında, ıslak sıcak nefesini duydu kadın, birden karar verdi. "Olsa olsa, kurt köpeğidir Bekir."

Bütün gece düşündü Halime. "Selim sevdalı Muhsine'ye…" Cümle döndü dolaştı kafasında. Olur mu ki? Peki çoraplar? "Abe aptal karı," dedi kendi kendine, "içinde bi fenalık olsa, öyle kapı önlerinde oturur örer mi? Der mi herkese…"

Yok yok! Adamakıllı yanıldığını anladı Halime, bir sıkıntı düştü ki içine, ne sıkıntı. Acımaya başladı Muhsine'ye. Sandığındaki ipek bluzluğu düşündü. "Yarın götürüp, Muhsine'ye vereyim. Hediyem olsun." Halime'nin yanaklarından yaşlar süzüldü. "İpek bluz giyecek hâli kalmış mı fakirin?.. Olsun, ben yine veririm. Helâl olsun…" Muhsine'yi gözünün önüne getirip ağladı, içinde bir yerlerde Bekir dolaşıyordu. Bu yaşlar kime? Sabaha karşı anca daldı genç kadın.

* * *

Öğlene doğru, Nefise Teyze, tekrar melhemledi kızın vücudunu. Süt içirmeye çalıştı. Nafile, sıkılmış boğazdan geçmedi sütler, geri geldi.

Ana kıvrandı durdu:

– Ne yapsak ki, Nefise âret, ne yapsak?

– Doktor görmeli buncağızı abe, doktor işi bu.

Ananın gözyaşları hazır, dökülüverdi yanaklarına:

– Bırakmıyor gâvur abe, bırakmıyor. Yasak etmiş köyden dışarı çıkmayı. Ohh... anam ohh!.. Boynun altında kalsın emi gâvur, gün yüzü görme... Kara topraklar doyursun gözlerini... Geberesice gâvur…

Ana, düğmesi çevrilmiş makine misali, dövünüp çırpınmaya başladı:

– Bi tanecik kızıma ne ettin gâvur, gözümün ışığı, bahçemin gülüne ne ettin?.. Yerin dibine gir emi Niko, yedi kat yere gir abe!.. Yediğin zehir, içtiğin zıkkım olsun abe!..

Sakine, yer yatağına uzanmış gözleri iri iri bakan Muhsine'nin yanına çömelip, saçlarını okşadı; usulca sordu Nefise Teyze'ye:

– Teyzem teyzem, dünden beri hiç sesceğizi çıkmadı, söylediklerimizi de anlamıyor galiba. Ne yapacağız ha, ne yapacağız?

– Muhsine'm, dedi ana, Muhsine'm... Sarı kızım, bahçe gülüm... Abe duyuyor musun beni?

Nefise Teyze, ananın kolunu tuttu:

– Sus be kadın, bırak kızı, düşme üstüne.

– Bir çorbacağız yapayım, içer mi acaba?

– Süt geçmedi boğazcağızından.

– Olsun yapayım bir çorba, uncağız çevireyim, sever o.

– Yap öyleyse âret.

Ana mutfağa gitti, nasıl olup da şimdiye kadar düşünemediğine şaştı. Un çorbasını sever Muhsine, bayılır. Üşütüp hastalandı mı hep onu ister. Şimdi de, belki. "Allah'tan umut kesilmez." Ana umuyordu!

Sakine, Nefise Teyze'ye baktı... Nefise Teyze çaresiz... Gözyaşını karıştırdığı mehlem, çaresiz! Başını salladı. Konuşacak ne var, gizlisi saklısı kaldı mı bunun; ümit, Muhsine'nin yüzüne baktıkça soluyor.

Kapı tekmelendi. Sakine, ayakları birbirine dolana dolana koştu, açtı. Niko kaputuna sarılmış, bağırdı:

– Nerede o herif?

Korku, Sakine'nin dizlerine doğru indi, sallandı; zorlukla kapadı yüzünü; usulca sordu:

– Kimi aradın?

– Mahmut'u.

– Yok burada abe, kahveye gitti.

– Karısını çağır bana.

Ana gelmiş, kapıyı baştan başa kaplayan Niko'ya baktı. Yüzünü kapamadan, açıklığından utanmadan, pırıl pırıl bir nefretle baktı.

– Ettiğin yetişmedi mi gâvur, daha ne istersin abe, ihtiyardan ne istersin?

– Bekir, Hüseyin'i niçin götürdü?

O an hatırladı ana, oğlunu! Öyle ya, dünden beri yok ortalıkta. "Karakolun yanına varıp, geleceğim," diye çıkmıştı. "Yoksa, amanın yoksa?.. Bu gâvurlar çocukcağıza da mı bir şey yaptılar?.." Delilendi kadın, tıkandı, zor zoruna konuştu. Rumca, Türkçe, Pomakça karıştı birbirine:

– Ne ettiniz oğlumu abe?.. Ne yaptın oğulcağızıma?.. Ne yaptın gâvur?.. Söyle!.. Söyle!.. Geberesice domuz, ne ettin ona?

Ana fırlayıp yakasına sarıldı Niko'nun, ayakları sallandı boşlukta. Adam, onu itip, çekti kapıyı, gitti. Pek anlamamıştı ananın sözlerini ama bağırıp yırtınmasından, kadının bir şey bilmediğine hükmetti. Karları kocaman ayakları ile çiğneye çiğneye kahveye yürüdü. Oldum bittim kızardı Bekir'e. Küfredip içini boşalttı. Tekme ile açtı kahve kapısını. Belli belirsiz bir mırıltı dolaştı, sonra buz gibi sükût. Niko dışarının ayazını getirmiş sanki içeri. Ufak kanlı gözleri ile Mahmut Ağa'yı aradı buldu. İğrenerek baktı, burnunu karıştırdı:

– Sana gel tapuyu imzala demiştim!

– Satmayacağım ev yerceğizimi!

– Kızının hâlini gördün değil mi?

İki hançer fırladı babanın gözlerinden, Niko'nun gözlerine, sustu.

– Daha fenası senin başına gelecek koca öküz.

– Daha fenası olmaz Niko. En fenasını yaptın sen, baştan yaptın!

Babanın soluğu kesildi. Niko hırslandı, koca yumruğunu indirdi masaya, yüzü morardı:

– Görürsün vire köpek, daha fenası olur mu olmaz mı görürsün!

Durup nefes aldı, hırsı hiç geçmiyordu.

– O karı suratlı oğlunu, Bekir Gümülcine'ye götürmüş, niye?

– Ya!..

– Niye?..

– Bilmiyorum.

Niko yürüyüp, Mahmut Ağa'nın tam önünde durdu. Kara bir dağ gibiydi, adamın başı üstünde... Sormaktan çok, buyuruyordu:

– Neden götürdü?

– Bekir gelince ona sor, bilmiyorum ben.

– Bir şikâyetlik falan duyarsam, ha duyarsam; (Kahveyi dolduran bomboş yüzlere baktı.) bana bir şey olmaz ama, hepinizin karısını kızını geçiririm karakoldan.

Kimse ses çıkarmadı, Niko duraladı, yere tükürdü, sonra vurdu kapıyı gitti. Mehmet yumruğunu avucuna vurdu, gözleri ışıl ışıl yandı:

– Korkmuş bu!

– Bekir'den korkar zati.

– Ulan, Niko Allah'tan korkmaz be…

– Allah'tan korkmayanın, korktuğu çok şey vardır.

Ak Hoca mırıldandı.

– Doğru, dedi Mehmet.

Hasan sigarasını yakıp, dumanlarını üfledi havaya, yumuşak yumuşak sordu:

– Abe niçin götürdü Bekir çocuğu?

Mehmet'in bir tarafına iğne batırılmış gibi sıçradı, yüzünü buruşturdu; alelacele:

– Bilmiyorum dedi, Bekir'in işine karışılmaz.

– Belkim, Muhsine için bir karışıklık çıkarmasın diye götürmüştür.

– Hüseyin çocuk daha, ne karışıklığı çıkaracak?

Mehmet sert sert söylendi. Hasan ister istemez sustu. Ama biliyordu, iyi biliyordu, bu gece Niko aynı suali soracak ona, "Kafasız öküz, öğrenemedin mi?" diyecek. Ne olur sanki söyleyiverseler, ne kötülük var bunda? Hasan göğüs geçirdi. Oldum olası korkaktır. Şimdi Halime için de korkuyor. "Ya Niko'nun kafası kızar da Halime'yi de çağırırsa!.." Güzeldir karısı, tatlı dillidir... Hasan'ın içi titriyor. Halime'si var, bir de öğretmenliği var. Başka ne isteyecek. Yalnız ah köylü yok mu, ille de şu kuruyup kalmış insan sürüsü! Adam yerine koydukları yok Hasan'ı. Okulda anlattıklarına çocuklar gülüyor. İstese Hasan, tümüne meydan dayağı çektirir. Niko'nun kulağına bir iki düzme laf sokup! Yapar mı yapar. Ama şu gönlü istemez işte, batasıca gönlü!

Mahmut Ağa'nın içinde bir şeyler eridi... "Çocuk daha Hüseyin." Niko bile, "Karı suratlı" dedi, olsun, karı suratlı olsun, iyileşsin tek. "Ne yapar şimdi Bekir, acaba kabul ettirebildi mi hastahaneye?.." Aklına Reşat geldi. İki ay önce yük arabasından eşya indirirken düşüp kalça kemiğini kırmıştı. Gümülcine'de röntgen çektirip hastahaneye müracaat etti. Doktorlar, Drama'daki Kemik Hastalıkları Hastahanesi'ne sevk ettiler. Reşat, kendisi gibi sakatlanmış köyün Rum öğretmeni Kosta ile, Drama'ya gitti. Muayene edecek doktor, önce Kosta'ya bakıp, tedavi için yatırdı. Reşat'ın evrak zarfında TÜRK kelimesini görünce birden sinirlendi, filmi yırtıp çöp tenekesine attı. Reşat'ı koğuşa gönderdi. Bir hafta kaldı Reşat hastahanede, inat edip doktorların önüne çıktı, hâlini, ıstırabını anlatmaya çalıştı. Hepsi de söz birliği etmişçesine "yalancı" diye kovdular onu. Hafta sonunda da, eline "sağlamdır" raporunu verip, taburcu ettiler. Reşat Gümülcine'ye dönüp, tekrar eski hastahaneye

müracaat etti. Adamların canları sıkıldı. "Sana sağlamdır raporu verilmiş, biz ne yapabiliriz? Demek bir şeyin yokmuş." Reşat bacağını sürüye sürüye döndü köye, ağrısı dayanılır gibi değildi. Nefise Teyze sardı etti ama galiba yanlış kaynıyor kemik, gülünç şekilde topallıyor. Kosta ise dönmedi daha, hastahanede tedavide... "Reşat'a yaptıklarını Hüseyin'e de yapmaz mı bu herifler! Hem çocuğun aklı da karışık."

Mahmut Ağa'nın kafası taş misali, önüne düşüyor sık sık. Kapanası gözlerine uyku düşmüyor yalnız. Bir iyileşiverse oğlu. Tek umudu o gayri. Anasına hiç demedi ama, biliyor baba, kız bir iki güne varmaz ölür Muhsine'si. Yedi köyün güzeli. Sarı başaklar gibi dolgun. Söğüt dalı gibi ince, sarı Muhsine! Kalbi de bir iyidir ki kızın. Sesi de tatlı mı tatlı, bülbüller gibi şakır. Mahmut Ağa'nın gözü Selim'i aradı buldu. Hiç konuşmamışlardı ya, seziyordu baba. Selim yaklaştı:

– İyi mi azıcık?

Baba, başını salladı, Selim direndi:

– Sakine yengemi gördüm sabahtan, zararı yok dedi.

– Yok zararı, gayri kimseye de dokunmaz zararı…

Selim, Sakine'nin dediğine umut sarmaşığı gibi dolanmıştı:

– Öyle deme ağam, Allah'tan ümit kesilmez.

Ümit mi, ümit var mı bu yerde? Selim genç daha, umabilir belki. Hem seviyor, umar tabii. Ama ilk silleyi yedi işte. Hem de kötü, çok kötü yedi... Selim yumruklarını sıktı, Mahmut Ağa'nın kulağına eğildi:

– Valla billama ölürse Muhsine, abe kendi ellerimle boğazlarım Niko'yu!..

Baba, bir cevap vermedi. "Keşke öldürseydi; yaptığı bin ölümden beter... Bilmiyor musun sanki... Hem niçin eğilip söylersin, bağır, bağır da duysunlar." demedi. Elini salladı yalnız. "Boş ver" demek istedi belki; Niko'yu boğazlamak zor değil, ama Niko bir mi? Niko çok, Niko koskoca bir Yunan hükûmeti!

Selim, Mahmut Ağa, hatta Bekir ne ki? Derya içinde bir avuç çöp, hem de kırılmış, çiğnenmiş... Geçen gün Ak Hoca, "Abe bu ihtilâl ne krala, ne Papandenduros'a yapıldı, bize yapıldı, bize!.." demişti. "Hepsi aynı b..'un soyu, Yunan soyu!" dedi kendi kendine Mahmut Ağa; kalkıp bir "Allaha ısmarladık" demeden, bastığı yeri görmeden evine gitti.

* * *

"Neyiz biz be?" diye düşündü Bekir. Şakağında bir damar çatlayacak gibi atıyordu, yüzü sıkıntıdan, heyecandan kızarmıştı. Alnını sıvazladı; ter saç diplerinden yüzüne iniyordu.

"Şekilce insan gibi!"

Bu şekle tükürmek istiyordu Bekir. "Kalıp tam," diye düşündü, "ağız, burun, göz, kulak... tam!" Oysa yuvarlandığı boşlukta eksik bir şey var. Zaten eksik olan olmasa, boşlukta olmaz. Okuduğu bir kitaptan bir cümle hatırladı: "Her kalp kendi şarkısını söyler."

– Bizim şarkımız eksik! Yüksek sesle söylendi, sonra küfür etti, sanki kalbimiz, var mı be? Ha var mı? O kalp bizim ruhumuz; şarkı ülkümüzdür. Anladın mı evlâdım Bekir, gâvur senden bu ruhu çalmış. Çalmakla kalmamış, ezmiş, bükmüş parçalamış. Kalıbın tam olmuş neye yarar? Hayvanların da var kalıbı!..

Kocaman, çizgili mendilini çıkarıp, yüzünü sildi. Düşünceler toz bulutu misali çevresinde... "Köpek olsaydım, el kapılarında bekleyen, köpek olsaydım keşke... Ya da aklımı kaçırsam Yarabbim... Bu akıl neyime gerek? Bir şey yapamadıktan sonra, akıl düğüm üstüne düğüm atmakta... Çözmeyi becerecek güçte de değil, bu aklı ben ne yapayım Allah'ım? Al emanetini o zaman kalıbım yetişir bana."

Günlerce yol yürümüş gibi bitkin iskemleye çöktü, mırıldandı: "Hepsi bir kara toprağın uğruna ya'u... Keşkem insanı

topraktan yaratmasaydın, belki bu çekişme olmazdı o zaman. Olmazdı ya. Abe toprak insan, toprağı istiyor; hayvandan da aşağı oluyor, canavardan da beter. Batı Trakya'da da hâl böyledir. Allah'ım sen hiç Batı Trakya'yı görmez misin?"

Sonra kara toprağı düşündü, onunla konuştu; "Canına yandığımın toprağı, senden geldik abe, ekininle suyunla yoğurdun beledin bizi de şimdi bu rezillik niye? Hep senin uğruna. Ezmek lâzım seni, ezmek... Kaptan'ın atlarının nalları yetmemiş, yeni nallar, yeni atlılar gerek, istemiyorum eksik olsun ekinin, tütünün, seni ayaklarımın altında sağlam göreyim yeter…"

Aydın Bey'in mısraları takıldı aklına:

"Nal tekbir seslerine

Yollar çoktandır hasret."

"Abe Allah'ım, sen Batı Trakya'yı gözlemez misin? Bu hasretcağızı bilmez misin?"

Bekir'in kafasını bir demir kuşak sıkıyordu sanki, saçlarından sızan ter, gözlerine doluyordu. Bulanık bulanık baktı. Patiska perdeleri gördü. Üç çirkin koltuğu, masayı gördü. Fotoğraflarla dolu duvara baktı. İzmir, İzmir, İzmir! "Cehennemin dibi, bana ne İzmir'den. İzmir beni duyuyor mu? Hain İzmir, kötü İzmir!"

Fotoğraflardan biri eksilmiş, sinek pisliği dolu, isli duvarın üstünde yeri apak duruyor. Bekir hatırladı; kralın resmi vardı burada, ihtilâl olunca indirmiş Hristo. "Aferin Hristo, kurnaz Hristo!" Karmakarışık yüzünde, tebessüme benzer bir şey dolaştı genç adamın; "21 Nisan'dan bu yana Hristo ihtilâlciden koyu ihtilâlci olmuştur muhakkak" diye düşündü.

Oysa iyi bir kralcıydı Hristo!.. Aslında Türk hayranıdır, iyi bir Türk hayranı! İzmir'i bir türlü unutamaz, insanlarını unutamaz. Çok dostları vardır orada. Kolay değil, 9 Eylül'de bile dokunmamışlar ailesine. Kendisini Bekir'den bile çok Türk kabul eder. Bekir Anadolu'yu bilmez çünkü, ama Hristo bilir.

Bilir hepsini, bu yüzden Türk hayranıdır. Hatırladıkça, kel kafasını kaşır:

– Ne halt ettim de geldim, der. Hangi kör şeytanın, yere batasıca aklına uydum. Ne gelse başıma iyidir. Çünkü kendim teptim rahatımı. İsa şahit olsun Bekir, belki inanmazsın ama, orada adamdım be. İnsandım! Burada işini uydurursan adamsın, uyduramadın mı yedin boku!.. Ah Bekir gülüm, sen bilmezsin İzmir'i. Nasıl anlatayım, buğulu bardakta su gibidir, gelin kızlar gibidir İzmir. Ne desem az…

O zaman Bekir İzmir'i özlerdi. Hiç bilmediği, görmediği İzmir'i. Karşısında ufak tefek adam, boyundan büyük heyecanlanır:

– Kaç buradan be Bekir, git İzmir'e, insan gibi yaşa. Çekilir mi bu eziyet?..

Bekir, İzmir'i özlemekten vazgeçer, burulurdu.

– Gitmem Hristo, abe benim toprağım burası. Yerim yurdum burası ya'u. Gitmem bir yere.

Hristo sivri burnunu kaşır, küçücük gözlerini fıldır fıldır oynatır, güler:

– Öyle mi paşam, öyle mi? Ulan nereden oluyormuş senin toprağın? Sana toprak yok, yok anladın mı? Bunlara kalsa, İstanbul da senin değil; İzmir de... Yalan mı?

– Öyle, der Bekir, haklısın.

Kaptan'ı düşünürdü Bekir. Dedesinin ismini hiç bilmezdi. Kaptan derlerdi ona, kaptanlığı zamanından kalmış bir isim.

O günler, bugünlerden daha mı kolaydı ne? Öyle. Bir kez atları vardı, kılıçları vardı. Yiğitleri vardı, Selim Bey vardı. Süngüye davrandıkları gibi düşman içine dalan, ak atlı, al atlı yiğitlerin komutanıydı Selim Bey. Öyle anlatırdı Kaptan. Bulgarların Domizciyef çetesini de telef eden Selim Bey. O Domizciyef ki, önüne düşmemek, gözüne çarpmamak için, sığındıkları mağaralarda, kovuklarda aç susuz kırılıyordu Türk köylüleri.

Yıl 1912-1913! Analar başlarını soktukları kovuklarda, bebeklerin sesi duyulmasın diye, üzerlerine abanıyorlar, beraberce boğuluyorlardı. Batı Trakya'da Türkler şaşkın, perişan ve yalnız!

"Yıl 1912-1913" der tarih kitapları ve yazar: "Kafasında, karşısındaki düşmanı asırlarca tebaası olarak kullanmış olmanın hâkimiyet duygusu bulunan Türk ordusu, Balkan müttefiklerinin karşısında dört ayda eriyiveriyor. Orduyu idare eden subaylar çoğunlukla politika merdivenlerinde kirlenmiş, disiplinden yoksun; kahraman Mehmetçiği idare etmekten, ona kumanda edebilme gücünden yoksun kimseler."

Edirne sükût ediyor!

Selimiye kapısından içeri, Bulgar çarığı giriyor.

Balkan müttefikleri İstanbul önlerine kadar dayanıyorlar.

Bâbıâli şaşkın, Bâbıâli acz içinde!

Büyük devletler de İstanbul'a asker çıkarmaya başlıyorlar. Gösterdikleri sebep gülünçtür: İstanbul'daki yerli Müslüman ve Hristiyanların ölesiye çatışmalarını önlemek!

Aslında, asırların küllendiremediği Haçlı kini, İslâm dünyasına karşı yeniden canlanmıştır. Rumların gönlünde yüzyıllardan beri çöreklenmiş yatan Ortodoks yılanı, yeniden başkaldırmıştır.

Yıldırım Bayezid'in atları önünde bir bir dize gelen, sonra da Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırlarını sadık birer uşak gibi bekleyen Balkan devletleri, solucan kafalarını topraktan çıkarıp, güneşe erişmek istiyorlar. Balkanlar heyecanlı. Kaptıkları bir lokma ekmeği, paylaşamamanın hayvanî siniri ve kavgası içinde.

Büyük devletler, "ara buluculuk" masalı ile başlıyorlar, aslında; büyük lokmadır istedikleri.

Bâbıâli şaşkın, Bâbıâli acz içinde!

Balkan müttefiklerinin ise, dünkü efendilerinin çocuklarına ettikleri işkence korkunç; köyleri yakıyorlar, tazelere, dullara, yetmişlik ihtiyarlara tecavüz ediyorlar. Ölenlerden alamayıp hırslarını, cesetleri doğruyorlar. Sonra da et parçaları üstünde hora tepiyorlar. Hoplayan Yunan çarığı altında, parçalanmış etler zıplayıp dağılıyor. Kesik kafalar top oluyor. Kocaların gözlerini bağlayıp, karılarının ellerine süngü verip, "öldür" diyorlar. Irzlarına geçtikleri masumların edep yerlerine barut dolduruyorlar. Cinsî sapıklık alıp yürüyor. Yunanlılar, Kur'an-ı Kerim'e buladıkları necasetlerini, süngü zoruyla Türk köylülerine yalatıyorlar.

Bu sıralarda Onuncu Kolordu'nun başında Enver Bey vardır, taze bir güç, enerjik bir vatansever. Deliliğe bir parmak kala bir cesaret! Kumandan önce güvendiği arkadaşlarını topluyor çevresine. Eşref Bey'i, Umum Çeteler Kumandanlığı ile görevlendiriyor. Derhal Kuva-yı Milliye kıtaları kurulmaya başlıyor. Selim Sami Bey, Eşref Bey'in kardeşi, bu kıtalardan birinin başındadır.

Kuva-yı Milliye kıtaları, bin atlı akıncıların torunları! Galatasaraylı gençler, sultanî ve Erzurum Dadaş çeteleri, Çerkezler, Kafkasyalılar, Uşak taburları ile hapishanelerden elenmiş mahkûmlar. Gençleri, orta yaşlıları, hatta yaşlılar var içlerinde. Birbirine uzak yanan ocakların çocukları hepsi de. Onları bir araya getiren, yalnız ve yalnız memleket aşkıdır. Edirne'yi tekrar imparatorluğa iade etme ülküsüdür. Yiğit adamlardır.

Bin atlı akıncıların torunları şahlanıp, ileri atılıyorlar…

Önce Muratbey Tepeleri'nden atılıyor, düşman. Sonra Marmara Ereğlisi, Tekirdağ kurtarılıyor…

Büyük devletlerde telâş, Bâbıâli şaşkınlık içinde.

Akıncılar büyüyorlar bir ak fırtına gibi; ata binen, süngü kullanan yerli yiğitler katılıyor aralarına, büyüyorlar. Edirne kurtarılıyor. Yerli Türklerden milis kuvvetleri kuruluyor,

bunların başına tecrübeli çete kumandanları geçiriliyor... Bu kumandanlara "kaptan" deniyor.

İşte o günlerden bugünlere Kaptan diye bilinir Bekir'in dedesi. Torununu dizine oturtup, birçok şey anlatırdı. Çetesini, atlı, süngülü yiğitlerini, yüzünü birkaç kez gördüğü Selim Bey'i anlatırdı.

Kaptan öldü.

Yıllar geçti, yiğitlerin sözü bile hayal oldu! Bekir hatırlar: Bazı geceleri bir ata binmiş görür kendini. Bir doğanın ardında doğandan da hızla sürer atını, koşar geçer. Arkasından Selimler, Mehmetler, Ahmetler, Kâmiller... Bir uğultu sarar, dört bir yanı. Dünün köleleri, bugün de diz çökerler. Süngüler yanıp söner, yanar gün ışığında... Bekir sırılsıklam, ter içinde uyanır. O an, binbir kuşun kanadı çırpınmaktadır yüreğinde... Gayri içindeki ateşe, rüzgâr değmiştir, deli deli yanar. "Bir gün…" der…

Bir gün! O zaman silâhları da olacak, topları, tankları da olacak... O zaman Türkiye olacak arkalarında!.. Bir gün!

Fakat kimseye söylemez şimdi, susar. Toprağın hemen altından çılgın bir ırmak gibi güçlü hisseder kendini, susar.

Hristo'ya gülümser, rakı içerler.

Hüseyin'i de Hristo'ya getirdi. Önce, soğuktan uyuşmuş çocuğu Hristo'nun yatağına yatırdılar. Adam heyecanlanmıştı. Boyuna sualler sordu; cevap alamadı. Bekir'in dudakları sımsıkı gerilmişti. Hüseyin uyuduktan sonra konuştu:

– Bu çocuğu hastahaneye götürmek lâzım Hristo, sen yapacaksın bu işi.

– Vire Bekir gülüm, hiç olur mu, cuntayı bilmiyor musun?

– Bildiğim için sana getirdim ya, benim yapacağım iş değil, sen götür de, akrabam dersen belki…

– Nasıl derim vire, bu Türk'tür.

– Abe ne bileyim ben, babası Rum, anası Türk dersin. Kâğıtları falan yok, köyden göndermişler, dersin.

– Zor iş bu!

– Kolay olsa, sana gelmezdim.

– Peki ama çocuk söylerse?

– Abe, aklını kaçırdığı besbelli, kim inanır ona!

– Yok yok olmaz. Zor iş bu.

Bekir korkak olduğunu bilirdi Hristo'nun, yine de son çare! Gözlerini dikip gözlerine, durdu öyle. Adam ister istemez başını eğdi.

– Sana bir şey yapacağım derdim Bekir. Bir iyilik yapacağım. Borcum var çünkü hayat borcum. Fakat bu zor iş.

– Uzun ettin ya'u Hristo.

– Çünkü gülüm, olacak iş değil.

– Abe ben de senin o sözüne güvenip geldim, borcumu ödeyeceğim, derdin.

– Derdim, öyle, ödeyeceğim, ille velâkin bu iş, çok zor.

Bekir somurttu, sağ yanağı seğiriyordu, dişlerinin arasından:

– Şimdiye kadar bir şey istemedim senden, diye mırıldandı. Abe, bundan sonra da istemem. Bu dediğimi de unut.

Hristo telâşlandı:

– Bak Bekir, canım kurban sana, ille velâkin…

– Peki peki anladık; kes! Çocuk uyansın, gideriz biz.

– Yo, yoo... O kadar değil.

– Başımızın çaresine bakarız elbet.

– Bak, Bekir gülüm.

– Anladık.

– Hayır, yani…

– Sıkkınım Hristo, sus artık.

Hristo dört döndü odanın içinde, iki sigara içip karar verdi:

– Pekâlâ, pekâlâ götüreyim bari…

– İyi ya!..

– Önce muhtarı bulup, kâğıt uydurmak lâzım.
– Bildiğin gibi yap.
– Bak ha, sana borcumu ödemiş olacağım.
– Tabii.
– Keşke para filân isteseydin be Bekir.
– İstemem.
– İlle de çocuğu mu götüreceğim?
– Evet.

Hristo çaresiz, başını salladı. İçerde her şeyden habersiz uyuyan Hüseyin'e bakmaya gitti.

– Pek de güzel bir çocuk?
– Öyledir.
– Ablasını kapattılar ha?
– Evet.

Öyle kesin, öyle sert söyledi ki Bekir, Hristo başka bir şey soramadı. Oysa, "Ablası da bu oğlan kadar güzel mi?", "Kaç yaşında?", "Yavuklun mu yoksa?" diye sormak isterdi. Kızın kaderi karşısında, çaresiz kalışının utancı, yüzünde al al olmuş Bekir'e baktı; kızarmasını hayra yormadı sustu. Severdi Bekir'i, garip bir tutkusu vardı. Ondan çekinirdi de... O gece, kendisine saldıran kopuklarla nasıl dövüştüğünü gözleri ile görmüş, hayretten hayrete düşmüştü. Acı bir kuvveti vardı, dövüşme tekniğini de biliyordu bu adam. Tıpkı İzmir'dekiler gibi. Korku bir yana, hoşuna gitmişti dövüşü seyretmek! O gün bugün arkadaş oldular. Bekir onu yarı taşıyarak getirmişti evine. Türk olduğunu öğrenince Hristo sevinmiş, kalkıp alnından öpmüştü. "Vire ben hasretim Türklere. Şu İsa'nın işine bak, canımı bir Türk kurtardı."

"Şüphe yok, İzmir'den bir şeyler var Bekir'de." Böyle düşündü Hristo. Kafası iyi işlerdi. Her kuvvete boyun eğmeye mütemayil Rum karakterinin canlı bir örneği gibiydi! Beyni bu iki vasfını süratle kullanır, bir sonuca bağlardı. Hristo, Bekir ile

arkadaş olmayı, geleceği için de hayırlı buldu. Millî ve dinî duyguların çok üstünde bir hasreti vardı Türklere, bir gün buralara geleceklerini umuyordu. "Elbet gelirler," derdi bazı bazı, "bir bilseler öz kardeşleri telef oluyor burada, elbet gelirler." İşte bu gelişten sağlam kurtulmak istiyordu. Bir şahit, bir koruyucu ihtiyacını Bekir'de buldu. Azdan azdan da çıtlattı hatta.

Hristo, çocuğa resmî evrak uydurmaya gittikten sonra, Bekir bir çorba pişirip Hüseyin'e içirdi. Kendi canı hiçbir şey istemiyordu. Anasının börekleri olsa, yine yiyemezdi. Hristo etekleri zil çala çala döndü:

– Oldu bu iş gülüm. Babasına Hristo dedim. Yiğenim diyeceğim. Anasına Mediha dedim, bakalım yutacaklar mı; pek bizle evlenen olmaz sizden.

– Kırk yılın birinde olmuş dersin.

– He, öyle diyeceğim. Türkçe konuş be Bekir, anasına neden Mediha dedim biliyor musun?

Bekir Türkçe konuştu:

– Bilmiyorum, neden dedin?

– Bilemezsin çünkü anlatmadım. (Fıkır fıkır güldü.) Daha neler var bende, neler…

– Eee?

– İzmir'de bir Mediha vardı. Ama öyle bildiğin Medihalardan değil, na bi gözleri vardı, anam kömürlük penceresi gibi, kara mı kara!..

– Tutkun muydun?

– Sorar mısın?

Hristo birden hüzünlendi, kirpikleri, kaşları oynadı, daha bir küçüldü sanki. Sigara yakıp efkâr dağıtmak istedi:

– Boş ver Bekir, geç… Ver bi sigara…

Bekir, Papastrotos paketini uzattı:

– İçme şu meret şeyleri be gülüm, sana vereyim halis Amerikan sigarası…

– Abe biz buna alışığız.

– Yok vereyim de ciğerlerin bayram etsin, korkma ucuza alıyorum, bir adam var, işimi uydururum bilirsin!

– İyi ya, ver öyleyse…

Hristo sigara aramaya kalktı, birden hatırladı:

– İşimi uydururum ha, tüh be... Uydursaydım şu muhtara söz geçirirdim. Herif kâğıtları düzdü, düzdü ama cebimi de boşalttı.

– Yaa, ne verdin?

– Boş ver, helâl olsun Mediha'nın oğluna!

Hristo paket paket sigara doldurdu Bekir'in ceplerine, sonra, arada sırada gülen, arada sırada ağlayan, fakat hep susan Hüseyin'i hastahaneye götürdü.

Şimdi Bekir onların dönüşünü bekliyor. Sıkıntı ve endişeden donuklaşmış gözlerini geniş geniş açıp, ellerine baktı; iri fakat ince kemikli parmakları uzun, boğumları ince. Sanki hiç tarlada çalışmamış, hiç marangozluk yapmamış! Açtı kapadı parmaklarını; Niko'yu boğazladığını düşündü. Köpek leşine sürünmüş gibi titredi. Daha zamanı değildi oysa. Zamanı olsa, Bekir, Muhsine'nin öcünü koyar mıydı Niko'da... Niko ne ki, bir sıkımlık canı var! Asıl düşman büyük! Kuklanın iplerini tutan düşman! Ama bir gün! Silâhları olacak, topları tüfekleri olacak!..

Bekir tıkanır gibi nefes aldı. Ne zaman köyü düşünse, ne zaman Muhsine'yi düşünse bir pençe kavrıyor göğsünü.

"Bunca yiğit varken ses çıkaramadık, kızı kapattılar, biz öyle bekledik." Utanç binbir renge boğuyor yüzünü, kızarıp morarıyor. Bölük pörçük yüreği, dağılıyor. Ne tuttu o zaman ellerini bilinmez. Ak Hoca'nın tespihi şıkır şıkır, "Vakti değil mi?" diyordu. "Anladım, vakit beklenmez artık, tutup o vakti kulağından kendin getireceksin, yok başka bir yol. Sen başla ki, Türkiye gelsin ardından."

Bekir önündeki iskemleye bir tekme attı. Sonra köy yanarmış, hepsi makineliden geçermiş. Vız gelir Bekir'e. Yaparlar tabii yaparlar. Az mı anlattı Kaptan; kadınları, çoluk çocuğu camilere doldurup da gaz döküp yaktıklarını. Kaptan'ın amcasının çenesine gem vurup dört ayak üstünde gezdirmişler. Belini vura vura kırıp sürüklemişler. Hainlik bitse, icat eder Rum soyu, bilir Bekir. Yine de tutup kulağından o vakti, getirmek gerekiyor. Bekir, bir şeyler hissediyor!

Gömleği terden sırılsıklam olmuş, yapışmış arkasına. Yanan alnını soğuk cama yapıştırdı.

Neden sonra kapı çalındı, Hristo geldi, telâş içinde sobaya koştu:

– Amanın pek soğuk, vire nasıl geldin köyden buraya?

– Abe çocuk nerde?

– Bağırma be, nerde olacak hastahanede. Vire Bekir, bak sen şu işe İsa yardım etti, kayıt memuru benim arkadaş çıktı.

– Allah yardım etti!

– Her neyse, işte herif yeni gelmiş. Sarılıp öpüştük, tebrik ettim; "Eee," dedim "ne var ne yok?"

– Kısa kes Hristo.

– Aman be Bekir, bırakmazsın tadına vara vara anlatayım.

– Abe kızana ne dediler, onu söyle. Sonra istersen sabaha kadar anlat.

Hristo bozuldu biraz, kafasını kaşıdı, bir kaşını kaldırıp, eğri eğri baktı Bekir'e:

– Eee, pek iyi değilmiş hâli, yani korkma çok da kötü değil.

– Ne yani?

– Şey... Dur bakayım kâğıda yazmıştım, hah confusion mentale işte. Bilirsin doktor sözüne akıl ermez, velâkin dedi ki, ya çok korkmuş, ya çok üzülmüş, tozutmuş işte.

– Onu biliyoruz ya'u. İyi olur muymuş?

– Pek iyi olmasa da zararı dokunmazmış. Yani Bekir gülüm, anlayacağın şimdi şoka sokacaklar bunu.

– Eee?

– Üzülmesin, tetik durun yanında dedi.

– Şimdi nerede Hüseyin?

– Şoka sokacaklar dedim ya, hastahaneye yatırdık.

– Peki bu şok dediğin…

– İşte kuzum, elektrik cereyanı geçirecekler beyninden. Tuuh, İsa kimseyi hastahaneye düşürmesin, her neyse. Kolay iş değilmiş bu şok, herkese de yapmazlarmış, eline bir kâğıt verip "delidir" derlermiş. Ama Fotidis!

– Kim?

– Evrakçı, dedim ya arkadaş çıktı.

– Peki?

– Pekisi bu işte, onun için kabul ettiler, yatırdılar hastahaneye, yoksa delilerle pek uğraşmazlarmış.

– Peki, iyi olup da, aklı başına gelince, seni…

– Olmaz olmaz, merak etme. Doktor elinde kim iyi olmuş! Bak ben altmış beş yaşındayım, bir kere doktora gitmedim. Gören elliden fazla der mi bana?

– Demek. Şimdi bu kızan…

– Gidip kollayacağım tabii, şoka soktukları dakka Fotidis bakkala telefon edip çağırtacak beni, koşup başında bekleyeceğim.

Hristo, yere yuvarlanmış iskemleyi kaldırdı:

– Bununla mı dövüştün be Bekir?

Bekir şaşırdı, ne zaman devirdiğini hatırlayamadı, mırıldandı:

– Gezinirken ayağım takılmış olacak.

– Kolla ayağını, iskemle ev sahibinin, kırılıvermesin, zaten bozuk çalıyor karı.

– Şoka ne zaman sokarlar acaba?

– Artık bilmem, paşa gönülleri ne zaman isterse. Ama sen tasalanma. Fotidis dedi ki, hemen telefon ederim.

– Ya'u Hristo, sana da çok zahmet oldu.

– Aha sanma ki sadece senin gül hatırın için bekleyeceğim Mediha'nın oğlunu?

Hristo güldü, ince hesaplar geçiriyordu çizgili küçük suratından, bir sigara yaktı:

– Anlamadın mı, kendi öz canım için de bekleyeceğim be. Çocuk akıllanır da bir halt karıştırırsa, yandı benim kel kafam.

– Bir iki yıl yatarsın içerde.

– Razıyım bir iki yıla. Ama ip görünür sonunda, anladın mı, yağlı ip!

– Anlamadım?

– Gördün mü, ne kadar kafalı geçinsen, yine bir aptallığın var! Düşün bakalım; çocuk akıllanır, olmadık sözler söylerse, kâğıtların sahte olduğu çıkmaz mı meydana?

– İşte onu dedim ya, bir iki yıl yatarsın.

– Hayır paşam, hayır gülüm! O kâğıtların sahteliği çıkarsa meydana, işin sonu nereye varır biliyor musun; Türkiye lehine casusluğa!

– Hadi be, Hüseyin Yunan uyruklu, Türkiye ile ilgisi yok, aklını kaçırmış olduğu da belli.

– Olsun, sen bizim polisi, jandarmayı bilmez misin?

– İyi bilirim.

– Daha ne konuşuyorsun öyleyse?

– Evet bak bunu hiç düşünmemiştim.

– Yaa gördün mü, nasıl ödedim borcumu…

Bekir gülümsemeye çalıştı, adamın övünmesi sinirlerine dokunuyordu:

– Şimdi artık ben borçlandım sana.

– Artık o senin bileceğin iş.

Bekir anladı, ak atlar, al atlar geçti kafasından. Bir uğultu doldurdu dört bir yanı. Sonra silâhlar... Tanklar... Duvara arkasını dayayıp, kollarını kavuşturdu, kafası gururla dikildi:

– Canın bana emanet, dedi, meraklanma!

Hristo belli belirsiz, içini çekti. Çok da inansa Türklerin geleceğine, az da inansa, bir yerlerde elini tutacak biri olması lâzım. Burnunu silip öksürdü:

– Ne diyorlar sizin oralarda, bu Kıbrıs yüzünden gelir mi Türkler buraya?

– Hiç belli olmaz.

– Türklerin kafaları geç kızar, ama iyi kızar.

– Öyle.

– Kızdılar mı dersin?

– Bilmem.

– Yuannis'i bilirsin.

– Ablanın oğlu?

– Evet o. Kastroya'da şimdi. Askerlik yapıyor.

– Ne olmuş?

– Hiç, ne olacak. İzinli geldiği vakit söyledi. Türkler gelecek diye korku sarmış karargâhı. Vire utanmadan, aralarındaki Türklere de söylemişler. "Vire demişler, II. Cihan Harbi'nde, bizden iyi savaştınız. Şimdi Türkler gelirse ne yapacaksınız…" filân demişler.

II. Dünya Savaşı deyince, Bekir huzursuz olur. Babası düşer içine. Şanlı Yunan Krallığı uğruna savaşmaya gitmiş, Bekir hiç hatırlamaz yüzünü. Kaptan anlatırdı. Ön saflara sürmüşler Türkleri, bir de güzel dövüşmüşler ki... Bekir'in babası Bulgar cephesinde şehit düşmüş. Selim'in babalığı da Yugoslav cephesinde... O zaman Türk hükûmeti de yardım etmiş Yunanlılara. Kaptan derdi ki, "Türkler olmasa, donlarını bırakıp kaçarlardı cephede. Korkaktır Yunan milleti, korkak…"

– Zati korkak olmasalar, böyle zalim de olmazlar.

Hristo'nun avuç içi kadar yüzü kızardı, burun delikleri titredi, canı istemeden itiraf etti:

– Eee bak. Yunanlıyım ama... Diyorum ki doğru söylüyorsun.

– Abe sen karışıksın Hristo, ne de olsa İzmir havasını almışsın.

– Bu da doğru. Zati o havayı almasaydım, burada gül gibi yaşardım. Çünkü öyle görmüş olurdum baştan. İlle velâkin, orda başladım, anlarsın ya. Burada rezilliğe tahammül edemiyorum.

– Abe başka ne diyorlarmış, Kastroya'da?

– Ha, Kastroya'da ha, onu diyeceğim işte, Yuannis'in çavuşunu sınıra tayin etmişler. Herif "Evliyim" demiş, "Aman" demiş kurtarmış paçayı, gitmemiş!

Bekir'in deminden beri yerle gök arasında çırpınan ruhu, birden canlandı, kalbi çarpmaya başladı, sanki göğsünü yırtıp dışarı çıkacak! "Daha ne bekliyor Türkler, işte herifler korkudan çatlayacak hâlde... Fazlasını değil, kendi öz topraklarını alsa Yunan'dan yeter." Böyle düşündü, bir kuş olup Ankara'ya uçmayı kurdu. Uçsa gitse... Bir bir anlatsa. Yoldan geçen adamları, kardeşlerini tutup anlatsa. Meclis'in önüne gidip otursa, anlatsa. Gazetelere, kitapçılara gidip anlatsa... "Yunan hainliği geçmez, korkaklığı bitmez, zulmü tükenmez" dese, "Çocuklarımızı okutmuyor, bir iki okumuşumuzu subay yapmıyor, tarlalarımızı arsalarımızı zorla elimizden alıyor. Bir hastahaneye bile yatırmıyor. Her gün dayak, her gün işkence…" dese, "Yumruğunu başımızdan eksik etmiyor, kanımızı iliğimizi emip, kemiklerimizi un ufak ediyor…" dese. "Ondan da geçtim, küçücük kızanlara siz Türk değilsiniz, Müslüman olmuş Rum'sunuz diye öğretiyor…" dese; elbet bir şey yaparlar canım, çünkü bunları duyduktan sonra, bir rahat lokma geçmez boğazlarından. "Türk olduğunu söylemek en büyük suç orada" dese, burada Türkler kızmaz mı?

– Susma Bekir, konuş.

Bekir'in kanatları kırıldı. Ankara'dan Hristo'nun rutubet kokulu evine düşüverdi.

– Şey, dedi, canım sıkılıyor, biraz çıkıp dolaşayım diyorum.

– Bu havada? Deli misin, yat aşağı uyu.

– Uyuyamam ki, nasıl uyurum. Çocuktan bir haber alamadıktan sonra…

– Meraklanma be, yani diyorum ki... Nasıl olsa iyi olacağı yokmuş çocuğun.

Birden bir ateş düştü Bekir'in içine. Hristo'ya güvenmekle hata mı etmişti yoksa? "Hastahaneye yatırdım diye, kandırmasın beni?" Böyle düşündü. Şüphe kesti doğradı her yanını, tükendi sanki. Dumanlı dumanlı baktı gözleri, sesi bir yabancı çıktı:

– Beni götür hastahaneye.

– Ha?

– Beni hastahaneye götür. Hüseyin'i görmek istiyorum.

– A, bu da kaçırdı!

– Ciddi söylüyorum.

– Olur mu vire?

– Olacak!

Bekir kalkıp yerinden Hristo'nun önüne dikildi. Adamın küçük gözlerinde, bir sarı dev gibi büyüdü:

– Ama paşam, bu havada…

– Abe palton var, atkın var, çizmen de var; daha ne?

– İyi ama, şimdi ziyaret saati falan değil.

– Fotidis var ya!

– Yoksa kuzum, inanmadın mı bana, ha?

Hristo heyecanlandı, burnunu çekip, sarı devin çevresinde döndü:

– İnanmadın sen, inanmadın... Vah benim emeklerim, vah paracıklarım…

Bekir, şüphesini, öfkesini zapt etmeye çalışarak sabırla konuştu:

– İnandım Hristo, inandım ama, birden sıkıntı bastı içimi, çocuğu görmezsem ölürüm!

– Bir şeycik olmazsın, rakı vereceğim şimdi sana, halis Türk rakısı.

– Sen gelmezsen, ben gider bakarım. Bulurum Fotidis'i.

Hristo anladı; kurtuluş yok. "Deli Türk," dedi, kendi kendine, "deli Türk. El âlemin oğlu için, hem kendini yakacak, hem beni. İşte böyledir bunlar, kendi canının kıymetini bilmez, şuna buna can dağıtır."

İnadına ağır ağır giyinip, çaresiz düştü Bekir'in önüne, götürdü hastahaneye. Fotidis'i gördüler önce, "Çocuğun dayısı" diye tanıttı Hristo. Yarı Rumca yarı Türkçe iyi bir küfür edip, birazcık olsun rahatladı. Bekir ses etmedi, Fotidis gülmekten kırıldı. Sonra hemşirelere sezdirmeden gizlice götürdü; Hüseyin'in yattığı koğuşu gösterdi. Bir yerlerden yemek kokusu geliyordu. Sonra hastahanenin ilâç kokusu, sonra keskin helâ kokusu; Bekir'in midesi bulandı. Bazı hastalar duvar diplerine çömelmiş konuşuyorlardı, bakmadılar bile onlara. Boyalı saçlı bir hastabakıcı, göz süzüp Bekir'e, geçti yanlarından. Sonradan Fotidis'e. "O yakışıklı da kim," diyecekti, "bir gece getirsene onu bana." "Türk" deyince Fotidis, daha bir baygınlaşacaktı gözleri, derken yapma bir yüzle burun kıvırıp, "İstemem, sokaktaki köpeklere kalmadık daha" diyecekti.

Bekir kapı aralığından gördü çocuğu, yanına varmak tehlikeli olabilirdi. Kollarını başının altına koymuş, gözleri tavana dikili yatıyordu Hüseyin; rahatladı genç adam.

O gece rakı içtiler. Hristo İzmir'i anlattı. Anlattıkça ağladı. Ağladıkça Mediha'yı hatırladı. Velhasıl İzmir, rakı, Mediha birbirine karıştı sofrada. Bekir Niko'yu düşündü. Niko'nun enli, kırmızı sivilceli ensesini düşündü.

* * *

Ak Hoca'nın evine teker teker geldiler. Önce Mehmet, saygılı hatta biraz çekingen girdi. Kimse olmamasını fırsat bilip, gözlerini yerden kaldırmadan meseleyi usulca açtı:

– Yani diyeceğim, karı sözü ile hareket ediyor deme bana Hocam. Fakat bıçak kemiğe dayandı gayri. Anlıyor musun, bu kahpelerin yapmayacağı iş yok. Şu Muhsine'den sonra. Anlıyorsun değil mi, söyleyeceğim arkadaşlara, gelen gelir, kalan kalır.

Hoca ses etmedi önce; Mehmet'i alnına yapışmış kıvırcık saçlarından, edeple bükülmüş dizlerine kadar süzdü. Gücünü hesap etmeye çalıştı. Kütür kütür canlı, hem de çok sağlam bir görünüşü vardı. Gözlerine baksa; saf, çocuksu pırıltılar göreceğini biliyordu. İçini çekti, iki eliyle saçlarını karıştırdı; biraz meydan okuyarak, biraz acıyarak baktı Mehmet'e:

– Ben kalanlardanım. Hoş bu yaşımla gitsem ne olur, kalsam ne olur ama; iki kişinin daha aklını çelsem abe, Türklüğünü unutma desem, ya'u Türk olmakla İslâmlığım kaybolmaz desem, bilâkis Türk Müslüman, biri isim biri de onun sıfatıdır, birbirinden ayrılmazlar, desem kârdır... İki kişi olmaz da bir kişi olur abe, bilemedin bir çocuk olur, eğer inanırsa kârdır. Bu yüzden ben kalanlardanım, sen de beni anlıyorsun değil mi?

Mehmet utandı, iri ellerini, parmaklarını çatlattı. Zaten hocanın kendisine arka çıkmayacağını biliyordu, fakat onun rızasını almadan gidemezdi de. Boynunu büktü:

– Ben de senin gibi düşünüyorum ya Hocam, Sakine'yi bilirsin... Çok korkuyor!

– Bilirim evlât, bilirim... Hoca bir durup düşündü, sonra ağır ağır; sen karı sözü ile hareket etmezsin!

İnce alayı anlamadı Mehmet:

– Tabii Hoca etmem, dedi, fakat... Yani o korktukça acıyorum kadıncağıza.

Ak Hoca sakalını sıvazladı, bir hoş baktı ona, anlamıştı. Çünkü diyemezdi Mehmet, "Ben karımı çok severim, öl dediği yerde ölürüm" diyemezdi; ayıp sayardı, erkekliğe yakıştıramaz, utanırdı!

Sonra Selim, sonra Kâmil, sonra Mahmut Ağa geldiler. Mahmut Ağa'nın üstünde bir canlılık vardı, günlerdir sönen gözleri, sanki parlamaya başlamıştı. Yine de konuşmadı, bir köşeye çekilip oturdu, kollarını kavuşturdu, yumuldu. Ak Hoca'nın, Mehmet'e canı sıkılmıştı. Kahve cezvesini mangala sürmeyi unuttu. Zaten kimsenin kahve düşünecek hâli yoktu ya.

– Anlat ahretlik dediler, Kâmil'e; niçin çağırmışlar seni?

– Boş verin siz beni, malûm hikâye. Bekir, Hüseyin'i niye götürdü, onu söyleyin.

Belli belirsiz, göz altından baktılar Mahmut Ağa'ya, bir şey duymaz gibiydi:

– Hüseyin biraz aklını... Abe yani konuşmasını filân şaşırdı da, doktora götürdü Bekir.

– Tüh, (Dövündü Kâmil.) bilseydim arardım onları. Kitapçıya uğramışlardır mutlak. Tüh tüh, bir yardımım dokunurdu belki.

– Her neyse, sana ne dediler?

– Hiç be, eski hikâye dedim ya.

– Para mı ya'u?

– Ya! Niye hep beni bulurlar bilmem. Herif dedi ki; "Bak sana bankadan kredi sağlayacağım." Ben de "Yapamazsın dedim, bankalar mümkünü yok Türklere kredi vermez", "Ben söylersem verir" dedi.

– Eee?

– E'si bu işte. Parayı alacakmışım, bir iş kuracakmışım. Şu Türklük davasından da vazgeçecekmişim! Hem de sizleri jurnal edecekmişim... Diyorum ki, ben de bozuk bir taraf mı var, niye sizleri değil de, abe beni bulur bu herif?

– O gâvuru kurtardın ya, seni kendilerine yakın belledi̇ler besbelli.

– Ulan! Ben, onu gâvur, Müslüman diye kurtarmadım ki. Baktım ki arabası devrilmiş, herif ölüyor, attım benim arabaya, götürdüm hastahaneye. Gâvur olsun, yol ortasında bırakacak değildim ya.

Mehmet atıldı:

– İyi ama, yol ortasında sen olsaydın, herif gelir bir de tepiklerdi. Sonracığıma paran pulun ne varsa alıp savuşurdu. Yalan mı abe, Susurköy'den Veli'nin oğlu Reşit'i nasıl buldular, unuttun mu?

– Bilirim onların öyle yapacaklarını. Ama ben yine yapamam. Türk'le gâvurun bir farkı var değil mi? Bu farklılık olmasa, kendimize nasıl Türk deriz?

Kimse bir şey diyemezdi bu söze, Ak Hoca sordu:

– Sen asıl o köpeğe ne cevap verdin?

– Hiiç ne diyeceğim. Benim ağzımı kapayacak kilitcağızın parası, Yunan hükûmetinin kasalarında yoktur daha dedim.

Mehmet güldü:

– Anca Türk hükûmetinin kasasında vardır, diyeydin!

– Demedim amma, öyle demeye getirdim.

– Aferin ya'u.

– Bekir olsaydı... Belki, alsaydın parayı, derdi. Alıp, yalan yanlış jurnal verseydin.

– Bekir'in işlerine aklım ermez benim Hocam.

– Benim eriyor. Bak çok dikkatlidir Bekir. Sebepsiz, boş yere iş yapmaz. Bak günden güne de kuvvetleniyor. Gidip odun kırıyor her gün. Vücudunu zinde tutar. Yine de bir şeye karışmaz, gâvurla bozmaz arayı.

Selim; Muhsine karakola girdiğinden beri hiç uyumamıştı; gözleri al al, sesi kırıktı:

– Abe Bekir hep bi şeyler bekler.

– Belki Türkiye'ye gidecek, Mehmet umutla söylendi.

"Ya" deseydi biri, dünyalar onun olacaktı, ama Ak Hoca sertçe konuştu:

– Kafasını kessen, Bekir gitmez Türkiye'ye. Onun beklediği; burası içindir.

– Ne beklermiş, dedi Kâmil, gâvurların gözüne batmayacak da ne elde edecek?

– Bilinmez.

– Anlamam, dedi Kâmil, severim Bekir'i, akıllıdır. Ama yaptığı işler pek aklıma uymaz... Odun kırar, çocukları toplar etrafına, kitap okur, başka ne yapar, yani, bir de iki kötü gözü var, o kadar işte.

Mehmet güldü:

– Sihir var onun gözlerinde; istedi mi na otomobil farı gibi yakar gözlerini!

– Bırakın Bekir'i, dedi Ak Hoca, Muhsine için ne yapacaksınız, onu konuşalım.

Selim'in dalgınlığı geçti, canlandı:

– Boğazlayacağım Niko'yu. Sonra da gideceğim, Meriç'te bir kayık bulursam, atarım kapağı memlekete.

Ak Hoca iyiden iyiye kızdı:

– Abe akılcağızınızı gitmekle bozmuşsunuz.

Sanki fırsat gözlüyorsunuz, ayıp be. Boyunuzdan utanın. Şu yaşa geldim, neler gördüm geçirdim; kızgın yumurta koydular koltuklarımın altına, bizimkini gözümün önünde süngülediler. Evlerimizi bastılar kaç kez, yine de bir gün gideyim demedim. Bu zalimleri nasıl atarım toprağımdan diye düşündüm hep.

– Toprak... Toprak! Kabul Hoca. Ama bak Mahmut Ağa. Bir karış ev yerini satmadı diye ne geldi başına? Kızını verdi, canından kıymetli na... "Namusunu" diyecekti. Ağzında takıldı kelime, söyleyemedi. Mahmut Ağa biraz daha yumuldu kollarının

arasına. Karısı da bir şeyler demişti... "Bir kara toprak uğruna, toprak edip saçtılar kızımı."

Mahmut Ağa'nın kafası dönüp duruyordu. Dedelerden, ninelerden, kaç kişi o kara toprak uğruna can vermiş, eziyet çekmişti... Muhsine, daha başka oldu. Ne kötü, ne kara talihi varmış sarı kızın. Bir "Ah" koptu yüreğinden. Ateş gibi düştü ortaya. Hepsi baktılar ona.

– Vurdum Niko'yu, dedi; bir saat oluyor.

– Bismillah, sahi mi söyledin ağa!

Ak Hoca'nın yüzü ışınıverdi, gençler donup kaldılar. Artık konuşmaya başladı Mahmut Ağa!

– Kahveden çıktım, bu gece işini bitirmeyi koymuştum aklıma. Abe şimdiye kadar, neden bekledin derseniz, eski kuvvetcağızım yok artık, köpeğe bir şeyi sezdirmemek lâzım, sonra hazırlıklı olur. Her şeyi kabul etmiş oldum onun gözünde, bekledim.

– Bize de söyleseydin ya'u, dedi Selim belli belirsiz, gücenik gibiydi.

– Kızın babası varsa namusunu temizlemek onun vazifesidir. İşte, kahveden çıkıp karakolun oraya gittim. Çınarın altına oturup bekledim. Jandarma rakı almıştı, biliyordum, "İçip içip çıkacak dışarı" dedim. Dediğim gibi de oldu, sallana sallana çıktı kapıdan. Allah yardım etti işte. O yürüdü, ben yürüdüm. Usul usul yaklaştım. Bir ara sendeledi, çullandım üstüne, sapladım bıçağı, artık neresine gelirse.

Mahmut Ağa bıçağını çekti cebinden; lambanın ışığında çelik pırıl pırıl parladı. Bir dua okunmuş gibiydi. Hepsi de saygılı bir sükût içinde, heyecanlarını boğup beklediler.

– Ağa bir şey diyeceğim, kabul et. Allah aşkına.

– Ne var?

– Bende kalsın buncağız; sen evinden çıkmamış ol.

Güler gibi, ağlar gibi bir şeyler geçti Mahmut Ağa'nın yüzünden. Kirpikleri titredi, sesi kalın çıktı:

– Niko'yu öldüren bıçak, sahibinde kalır oğul.

Selim kıvrandı, kara kazanlardan kaynar sular devrilmişti kafasına, sıcak sıcak indiler vücuduna; titriyordu, bıçağı elinde tutuyordu.

– Ağa, ağam utandırdın beni, yerin dibine soktun.

– Vazgeç evlât, sen gençsin, yapacak işin çok... Abe çok daha!..

Ak Hoca'nın sıkıntısı hafifler gibi olmuştu; umduğu çıktı işte. Selim'e:

– Ver bıçağı, dedi.

Mehmet:

– Leşi ne yaptın, diye sordu.

– Hendeğe yuvarladım, üstünü neyi örtmedim çabuk bulsunlar diye.

– Öyleyse gel gidelim, dedi Mehmet, Meriç'e bir ulaştık mı sonu hayır.

– Abe, gider miyim. Hiç gider miyim. Burada doğdum ben, burada öleceğim ya'u. Gelsinler bulsunlar beni ya'u!

Mahmut Ağa, çekti Selim'in elinden, aldı bıçağı, öpüp cebine koydu. Yün atkısını doladı boynuna.

– Size hemen diyecektim ya, diyemedim. Bana kalırsa kalkın dağılın evlerinize, beni de burada bulmasınlar.

– Hüseyin ne olacak, dedi Selim.

– Sen varsın, Bekir var ya…

– Yenge?

– Kaç günlük ömrü kaldı zati, kızı öldükten sonra yaşar mı o?

Sonra nasırlı avuçlarıyla sıvazladı yüzünü, sesi titredi:

– Ha, eğer yapabilirseniz, Muhsine'yi benim ev yerceğizime gömün.

Muhsine o gece öldü. Yarım saat sonra jandarmalar Mahmut Ağa'yı, Selim'i, Kâmil'i karakola götürdüler. Mahmut Ağa, kızının daha soğumamış yanaklarından öptü. Ananın sırtını sıvazladı…

Selim zaten bitikti.

Kâmil, her an bir şey bekler olmuştu; hiç şaşmadı çağrılmasına!

Üçüne de gün doğumundan, ikindi erişinceye kadar dayak attılar. Oysa daha evinden alırlarken:

– Ben öldürdüm Niko'yu, kimse yardım etmedi. Abe bıçak da burada, alın demişti Mahmut Ağa. Fakat Kâmil'in "Yok edilsin" emri daha sabahtan gelmişti; Selim'e de iyi bir ders vermek gerekiyordu!

"Ben, Selim, Kâmil; Niko'nun önüne pusu kurup öldürdük" yazılı kâğıdı imza etsin istediler. Mahmut Ağa dayandı. Elden ele geçen sopa, ine kalka belini kırdı, dudaklarını ısırmaktan ağzı kan doluydu, imzalamadı.

Niko'nun muavini Haritatos, birkaç günlük beyliğini iyi sürmek istedi. Selim'in boynuna yanar odunu bizzat kendi yapıştırdı. Bir yanık et kokusu kapladı karakolu. Jandarmalardan biri öğürüp kustu.

Sonra Selim'i serbest bırakıp, beli kırık, acı ile kıvranan Mahmut Ağa ile baygın düşen Kâmil'in yanına bir jandarma koyup, katil suçundan Gümülcine'ye sevk ettiler. İki hatta üç jandarma gerekti yanlarına, fakat gözü korkan Haritatos köyde yalnız kalmayı istemedi.

Nefise Teyze, kızdan arta kalan mehlemi Selim'in yanık boynuna sürdü:

– Keşke Mahmut Ağa'nın belceğizine de sürüp, bir sıkı bağlasaydım.

– Yok, dedi Selim, kırık beliyle fazla yaşamaz o. Yaşamadığı da iyi, kurtulur.

– Abe belki yolda ölür, ha Selim?

– Belki teyze, belki, Allah'tan ümit kesilmez!

İkisi de yürekten dilediler bu ölümü.

Sonra gerçekten o söz dolaştı köyde. Güya Mahmut Ağa ölmüş, Kâmil de jandarma ile şoförü vurup kaçmış. Türkiye'ye kaçmış. Yok dağa çıkmış, gören olmuş. Herkes inanmak istedi, inandı da bu söze. Kâmil'in karısı Fatma inanmadı yalnız:

– Hep giderken helâlleşirdik, ama bu kez bir başka türlü helâlleşti, öleceği düşmüştü gönlüne, gözlerinden anladım.

Mahmut Ağa'nın ölüm haberi tez ulaştı, ama Kâmil'i hiç bilemedi köylü.

* * *

Ertesi günü köye, Binbaşı Sofidis geldi. Öfkeden çıldırmış, burnundan, ağzından ateş saçıyordu sanki. Önce Niko'ya bir cenaze töreni tertip etti; kadın, kız, çocuk demeyip, bütün köyü tabutun arkasından yürüttü. Sonra açık mezarın başında, bir taşın üstüne çıkıp nutuk çekti... Hiç böylesi gelmemişti başına; bir Türk nasıl cesaret edip de karakol kumandanını öldürür? Adamın kafası almıyordu. Bu yüzden ne söyleyeceğini, nasıl vuracağını da bilemedi pek. Hep uyduğu yumuşak politikasını bırakıp, kör öfkeyle daldı. Esti kükredi. Tek tek isimleri ile tehdit etti köylüyü, dışarı çıkma izinlerinin tümden kaldırıldığını söyledi, köyü ikinci defa yasak bölge ilân etti. Muhsine'nin taze mezarının açılıp, kızın cesedinin atılacağını da haber verdi. Hem hangi domuz akıl etmişti, köyde mezarlık varken kızı oraya gömmeyi. Bu suçu ancak Drama'daki askerî mahkeme paklardı!

Oysa binbaşı genellikle yumuşak davranır, usul usul konuşurdu.

"Siz aslında Rum'sunuz, Yunanlısınız, derdi. Türklükle hiçbir ilginiz yok. Osmanlılar sizi Müslüman yapmış, kendinizi

Türk sanmışsınız. Hem biliyor musunuz, Türkiye şimdi şeriatı yasaklıyor. Hâlbuki biz size karışmıyoruz. Mekteplerinizde Kur'an harfleri öğretiyoruz. Sizleri Müslüman Yunan kabul ediyoruz. Siz de yavaş yavaş anlayacaksınız bunu, kıymetimizi bileceksiniz. Biz sizi sevmesek, istemesek dininizi serbest bırakır mıydık?" derdi... Bugün değişti. Bu ara gözü kalabalığın arasında birini aradı, kükredi:

– Bekir nerede? Bekir…

– Hangi Bekir?

Haritatos kulağına uzanıp, bir şeyler söyledi, binbaşı zıplayıp taşın üstünden indi:

– Bir de soruyorsunuz hangi Bekir! Bilmez gibi soruyorsunuz, niçin götürdü Hüseyin'i Gümülcine'ye?

Kimse ses çıkarmadı. Sadık pek yakındaydı. Sofidis onun üstüne yürüdü.

– Niçin götürdü?

– Valla bilmiyorum!

Hasan'ı gördü, el etti:

– Sen söyle!

Hasan'ın aptal yüzünde enlemesine bir gülücük açıldı, öğrenmişti:

– Hüseyin aklını kaçırmış da, onu götürmüş diyorlar.

– Gelince izin kâğıdını alın elinden. Hem de söyleyin ona, ilk rastladığımda gözlerini oyacağım!

Nazlı'nın yüzünde bir kırmızılık dolaştı. Halime, yere tükürdü, içinden söylendi: "Bir şeycik yapamazsın Bekir'e, bir şeycik!.."

Karakolda Binbaşı Sofidis, Çavuş Haritatos'u aldı karşısına, bir iyi haşladı:

– Sanki eşekbaşısınız burada, herifler kumandanınızı öldürüyor, siz geberip uyuyorsunuz. Şimdiye kadar, hiçbir köyde

olmadı böyle bir şey, duyuyor musun? Kim cesaret verdi bu köpeklere ha, kim?

– Kumandanım, söyledim teğmene, kızı almayalım dedim, dinlemedi.

Haritatos vızırdayıp durdu. Sofidis ellerini arkasına bağlayıp dört döndü odada.

– Fena oldu, çok fena oldu... Şimdi bunu masal edip anlatırlar. Bütün Türk köyleri duyar.

Öfke kara bir bulut gibi sardı adamı, boğuldu, boğulacak sanki!

– İyi halt etmişsin, kırmışsın Mahmut'un belini, gebermiş herif... Bana dirisi gerekti onun, leşi değil. Boynuna ip geçirip, ibret olsun diye poz poz resimlerini çektirirdim. Tüüh... Eşşek seni!

Binbaşı önündeki iskemleye bir tekme attı; Haritatos esas vaziyete geçti, korkmasa, Kâmil'i hatırlatacaktı. Jip yabancı şoförle dönmüştü köye. Adamın ağzından laf alamamıştı. Binbaşı masaya bir yumruk indirdi, su dolu bardak yuvarlanıp kırıldı.

– Yumruğunu eksik etmeyeceksin kafalarından. Bir lokma ekmek korkusuz geçmeyecek boğazlarından.

– Emredersiniz!

– İçlerindeki Türklük mikrobu kuruyana kadar, kurutacaksın eşşekleri.

– Emredersiniz!

– Bir sebep bul, Bekir'i de at içeri, fazla güveniyorlar ona.

– Emredersiniz!

– Şimdiye kadar bulaşmadı bize değil mi?

– Hayır.

– Bulaştır.

– Emredersiniz!

Hayır, yetmiyordu. Hiçbir şey yetmiyordu Sofidis'e. İçinde sanki kızıl köpükler kabarıyordu. Göğsü daralıyor, boğazı kuruyordu. Yakasını gevşetti, masanın kenarına tutunup bağırdı:

– Yak köyü!

– Efendim?

– Aç kulaklarını, köyü yak dedim... İki evi ateşe versen tamam, sarar hepsini.

– Emredersiniz.

Sofidis'in ağzından köpükler geldi, göğsü rahatladı biraz. Kafasının içinde alev alev yanan köy!

– Hepsi geberir, umarım!

* * *

Bekir köye vardığı zaman, sağda solda dumanlar tütüyordu daha. Eciş bücüş evler, tarih öncesi canavarları gibi, yangının ardından kavrulmuş kalmış, ağır ağır soluyorlardı. Eşyalar, kilimler, yataklar, tel dolapları, sahanlar, tencereler karmakarışık, karlı toprağa saçılmış, sahipsiz gibiydiler. Boynu bükük çocuklar vardı aralarında... Beşikler... Korkudan ağlamayı unutmuş bebekler!

Köy tedirgin olduğundan zahir, yangın başladığı saatte uyuyan yoktu. Bu yüzden ölen olmamıştı. Ama Kâmil'in, Mahmut Ağa'nın evleri tümünden yanıp kül olmuştu. Öbürleri, ziyanlarını tamir etmeye çalışıyorlardı. Bu kış günü yeni baştan ev yapılmaz ya! Yangının sıcağı geçmiş, kötü bir ayaz yüzlerini, ellerini donduruyordu. Bazıları tek gömlekle tiril tiril.

Bekir dizginleri çekip bakındı.

– Bekir geldi!

– Aa Bekir gelmiş!

– Abe koşun Bekir ağabey geldi!

– Bekir... Bekir... Bekir…

Yaralı ananın bağrından koptu bir feryat, koştu talikaya. Bekir atladı:

Ananın yazması uçmuş başından, saçları dağınık. Yeldirmesi çamur içinde, ayakları çıplak. Çıldırmış gibiydi:

– Evlâdım, nerede, Hüseyin'im nerede? Bekir ne yaptın, nereye götürdün kızanımı?

Ananın çığlığı dalga dalga uzandı; koşup toplandılar.

Bekir, kadının omuzlarından tutup, hafifçe sarstı:

– Ana, ana iyi oğlun. Gümülcine'de kaldı, sana selâm etti.

– İyiyse niye gelmedi, şuncacık kızan bırakılır mı orada, yalan söylüyorsun, oyalıyorsun beni... Öldü kızanım, öldü!

– Vallahi ölmedi, billahi ölmedi ya'u. Getiririm, yarın getiririm istersen.

Kadınlar, ananın koluna girip, beri çektiler, yığılıp kaldı çamurların içine.

– Duydun ya yenge, iyiymiş Hüseyin.

– Anacığım, Bekir yalan söylemez, bilmez misin anacığım…

– İyiymiş işte Hüseyin, âret âret sus gayri.

Ananın gözyaşları diner mi! Ağlayacağı çok. Muhsine'si var, Hüseyin'i var, Mahmut Ağa'sı var, tüm köyü var; ananın gözyaşı dinmez!

Sakine, gidip yastık kilim buldu. Anayı çektiler üstüne, arkasını yastıkla beslediler, ayaklarına çorap, lastik geçirdiler. Titriyordu, üstünü örttüler. Yorgan boğdu sesini:

– Abe n'oldu, dedi Bekir, Mahmut Ağa nerde?

Selim koluna girdi, baştan sona anlattı. Bekir dinledikçe heyecanlandı. "Bir şeyler var, bir şeyler var, bir şeyler... Yaşıyor." Selim'i dinlemedi artık. Meydana dağılmış insanlara baktı. Evlerini tamir edenlere, tüten dumanları söndürmeye çalışanlara baktı, hepsi de yorgun bezgin, perişan! Bekir'in yüreği şişti, kocaman oldu. Utanmasa koşar, sarılır cümlesine, gözlerinden öper tek tek:

– Eee, bir şey söylemedin, dedi Selim.

– Abe sevindim birden, çok sevindim.

– Yaa, dedi Mehmet, sevindin demek!

– Mehmet be, şimdi Anadolu'da olsanız da, biri senin kızını kaçırıp Muhsine'ye ettiğini etse, ne yapardın?

– Öldürürdüm!

– Mahmut Ağa da öyle yapmış işte... Düşünsene be, esirlik de olsa omuzlarında, tarifsiz dert de olsa aldırmamış, sanki hür topraktaymış gibi çekmiş vurmuş herifi... Köylü kızmadı ya?

– Hayır... Başka çaresi yoktu, dediler.

– Abe Selim bu çok iyi. Bu hayat birleştirecek bizi. Gördün a, günler geçip gidiyor... İçimizdeki ateş ölmüyor, eskimiyor, bilâkis canlanıyor, anladın mı?

– Evet... ama…

– İşte bu ateş birleştirecek bizi Mehmet. Belâlar gözümüzü açıyor çünkü. Gayri belâlara aldırmayacağım.

Bekir'in iyimserliği, heyecanı etkilemedi Mehmet'i, kaşlarını çattı.

– İyi ama ahretlik, her gelen belâ da birkaç ocak söndürüyor.

– Onlar... onlar kurban Mehmet, şehit. Bu savaştır çünkü, ismi konmamış ama, savaştır. Allah biliyor bunu!

Mehmet içini çekti; Sakine, savaşsız bir dünya istiyor. Yeşil tarlalarla, al ateş arasında kalmış gibi hissetti kendini. Selim'e baktı, isten kararan yüzünde gözleri, Bekir'e hayran hayran bakıyor.

– Ak Hoca'nın evinde toplanmıştık, dedi. Mahmut Ağa, "Niko'yu öldürdüm" deyince konuşmadık.

Bekir, Selim'in omzuna vurdu:

Selim'in yanık boynu sızladı, gözlerinden yaş geldi. Dağılmış eşyaları, titreyen çocukları, oraya buraya şaşkın koşuşan kadınları buğulu buğulu gördü... İyi ha vaziyeti?!

* * *

Yangından Bekir'in evine bir şey olmamıştı. "Allah'ın işi," dedi köylü. "Alevler tam yalarken duvarı, birden rüzgâr ters esmeye başladı, kurtuldu Bekir'in evi!.."

Genç adam biraz daha büyüdü gözlerinde, biraz daha saygılı hissettiler kendilerini... "Baksana, Allah bile koruyor Bekir'i!"

Tek başına, tek odalı bir evde otururdu. Evveli bahar, taş taşıyıp, kerpiç karıp kendi yapmıştı evini. Her yaz özenle beyaz badana çekerdi dışına. Bahçesine kavak, leylâk, gül ekmişti. İçerisi temiz, derli topluydu. Kerevete ninesinin dokuduğu kilimi örtmüş, yere babasının vurduğu ayının postunu sermişti. Bir yerlerde saklı bir Türk bayrağı ile tabancası olduğu söylenirdi. Fakat Niko çok aramış, bulamamıştı. Marangozluk gelirdi elinden. Masa, sandalye yapmıştı, kitap dolabı yapmıştı. Çok okurdu Bekir. Rumcası iyiydi, az buçuk İngilizce kıvırırdı. Gizli gizli elde edip, sonra yaktığı Türkçe kitaplarla şivesini İstanbul şivesine benzetmişti. Bilhassa çocuklarla, gizli gizli Türkçe konuşur, onların dilini düzeltmeye bakardı. "Bir okumuş adam, yüz kara cahile bedeldir" derdi hep. Köylüyü de okumaya zorlardı. Yunanlıların dağıttıkları propaganda kitaplarını değil de, Halil ağabeyinin sattıklarını okumalarını isterdi. Bir kısmı, "Bu yaştan sonra okusak ne olur, okumasak ne olur," diye reddeder. Bir kısmı, Kâzım Hoca'nın dediğine uyar, "Kur'an-ı Kerim'i belleyin yeter; başka kitap şeytanlık sokar aklıma, şeytan da bana zarar getirir" diye kestirir atar. Bir kısmı da, "Gâvurun dilinden, kitabından bana hayır gelir mi?" diye sorardı. Bekir en çok bu soranlara önem verir, içi kıpır kıpır olanlara anlatırdı. Selim de öyle idi ya, ilk zamanlar Bekir onu yavaş yavaş alıştırdı, Rumcası ile bizzat meşgul oldu, ilerletmesine yardım etti. Konuşulan günlük dil, hepsinin kıvırdığı şeydi ama Bekir kitap dilinden anlasınlar istiyordu.

– Er meydanında iki güreşçi düşün Selim, ağırlıklarının denk olması gerek değil mi?

– Burası er meydanı mı be?

– Olmayacağı ne malûm!

– Onların silâhı var, makinelisi, tabancası var.

– Ama okumuşluğu da var, bilgisi de var değil mi?

– Ya!

– Sana av tüfeğinden başkasını vermiyorlar ama, okumana, Rumca okumana ses eden yok.

– Yok tabii, Türkçeyi unutsak da, hep onların dilini konuşsak daha memnun olacaklar.

– Türkçeyi unutmayacaksın. Ama onların dilini de iyi öğreneceksin. Düşmanı vurmak istersen, en azından onun silâhlarına sahip olman lâzım. Tüfeğin, tabancan yoksa, hiç olmazsa, bilgisine, okumuşluğuna sahip ol!

– Okumuş adama silâh dağıtacak olsalar…

– Bazen okumuşluk silâhtan daha iyi vurur Selim, neden dersen okumuşluk gözünü açar insanın, bu içinde yaşadığın hayatı anlamasına yardım eder. Hayatı anlamazsan tutsak olduğunu bile bilemezsin, sana ne verirlerse kabul edersin, hakkını arayamazsın. Boşuna mı bizim okullarda doğru dürüst ders yapmıyorlar, bir tek Kur'an-ı Kerim'i belleyelim istiyorlar.

– Kur'an-ı Kerim'i okumak fena mı?

– Fena olur mu, okuyacaksın tabii... Ama ne demiş Hz. Peygamber: "Yarın ölecek gibi öbür dünya için, hiç ölmeyecek gibi bu dünya için çalışın." O hâlde Kur'an-ı Kerim'in yanında başka kitaplar da okuyacaksın. Bu dünyayı iyi öğrenmezsen, Kur'an'ı da anlamazsın... Papağan kuşu gibi bellersin yalnız. Onun da ne bu dünyaya hayrı olur, ne de öbür dünyaya, Allah "Size akıl verdim, kullanmasını bilin" diyor. "Kitabımı anlamadan ezberlemeyin" diyor. Anladın mı?..

– Anladım.

– Halil ağabeyin sattığı kitapları al.

– Halil ağabeyin başına gelenleri duydun mu? Dükkânı beş dakika geç kapattı diye, 15 bin drahmi para cezası kesmişler, yetmiş gün de hapis cezası vermişler. Battı ki adam, ne battı.

– Duydum. Yine çıkar, Allah'ın izni ile yine satar kitapları, akıllı adam çünkü. Türkiye'de okumuş, bilgili... Onu bırak şimdi sen, kendimize bakalım. Selim, bu gâvurlar bize ne imkân vermişse, onları kullanmaya çalışalım. Sonuna kadar... Gâvurun sana oku diye verdiklerini de oku ama, bir tek sözüne inanma. Çünkü gâvur senin hayrına değil, kendi hayrına kitap veriyor. Doğru değil mi?

– Doğru, derdi Selim, aklı yatardı.

Kâzım Hoca ile de çok uğraştı Bekir. Bir onu elde etse, gerisi kolaydı ama…

– Kur'an-ı Kerim'in ilk âyeti "Oku" diyor Hoca, sen bunlara okuma derken bizzat Kur'an'a karşı geliyorsun!

– Hâşâ, derdi Kâzım Hoca, hâşâ!

Patlak gözlerini devirir, tövbe istiğfar ederdi:

– Oku diyorsa, Kur'an-ı Kerim'i oku diyor evlât, dinsiz evlât. Sen bunlara gâvurca bellete bellete Hristiyan yapacaksın. Yıkıl git karşımdan, susak ağızlı seni!

Bekir gitmez, durup yalvarırdı:

– Kurban olayım Hoca, bir dinle beni ya'u, gâvurca belleyin diyorsam, gâvurları iyi tanımaları içindir. Abe Kur'an-ı Kerim olmazsa çok daha çabuk dağılırdık burada, biliyorum. Müslümanlık bizi birlik tutuyor, onu inkâr edicilerden değilim. Ama kurban olayım, sen bu birliği yine Müslümanlığı kullanıp ikiye, üçe bölmek istiyorsun. Geçen gün camide, Türkiye gâvur oldu, demişsin... Kadınlar başını açıyor, adamlara şapka giydiriyorlar demişsin…

– Dedim.

– Sofidis de öyle söyler. Sen onun ağzını kullanıyorsun. Hâlbuki bizim tek umudumuz Türkiye, o sahip çıkacak bize…

– Eksik olsun!

– O zaman Yunan hükûmeti olsun sahibimiz öyle mi?

Kâzım Hoca bir durur, kaşlarının altından süzer Bekir'i, mendilini çıkarıp sümkürür:

– Abe, derdi, ikisi de aynı kapı! Yine de gâvurlar bizim dinimize karışmıyor. Tabii senin gibi dinsizler bunun kıymetini bilmez. Maazallah Türkiye sahip çıkarsa bize, din gider elden anladın mı?

– Türkiye dinsiz değil Hoca, kimse kimsenin dinine, ibadetine karışmıyor orada. Camiler açıkmış, beş vakit güldür güldür ezan okunurmuş.

– Kadınlar başlarını açmışlar.

– Kimse karışmaz kadının başına, ister örtsün, ister açsın, kendi bileceği iş, kocasının bileceği iş.

– Ne kocası? Kocasını sayan, sözünü tutan kalmış mı orada?

Bekir bocalardı biraz, bilmez Türkiye'yi tam, hele kadınlar hiç ilgilenmediği konu! Düşünürdü.

– Bak Hoca, kocasını saymak yalnız İslâm'ın emri değil ki... Türklerde de var o âdet. Hem sen, Yunan dinimizi serbest bıraktı diyorsun. Kurbanda bayram namazında camiyi basmadılar mı, ayakkabıları ile yürüyüp içeri girmediler mi?

– Evet!

– Gördün mü?

– Kendi milletin saydığın yasak ederse dini, elin gâvurundan fazla bir şey mi beklersin?

– Hoca... Hoca, din yasak değil Türkiye'de!

– Senin gibi dinsiz sözüne kulak vermem, yıkıl git karşımdan.

Oysa Bekir beş vakit kılardı namazını, cumaları da hiç kaçırmazdı.

Kâzım Hoca'dan önce Ak Hoca imamlık ederdi köyde. Bilhassa gençleri toplar, Kur'an-ı Kerim'i anlayacakları dilde anlatır, hadisleri açıklardı.

"Bir iman esasları vardır, Âmentü'nün esasları. Bir İslâm esasları vardır, beştir, biliyorsunuz. Siz bunları yapabildiklerinizi yapınca Müslüman oldum sayıyorsunuz kendinizi, olmaz... Yetmez!.. İslâmiyet'in asıl bir ikinci kısmı vardır ki, size insan olmayı, insanlara karşı vazifelerinizi öğretir. Bu İslâm ahlâkıdır. Bu ahlâkla ahlâklanmayınca kendinizi Müslüman saymayın. Müslümanlar iman ve inanç birliğinde buluşmuş kimselerdir. İman Allah'a inanmak, inanç milletine inanmak demektir. Bu ikisini, yani Allah'ı ve milletimizi daima kalbinizde taşıyacak, hareketlerinizde bu iki varlığa saygılı olacaksınız, Müslüman ve Türk etle tırnak gibi birbirinden ayrılmaz. Türk demek Müslüman, Müslüman demek Türk'tür. Bu iki şey bir insanın sağ gözü ile sol gözü gibidir. Biri eksik olursa, tek gözü kör olan insanlara benzeriz. İşte şimdi içinde bulunduğumuz hâl böyledir. Tek gözümüzü alıp bize iki gözün var diyorlar. Yani kör gözümüzün yerine Yunan'ı koymak istiyorlar. Bu gâvur oyununa kanmayacaksınız, Allah büyüktür, elbet bir gün bize asıl gözümüzü verir. Yeter ki, siz birlik olun ve onu isteyin. Unutmayın Türkler dünyadaki bütün Müslümanların başıdır. Çünkü Müslümanlık hakiki kıymetini Türklerle bulmuştur. Abe insan isterse, bu dünyasını da cennet hâline getirir ama iki gözü olması şarttır."

Bu sözler iyi gelirdi köylülere, "cennet" fikrine yakın hissederler kendilerini, kayıp olan gözlerinin hasretini duyarlardı. Yüreklerden gelen sızı onları birleştirir, aralarında kavga gürültü çıkarmazlardı.

İdareciler tedirgin oldular. Ak Hoca'nın çevresinde genişleyen kalabalık, huzurlu bir köy her zaman için tehlike işaretiydi. Karakol şiddetle azarlandı ve Ak Hoca'yı imamlıktan atıp, yerine bilmem nerden bulup, Kâzım Hoca'yı getirdiler.

Hoş, pek kötü adam sayılmazdı Kâzım Hoca ya, azıcık kısaydı aklı, cahildi. Din kurallarından çok hurafeleri bilir, onları

telkin etmeye çalışırdı. Olaylara karşı bir tepki gösteremez, "kader" fikri ile izah ederdi. Sevimli bir yüzü vardı, güler yüzlüydü... Karakolun kendisini kollayışını Allah'ın tecellisi olarak kabul eder, azıcık da böbürlenirdi.

Oysa Binbaşı Sofidis'in metodunun iki ayaklı yürütücüsünden başka bir şey değildi. Farkında olmadan Yunan emellerine hizmet ediyordu. Meselâ, Gümülcine'deki Müslüman mezarlığın bozulup, yerine park ve otel yapılması üzerine, asabı bozulan köylülere:

– Demek ki Allah öyle istemiş, abe hiç o emretmese bu gâvurlar dokunabilirler miydi mezarlarımıza!

diye vaaz vermiş, bunun üzerine Niko, Salih'in kümesinden çaldırttığı tavuğu kesip ona göndermişti. Haritatos'a da:

– Bu herifi hükûmetimize parasız avukat tayin ettim, arada sırada hediye vermek lâzım, demişti.

Ak Hoca ise, aynı meseleye pek sıkılmıştı, ona buna, gördüğüne dert yanmıştı:

– Ya'u İstanbul'da da bir Rum mezarlığı vardır elbet. Bizimkiler onu bozup da park, otel yapsalar yerine. Yunan hükûmeti ayağa kalkar ya'u! Yedi iklimin Hristiyan'ı da onları destekler!

* * *

Mehmet bana:

– Bizim köydeki bu Ak Hoca, Kâzım Hoca ikiliği aslında bütün Batı Trakya'yı sarmıştır, dedi. Yunan baktı ki, bu din oldukça, bizlerin Yunan olmasına imkân yok. Dile hükmediyor, adım attığına hükmediyor ama Müslümanlığı silip atamıyor. O hâlde düşmanımı kendi silâhı ile vurayım dedi. Belki kendi akıl edemezdi ya... O Hüsnü Yusuf'la, Hafız Reşat öğrettiler. Çünkü Türk'tür onlar, nasıl Türk'se!.. Savaş zamanında bırakıp Anadolu'yu Yunanlılarla kaçmışlar bu yana. O gün bugün Türklüğün aleyhinde çalışır olmuşlar. Hüsnü Yusuf'un bir de

çıkardığı gazete vardır. Abe neydi ismi? Ha "Sebat". Sebat... Herkes bilir onları, ama ses çıkarmazlar, çünkü bu iki hain, Yunan'la anlaşmış. Yunan hükûmetinden de para alırlar. Biz, orada Türklüğünü unutmayana KEMALİST deriz. Bu Hüsnü Yusuf gibi olanlara, onları tutanlara, ANTİ-KEMALİST deriz. Gümülcine vilâyetindeki siyasî büro ile iş birliği ederler. Bu siyasî büro, yalnız Türklerle uğraşır. Bir izni olmadan, sanki nefes bile alamazsınız. İşte böyle, gâvur, dinimizin cahil hocalarıyla ve hurafelerle bizi vurmaya başladı. Bir Müslüman-Türk ayrılığı çıkardı önce. Türkiye'nin karışmadığı şeriat kurallarını bize yasakmış gibi gösterdi. Kendisi onları serbest bıraktı. Bu yüzden ordakilerin Türkiye'ye yabancı düşeceklerini, düşman olacağını umdu. Okullara Türk yerine Müslüman Okulu yazdırması da hep aynı hesap. Sonracıma, tabii biz de insanız, hele orda çok eziyet gördüğümüz için, öbür dünyadan iyi şeyler bekliyoruz. Böyle ikilik başladı. İdareciler Türk'e kızgın olanları tuttular, pek eziyet etmediler. Öbürlerinin ise, analarından emdikleri sütü burunlarından getirdiler. Bu yüzden de düşmanlık arttı. İki taraf birbirlerini suçladılar. Ha bu iki grup da kendileri için cemiyetler, dernekler filân kurdular. Onların da tesiri oldu tabii halkın ikiye bölünmesine... Zaten olsa olsa yüz bin, yüz yirmi bin Türk yaşar oralarda. Böyle bölünürse, Allah etmesin ama çabuk tükenir soyumuz. Bekir'in birlik birlik diye çırpınması bunun içindir. Ha ne diyeceğim, Aydın Bey'i de Türk Öğretmenler Birliği'ne kayıtlı diye attılar okuldan. Birliğin merkezi Gümülcine'dedir. Ben görmedim ama söylediler. Merkezde bir Türk bayrağı varmış. Duvarda Kral'ın resminin yanında Atatürk'ün bir resmi asılıymış. Tabii şehir, üyeleri de hep okumuş kişiler, Yunan bize yaptığı gibi açık açık bir şey yapamıyor onlara, arkadan vurmaya çalışıyor. Birliğe üye olan öğretmenlere çeşitli sebeplerle iş vermiyor. Rumların

esas politikası budur zati, önden vuramayınca, sinsi sinsi arkadan gelirler. Ha, ne diyecektim. İşte bu Aydın Bey, öğretmenliği sırasında koskoca bir tabela yazdı, kırmızı üstüne beyaz yazdı: Türk Okulu, diye. Daha o gün görmüş Niko…"

* * *

Öfkesinden mosmor oldu. Aydın Bey'i çağırttı karakola:

– Ne halt etmişsin be! Şimdi gidip indireceksin o tabelayı.

– Niçin?

– Niçin'i var mı be? Türk müsünüz siz de Türk yazarsınız oraya?

– Evet, Türk'üz…

– Hayır, değilsiniz. Siz... siz kendinizi Türk sanan öküzlersiniz. Belki Karakaçan, belki Pomak, belki de Çingene'siniz. Müslüman olmuşsunuz diye Türk sanıyorsunuz kendinizi... Türkler Kıbrıs'ta, ha... ha... (Niko gülmeye başlamış, sonra birden sormuştu.) Öğretmen bey, ne haber Kıbrıs'tan?

– Bilmiyorum.

– Öğren öyleyse, Kıbrıs Rum oldu, Rum... Attılar tekmeyi Türklerin kıçına, cump denize! Anladın mı şimdi, bugün Kıbrıs, yarın İzmir, öbür gün İstanbul!.. Gidiyoruz anladın mı, gidiyoruz. Türklerin kıçına dipçik sokmaya gidiyoruz.

Aydın Bey'in bir gözü seğirmeye başladı, dudakları sinirli sinirli oynadı, sesi çıkmadı. Niko güldü güldü, sonra hatırladı:

– Ha ne diyordum, inecek o tabela. Beyaz üzerine mavi Müslüman yazılacak. Anladın mı?

– Bak Niko, "Türk Okulu" tabiri Yunan kanunlarının bize verdiği haktır. 3065 sayılı kanun der ki…

Niko'nun suratı allak bullak oldu. Yumruğunu indirdi masaya:

– Kanunmuş; ulan it, burada kanun benim, daha öğrenmedin mi?

Aydın Bey indirmedi tabelayı. Niko bir kere daha çağırdı karakola, tehdit etti. Yunan uyrukluydu ama, Türkiye'de öğretmen okulundan mezun olmuştu. Aydın Bey, ufak tefek, sinirli ve inatçıydı. Şiir yazardı. Gizli gizli çocuklara ezberletirdi bu şiirleri. Bekir'e okurdu. Bir fırsatını bulup şiir defterini Türkiye'ye göndereceğini ve kitabını orada yayımlayacaklarını düşlerdi. Bir iki gazeteci tanıdığı vardı. Memleketine dönüşünde, onlara ateşli mektuplar yazmış, bir süre cevap beklemişti. Sonradan mektuplarının Türkiye'ye hiç ulaşmadığını akıl etti, yazmaktan vazgeçti. Bu yüzden şiir defteri için gizli bir yol aramaktaydı. Öğretmenliğinden olacağından korkmasa, Türk Konsolosluğu'na uğrayacaktı, cesaret edemedi. Memleketini hürriyete götürecek yolların en güzelinin kendi mesleği olduğunu düşünüyordu.

Sonunda Niko ile adamakıllı kapıştılar. İri yarı Rum'da kaç günün öfkesi birikmişti. Öğretmenin kollarını jandarmalara tutturup kendi dövdü... Rastgele suratını, kafasını, göğsünü... yumrukladı. Aydın Bey'in bir yanağı kabardı, kaşı patladı, gözlerine kan doldu. Kanlar arasından Niko'nun inip kalkan koca yumruklarını gördü, canı hiç acımıyordu artık, öldüğünü sandı birden. Cehennemin rengi kırmızı olurmuş! Başı sağa sola gitti geldi, birden midesinde dayanılmaz bir sızı duydu, kıvrıldı kaldı.

Öğlene doğru karakoldan haber geldi, gidip yüzü gözü dağılmış baygın öğretmeni aldılar. Niko Gümülcine'ye doktora götürmelerine izin vermedi Bekir'in evine yatırdılar. Nefise Teyze suda bir takım otlar kaynatıp içirdi, yaralarını melhemledi, sardı. O gece ateşi açıldı... Ertesi günü öğrencileri tek tek ziyarete geldiler, ona söylemek istiyorlardı ama söyleyemediler!

Başı sarılı, bir gözü kapalı kendini iyi sanıp kalktı, doğru okula gitti ve kendi gözleri ile gördü: Tabela değişmiş, mavi üzerine beyaz, koskocaman bir "Müslüman Okulu" yazıyordu artık!

Yediği dayak böyle dokunmamıştı, yüreğinde iyi güzel ne kalmışsa birden silindi, bacakları titredi, bir şeyler koptu gitti. Sınıfa çıkıp boş sıraların karşısında hüngür hüngür ağladı. Kopan giden, uçmaya hazırladığı minik kuşunun kanatlarıydı belki... Belki damla damla ruhunu doldurup şişirdiği balonu patlatmışlardı. Gayri şiir defterinin de önemi kalmamıştı, şiirlerine kızdı, gidip yakmalı hepsini!

O sıralarda Daskalos Kosta'nın bacağı kırılıp hastahaneye yatmamıştı daha, gelip seyretti Aydın Bey'i:

– Vire Aydın, aklını mı kaçırdın, ne oluyor?

Aydın Bey cevap vermedi, Kosta'nın aklı karıştı, on gün evvel yenen dayağın acısı şimdi çıkıyordu zahir, garip buldu.

– Vire Aydın, çok mu acıyor canın?

– Hem nasıl, nasıl, dedi Aydın Bey…

– Eee, git yat öyleyse, kim dedi sana kalk!

Gözleri kuru, dudaklar sarkık çıktı okuldan, gidip doğru, Bekir'i buldu:

– Şiir defterimi versene bana.

– Daha okumadım hepsini.

– Boş ver okumayı, ver defteri.

Bekir açıp çekmecesini, defteri çıkardı. Aydın Bey kaptı elinden, tek tek koparıp sayfalarını yırtmaya başladı. Bekir önce anlamadı, ağzı açık bir süre baktı:

– Ne oluyor, ne oluyor ya'u?

Öğretmenin ince sağa eğik yazısı, küçük küçük kâğıt parçaları uçtu.

Bekir, birden kaptı defteri:

– Delirdin mi?

– Ver onu bana.

– Vermiyorum be!

– Ver Bekir, Allah aşkına ver... Hepsinin canı cehenneme... Hepsinin…

– Tabelaya bozuldun sen!

Aydın Bey ses çıkarmadı. Bekir defteri cebine koydu, öğretmen gibi beş adam birleşse artık zor alırlardı!

– Git yüzünü yıka da aklın başına gelsin.

– Ne gereği var bunların, cehennemin dibine düşmüşüz biz be, cehennemin dibine!

– Yeni mi anladın?..

– Yeni de, bir şeyler bekliyordum... Ne saçma değil mi, bekliyordum bir şeyler…

Bekir, onun mısraları ile cevap verdi:

– "Diş diş yediler, kemirgenler ümitlerimizi…"

– Artık geriye hiçbir şey kalmadı…

Bekir, öğretmenin omuzlarından tuttu, yüzünü yüzüne yaklaştırıp, ılık ılık baktı ona, kendi sıhhatli ruhundan bir şeyler aksın istiyordu.

– İnsan varsa bir yerde ümit de vardır, boş ver…

– Ne insanı be, insan mıyız biz, biz rezil, biz kepaze, çürümüş, kokmuş... insan artığı mahlûklar... Ulan bir tahta parçasına yazamadıktan sonra ismimizi…

– Beynimize yazıyoruz, dedi Bekir, duyulur duyulmaz.

– Beynimiz var mı bizim?

– Keşke olmasaydı... Tasallut ediyorlar çünkü…

– Ver şu defteri…

– Seninkisi gâvura kızıp, oruç bozmaya benziyor.

– Anlamıyorsun!

– Anlamadığım iyi, kalsın bu defter bende, sen yırttın belle…

O zaman Aydın Bey ağlamaya başladı. Bekir bir sigara yakıp bekledi... Neden sonra kalkıp yüzünü yıkadı öğretmen, akşama kadar fısır fısır konuştular, yanlarına gelip, "Merhaba" diyeni savdılar. İçlerindeki heyecan yüzlerine vurmuş, ak bir şerit gibi sarmıştı vücutlarını, elleri titriyordu. Konuşmaları

gece yarısına kadar sürdü, sonra yorgun yataklarına uzandılar. Denizi yara yara giden, beyaz gemilere benziyordu bu yataklar, denizleri geçtiler, uykularında güldüler.

* * *

Aydın Bey bir daha tabelanın sözünü etmedi. Her sabah okula girerken başını eğip geçti, gözünü kısıp geçti.

Yıl sonu seçim zamanıydı. Kral zamanında genellikle her üç yılda bir köylü, okulu sözde idare edecek öğretmenlerle mukavele imzalayacak köy encümenini seçerdi. O yıl böyle bir oyuna bile lüzum görmediler, doğrudan doğruya vilâyetin tayin ettiği kişilerle köy encümeni kuruldu.

Niko, hemen encümene, "Azınlık Okulları Müfettişliği"nin emrini iletti.

"Okulda tek Türkçe kelime, hatta harf yazılı tek kâğıt bulunmayacak... İmza: Müfettiş Elefterepulos…"

Niko, hepsinin yüzüne tek tek bakıp, en ciddi sesini takındı, korkutmak istiyordu:

– Emri duydunuz, buna göre olur olmaz çocuklarla Türkçe konuşan, onlara Türk harfleri ile şiirler yazdıran Aydın Bey'le mukavele imzalar mısınız, imzalamaz mısınız; sizin bileceğiniz iş. Çünkü emir kesin, itaat edilmezse, ne olur, bilirsiniz. Aydın Bey'i de benden iyi tanıyorsunuz. Artık karışmam, çünkü karakol, encümenin işlerine karışmaz!

Encümen, Aydın Bey'e çalışma müsaadesi vermedi, mukavelesini feshetti. Genç adam gidip müfettişi gördü; Elefterepulos önce güldü:

– Köy encümeninin kararları beni ilgilendirmez, hareketlerinde tamamıyla serbesttirler. Mukavelenizi feshettiklerine göre, demek ki köylü sizden memnun değil. İyi bir öğretmen olamamışsınız, sevdirememişsiniz kendinizi. Şimdi gidin ve bir daha şahsî işleriniz için zamanımı almayın.

Genç adam çaresiz çıktı. Bir küskünlük vardı içinde, insanları yaratıp da, sonra dünyaya salıveren; öyle başıboş, darmadağın salıveren Allah'a küsüyordu. Hassasiyeti hastalık hâlini almıştı, intihar etmeyi düşündü, cesaret edemedi. Hiç olmazsa bir başka köy olsaydı. Olmadı, hiçbir köy encümeni siyasî büronun lekeli adamına iş vermedi. "İyi yoldasın" dediler, sırtını sıvazladılar, hatta yanaklarından öptüler ama iş vermeye cesaret edemediler. Bir "İnsan Hakları Beyannamesi" geçmişti eline, onu Bekir'e bıraktı. Sonra alıp başını ormana gitti.

Bekir çok bekledi onu; gelmedi, ne de bir haber saldı. Bazı akşamları Bekir onun defterini çıkarıp okur oldu. Belki şiir bile denmezdi, mısralar düzensiz, kafiyeler bozuk, yer yer de karalamalar vardı. Bekir seviyordu onları, okurken arkadaşının yüreğini avuçlarında hissediyordu; şüphesiz bu yürekte, yalnız Batı Trakya atmıştı.

Köylü de üzüldü Aydın Bey'in arkasından, bir iki laf eden çıktı. Encümendekilere küfür ettiler açıktan açığa. Niko telâşlandı, gidip Kâzım Hoca'yı yakaladı, kocaman sesini daha bir kalınlaştırıp:

– Söyle onlara, dedi. Aydın sizin dininize karşı geliyordu. Okul tabelasına, Müslüman yazılsın istemiyordu. Bu ne demek, demek ki Müslümanlığa düşman. Anladın mı vire, söyle bunu köylülere. Türk'üz diye ikilik sokmak istiyordu, çocukların kafasına. Kur'an harflerini istemiyordu, gâvur Türkiye'nin harflerini kullanıyordu.

"Gâvur" kelimesi, gülücükler saçıyordu Niko'nun ağzında. Kâzım Hoca bile pirelendi, Aydın'ı düşündü; terbiyeli, edepli bir gençti, cumaları hiç kaçırmaz... Bazı bazı da gelir cami odasında otururdu. Hani Bekir'in falan uğramaya tenezzül etmedikleri, ismini "tembelhane" koydukları cami odasına. Bu yüzden konuşmadı, Aydın'ın aleyhine; sözü açıldı mı kalkıp yer değiştirirdi, ağzını açmadı.

Encümen, Niko'nun isteği ve vilâyetin rızası ile Hasan'ı tayin etti öğretmenliğe. Az buçuk Kur'an okumuşluğu vardı Hasan'ın, çocuklara öğretecek kadar da harfleri söktürürdü; asıl Niko'yu ilgilendiren daima gülen kırmızı yüzünde ışıldayan şahane aptallığı olmuştu. Bazen iki lakırdıyı bir araya getiremeyecek kadar şaşırırdı, zaten konuşurken baştaki fikre, sondakini bağladığı hiç olmamıştı. Halime'nin onu pek çabuk avuçları içine alışı da bu yüzdendi ya, parmağında oynatırdı kocasını, bazen edepsizleşir, bazen yaltaklanır, istediğini yaptırırdı adama. Öğretmenlik de Halime'ye yaradı en çok. Hasan'ın maaşını alıp elinden, Gümülcine'ye gitti, saçlarını kestirip perma yaptırdı, yüzüne boyalar, elbiselik emprime kumaş aldı. İkinci maaşla da gidip, kocasının kıyafetini düzdü, bir lacivert elbise, azcık bol geliyordu ama, ziyanı yok, şişmanlar nasıl olsa. Üst cebine koyduğu beyaz mendil de ipektendi. Hasan karısının zevkine hayran oldu. Lacivert elbisenin altında, kaba kahverengi ayakkabı giyiyordu, her sabah onları sakınarak boyar, parlatırdı. Halime ona, öğretmenlerin herkesten iyi giyinmesi lâzım geldiğini anlatmıştı, tabii öğretmen karıları da herkesten iyi giyinecek, âdet olmuş bir kere. Yalnız şu son aylarda, Bekir'e sevdalanalı, bir gariplik çöktü Halime'nin üstüne, görünüşte de kocasını sayar oldu. Hasan'a da bilhassa lacivert elbisesini giyeli bir hâl oluyor, bayağı bayağı kendine güveniyor, konuşurken bol kahkahalar atıyor, göz kırpıyor. Doğrusu bu, ikisine de hayırlı gelmişti. Ya Niko'nun iltifatlarına ne demeli; Aydın Bey'i döve döve bayıltan adam, Hasan'ın öğretmenliğini övüyor. Bir kere bile kötülükle çağırmadı karakola; hep dersler için tatlı tatlı konuşmaya çağırır, Hasan'ın Kur'an dışında çocuklara öğreteceklerini belletirdi. Beraber bir masaya oturup, rakı içtikleri bile olmuştu.

Zaten o yıl, ilkokul açıldığından Binbaşı Sofidis gelmiş, ilk dersi yapmıştı. Bütün sınıfları toplamış bir araya, çocuklara şeker dağıtmış, Yunan marşları söyletmiş, sonra sormuştu:

– Sizlerin en çok sevdiğiniz kimseler annelerinizdir, değil mi?

– Evet.

– Anneleriniz en çok kimi sever?

– Bizi.

– Aferin, işte bildiniz, çocuklar. Şimdi sizlerin bizlerin aslı annemiz kimdir, biliyor musunuz bakalım? Öğrenin, asıl annemiz Yunanistan'dır. Hepiniz onu çok sevin. Çünkü o, hepinizi her şeyden çok sevmektedir. Nasıl bir evin içine iki anne girerse sevgi ortadan kalkar, biri düşman kesilirse, asıl anneniz olan Yunanistan'ın yanına da başka bir anne getirseniz; size olan sevgisi azalır, sizi sıcak kucağına almaz. Marşlarda bahsettiğiniz haç işareti bayrağımızın sembolüdür. Onu da vatanımız kadar sevmeliyiz. Bu sevgimize hiçbir şey karışmamalıdır.

Sonra Niko, binbaşının sözlerini bir bir belletti Hasan'a:

– O okumuş adamdır, koskoca bir binbaşıdır. Hasan, onun dediklerini sen de söylersen, hoşuna gider, belki vilâyete tesir eder maaşını bile artırırlar.

Biraz daha para! Bu hayal güzeldi işte; belki Hasan'a yeni bir gömlek, belki karısına al bir etekti. Şu kafası, batasıca kafası binbaşının cümlelerini ezberleyebilse... "Onu da vatanımız kadar sevmeliyiz, bu sevgiye başka bir şey karışmamalı…"

– Yani bayrağı diyor, anladın değil mi Hasan?

– Anladım Niko.

Ay yıldızlı bayrak, ay yıldız, hatta kırmızı renk düşmanlığı vardır Yunanistan'da sürüp giden. Aydın Bey'in sınıfını süslediği kırmızı krepon kâğıtlarına karışmıştı Niko, "Türk millî renklerini çocuklara telkin ediyor" diye hakkında rapor düzmüştü. Hiç de biteceği yok gibidir bu düşmanlığın. Kara kara bulutlar toplanmıştır gökte; Batı Trakya üstüne üstüne iner

bulutlar, bir haçlı bayrak dalgalanır başlarında, çan sesleri doldurur kulaklarını... Bazı bazı sorarlar:

– Türkiye ile Yunanistan savaşa girse, hangi tarafı tutarsın?

– Sizi tutarım.

– Yalan köpek, yalan söylüyorsun.

Niko kızarır, yüzünde damarlar belirir, ayı pençesine benzeyen elleri kalkıp iner. Ağzını küfür etmek için açar.

* * *

Hava yardım etti, yumuşadı. Güneş yüzünü gösterdi. Evleri, ellerinden geldiğince tamir edip, sokaklardan eşyalarını topladılar, yuyup yıkayıp yerleştiler. Fakirlik biraz daha çöktü zayıf omuzlarına, ağızlarına vurulan kilit paslandı. Mahmut Ağa ile Kâmillerin evi tamir edilemeyecek kadar yanmıştı. Ana'yı Bekir aldı yanına, "Benim anam ol gayri" dedi. Kâmil'in karısı ile beş çocuğu da Mehmetlere geçtiler. Mehmet'le Sakine'nin çocukları yoktu, daha evleneli sekiz, dokuz ayı anca bulmuştu zaten. Sakine saçları belinde ince bir kızcağızdı. Evine özenir, kendi elceğiziyle ördüğü dantellerle süslerdi her yanı. Dantel perdeler, dantelli örtüler. Tığ hiç düşmezdi elinden, bohça bohça koyardı sandığına. Kıysa da "sat" dese kocasına, şüphesiz epey para geçer ellerine. Gel gör ki kıyamaz, başka bir eve saklar onları! Yazın bahçesindeki menekşelerle, karanfillere bakıp örer, sonbaharda düşen, yerlerde uçuşan sarı kızıl yapraklara bakıp örer. Kışın camına yapışan kar taneciklerine, ilkbaharda çiğdemlere, badem çiçeklerine bakıp örer... Bazı geceler, gönlü ferah olduğu zaman, açar sandığı, hepsini çıkarıp kerevetin üstüne serer, danteller mevsim mevsim açılır. Sakine uzaklaşır, heyecan içinde, içi kıpır kıpır seyreder onları. Mehmet şaşırır, bakar, şaşırır:

– Güzel be, der, valla güzel, Allah hakkı için güzel. Ya'u sen istersen, Niko'yu bile örersin, çektiğimiz zulmü de örersin, ha kız, örebilir misin?

– Hı... Ama istemem örmek, içimden gelmez.

Çünkü pırıl pırıl sular geçer Sakine'nin içinden, gökkuşağının yedi rengi geçer. Bir de Türkiye geçer. Oraya gideceklerini düşünür. Bir evleri olacaktır, tıpkı Gümülcine'dekiler gibi, helâsı içinde, üç odalı, bir de hamam odası vardır bu evin. Bahçeleri çok büyük olacak, tütün için tahtalar yapmayacaklar, patates, soğan, sarımsak da ekmeyecekler. Sade çiçek; güller, menekşeler, yalnız çiçek, leylâk ağaçları, yetiştirecekler. İşte o zaman aşevindeki raflara bile dantelli örtüler serecek Sakine, hem de mavi, pembe dantelli örtüler. Mehmet de elbet iyi bir iş tutacak Türkiye'de. Belkim öğretmen bilem olur. Bekir az mı kitap okutuyor ona... Dört çocukları olacak; ikisi kız ikisi erkek. Birinin ismini Bahar, diğerininki Güneş, birinin Bekir, birinin Kurt koyacak. Çünkü Aydın Bey Türkiye'de okurken öğrenmiş ve Mehmet'e söylemiş "Türklerin soyu bir kurttan, bozkurttan gelir," diye. Bekir'i de sırf Bekir ağası için koyacak, çünkü doğrusu çok hakkı geçiyor Mehmet'e, çok şey belletiyor. Sakine'nin bütün hayalleri bu düzen üzeredir. Türkiye üzeredir. O, ağaçların yapraklarını hiç dökmediği bir ülkedir. Aynalar gibi parlak gölleri vardır, göğün içi görünür bu göllerde, kırmızı kiremitli, beyaz badanalı evleri vardır, bu evlerin bahçelerinde her mevsim ayrı çiçekler açar. İnsanları hep iyi, güler yüzlüdür, hep yiğittir. Korkunun hiç uğramadığı, yürek oynamasının, diz titremesinin bittiği yerdir Türkiye. Baş dik tutulup, gezilecek yerdir. Orada insanlar hiç ağlamazlar! Başlarında bir al bayrak dalgalanır... Bu yüzden ay yıldızlı bir dantel örtüyü, kırmızı bir elbise dikip yakasına geçirdi: Türkiye'ye ayak bastıkları güne saklıyor onu. Sandığının en dibinde, bir naylon torba içinde, Yunan gazetelerine sarılmış bekliyor elbise. Daha Mehmet'ten gayri kimse görmedi onu…

Yangından zor kurtardılar sandığı; etraf sakinleşinceye kadar, geçti üstüne oturdu genç kadın, bir yere kıpırdamadı.

Sonra ev tamir edilip de, Kâmil'in karısı ile çocukları gelince biraz bozuldu. Ne de olsa ev ev üstüne güç. Hem Fatma ablası da inat mı inat. Kocasının arkasında akıttığı gözyaşını kurutmuş, yüreği tav gibi katı, Türkiye'ye gitme sözünü bile ettirmez.

– Abe sen deli misin, gideceğim de Yunan gâvurunun ekmeğine ballı yağ mı süreceğim; ona mı bırakacağım, baba toprağımı... Tüh yazık sana Mari Sakine, abe sen kimin kızısın? Rahmetli babacığın ev yerceğizini satmadı da, soyasını alıp beklediydi toprağının başında ya'u.

– İyi ya Mari Fatma, ne oldu sonra; arkasından vurdular!

– Olsun, zati bu Rum milleti arkadan vurur hep, buncağızı bilmez misin?

– Abe iyi mi oldu, öldü gitti, yetim bıraktı üç kızanını; anam nelerle büyüttü bizi…

– Abe ne olmuş kızanım, büyüdünüz ya. Hepiniz evlenip barklandınız. Anan da gözü açık gitmedi. Sen hatırlamazsın belki, o zaman Yanidis vardı karakolun başında, babacığın deli ettiydi adamı, deli.

– Nasıl hatırlamam, hatırlarım... Gece yarısı kapımızı çalardı. O dakka annem koşup, bize sarılırdı, dördümüz yatacığın içinde tir tir titrerdik. Bi kez, bi kez Şadiye ıslatmıştı bile yatağı... Yaa... Babam feneri yakar, kapıya gider, başını uzattı mı kurşun sesleri başlardı... Ay, hatırlatma Fatma abla, yüreğim bulanıyor düşündükçe... Geceleri hep ağlardım, kapımız çalınmasa da şimdi çalınacak, ha şimdi, diye ağlardım.

– Eyvah... Evacığım bak çocukluğunu bile bilmemişsin, bi rahat uykucağız bile uyumamışsın; şimdi şu gâvurun çanına ot tıkayım demiyorsun da... bırakıp kaçayım diyorsun. Ayıp sana Mari Sakine, ayıp! Babacığının kemikcağızlarını sızlatacaksın mezarında.

– Eyvah... Hiç anlamıyorsun. Bu içcağızım korkudan başka bi şey bilmedi bu yerde, hiç bilmedi.

– Kimin içcağızı ondan başka bi şey belledi? Bi sen misin?..

– Abe, ben artık korkmadan yaşamak istiyorum, anlamıyor musun, yuttuğum bi lokma ekmek boğazımda tıkanıp kalmasın istiyorum. Bizimki evden çıkıp da biraz geç kaldı mı başımdaki damarlar çatır çatır ediyor, elceğizim, ayakcağızım buz kesiyor. Karakoldan birinin bizim eve yürüdüğünü görsem, na bu dizcağızlarım tutmaz oluyor, soluğum böğrümde kalıyor... Geceleri hep kapı vuruluyor sanıyorum, sıçrıyorum yataktan. Hep dua ediyorum. Hep dua ediyorum, burada kızanım olmasın diye.

– Abe susak ağızlı, o nasıl söz! Doğur, inadına doğur da, çoğalıyorlar diye ödleri kopsun gâvurların, uykuları kaçsın. Bak bana, beş taneyi sıraladım... Eğer... Bizimki... Her neyse daha da doğururdum, diyordum. Yani sırf bu gâvurları çatlatmak için.

Sakine, kerevete sıralanmış, beşikte uyuyan beş oğlana bakar; yamalı pantolonları, yıkanmaktan keçeleşmiş, küçülmüş kazaklarıyla dört büyükler... Mavi gözlü hepsi de. Beşikteki, anasına benziyor, kara saçlı; yanağının alı da solmamış daha, güzel, tatlı... En büyüğü on beş yaşında; Kur'an-ı Kerim'i hecelemekte. Daha küçüğü bir Yunan gazetesi almış eline, onun küçüğü çomak yontuyor. Onun küçüğü, beşiği sallıyor. Hepsi sakin, hepsi ciddi. Hiç güldükleri, itişip kakıştıklarını da görmedi Sakine. Sanki çocuk değil de, görmüş geçirmiş, hayatın altında ezilip büzülmüş dört cüce bunlar! Konuşmayı da sevmiyorlar, anca sordunuz mu cevap alıyorsunuz. Sakine'nin yüzünde sıkıntı ve öfke birbirine karışır, kendi kızanları böyle mi olacak; yok canım. Allah etmesin! Onlar bıcır bıcır konuşup gülecekler, koşup oynayacaklar. Babaları işten döndü mü zıplayıp omuzlarına tırmanacaklar!

Sarı oğlanlara bakar genç kadın, dört cüce görür, dört büyük hüzün görür, yüreği daralır daralır... Yine de doğru bir şeyler sezmiştir, Fatma'nın sözlerinde; ne yapacağını şaşırır, yüzüne gölgeler düşer, elleri tığını, kukasını arar hemen. Çünkü batıp çıkar çelik, batıp çıkar, batıp çıkar ipliğe, kar çiçekleri açılır, dantel yol yol uzar, Sakine ferahlar biraz.

* * *

Ana, Bekir'i bağrına bastı. Bi yol Muhsine'si gibi, bi yol Mahmut Ağa'sı gibi. Evin düzenini üstüne aldı; gözündeki yaşı kurutup yüreğine akıtmaya başladı. "Komam öcümü gâvurlarda velâkin sırası var, Bekir'in dediği gün, alacağım sopamı elime, hele Hüseyin'im de gelsin…" diye düşünür oldu.

Aslında şok tatbik etmemişlerdi çocuğa, birkaç gün yatırıp çıkarmışlardı. Buna kızan Hristo ısrar etmişti:

– Kalsın benim yanımda biraz, belki ferahlar, köye döndürüp de ne edeceksin, ben gezdiririm.

İki gece sonra Haritatos geldi eve, Bekir'i yavaşça itip içeri girdi. Sinirli gibiydi, gözleri dört döndü odada, kerevetin üstünde uyuklayan anaya baktı bir süre, midesi bulanmış gibi yüzünü ekşitti:

– Çocuğu ne yaptın, diye sordu.

– Gümülcine'de bıraktım.

– Niye?

– Kendi kalmak istedi.

– Aklını kaçırmış öyle mi?..

– Öyle.

– Sen de delinin aklına mı uydun?

– Ya.

– Bu köylü de seni akıllı bilir.

– Abe bazen deliler, akıllılardan daha akıllıdır.

Pek hoşuna gitti bu söz Haritatos'un, güldü, çocuklar gibi masum; sordu:

– Türk aklı böyle işte, gördün mü, deliyi akıllıdan üstün tutar. Ee, kime bıraktın çocuğu?

Bekir bu soruya cevap hazırlamamıştı, şaşırdı. Şaşırdığı belli olmasın diye öksürdü, Hristo'nun adını verse, olmayacak. Arayıp sorarlar belki, sahte kâğıtlar çıkar meydana... Amanın, yağlı ip var sonunda; ellerini cebine soktu, yukarıdan süzdü Haritatos'u:

– Hastahanaye götürdüm, almadılar.

– Almazlar tabii... Ulan insanlara bakarlar hastahanede be... Ee?

Bekir derin derin nefes aldı, vakit kazanmak için, Hristo'nun verdiği Kent sigaralarından bir paket çıkardı:

– Buyur, bir sigara iç.

Haritatos'un gözleri parladı, hemen kaptı:

– Vire Bekir, senin bunları alacak paran var mı?

– Yok.

– Nerden buldun, çaldın mı yoksa?

– Höst! Abe bizim de dostlarımız var elbet.

Birden, Haritatos'un kalın kafasına bir ışık düştü; Niko ne demişti bir gece, hani içiyorlardı, evet evet, iyi hatırlıyor çavuş; "Bekir'in SİP'le ilgisi var, yoksa şimdiye çoktan kırardım boynunu!"

Aslında Niko pek iyi biliyordu Bekir'in Yunan Askerî İstihbaratı ile ilgisi olmadığını, olamayacağını, ama kör şeytanın işi dokunamıyor ya bu sarı ayıya; mahcup düşmek istemez muavinine, bir kulp bulmak gerek: SİP, en iyisi!

Vay canına! Haritatos yutkundu, tam zamanında hatırlamıştı Niko'nun sözünü, sonra da düşünmüşlerdi ya canım, herifin SİP'le ya da EA ile ilişkisi olmasa, böyle güvenir mi kendine, böyle başı yukarda gezer mi? Sonra o kadar çok kitap

okumasında da var bir kahpelik! Hangi öküz canını sıkar da o kadar okur. Arada sırada yazı yazdığı da cabası... Ya çok iyi Rumcasına ne demeli, bazı bazı Haritatos'un bilip bir araya getiremediği kelimeleri kullanır... Düşünceler pır pır uçuştu kafasında, elinde sigarayı evirdi, sonra aklınca bir deneme yapmak istedi; bir kaşını kaldırıp, sesini kısıp sordu:

– Kaç paketin var?

– Var işte ya'u, ne yapacaksın?

– Birkaç tane isterim.

– Ne kadar?

Çavuşun gözleri kısıldı, boğazı kurudu, sesi patladı:

– On tane!

Bekir gitti, masanın çekmecesini açtı, bir bir sıraladı paketleri... Ah Hristo; "iç iç de ciğerin bayram etsin" demişti.

Diziliverince Kent paketleri önüne, Haritatos'un şüphesi kalmadı artık. Bilirdi çünkü, anca yüksek kişiler içer Amerikan sigarasını! Alelacele ceplerini doldurdu, yeni gelecek teğmene fiyaka yapmalı bunlarla. "Biz biliriz!" gibilerden yarı gülerek, yarı sırnaşarak yaklaştı, Bekir'in kulağına eğildi:

– Hüseyin'i de onlara mı bıraktın?

Genç adam bir şey anlamadı önce, sonra Amerikalılar geldi aklına, Haritatos güldüğüne göre, mesele yok demek ki, bir solukta:

– Evet, dedi.

– Yaa?

– Öyle!

Haritatos birden kendini fazla hissetti evde, bir selâm verip kaçmak istedi. Yine de çavuşluğuna yediremedi, "Belki dost görünmek daha iyi" diye düşündü:

– Bak Bekir, ben zaten işi anlamışımdır, Niko'ya da ben söyledim, o yüzden hiç dokunmadı sana.

Bekir eğlenmeye başlamıştı, sigarasından koca bir nefes çekip, çavuşun yüzüne üfledi:

– Dokunamazdı zati!

Bir yandan da kafasını yoruyordu: "Bu herif niçin bu kadar önemsiyor Amerikalıları, hem korkar gibi bir hâli var. İyi kullanmak lâzım, Bekir evlâdım dikkat et!.." En ciddi sesini takındı:

– Ya'u Haritatos, dedi; bu meseleyi fazla karıştırma, duymamış ol. Hani diyeceğim; senin için iyi olmaz.

– Anladım... Tabii, anladım. Bak gördün a, ama yani, benim gözümden kaçmıyor bir şey... Yani... anladın ya!

Bekir gözlerini, Haritatos'un hain, aptal, ama inadına parlak gözlerine dikti, ağır ağır:

– Bizim de gözümüzden bir şey kaçmaz, dedi, merak etme.

Çavuş toparlandı, Bekir uğursuz gözlerini ne zaman kaldırsa böyle yüzüne, bir tedirginlik gelir içine, ellerini koyacak yer bulamaz.

– Peki, dedi, ben gidiyorum.

Kapıdan çıkarken döndü, kasketini itip geriye, kafasını kaşıdı:

– Bekir, vire Bekir…

– Ne?

– Şimdi binbaşı yani Sofidis bilmez seni... Yani dedi ki, izin kâğıdını al, çıkmasın köyden dışarı... Şimdi, yani nasıl idare edeceğiz vaziyeti?

Bekir kulaklarına inanamadı, bu adam delirmiş mi ne, binbaşının emri için kendisinden akıl soruyor? Genç adamın kafasındaki bütün damarlar gerildi, çatlayacak gibi oldu, kalbi küt küt çarpıyordu. "Acaba bu Amerika meselesi değil mi? Niçin sırnaşıyor?" Hayır hiçbir şey anlamıyor Bekir; yalnız içinden bir ses, vaziyeti idare etmesini söylüyor, beyni ise çalışmıyor! Gönlüne uydu:

– Gideyim, Hüseyin'i getireyim, sonra veririm kâğıdımı. Şimdi binbaşıyı karıştırma, bilmez o. Sen de beni görmemiş ol, ağzından bir şey kaçırma. Bak Haritatos aramızda, biliyorsun.

Haritatos'un ağzında aptal bir gülücük açıldı, sarı dişleri göründü:

– Biliyorum, görmedim ben seni. Bu gece git ama, hemen.

* * *

Hristo'ya gülme krizi geldi, halının üstüne oturup, bacaklarını uzattı, dövüne çırpına güldü, güldü:

– Vire Bekir paşam, tebrik ederim.

Hüseyin de, yazık; ona bakıp güldü, Bekir tüm delilendi:

– Kuzum Hristo, ne oluyorsun be, abe sus be.

– Herif seni... Uuu ne aptal herif be, o mu korkutuyor bütün köyü?..

– Ee kes bu gülmeni, kes…

– Anlamışsın işte ya... ha... haah…

– Yani haklı mıyım dersin?

– Tabii gülüm, herif seni bir tarafın adamı sanmış, sigara paketleri dedin değil mi? Uuu…

– Amerikalıların adamı değil amma.

– Değil tabii, sigaraları kim içer burada, büyük adamlar, bir de zenginler…

– Tamam.

– Böyle işte seni büyük adam sanmış, zengin olmadığına göre…

– Yine de inanamıyorum, nasıl oluyor?

– Olmuş işte, çavuş aptal çünkü, bi tarafın adamı sanmış seni... EA'nın yahut SİP'in, KİP'in ne bileyim hangi haltın... Korktuğuna göre, SİP'indir, çünkü tepesinde cunta var. Anlıyor musun vaziyeti, binbaşının emrini sana sorması filân da onu gösteriyor.

– İşte ben de böyle düşündüm.

– Ya gülüm, gayri SİP'in adamısın sen, tebrik ederim.

– SİP'in adamı, SİP'in adamı!..

Bekir çocuğa baktı, güzel yüzü solmuş, kara gözleri çakmak çakmak:

– Yok öyle şey, inanma Hüseyin.

Hristo birden ciddileşti, kalkıp ayağa ellerini arkasına bağladı, bir aşağı bir yukarı gezinmeye başladı:

– Şaka bir tarafa, bu güzel bir koz, parlak... Parlak... Kullanacaksın bu kozu…

– Ne?

– Herkesin eline geçmez. Bu işi kullanmak lâzım.

– Yok canım, deli misin?..

– Aptallık etme, böyle böyle paçanı kurtarırsın, hiç olmazsa tavında tutmalısın meseleyi... Evet, şimdi bir şişe, halis skoç vereceğim sana, on beş paket de Salem, tamam mı, gidince götür herife, "hediyem olsun" de. Bir de göz kırp, sakın başka bir söz söyleme. Sorarsa, "Karışma, burnunu sokma" de anladın mı?

– Abe sen akılcağızını mı kaçırdın be?

– Kes sesini, dinle beni, kahvede falan görün ama bir şeyler yazarak. Sonra tek başına çek git uzaklaş, ağaç kovuklarına filân bak, yani oraya sana bir haber bırakmışlar gibi olsun, anladın mı? Aman ayol bayılırım böyle şeylere.

Oyun Hristo'nun hoşuna gitmişti, çocuk gibi zıplayıp dolaşıyordu odayı, aptallarla eğlenmeyi severdi. Bu aptal babasının oğlu bile olsa, adım attığı yere çukur kazmaya tereddüt etmezdi. Zaten şu dünyada başka eğlenecek konusu da kalmamıştı ki…

– Bak Bekir, dedi, sen bu masalı iyi yürütürsen İzmir'e bile atarsın kapağı.

– Abe İzmir'e gitmek isteyen kim?

– Keyfin bilir, burada kal da, bu köpeklerin ayağını yala.

– Kıracağım o ayakları.

Hristo durdu birden, ciddi süzdü Bekir'i, neşesi kaçmış gibiydi:

– Sahi inanıyor musun, o dediğini yapacağına?

– Bir zamanlar kırmışız değil mi?

– Hayır o başka. Şimdi bir teşkilâtınız falan var mı?

– Say ki var, ne olacak?

Hristo kurnaz kurnaz gülümsedi:

– Bu kozun, elindekinin, teşkilâta faydaları sayılmayacak kadar çoktur.

– Yok teşkilâtımız filân.

– Olursa?

– Karışma sen, burnunu sokma, hakkında iyi olmaz!

– Bana da nanik ha, Bekir paşam?

– Boş ver Hristo, belki haklısın. Ver şu viskiyi de gidelim biz.

– Vereceğim. Havalar biraz düzelsin, mutlak gelirim ben köye, şöyle bir köşeye çekilir seninle fısır fısır konuşuruz, karakolun aklı karışır büsbütün.

– Köylü de şaşırır, çünkü bilmezler seni tanıdığımı.

– Boş ver onları, şimdiye kadar çoktan duymuşlardır nasıl olsa.

– Belki... Doğru ya, Haritatos, Hasan'a söylerse... Hasan da yayar bütün köye.

Bekir'in canı sıkıldı, avuçlarının içi terleyiverdi birden; Selim'i düşündü, Mehmet'i, Ak Hoca'yı. "İnanırlar mı acaba?" Kesin bir cevap verdi: "Hayır, inanmazlar." Kafasını bir isim kurcaladı, bir kumral kız geldi gözünün önüne. "Ya Nazlı?" O zaman yüzü karıştı, sesi bozuldu:

– Hadi hadi ver şu viskiyi de, biz gidelim bir an önce.

* * *

– Aptal herif, dedi Binbaşı Sofidis, sersem, budala! Ulan Bekir'in SİP'le ilişkisi olsa, ben bilmez miyim?

Haritatos düşündü: Binbaşı haklı gibi, koskoca binbaşı bu, kim SİP'in adamı, kim değil bilmez mi hiç... Fakat…

– Sigaralar, ya viski binbaşım, onları nereden bulacak bu adam?

– Çalmıştır.

– Yok, Bekir çalmaz.

Haritatos kızardı:

– Ne o, avukat mı tuttu seni?

– Yani diyeceğim, köyde bir vakası olmadı da…

– Türklerden çalar mı, domuzdur o, domuz piçi, bize zarar vermek istiyor.

– Çok da okuyor binbaşım, koca koca kitaplar var evinde, sonra bir şeyler de yazıyor. Kaç kişiye de Rumca öğretti köyde.

– Evine girip, o koca koca kitapların isimlerini tespit edeceksin çavuş, yazdığı şeyleri de görmeye çalış, eline geçirebilirsen mükâfat var sana. Çünkü sanırım ki Türk konsolosuyla ilgisi var bu herifin. Sigara ile içkiyi de onlar vermişlerdir.

– Niko kaç defa jandarma taktı arkasına, Türk Konsolosluğu'na hiç uğramıyormuş.

– Aptallık etme, tabii uğramaz, şüphe çekmek ister mi, oraya gidenleri mimlemiyor muyuz, sorguya çekilmiyorlar mı, bilmez mi bunu Bekir.

– Doğru.

Haritatos'un zavallı aklı büsbütün karıştı, sordu:

– Bir Hasan'ın ağzını arayım mı?

– O aptal ne bilir... Ha ha! Mamafih... eh olur. Hem de iyi olur.

Sofidis gülmeye başladı, bütün kediler birden miyavlamaya başladılar sanki, yüzü kısıldı. Haritatos esas vaziyete geçti, Sofidis birden susup ona baktı, gürledi:

– Rahat, dinle beni, bu akşam çağır o Hasan'ı, ben gittikten sonra, söyle. Sanki benden duymuş gibi, gizlice söyle.

– Ne söyleyim efendim?

– De ki Bekir SİP'in adamı imiş, köylünün yüzüne gülüp, arkadan jurnalliyormuş, binbaşı çok seviyor, çok tutuyor Bekir'i, de. Hatta... Muhsine işini de... Yok ona inanmazlar. Sen bu kadar söyle, geri kalanını onlar kafalarından uydururlar zaten.

Sofidis'in gözlerinde yıldızlar parladı, aklını pek beğenmişti, yumruğunu avucuna vurdu:

– İsa hakkı için, yedim Bekir'i.

– Yediniz efendim.

– Yıkıldı gitti Bekir.

– Yıkıldı efendim.

– Bana bak, bak ha, sen sakın hiç dokunma herife. Hatta azıcık da saygılı dur. Ama bak çavuş, bir tek hareketini kaçırırsan, yakarım seni. Anladın mı, vatana ihanet suçundan askerî mahkemeye sevk ederim.

Haritatos'un benzi uçtu, ağzı kurudu, gözlerini binbaşıdan ayırmadan, dilini çıkarıp dudaklarının üstünde gezdirdi:

– Kaçırmam efendim.

– Nereye gidiyor, ne yapıyor, kiminle konuşuyor, anladın mı, hepsini rapor edeceksin bana, tamam mı, günlük rapor istiyorum senden.

– Emredersiniz.

– Şimdi SİP'in adamı olduğu yayılınca, tutundukları dal kopacak köylülerin, şaşkına dönecekler, fırsatı kaçırma, bin omuzlarına.

– Binerim efendim.

– Bir kilise yaptıracağım burada.

– Köylülerin hepsi Müslüman efendim.

– İyi ya, onun için yaptıracağım zaten... Ne yapmışlar evvelkiler, her Türk köyünün karşısına bir Rum köyü değil mi, eskiden Rumlar yoktu Batı Trakya'da, şimdi kaynıyorlar, değil mi?

– Evet.

– İşte, şimdi de, her caminin karşısına bir kilise, anladın mı?

– Anladım efendim, çok güzel efendim.

– Gözünü aç Haritatos, iyidir vaziyet.

– İyidir efendim.

– Başkaca bir şüpheli hareketini görürsen Bekir'in, bana telefon et.

– Ederim efendim.

– Şimdi şu sigaralarla, viskiyi çantama koy. Alışık değilsin sen, ciğerini yakar.

Haritatos dalga dalga boğazına kadar kızardı. Binbaşıya güveni yıkıldı, biraz önce aklına hayran olmuştu, ama şimdi!.. Hadi sigaralar neyse ne de... Hele şu viski! Çantaya koyarken ağlayacağı geldi. "Altın suyu gibi be!" Keşke içip bitirseydim daha önce. "İt oğlu it," diye düşündü, "biliyor Bekir'in SİP'in adamı olduğunu, poz kesti bana. Yoksa saygılı dur der miydi? Güya köylüyü aldatacakmış, beni aldatmak istiyor aslında... Olan viskiye oldu... Tüh vire."

Haritatos, binbaşıya inat, Bekir'i kullanıp, SİP'e tesir etmeye karar verdi. "Bak o zaman söker mi binbaşının binbaşılığı?" Şöyle bir ayak ayak üstüne atar Haritatos, eline alır Amerikan sigarasını, vayy be!.. Hayali ile sarhoş oldu. Omzunu dikleştirip bir kaşını kaldırıp baktı Sofidis'e. Yalnız şu Hasan'a söyleme meselesi biraz karıştırıyordu kafasını, söylese bir türlü, söylemese bir türlü. Şimdilik binbaşıyı kızdıramaz, Bekir'i yine hiç... İki ucu pis değnek, Haritatos'un parmakları yanıyor. Mamafih eğer SİP'in adamıysa, köylü linç etmeye de kalksa, kurtarırlar Bekir'i. Değilse... Hiç sanmıyor ya Haritatos, binbaşıya karşı gelmemiş olur!

O gece rüyasında hep Bekir'i gördü Haritatos, Bekir'in gözleri büyüyor büyüyor, binbaşıyı yakıp kül ediyor. Güya Niko'yu da Bekir öldürmüş. Baka baka öldürmüş. Ter içinde kaldı Haritatos, çarşafı, yorganı ıslandı.

* * *

Oysa, genellikle Bekir, korktuğu zaman dikerdi gözlerini, karşısındakinin gözlerine. Onu etkilemek, renk vermemek için. Kötü göz hikâyesi de, bir korku ile başlamıştı ya. Daha küçücüktü Bekir, altı ilâ yedi yaşlarınca anca. O yıllarda Türkiye ile Yunanistan ballı şekerli. Kral'la Kraliçe Ankara'ya gitmişler, büyük törenlerle karşılanmışlar. Tuhaftır, böyle zamanlarda daha çok azıtır Yunan karakolları, Batı Trakya'daki Türklerin canına daha çok kastederler. Binbaşı Yeorgios vardı o zaman, sadist bir adamdı zaten. Hiç evlenmemiş, kadınlardan çekinir, çocuklara öfke kusardı. Nazlı'nın babası Hüseyin Ağa'yı sağda solda Türklük sözü ettiği için döve döve sakat bırakmıştı. Adam o gün bugün iki büklüm yürür.

İşte bu Yeorgios bir ikindi vakti kahveye gelip, Bekir'in dedesini bulmuştu:

– Bana bak, bu köyde Türklük sözü eden ikinci bir insan da sensin. Hüseyin dersini aldı, sıra sana geldi. Unutma, ellerim kaşınırsa bir gün, sana da atacağım sopayı.

Sonra birden dedesinin dizlerine yapışmış, iri gözlerini yüzüne diken Bekir'i fark etmişti.

– Bu piç ne kötü kötü bakıyor yüzüme, ulan ben senin o yılan gözlerini oyarım be!..

Ve kocaman elini, Bekir'in ufacık yüzüne indirdiği gibi, çocuk top gibi fırlamış, kahve kapısını geçip, toprağa yüzükoyun düşmüştü. Ne ağlamış, ne bağırmış, ince bir kan sızmıştı burnundan, iki dişi kırılmıştı.

Yeorgios çekip gittikten sonra ancak koşabilmişlerdi çocuğa. O günden sonra Bekir, gözlerinin kıymetini anladı. Bir de köylü takılır oldu ona: "Kötü gözlü... Kötü gözlerini dikme üstüme…" diye…

Gerçekten bir garip ışık vardı genç adamın gözlerinde, karşısındakini hipnotize edercesine derin ve dik bakardı. Hele bir istedi mi korktuğunu, kızdığını, ağzını açmadan tedirgin etmesi iş değil!

Bir Nazlı'ya bakamaz öyle. Bakmak ister ha, fakat kızı ta karşıdan gördü mü ya yolunu değiştirir ya da başını eğer, geçer. Yalan değil, bir hâl geliyor üstüne, Nazlı'nın rüzgârı esti mi kalbi çarpmaya başlıyor, dizlerine bir dermansızlık düşüyor. Upuzun boyu kısalıyor sanki.

Oysa Nazlı konuşmak için fırsat gözlerdi hep.

– Abe Bekir ağabey, Gümülcine'ye ineceğin vakit bana haber et.

– Ne yapacaksın?

– Basmacağız ısmarlayıvereceğim sana.

Bekir hayretle başını kaldırdı:

– Benim alacağım basmacağızı beğenir misin sen?

– Beğenirim tabii, abe niçin beğenmeyecekmişim?

Bekir, Gümülcine'ye indiği vakit, dükkân dükkân gezer. Allısı morlusu, yeşillisi çiçeklisi, çubuklusu! Hayır hiçbirini beğenmez, Nazlı'ya lâyık göremez, eli boş döner köye.

– Aşk olsun Bekir ağabey, hani bana haber salacaktın?

– Unutmuşum abe Nazlı, der, Bekir, bir daha sefere.

Başka bir gün, genç adamın okuduğu kitaplardan ister Nazlı. Romanlar verir Bekir; kız beğenmez, burun kıvırır.

– Yalan dolan, uydurma şeyler bunlar, bizler yokuz içinde. Sen öyle kitapçıklar ver ki, bi şeycikler öğreneyim ya'u.

Bekir tutar, inadına Aydın Bey'in yadigârı "İnsan Hakları Beyannamesi"ni verir. Ama sorar:

– Bunu okumaktan sıkılmaz mısın?

– Abe sen sıkılmıyorsun da, ben niçin sıkılayım!

Bir gün kahvede Hüseyin Ağa:

– Bizim kıza, kitap veriyormuşsun, dedi; anası kızıyor, başını kaldırmadan okuyor, kafasına bir hâl olacak; vermesin diyor.

Allar bastı Bekir'i. "Nazlı istedi benden" de diyemedi. Mehmet bıyık altından güldü:

– Senin Nazlı da epey büyüdü Hüseyin Ağa, evlendirmek zamanı geldi.

Aslında pek böyle şey konuşulmazdı kahvede ama, Mehmet, birkaç aylık evli oluşuna güvenip rahat söyledi. Hüseyin Ağa, gözlerini kısıp, kafasını kaşıdı:

– Kısmet, deyip kestirip attı.

Bekir'in boğazına bir yumru tıkanmıştı. Ağzını açamadı. "Ya Nazlı'yı başkasına verirlerse?" İnce, keskin bir sızı yaktı içini. Bir karar verip istetse kızı... Yok yok, Bekir'in yapacağı iş değil evlenmek! Karı demek, çoluk çocuk demek, düzenli bir hayat ve de en çok mesuliyet demek, canından başka kişileri düşünmek demek! E, sonra? Uğultular, uğultular kulağında, gözlerinde toprağı; güzel yurdu; Batı Trakya'sı için ne verebilir, Bekir, evli Bekir?.. Yok, yok, bir tek canı olmalı tasa edecek; çünkü canının bir kıymeti yok! Batı Trakya için veriverir onu! Elbet bağlı olmamalı. Bekir, kuşlar gibi hür, kanat açabilmeli…

Sonradan Mehmet sıkıştırdı Bekir'i:

– İstersen, bizimkiler bir görücü gitsinler kıza.

– Seninkinin üstüne bir daha mı alacan?

– Abe anlamadın mı, benim için değil, senin için söylerim.

– Benim gözüm yok Nazlı'da!

– Olsun, evlen, zamanıdır. Bu köyceğizde sana gerek bi o kız var.

– Abe evlenecek adam değilim ben ya'u.

– Saklama, biliyorum, tutkunsun kızcağıza.

– Değilim.

– Benim şu iki gözceğizimden kaçmaz bi şey.

– Bak, dedi Bekir, bir daha bu lafı ettiğini duyarsam, abe kaşını gözünü dağıtırım. Elin kızının namusunu ortalığa dökme.

– Abe susak ağızlı şapşal, kimsenin namusunu dökmüyorum ortalığa. Seni bi adam sandım da, isteyelim dedim. Keyifcağızın bilir. Nazlı'yı alacak adam çok bu köyde.

– İyi.

– Ben biliyorum, abe kaç tanesinin...

Dinlenir mi bu laflar, Bekir fırladı yerinden, yürüdü. Sonra dönüp arkasına seslendi:

– Var git onlarla konuş, istersen satışa çıkar kızcağızı.

Mehmet güldü, bir sigara yaktı. "Kâmil'in sarı katırının inadı var bu Bekir'de" diye düşündü.

Bekir yolda, ayağına takılan taşlara vura vura yürüdü. İyi ya, varsın evlensin. Nazlı... İyi ya! Bekir'in gönlünde bir Batı Trakya var ya, yetmez mi?.. Bir kız için, bir kumral kız için, yok canım! Varsın evlendirsinler Nazlı'yı. Bir tekme attı taşa. Taş yuvarlandı, eğri büğrü köyün yolları... "Ne olacak," dedi kendi kendine, "dağ köyü, yasak bölge, kimin umurunda! Yesinler, yatsınlar, zıbarıp gitsinler diye düşünür Yunan, başka bir şey mi umar bizden, bir hayvandan az buçuk üstün mü tutar bizi, hem de nasıl hayvan, sürüngen!" "Ah," diye düşündü; "bir kandırsam şu köylüyü, el birliği ile düzeltiriz yolları, belli makine vermez bu gâvurlar. Vermesinler, çapa, kazma, kürek var ya, nemize yetmez! Kuşku düşer gâvurların içine, mâni olmaya kalkarlar. Hani bir zamanlar Türklerin görgüsü artıyor, akıllanacak diye, askere bile almamışlardı bizi…" Düşünceler sekti durdu kafasında. "Yine de bir deneyelim," diye karar verdi! "Önce köylüyü kandırmak gerek, zor iş bu zor! Çünkü içi geçmiş hepsinin. Ah Kâzım Hoca ah! Bir kader, kısmet tutturmasa, bu dünyada çalışın dese... Abe Allah akıl vermiş bize

ya'u, kullanın demiş. Bunu söylese Kâzım Hoca. Allah bizi unuttu burada, elhak unuttu; fakat tümümüzün aklını da almadı ya, bu da bir nimet! Biz kullanmaya kalkarsak bu aklı, O da yardım eder, abe yardım eder, abe yardım eder vallahi."

Bekir'in gönlünde ümit, şırıl şırıl akıyordu, birden Nazlı'yı seçti uzaktan. İnceciktir, boynunu dik tutar, başı havalarda gezer bu kız hep. Bekir ters yüz geri dönüp evine gitti, kafasında tek düşünce: "Verirler mi Nazlı'yı başkasına?"

* * *

– Hoş geldin evlât.

Ana, aşevinde ocağın başına geçmiş, çorba karıştırıyordu.

– Hoş bulduk ana, ne yapıyorsun Hüseyin?

Hüseyin cevap vermedi, kerevete uzanmıştı, elinde bezden bir bebek vardı, ona dalmış görünüyordu. Bekir şaşırdı:

– Bu da nereden çıktı?

Ana cevap verdi:

– Halime'nin kızının bebeği, zorla aldı çocuğun elinden.

Bekir yaklaştı, bebeğin sarı yüzünden saçlarına takıldı gözleri, örülmüş kırmızı kordonlar bağlanmış; birden sarı Muhsine geldi aklına; Hüseyin'in başını okşadı:

– İyi iyi kalsın bu bebek Hüseyin'de. Gümülcine'ye gittiğimde o kızana bir bebek getiririm.

Ana, masanın üstüne gazete kâğıdı serdi, çorba tenceresini, kaşıkları getirdi. Bekir, ekmeği böldü:

– Hadi Hüseyin, kalk da yemek yiyelim.

Hüseyin bebeği ile kalktı. Bir iskemle çekip, bebeği oturttu önce. Köyde hemen herkesin evinde, yere konan sininin içinde yemek yenir. Bekir masayı yaptığından beri, Gümülcine'deki lokantalar gibi, masa üzerinde yemeye heveslendi. Karakoldakiler de öyle yapıyordu. Anaya biraz aykırı düştü bu iş. Yine de ses çıkarmadı; gayri ha sinide yemiş, ha masada, ha

damda; ne fark eder? İsterse "Duvara tırmanıp yiyeceğiz" desin Bekir. Yaşayıp durduğuna kızıyor ana bir tek; ölen, parçalanan duygularının içinde dayanan, bir öfke kaldı. Beş vakit namazda ellerini açıp, "Ben gâvurdan öcümü alayım, sen de canımı al Yarabbi!" diye yalvarıyor.

– Yine mi Hasan'ın karısı geldi:

– Ya, geldi. Her gün geliyor, niye bilmem.

– Seni yoklamaya olacak.

– Allah razı olsun, yemekceğizimizi de yapıveriyor bazı bazı. Ama Sakine yengen kızıyor, gâvur köpeğinin karısı bu, diyor, alma evine, diyor.

– Boş ver ya'u, gelen kovulur mu?

– Ya, ben de öyle diyorum. Eskiden pek gelmezdi bize, bir kere... Muhsine'm yatarken... Sonra kadınlar kavga filân ettilerdi işte... Söyledim miydi Bekir, karakoldan çıktıktan sonra hiç konuşmadı Muhsine, hiç. Yaa, öyle baktı yalnız... Kuş gibiydi, soluk alıyordu belli belirsiz... Yaa, öyle... gitti işte.

Ana, ekmeğini ufalayıp duruyordu elinde, Bekir'in çorbası boğazına takılakaldı. Hüseyin, ağzını şapırdata şapırdata içiyordu.

– Düşünme artık ana, iyi şimdi Muhsine, rahat.

Ananın içi yırtıldı, soluğu ateş gibi çıktı:

– Mezarında da rahat vermedi bu gâvurlar kızancağızıma, mezarında da.

– Sonra gömdük ya ana, biliyorsun.

– Hiç bozulmamıştı değil mi Bekir?

Bekir bakmamıştı, bakamamıştı ölü kızın yüzüne ama yalan söyledi:

– Hayır ana.

– Güzel kızdı, vallahi güzel kızdı. Ayıp değil artık söylemesi, bir fikirceğiz geçerdi içimden, sana vermek geçerdi. Mahmut Ağa'ya bile söylemiştim.

– İşte oğlun oldum yine ana.

– Öyle ya, evlâdımsın, evlâdım.

– Düşünme artık, rahattır Muhsine şimdi.

– Ya, rahattır. Hiç günahı yoktu biçarenin, ak zambaklar gibi temizdi çünkü. Peki niye Allah eziyet ettirdi ona?

– Öbür dünyada rahat etsin, diye…

Bekir bile bile Kâzım Hoca'nın ağzı ile konuşmuştu. Gayri böyle yarayı böyle mehlemler onarırdı.

Komam öcümü Bekir… Komam bu gâvurlarda. Mahmut Ağa öldürdü Niko'yu amma içimdeki ateşe bir damla bile su düşmedi. Abe hepsini öldürsem, bazen diyorum ki, şu maşacağızı kap, ateşte kızdır, kop koş karakola…

– Yok, yok sakın ana, abe erkekler…

– Erkekler mi diyeceksin, bu köyde erkek var mı evlât, ha var mı?

Hüseyin diklendi birden, kaşığı çekti ağzından:

– Ben erkeğim!

Çorba bulaşmıştı ağzına, dudağının kenarından süzüldü boynuna doğru.

* * *

Hüseyin Ağa, on beş yirmi yıl önce Osman Dayı'dan aldığı tarlasını koyun ağılı yapmıştı. Ağılın önüne bir şey ekememiş, tarlada çayır boy atmıştı. İki yıl önce koyunlarını sattı, tarlasını sürmeye başladı yeniden. Niko'nun gözünden kaçmadı, Belediye'ye şikâyet etti. Ertesi gün toparlak göbekli iki memur geldi; gözleri ile ölçüp biçtiler tarlayı, fısır fısır konuştular ve arsanın kendilerine ait olduğuna karar verdiler. Hüseyin Ağa'yı bulup:

– Belediye'nin merasını süremezsin, dediler.

Hüseyin Ağa, mahkemeye müracaat etti, bir buçuk yıl uzadı iş, az gidip gelmedi mahkeme kapılarına; vilâyet kapılarına,

az para harcamadı, yedirdiği rüşvetler de cabası; nihayet tarlanın kendisinin olduğunu ispat eden mahkeme kararını aldı.

Karar, kahvede okundu. Hüseyin Ağa'nın sevinçten ağzı kulaklarına varıyordu, kambur sırtını dikleştirmeye çalışıp gezdi o günler... Patates ekecekti bu kez, her ne kadar karısı; tütün, kabak dediyse de razı olmadı. Hükûmetten, tütün ekme izni almak kolay mı? Nazlı da babasının tarafını tuttu. Patatesin türlü yemeği olur, insanın karnını daha çok tok tutar. Satışı daha kolaydır, kışlığı ayırdıktan sonra kalanını satmayı kurdu. Bir köşeceğizine de domates, soğan, sarımsak ekmeye karar verdi, çok değil; evin, konu komşunun ihtiyacını karşılayacak kadar.

Mahkeme kararını zarfın içine koyup, karısının çeyiz sandığının dibine yerleştirdi... İçi rahattı gayri.

* * *

Köyün yangınından bir yirmi gün sonra Binbaşı Sofidis tekrar geldi. Gezip, yanmış yıkılmış evleri tek tek gördü. O dolaşırken çocuklar kaçışıyor, köşelere sinip gözlüyorlardı. Sofidis, Haritatos'un işinden memnun kalmamıştı, öfkesinden yanağı seğirmeye başladı, bir can kaybı bile yok! Mala gelen zarar ziyan, bir gün onarılır. Ama ne zaman tükenecek bu soy, ne zaman? Dişlerinin arasından konuştu.

– Çavuş, bütün evlerden ceza kes; dikkatsizlik edip yangına sebebiyet verdikleri için…

Haritatos yine hayran oldu binbaşının aklına. Çünkü imkânı yok, kendisi bu cezayı düşünemezdi, ellerini ovuşturdu, "Boşuna içmiyor viskileri, aklını parlatıyor elbet!" diye düşündü.

Sofidis karakola döndükten sonra Hüseyin Ağa'yı çağırttı, adam gelince, güler yüz gösterip buyur etti:

– Otur otur Hüseyin Ağa, ee ne var ne yok bakalım?

– İyilik efendim.

– Evin hasara uğradı mı?

– Pek zararı yok.

– Bu kadar dikkatsizlik olur mu, yangın çıkartılır mı köyde, çıkaranları bulsam, mahkemeye verirdim.

Hüseyin Ağa'nın gözleri, ayakta bekleyen Haritatos'a takıldı, gücenik gücenik baktı, ses çıkarmadı. Sofidis bir sigara yaktı. Hüseyin Ağa'ya ikram etti:

– Buyur, duydum ki mahkemede tarlanın senin olduğunu ispat edip, karar almışsın.

– Ya.

– Yani şimdi o tarla senin oldu, öyle mi?

– Eskiden de benimdi.

– Bak hele... Hele bak!

Hüseyin Ağa irkildi, oturduğu yerde kıpırdadı. Kara su ayaklarına doğru yürüyordu!

– İsterseniz gidip getireyim kararı.

– Getir ya, getir iyi olur.

Hüseyin Ağa koptu koştu evine, yolda dizlerinin dermanı kesiliyor; "Lâ havle... lâ havle…" diye dudakları tespih çekiyordu.

Kâğıdı binbaşıya uzatırken, tarifsiz sıkıntı çöreklendi yüreğine; "ha" desen ağlayacak!

– Buyur.

Sofidis, gözlüğünü çıkardı, mendil ile dikkatle temizledi, baktı. Sonra ağır ağır okudu, bir daha okudu, bir daha okudu. Gözlüklerinin altından baktı:

– Evet haklısın, mahkeme öyle demiş. Bu da gösteriyor ki, sen aldatmışsın mahkemeyi.

– Abe aldatmayı nereden çıkardın, Allah hakkı için aldatmadım. Sözlerimin bi teki bile yalan değildi ya'u. Herkes bilir o arsanın benim olduğunu, tapum da var. O zaman sizin yerinizde Binbaşı Yeorgios vardı, rahmetli Osman Dayı'dan satın almıştım.

– Be adam, burada arsa satın alınmayacağını bilmiyor musun, o senin tapu dediğin noter senedi bir kere; geçmez. Hem Yorgi'yi de nasıl aldattınız kim bilir?..

– Allah hakkı için aldatmadık, imzası var tapuda, mahkeme de gördü.

– Ne kalın kafalı şeysin be, Yorgi yok artık; ben varım. Ve diyorum ki o arsa senin değil, Osman'ındır. Osman da ölüp, vâris bırakmadığına göre, arsa Belediye'ye geçmiş demektir. İşte bu kadar.

Hüseyin Ağa'nın kafası davullara denk şişti, inledi:

– Fakat binbaşı…

– Al oku, bir de şu kâğıdı oku.

Sofidis, Hüseyin Ağa'nın önüne bir kâğıt fırlattı; adam uzanıp almadı bile.

– Al oku be, oku da girsin kafana, Belediye o arsayı mera ilân ediyor.

Hüseyin Ağa, yerden aldı kâğıdı, elleri titriyor, midesi bulanıyordu; yazıda harfler birbirine karışıyordu. Okudu, tekrar okudu; evet arsa, yani kendi öz malı, ev yerceğizi Belediye'nin merasıymış!

Başını kaldırdı, Sofidis'in yumuşak, babacan tebessümünü gördü. Ne alay, ne hakaret vardı bu tebessümde... Sadece gülüyordu adam, işte öyle gülüyordu! Hüseyin Ağa şaşkınlıktan ne dediğini bilemedi:

– Kâğıt bende kalsın mı?

– Orası beni ilgilendirmez. Senin ismine yazılmış, ister sakla, ister at. Karışamam değil mi? Yalnız tarlaya dokunma artık. Belediye merasını işlemek suçtur, biliyorsun, büyük suç!

Hüseyin Ağa sallana sallana çıktı karakol kapısından. Yağmur başlamıştı, fark etmedi. Çamurlara pat pat basıp yürüdü, kahveye geldi. Bekir'in yanına çöktü:

– Ben dedim ekeyim patatesçik, bizimki dedi olmaz kabak, bir de tütün... Ama Nazlı benden yana çıktıydı…

– Ne diyorsun Hüseyin Ağa'm?

– Hiç, ne diyebilirim, abe ağzımı açabilir miyim ya'u ha? Ha, diyeceğim... Al şunu oku.

Hüseyin Ağa koynuna sokuşturduğu kâğıdı uzattı, Bekir okudu:

– Tüh pezevenkler!

Birer ikişer toplandılar, her kafadan bir ses çıktı.

– Bu hergelelerin bu boku yiyecekleri belliydi zaten.

– Abe, böyle namussuzluk olur mu ya'u…

– Anasını avradını sattığımın gâvurları…

– Abe keşkem hiç uğraşmasaydın, mahkeme kapılarında rezillik çektin.

– Zati ben o zaman söyledim, abe dedim, boşuna dedim.

– Evah... Evah... Abe mahkemeceğiz ne de güzel yazmıştı kararı.

– Keşkem hayvanını satmasaydın ya'u.

– Ya'u ben demedim mi, Niko öldü mü ölmedi mi, daha çok iş getirirler başımıza.

– Abe Niko ölmeden önce daha mı rahattık sanki, ha ya'u?

– Abe ettiğin söze bak, Niko'yu öldürmeseydik, daha çok gelin kız çekerlerdi içeri…

Hüseyin Ağa dinledi dinledi, yaşlar toplanmıştı göz pınarlarında, akıtmayı ağalığına yediremedi, tavana baktı bir süre, sonra çatallı sesini düzeltip:

– Abe ahretlik, Rumlar göbek atıyor önümüzde, bir parça toprak satalım diye.

– Sofidis diyor ki; burada arsa satın almanın yasak olduğunu bilmiyor muydun?

– Daha anlamadın mı ya'u, onlara satarsan helâl, bize satarsan haram!

– Yani şimdi hesapça Osman Dayı'nın mı oluyormuş o ev yerceğizi?

– Abe ben rahmetliye para saydım be para…

– Ahretlik, kim takar senin paranı.

– Yine mahkemeye müracaat et Hüseyin Ağa, dedi Bekir.

Hepsi güldüler.

– Boş yere süründürecek fakiri mahkeme kapılarında.

Hüseyin Ağa ümitlendi bir parça:

– Hiç olur mu Bekir, yine dinlerler mi beni?

– Bir dene abe, belki olur a... Çabuk vazgeçme hakkından, yılma ya'u.

– İyi ama köyden çıkamaz ki ya'u, nasıl müracaat etsin mahkemeye?

– Abe mektup yazarsın.

– Posta kutusu karakolun yanında, Haritatos bakmaz mı zarflara, hiç gönderir mi mektupcağızı mahkemeye…

– Daha da fena olur belkim, mahkemeye mektup yazdığını görürse Haritatos, canını çıkarır adamcağızın.

– Çıkmadık bir canımız kaldı zaten, onu da niye taşırız bilmem.

– Abe can tatlı Hüseyin Ağa, can tatlı…

– Bok içinde baklava mı, dersin?

Bekir yerinden kalktı, çıktı kahveden. Gökten demir çubuklar düşüyordu çevresine. Bekir yağmuru görmedi, demir çubukları hissetti yalnız. Koşmaya başladı. Demir çubuklar kovaladı onu, kafasına, kollarına, ayaklarına düştüler. Bekir koştu, koştu, evleri geçti, ağaçları geçti... Köy uzaklaştı Bekir'den, demir çubuklar kaldı yalnız. En sonunda dizleri büküldü, düştü çamurun içine. Ağlamaya başladı, sesi kulağına yabancı yabancı geldi, ağladığını bilmedi. Yumruklarını sıktı, parmaklarının arasından çamurlar vıcık vıcık kaydı. Belli bu çamur değil; toprak kayıyordu avuçlarının içinden, ayaklarının

altından. Bekir'in çevresinde her şey kayıyor, her şey kaçıyordu. Tutunacak dal aramak boş! Dal değil; bir taş, bir çakıl taşı olsa sağlam, yetecek Bekir'e. "Bir yerde biz de insanız!" demişti Aydın Bey'e. Nerde o yer? Şu batasıca dünyanın neresinde? Meriç mi ulaşır ona, rüzgâr mı, ha kim? Bir çakıl taşı olsun sağlam, Bekir parmağını bassın, yeter. Nerede bir zamanlar Türk atlarının eşelediği topraklar, şimdi mezar açılıyor Türklerin önüne.

Hani Kaptan, çıkmadı dediklerin... Hani nerde Sami Bey'in torunları, nerde?.. Sen nerdesin Kaptan dede, nerdesin sen?

Avazı çıktığı kadar bağırdı Bekir. Ha şimdi Kaptan gelecek bir yerlerden, tutup omuzlarından kaldıracak Bekir'i. Bir al at getirmiştir, bir kılıç getirmiştir mutlak; Selim Bey'in torunlarının geleceğini müjdeleyecek!

Uğultular, uğultular kafasında, Bekir titriyor, Bekir üşüyor. Çamurları yumrukladı, toprak sıçrayıp sıçrayıp kaçtı. Yerin en dibine kadar yumruklamak isterdi. Bekir, ha kaçsın toprak, kaçsın bakalım, yerin dibine ulaşacak Bekir. Öfkesi gider yerin dibine kadar, mademki göğe ulaşamıyor. En sonunda yenik, perişan kafası düştü toprağa.

Kalktığı zaman gece olmuştu, başı önünde, elleri cebinde yürüdü, köye girdiğinde bir kadın çıktı önüne:

– Hayır ola, abe çukura mı düştün?

Baktı, tanımadı Bekir, öyle baktı…

– Çamura mı düştün Bekir ağa?

Karanlığın içinde al yanakları parlar gibiydi Halime'nin, başörtüsü kaymış, kıvırcık saçları hâlelenmiş alnında, güzel mi güzel, Bekir homurdandı:

– Evet.

Yürüdü, kadın önüne geçti:

– Abe dur, azıcık konuşmak istiyorum seninle.

– Yenge tanımadım seni.

– Yalan söylüyorsun, tanıdın.

Bekir anlamsız baktı, kafası dönüyordu, ne oluyor bu kadına, düşünemedi.

– Halime'yim ben... Halime!.. Hasan'ın karısı.

– Bildim şimdi, ne istedin?

– Sana bir sözüm var.

Bekir'in aklına Hüseyin'in aldığı bebek geldi, sıkıldı:

– Bak o bebeği diyeceksen; kalsın Hüseyin'de. Ben Gümülcine'den yenisini alırım senin kızanına.

Halime başını atıp arkaya, güldü.

– Abe, bebeği düşünen kim, onu demeyeceğim.

– Öyleyse... Ne istiyorsun?

Kadının sesi titredi, karanlığın içinde gözleri iki ateş gibi yanıyordu:

– Bekir, dedi... Bekir!

Genç adam şaşkın, biraz da tedirgindi, çamurlu yumruklarını sıktı cebinde:

– Ee, dedi; söyle ne var?

Halime zorlukla yutkundu, göğsü inip kalkıyordu, nefesi Bekir'in yüzüne çarptı:

– Gel bize gidelim, üstünü başını temizliyeyim.

– Bu muydu bana söyleyeceğin, git işine yenge, git.

Zaten sıkıntı basmıştı içini; gece vakti böyle yol ortasında durur da elin karısına laf mı yetiştirilirdi, bir gören olsa ne derdi! Yürümek istedi, kadın kolunu tuttu usulca, ateş yalvarır mı, Halime'nin gözleri yalvarıyordu:

– Bekir... Ne olur, dinle beni... Gel Hasan yok evde, karakola gitti, Haritatos'la içeceklermiş, sabaha kadar dönmez.

– İyi söyledin ya, kocan yokken niçin geleyim evine?

– Bir şey söyleyeceğim, abe senin için, çok, çok önemli.

– Burada söyle, kısa kes.

– Olmaz, bir duyan olur.

– Abe sus öyleyse, söyleme…

Sertçe çekti kolunu, kurtardı Halime'nin elinden, homurdandı:

– Hem öyle bir daha çıkma benim önüme, bir derdin varsa, anaya de.

– Senden başka kimseye diyemem Bekir.

Bekir hiçbir şey anlamadı, ama kadının gözleri, sızlayan sesi sinirine dokundu, birden:

– Abe, dedi; seninle edilecek tek sözüm yok, çekil git başımdan.

Bekir yürüdü; "Utanmaz," diye düşündü, "şapşal, rezil…"

Halime arkasından bakakaldı; yer yarılsa da girse, gözleri karardı, sendeledi. "Tanımadı bile beni... Tanımadı!.." Ağrıyan beynine ışıkla yazılmış gibi tekrarladı: "Tanımadı beni!.."

– Ya tanıdı da ne oldu?

Yüksek sesle sordu, sesi cır cır öttü, korktu! Dönüp koşmaya başladı.

Evinde kovadan buz gibi su döküp yüzünü yıkadı, gözünün boyaları, yol yol aktı yanağına, hiç böylesini ummamıştı, hayalinden bile geçmemişti; o öyle yumuşak, öyle tatlı konuşsun da, bütün dedikoduları göze alıp, evine çağırsın da... Bekir kovsun başından! Yok yok, olacak iş değil, Halime gibi güzel var mı bu köyde? Güzelliğinden bile nefret etti genç kadın, boyalarından, permalı saçlarından, Hasan'dan nefret etti... Hepsinin üstünde; Bekir'i öldürmek geçiyordu kafasından, yüreği buruşuyor, hırsından ne yapacağını bilmiyordu. Yatağa attı kendini, gözyaşları birbiri ardınca döküldü yastığa, çarşafı sıktı avuçlarında... Sonra yanan, kavrulan vücudu birden soğudu, titremeye başladı, dişleri birbirine vuruyordu. Hasta gibiydi, başına da dayanılmaz bir ağrı yapışmıştı. "Kocan yoksa niçin geleyim evine?" Bekir'in cümlesi dönüp dönüp durdu kulağında.

– Kocam varken geliyor musun sanki. Hasan'ı adamdan sayıyor musun sanki... Gâvur... Gâvur Bekir…

"Gâvur"u hırsla söyledi, zevkle söyledi... Bu köyde; büyük ninesinin gâvurluğu çok çarpılmıştı yüzüne, içinde bir burukluk vardı o yüzden. Hasan bile kızdı mı; "Gâvur dölü, ninenin kanı var sende." derdi. Birden gülmeye başladı Halime, Bekir en büyük sırrının Hasan'la Halime'de olduğunu bilse ne yapardı acaba?.. Bir bilse kovar mıydı onu yanından, yumuşar yaltaklanırdı belki... "Keşke orda söyleseydim, Hasan değil gâvur köpeği, sensin deseydim" diye düşündü, canlandı biraz.

Bir hafta önce Hasan söylemişti ona:

– Bekir var ya, Bekir, köylünün yere göğe koyamadığı…

– Ee, ne olmuş?

– Hiç ne olacak, SİP'in adamıymış, bizim yüzümüze güler, arkamızdan olmadık laflar edermiş.

– Yalandır, uydurmuşlar.

– Haritatos söyledi karı, ona da Sofidis söylemiş, binbaşı bilmez mi bu işleri…

– Peki amma... Vay kancık!

– Niye kancık olsun, işini uydurmuş işte.

Bir kara akrep geziniyordu sanki: "Kurt köpeği ha, kurt köpeği," diye düşünmüştü genç kadın; "meğer sokak itiymiş Bekir, hem de ne türlü!" Bir akrep dolaşıyordu beyninde, yine de dayanamamış:

– Bana bak, demişti kocasına; kimseye bir laf etme sakın.

– Abe saçmalama, herkese söyleyeceğim, görsünler bakalım o dayanamadıkları Bekir ne bokun soyuymuş.

– Yok ya'u, yok sakın!

– Abe niçin?

– Senin için söylüyorum be, sırf senin için; sırrını ele verdiğini duyarsa Bekir, başına bir iş getirir. Sürüp filân bir şey ederler seni.

Hasan'ın aklı yatmıştı azıcık, yine de direnmişti:

– Haritatos korur beni.

– SİP'in yanında bir çavuşun ne hükmü olur ya'u.

* * *

Halime ağladı: Bekir... Bekir... Halime'yi tanımaz. Hasan'ı adam yerine koymaz Bekir... Midesine sancılar girdi: Bekir... Bekir, sürüdüğü kokuyu bile duymadı, gözlerini görmedi... Bekir, hain Bekir... Gâvur Bekir... Kötü gözlü, uğursuz gözlü Bekir... Sokak köpeği Bekir…

– Bu geceden tezi yok söyleyeyim Hasan'a. Yaysın Bekir'in sırrını, bir kahvede, bir de cami odasında söylese yeter... Yüzüne tükürürler vallahi, yüzüne…

Bir tükrük de Halime atar o zaman, işte o zaman tanır onu Bekir!

* * *

Bekir, ilk öfkesi geçince, Halime'nin önüne çıkışını Hasan'ın bir oyunu gibi düşündü. Daha doğrusu Hasan'ın değil de Haritatos'un; Hasan kendi başına bir şey akıl edemez çünkü. Zaten kadının her gün eve gelişinde de bir iş olmalıydı. Bekir; "Keşke dinleseydim," diye hayıflandı, "hiç olmazsa ağzını arar, ne kurduklarını anlardım." Ama kadın da bir doğru dürüst konuşmadı ki canım, sesi... şey gibiydi, ya gözleri! Bekir'in içinden bir şüphe geçti: "Sevdalı olmasın bu kadın bana?"

Şüphesi yüzünü kızarttı, canını sıktı; "El âlemin nikâhlı karısı için aklımdan geçene bak, tüh rezil Bekir!"

Daha bir beter sıkıldı, çamurlara bata çıka yürüdü, köy evlerinde tek tük ışıklar, belli herkes uyumaya hazırlanıyor, Bekir çamurların içinde tek başına. "Toprağın altından giden sular gibi güçlü" mü dedin; Bekir mi? Eh, belki... fakat bir toprak var üstünde işte; toprak omuzlarında ağırlık, toprak gönlünde

bahar çiçeği; toprak düşmanı, sevgilisi! Bir de ana var şimdi, bir de çocuk var omuzlarında... Ya Mehmetler... Selimler... Nazlılar... Toprak bütün Batı Trakya!

"Kıracağım Rumların ayaklarını" demişti Hristo'ya.

Ne zaman ve ne ile? Mavi gözlü, kara gözlü kızanları düşündü Bekir, ah ne yazık, onların hatırlayacağı bir Kaptan da olmayacak, hepten unutacaklar Türklüklerini. Bekir çakıldı çamura, durdu; bir şeyler yapmalı Türklüğe dönük. Bekir yapmalı. Az da olsa, çok da olsa bir şeyler, kızanların beyinlerinde bir iz yapacak kadar!

Eve geldi, ana ile Hüseyin uyumuşlar. Gözlemesi sofranın üstünde, yanında bir bardak su. "Ekmekle su olmasa insan olduğumu tümden unutacağım" dedi, kafasının içinde biri güldü; "Hayvanlar da acıkıyor, susuyor!.." Yaa! "Bekir'in ilk yapacağı iş bir sürüye, ekmek yiyen, su içen ve de durmadan itilip kakılan bir sürüye, hayvan olmayıp, insan olduklarını ispat etmek olmalı, anladın mı Bekir evlât…" Böyle düşündü genç adam, aklına İnsan Hakları Beyannamesi geldi; birçok maddesini ezberlemiş: "Bütün insanlar hür, haysiyet ve hakları bakımından eşit doğarlar... Bağımsız memleket uyruğu olsun, vesayet altında bulunan gayrimuhtar veya sair egemenlik kayıtlamasına tâbi ülke uyruğu olsun, bir şahıs hakkında, uyruğu bulunduğu memleket veya ülkenin siyasî, hukukî veya milletlerarası statüsü bakımından hiçbir ayrılık gözetilmeyecektir... Hiç kimse işkenceye, zalimane, gayriinsanî, haysiyet kırıcı cezalara veya muamelelere tâbi tutulamaz."

"Nedir bunlar be?.. Rüyada mı düşünmüş adamlar bunları; rüya memleketleri için mi geçerlidir bu hükümler…" Bekir gitse, taa Birleşmiş Milletler'in kapısına otursa, giren çıkan o ciddi yüzlü adamlara, Yunanistan'ı, köyünü, işkenceleri, arsa işlerini, haksız kesilen vergileri, cezaları anlatsa... "Maddi-manevi işkencenin türlüsü var" dese... "Bir gelin bakın, sorun

soruşturun, ama korkmadan sizinle konuşacak olanlardan sorun" dese... Yunanistan, Amerika dostudur, İngiltere, Fransa, İsviçre'nin de dostudur, el ederler, göz ederler, birbirlerine mutlak! Bir de Bekir'i dinlesinler a canım, Türk Bekir'i, madem insan denen mahlûka bu kadar önem verir gözüküyorlar; Hasan gibileri değil ama, Bekir gibileri dinlesinler!.. Bekir pek anlatamıyor, toparlayamıyor ama seziyor; bu insan hakları denen şey, düzme bir oyundur, bir yuvarlak toptur aslında: Büyük büyük adamlar atar, tutar, oynarlar. Arada kalan küçük. İnsan hakları, ha?! Kendisine bile itiraf etmiyor Bekir, içinin bir köşesinde Türkiye'ye kızıyor, "Abe Amerikan gâvuru ne etsin; Amerika beni dinlemez ama, pekâlâ Türkiye dinler. Dinlemeli! O söylesin, bir Batı Trakya var, desin, benim millettaşlarımın kökü kuruyor orda desin... Gayri ne yapacaksanız yapın bu Yunanistan'a desin... Sade Kıbrıs mı meselemiz yani, desin…"

Heyecanlandı Bekir, bir nefeste yıkanıp temizlendi. Şimdi eline yüzüne bulaşan bu toprakların, bir gün ayakları altında gevşeyip açılacağını düşündü. Düşündü: "Boy boy ekinler, bostanlar, yeşil yeşil tütünler bizim, bizim elbet. Kara toprak bizim. Ağaçlar, evler, başımızın üstünde mavi gök bizim elbet. Üç buçuk Yunan zorbasının sömürdüğü, kanını iliğini emdiği bu insanlar bizim, bizim elbet." Daha bir heyecanlandı. "Ha" desen, al bayrağı alıp, çıkacak damın üstüne... "Köy kalkar mı ayağa, kalkar! Vallah sabaha dek uyku girmez gözlerine, öyle seyrederler al bayrağı mutlak... Cumartesi günleri, Cumhuriyet Bayramı'nda filân sırf onun altından geçmek için gitmiyorlar mı Konsoloshane'nin oraya... Yeter mi seyretmek, yeter mi bir altından geçmek ve sonra hesap vermek Yunan polisine; yetmez! Ölünür o al bayrak için be, ölünür! Bekir düşüncesinin heyecanından tıkanır gibi oldu, leğende su köpürtüp, pantolonunu, ceketini yıkadı. Sonra yavaş yavaş köpüklerle söndü heyecanı. Tedirginliği, sıkıntısı üste çıktı. Elbisesini

ocağın yanına asıp, uzun donu, kollu fanilası ile oturup, gözlemesini yedi. Aklı Halime'ye takıldı yine; "Değişmiş bu kız, besbelli değişmiş! Gâvur kanı bir yerde mutlak belli eder kendini.!"

Bekir daha önce, Hasan'la evlenmeden önce tanırdı onu. Tarlada yırtına didine çalışmasına bakar, hoşuna giderdi. Hasan'a verdikleri zaman; "Yazık oldu." demişti. "Meğer tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş; al birinden vur öbürüne…"

"Ya Nazlı'yı da Hasan gibi birine verirlerse?"

Bekir'in lokması büyüdü ağzında, Nazlı da inceliğinin, narinliğinin yanında güçlü kuvvetlidir. O da Halime gibi çalışır toprağın üstünde; hem severek hem hırpalayarak çalışır. Evinde iş yapar, çağırdılar mı konu komşuya da yardıma gider.

Çocukluğunda da öyle değil miydi? Bekir yeni olmuş gibi hatırlıyor; Nazlı, erkeklerle yarış eder, ağaç tepelerinden inmezdi, o zamanlar yedi sekizinde olmalıydı kız, Bekir de on beş. Nazlı bir gece karakolun yanındaki çınara tırmanmış, bir gün önce babasına çıkışan jandarmanın kafasına taş atıp yarmıştı. Ama başkasının canı yandı, kimse şüphelenmedi Nazlı'dan. Bir Bekir'e söylemişti kız:

– Yere düştüğünü görünce, sıyrıldım çınardan kaçtım.

– Senin yüzünden Ömer'i dövdüler amma.

– Dövsünler!

– Suç senin, cezayı Ömer çekti.

– Abe, köpek kafası yarmak suç muymuş?

– Ya ölseydi, katil olurdun!

– Ya'u köpek öldürmekten kim katil olmuş? Ama babacığımıza bağırmasaydı, atmayacaktım o taşı. Doğrusu bu.

– Ömer'i dövdüklerini görünce üzülmedin mi?

– Niye üzülecekmişim, abe zaten Ömer'den başkasını dövselerdi, gidip ben yaptım derdim. Ömer olunca ses etmedim.

– O ne yaptı sana?

– O kim oluyormuş da bana bir şeycik yapacak. Ben kaç kez gördüm onu, karakoldakilerin işçeğizlerini görüyordu; sigara alıveriyor, rakı alıveriyordu onlara.

– Eee?

– Abe sen de o susak ağzını açıp, ee deme. Seni bile görsem karakolda iş yaparken…

– Hadi be, dedi kıza! Hiç gördün mü benim karakola yaklaştığımı?

– Görmedim.

– Ne vızırdayıp duruyorsun öyleyse?

– Ömer dayak yedi diye, bana kızıyorsun.

– Abe Ömer karakola hizmet eder, etmez; o ayrı. Benim dediğim, taşı sen attın, dayağı Ömer yedi.

– İyi ya, karakola hizmet ettiği için kimse ceza vermedi ona, Allah verdi.

– Kötü kızsın be.

– Bak Bekir ağabey, bak sen yiğitsin diye bir tek sana söyledim bu işi, bak başkalarına anlatırsan... Bak…

– Senden mi korkacağım?

– Kork korkma! Ben, sana inandım da, söyledim.

– Bana inandıysan, abe daha ne korkutmaya çalışıyorsun?

– Ne bileyim, aferin iyi yapmışsın, demedin bana, hem de kızdın.

– Bir de aferin bekler, abe deli kızın aklına bak!

O zaman Nazlı atlamış üstüne, göğsüne küçük yumruklarını indirip durmuştu. Bekir gülmekten kızın kollarını tutamamış:

– Yeter be, yeter öldüm, teslim... diye bağırmıştı anca.

Sonradan düşünüp düşünüp gülmüştü. Aslında bayılmıştı Nazlı'ya, tutumu pek erkekçe gelmişti, işte o günlerde bir kıvılcım düştü yüreğine. Kaptan'ın anlattığı hikâyeleri düşünürken, o hikâyeleri yeniden yaşayacağını düşünürken, Nazlı'ya

da bir yer verdi yanında. Erkek gibi bir Nazlı idi o zamanlar, yanında, at üstünde koşan…

Günler geçip, kız büyüyüp serpilince, bir de güzelleşiverince; içindeki kıvılcım, yangın oldu. Nazlı'yı yanında nereye koyacağını bilemedi, "Evlen" diyor Mehmet, hiç olur mu?!!

Lambayı söndürüp karar verdi: "Verseler bile, Nazlı varmaz öyle birine." Biraz rahatladı, yattı. Rüyasında hep Halime'yi gördü. Kadının elinde dolu bir tas, yaklaşıp yaklaşıp kaçıyor. Bekir de susuz mu susuz, içi yanıyor, uzanıyor, kadın kaçıp, tası fırlatıyor. Sular, toz toprak olmuş, Bekir'in başına toz toprak iniyor!

Uyandı; kalkıp su içti, hayra yormadı rüyasını ama, çok da durmadı üstünde, uyudu tekrar.

* * *

Önce Mehmet kalktı masadan. Bekir gelip oturunca, hem de tek söz etmeden. Kalktı ve çıktı kahveden:

– Abe nesi var bunun, dedi Bekir.

Cevap veren çıkmadı. Acı kahvesini istedi, içti Bekir; kahvede ses yok. Tek Allah'ın kulu konuşmuyor. Köşede Hasan'ı fark etti, adamın aptal yüzü kıpkırmızı, güleç. Halime'yi hatırladı, onu tersleyeli üç gün olmuştu, o gün bugün eve de uğramamış! "Bir iş var ya, ne?" diye düşündü, aklı ermedi.

Selim, başı önünde gelip, masasına oturdu.

– Hayrola, dedi Bekir.

– Ne olsun istiyordun Bekir?

– Hiç.

– Hiç öyleyse!

– Abe ne oldu, ne var?

– Hiç ya'u, hiç!

– İyi ya, peki… Tarlaya bakmaya gideceğim, gelir misin benimle?

Selim, bir düşündü, sonra usulca:

– Peki gelirim, dedi.

Kahveden beraber çıktılar, yan yana konuşmadan yürüdüler. Haritatos karakolun önüne çıkmıştı, onları görünce ters yüz geri dönüp içeri girdi; Selim'in gözünden kaçmadı, hemen Bekir'e döndü:

– Bu gâvur senden korkuyor mu Bekir?

– Ya, biraz.

– Niçin?

– Bi sebebi var.

– Abe söylenmez mi o sebep?

– Söylenir.

– Söyle bakalım.

– Tarlaya gidelim de.

Yine konuşmadan yürüdüler. Yan yana iki kafa, ayrı ayrı kederlerle ezilmiş, yürüdüler. Bekir ıslık çaldı hafiften, Selim tedirgindi. Bekir'in toprakları Kaptan'dan kalma... Bir zaman evvel, yarısına Belediye, "Meradır" diye el koymuş, bir kısmını da dağdan inen bir Karakaçan ailesine vermişti. Karakaçanlar Yunanlılardan yüz bulup yayılmışlardı toprağa, geçen bahar bir aile daha geldi, ekip biçmeye başladılar... Bekir'e aldırdıkları yoktu, Bekir de onlara hiç bakmazdı.

– Bahse girerim, dedi Selim, oraya vardığımızda seninkileri daha çoğalmış buluruz.

– Ben de ona bakmaya gidiyorum ya, tütün ekeceğim yine, bakalım ne kadar toprak kalmışsa, ona göre tahta hazırlayacağım.

– Tohum çimlendirdin mi?

– Yoo daha erken.

– Sakine yengem torbacağızları hazırlamış ya'u, Mehmet dedi.

– İyi ya, daha erken.

– Peki... Abe Bekir, şimdi bu Karakaçanlar daha çoğalmışlarsa, bir şey yapmayacağın mı?

– Hayır.

– Abe, bir taraftan bağırıp çağırırsın, bu topraklar bizimdir diye, bir taraftan öz toprağını Karakaçanlara peşkeş çekersin!

– Rum oyunu.

– Ne?

– Rum oyunu dedim ya'u; mahsustan benim toprağa getirdiler onları, kavga çıkarayım diye.

– Ya.

– Ben oyuna gelmeyeceğim. (Omuzlarını silkti.) Gelmeyeceğim işte!

– Abe sonracığıma bir avuç toprağın kalmaz.

– Peki, de bakalım ne yapayım, mahkemeye verip hakkımı mı arayayım, yoksa kavga mı çıkarayım?

– Hüseyin Ağa bile vazgeçti mahkemeden abe, mahkemeden iş çıkmaz. Ama ya'u, şöyle esaslı bir kavga çıkarırsan, gözlerini korkutmuş olursun.

– Korkutmak değil de... dost tutayım onları derim, korkan insanın gözü kara olur, tehlikelidir.

– Dost tutarsan, bir hayırları mı dokunur sana?

– Belli olmaz, Kaptan anlatırdı, Osmanlılar zamanında bizden yanaymış bu herifler. Yunan'a karşı çete harbi yapmışlar. Şimdi? Belli olmaz.

– Eksik olsun onların hayrı.

– Kabul, ama zararları da eksik olsun, onu yapmaya çalışıyorum.

– Abe çok yanlış yoldasın, çok.

– Küçük iş, ucuz iş yapmak istemiyorum Selim. Yoksa, bu herifleri toprağımdan atmak güç değil.

– Küçük diye, ucuz diye... hiçbir iş yapmayacaksın sen. Geberip gittiğin zaman, mezarını büyük yaparlar belkim. Hiç korkma!

– Şimdi, abe uğraşayım mı bu adamlarla?

– Evet.

– Tüfekleri var; benimle olur musun?

– Evet.

– Köyde kaç kişi benimle olur?

Selim durdu, gözlerini Bekir'den kaçırıp, omuzlarını kaldırdı, elleri yumruk olmuştu ceplerinde, düşündü:

– Bilmem.

Eğer Bekir, bir gün önce sorsaydı, bu suali, Selim hiç tereddüt etmeden, "Bütün köy" diye cevap verirdi. Bekir hiç dikkat etmedi "Bilmem"e. Kafası başka yerdeydi, düşünüyordu. Neden sonra:

– Benimle olmanız gerek, dedi. Gerek. Ama Karakaçanlara karşı değil.

– Ya kime karşı?

Selim'in sesindeki alayı sezmedi Bekir.

– Kendi tarlamdan, elin yabanlarını atmak için sizleri çağırmam!

– Ne için çağırırsın?

Bekir durdu. Ayakkabısının burnu ile, belli belirsiz çizgiler çizdi toprağa. Selim, çizgilere bakıyordu, boğuluyordu. Çok severdi Bekir'i, canından çok. Ama köpeğin dediği doğru ise şüphesi yok, Selim vururdu Bekir'i. Başka biri olsa, bir tekme kıçına, yeter. Ama Bekir olursa değişir iş, Bekir'in kahpeliğini, ancak kan temizler!

– Ee, ne için çağırırsın bizi Bekir?

Bekir bir taşın üstüne çöktü, sigara çıkardı, başında dikilip duran Selim'e uzattı, Selim almadı.

– Bak ahretlik, çok düşündüm, çok... Hani Yorgi tokadı patlattıydı suratıma, kahveden dışarı uçtuydum ya…

– Abe nerden hatırlayacağım, küçücüktüm o zaman.

– Küçücüktün ahretlik, küçücüktün... Top gibi fırladıydım dışarı, toprağın üstüne yayılıp kaldım, burnumdan kan geliyordu, korkudan ses çıkaramadım, kırılan dişlerim dudaklarımı yırtmıştı, korkudan ağlayamadım.

– Eee, uzatma.

– İşte o zaman belli belirsiz bir şey kaynaştı içimde. Bilmezdim, anlayamazdım ama. Kaptan dedemin anlattıklarını dinleyince de öyle oluyordum. Kaptan dedemi hatırlar mısın?

– Ya.

– Sana da anlatır mıydı?

– Hıım. Buralara kadar gelen Türk süvarilerini anlatırdı, masal gibi dinlerdim.

– Bana masal gelmedi onlar, doğru söylüyordu çünkü.

– Yalan demedim, çocukluk benimkisi, öyle dinlerdim anlayacağın.

– Şimdiye kadar hep onları düşündüm, rüyasını gördüm. Bir Selim Sami Bey'den bahsederdi hep, bazen ne sanırım biliyor musun, onun ruhu benim içimde yaşıyor.

– Şimdi halt ettin ahretlik.

– Yok yok, doğru söylüyorum.

– Tozutuyorsun.

– Neyse boş ver onu. Diyeceğim; bugün burada biz yalnızız ahretlik, bi Allah, bi biz. Öyle değil mi?

– İkimiz mi?

– Yok be, burdaki Türkleri diyorum, yani hepimiz diyorum. Bak üstte gök, yerde kara toprak, karşımızda da Yunan gâvuru.

– Biliyorum.

– Elimizden tutacak yok, ne Türkiye, ne Birleşmiş Milletler, ne öbür Müslüman devletler... Değil mi ha?

– Türkiye'ye bağlı umudumuz derdin ya, abe, sen derdin!

– Yine derim, herkesin içinde derim, çünkü istemem düşman olsunlar Türkiye'ye. Fakat şimdi biz bizeyiz, açık konuşalım. Türkiye'nin bir şey yapacağı yok, ha... Bak belki bekliyor, buna aklım yatıyor. Biz de şey çıkaralım istiyor, o arkadan gelecek. Bizim böyle oturup beklememiz olmuyor.

– Peki ne halt edeceğiz ahretlik?

– Bak şimdi, bi onlar var, diyorum, bi biz. Düşman mıyız?

– Tabii.

– Öyleyse ya onlar bizi yiyecek, ya biz onları!

Selim'in gözleri hayret ve dehşetle açıldı, gömleğinin yakasını çözüp Bekir'in yanına çöktü:

– Yani sen, bu Yunan'ı yenmeyi mi kurarsın?

– Başkası var mı ya'u? Ya biz onu, ya o bizi.

– Doğru, doğru diyorsun, fakat madem bu kadar açık konuşuyorsun, daha da açıl, de ki Yunan bizden çok kuvvetli, ordusu var, tankı, silâhı var, nasıl olsa yer bizi, tüketir. Birkaç zaman sonra nasıl olsa kökümüzü kurutur burada, de.

– Senin hesabın; kitapların hesabına uyuyor, ben biraz Allah'a dayanıyorum, biraz Türklüğüme dayanıyorum ve diyorum ki, Yunan bizi perişan eder ama biz de ona öyle bir yara açarız ki, toparlanması güç olur, çok güç.

Selim'in aklı almıyordu, bu Bekir hepten mi delirmiş ne, yoksa işin içinden başka bir şey mi çıkacak?

– Ya ahretlik, dedi Bekir; işte bunun için birlik olmanız gerek benimle. Yalnız bizim köy mü, yok hepsi, bütün Batı Trakya…

– Vay anam vay!..

– Bir adımı attık mı, tamam Selim, isterse Türkiye de gelmesin ardımdan, bir adım atalım yeter, kanlı olsun, ölelim, geberelim, hiç ziyanı yok... Şu küçücük kızanlar var ya, işte onlar için önemli bu adım. Çünkü kafalarına kanla, barutla

ismimizi yazmış olacağız. Kanla barutla yazılan isim kolay kolay silinmez. Anladın mı?

– Pek anlamadım ya'u, sen adım atıp gebereceksin! Bu işin sonu olmadığını bile bile gebereceksin.

– Sonu var, sonu kızancağızların kafalarına "Türk" ismini yazmak.

Bekir'in topuğu derin bir çukur açtı toprakta, sesi kırıldı:

– Şimdilik bizim elimizden anca bu gelir, düşüne düşüne buldum bunu.

– Ya bu adımı nasıl atacaksın, nasıl çağıracaksın hepsini arkana?

– Düşündüğüm bu.

Selim ağzını açtı kapadı, söylemeye bir türlü cesaret edemedi, tükürdü toprağa. Gömleğinin düğmelerini ilikledi; oturduğu yerde buruşup duruyordu. Bekir dalgındı:

– Önce şuurlanmak lâzım, dedi.

– Anlamadım?

– Yani, bu topraklarda yaşayan yediden yetmişe herkesin, hepimizin Türk olduğumuzu, katıksız Türk olduğumuzu; bu toprakların öz malımız olduğunu bilmemiz lâzım. Kafamızın bu bilgiye yatması, bu bilgi ile birleşmemiz lâzım. Şuurlanmak, bu demek!

– Gâvurlar; Pomaksınız, Elensiniz, daha bilmem ne boksunuz diyorlar.

– Diyorlar tabii, işte bu; onların bizi yemesi, tüketmesi anlıyor musun, silâhı dayamadan kafamıza, bizi tüketiyorlar, eskiden olduğu gibi, hepimizi camilere doldurup yakamıyorlar, hem tek tek öldürüyorlar, hem kafamızın ırzına geçiyorlar, anlıyor musun, bu Rum oyunu işte.

– Ya, doğru be. Kafamızın ırzına geçiyorlar.

– Ben meselâ, hiçbir şey bilmesem, Kaptan dedemi filân hatırlamasam, sırf bu gâvur söylüyor diye, inanmam bu sözlerine.

– İnananlar çıkıyor.

– Öyle... Yarın daha da çok çıkacak inanan.

– Kızanları kandırıyorlar.

– Diyorum ya, hiçbir şey olmasa, sadece bu kızanlar için bir şey yapacağız.

Selim boğulur gibi oldu, gömleğinin yakasını tekrar açtı, birden patladı:

– Nasıl, abe nasıl? Bir söz kalabalığı tutturmuş gidersin... Ben karşında, "ya, ya" diyorum. Sankim sen söyledin, ben "peki" dedim mi iş olup bitecek. Gâvurların kanunu var, kanun dinlemiyorlar. Bir Türk Okulu yazdırabildin mi okulun tabelasına? Bir Türk kitabı görüyor musun, rahatça Türkçe konuşabiliyor musun? Yoo... Çünkü söz onların, emir onların. Sen anca emir kulusun. Yalan mı, kolun, kafan, ayağın bağlı be... Sonra gelmiş oyalamaya çalışırsın beni. Neymiş, adım atacakmışız, öyle adımın ben anasını…

Selim köpürüp köpürüp, sustu. Bekir dikkatle bakıyordu ona, ses çıkarmadı; Selim ayağa kalktı, bir iki gezindi, sesi ezik büzük çıktı:

– Şimdi... en çok... yani Muhsine'den sonra... En çok Mehmet'in dediğine yatıyor benim aklım.

Bekir, öfke kustu:

– Mehmet, karısının ağzına bakıyor!

– Ya. Sakine yengem "korkarak yaşamaktan bıktım" diyormuş.

– Karı kısmının aklı kısa olur, uzununu düşünemez.

– Ya senin uzun düşündüğün ne?

– Diyorum ki, bu topraklar bir zamanlar benim idiyse, yine benim olacak. Dün efendi isem, yarın yine efendi olurum. Çünkü bu değişmez, tarihin kanunudur bu. Ahretlik sana verdim, okumuyorsun tarih, öyleyse dinle beni, tıpkı Allah'ın kanunları gibi, tarihin de kanunları var. İşte ben onlara dayanarak söylüyorum.

Bekir sustu, ilk adımını kazanması gerekti, gücünü toplamak istedi, topuğu çukurlar açtı toprakta, birden sordu:

– Yoksa kuvvetimiz yok mu diyeceksin?

– Dedim say.

– Kuvvet birlikten gelir, bir de birliğin bağlı olduğu imandan gelir önce.

– İyi dedin ya, abe biz içimizden yiyoruz kendi kendimizi. Kâzım Hoca'yı düşün bi, bi Ak Hoca'yı düşün. İkisi arasında, na şu kadar, Rodoplar kadar fark var desen doğru olmaz mı?

– Kâzım Hoca, bilmeden gâvurun istediğini yapıyor. Bütün gün tembelhanede oturup...

Selim güldü:

– O cami odasına da, tembelhane dediğine bir kızıyor ki…

– Aldırma. Asıl ben kızıyorum ona, Sofidis'in ağzını yapıyor vaazlarında. Neymiş de Atatürk kadınların başını açmış, erkeklere şapka giydirmiş..

Selim, mahcup önüne baktı:

– Onlar da yalan değil a.

– Höst susak ağızlı!.. Kâzım Hoca seni papağan mı tuttu? Bak ahretlik şöyle düşüneceksin; gâvur, senin bir adamına düşman mı, vardır bunda bir iş; artık pek uğraşma, girdisini çıktısını arama. O adamı, gâvura karşı tut. Yoksa, elin yabanı ile birleşmiş olursun. Şunu unutma, Türk'ün köpeği bilem bu gâvurun paşasından iyidir. Köpeğini bile savunurum Türk'ün.

– Yapabilirsen, yap ahretlik.

– Yapabilirim, eğer istersem. Eğer siz arka çıkarsanız bana, yapamayacağım ne var?

– Çok güveniyorsun kendine, ha Bekir?

– Evel Allah!

– Sanıyor musun, bu köyceğizdeki bütün adamlar arka çıkar sana?

– Çıksa bile yetmez, bizim köy, Susurköy... Gümülcine, İskeçe, Dedeağaç anlıyor musun, bütün Batı Trakya... Hepsinin arka çıkması gerek.

Selim içini çekti, bir türlü Bekir'in yüzüne bakamıyordu:

– Rüya mı görüyorsun ahretlik!

– Yok, çıkmazlarsa... Demek ki, içimizde var asıl düşman.

Selim yutkundu, tam sırası işte; beyninde kırkayak gibi, kırk ayağı kırk kıvrımda dolaşan şeyi söylemeli Bekir'e.

– Var tabii, aramızda gâvurlarla bir masaya oturmuş, ondan akıl almış olanlar da var.

Bekir, Hasan'ı düşündü besbelli, elini salladı:

– Boş ver, şapşal o. Gâvurlar da biliyorlar onun şapşal olduğunu, kızanlar da…

– Abe kimi diyorsun sen?

– Hasan'dan bahsetmiyor musun?

– Yoo.

– Ya kim?

Selim, vücudu ateşe değmiş gibi sıçradı. "Şu işe bak, bir köpeğin sözüne bakıp, Bekir'i sorguya çekiyorum." diye düşündü.

– Kimi diyorsun Selim?

– Ne bileyim.

– Ağzında bir şeyler var senin.

Selim küçüldü, küçüldü; yer yarılsa da içine girse:

– Boş ver ya'u.

– Benimle birlikte olacağını söylüyorsun, sonra da sır kaçırıyorsun.

– Sır değil, neden sır olacak, şimdi bütün köyün ağzındadır.

– Ne? Abe ne?

– Bak Bekir... Ahretlik. Ben inanmadım aslında... İnansaydım zaten vururdum!

– Kimi?

– Seni!

– Ne?

Bekir birden fırladı kalktı, deli deli baktı Selim'in yüzüne, cehennem gibi yanıyordu gözleri. Selim büsbütün ürktü, oturduğu yerde büzüldü.

– Ne geveliyorsun sen be?

Bekir tutup yakasından kaldırdı onu, yüzünü yüzüne yaklaştırdı, titriyordu:

– Dök o ağzındaki zehiri dök, söyle... Yoksa gebertirim, vallahi gebertirim.

Selim silkindi, Bekir'in bunca kuvvetli olduğunu hiç bilmemişti, silkindi. Bir daha silkindi. Bekir bıraktı ellerini, Selim sırtüstü düştü, kalkamadı. Bir an düşman düşman bakıştılar. Dünya döndü dolaştı Selim'in çevresinde; gök gri, yer kara... girdi çıktı iç içe. Midesi bulanıyordu, alnından akan ter gözlerine dolmuştu, zor seçiyordu Bekir'i, birden onun iki kolunu uzattığını gördü, deli bir düşünce geçti kafasından. "Boğacak beni... Hiç olur mu Bekir, ahretlik!"

Bekir, iki kolunu uzattı, sendeledi, sonra bir kahkaha attı gümbür gümbür. Yere çöküp güldü ha güldü!

– SİP'in adamı mı dediler benim için?

– Ya.

– Hasan söyledi!

– Ya.

Selim şaşkın, doğruldu.

Halime geldi Bekir'in gözünün önüne; "Sana bir şey söyleyeceğim Bekir, burada olmaz, bir duyan olur." Kadının, kendi ağzından söz almak için yanaştığını düşündü, bir taş fırlatıp uzağa, küfür etti: Oyun başlıyor gayri! Kaldırsa da ayağını, kaldırmasa da, işte onlar zorluyorlar adımını. Yüzü ciddileşti, ağır ağır:

– Hakkın var, dedi, bir de beni dinle ama.

– Anlat Allah aşkına.

– Haritatos öyle sanıyor beni, niçin bilmiyorum. Allah'ı inkâr edeyim bilmiyorum. Kafasına bir koyan olmuş zahir. Zaten ona inanmasaydı, Gümülcine'ye Hüseyin'i almaya gönderir miydi beni.

– Gelirken ona Amerikan sigarası, Amerikan içkisi getirmişsin.

– Getirdim.

– Sanki bir bok yemişsin gibi, utanmadan söylüyorsun, nerden buldun onları?

– Bir Rum arkadaşım var, Rum ama, sever beni, İzmir'den gelmiş buraya. Zati Hüseyin'i de o yatırdı hastahaneye. Yoksa alırlar mıydı onu, ilâç verirler miydi?

Selim gücenik gibi başını öte yana çevirdi:

– Sana sorduydum da atlattıydın beni.

– Çünkü hastahaneye yatırırken, sahte kâğıt düzdü Hüseyin için. Meydana çıkarsa, asarlar onu. Bu yüzden demedim kimseye, anladın mı ahretlik?

– Abe Rum arkadaş diyorsun, sahte kâğıt diyorsun, büsbütün karışıyor aklım.

– İnanacaksan inan Selim, doğru söylüyorum.

– Senin Rum arkadaşın olduğundan niye kimsenin haberi yok?

– Söylemedim, gereği var mıydı, karakolun kulağına mı gitseydi?

– O herif mi verdi sana Amerikan sigaracıklarını?

– Evet. Düşündüm ki, Haritatos'a onları götürürsem iyice öyle belleyecek beni; bellemesinin de faydası var…

– Abe sen hep düşünürsün zati, uzununu düşünürsün, kısasını düşünürsün. Erkeklik bu mu be?

– Ya ne? Senin erkeklik dediğin bir Niko'yu boğazlayıp hapsi boylamak mı; ya da Türkiye'ye kaçmak mı? Ha, kaçmak mı?

Selim bocaladı; ses çıkaramadı, fırladı yerinden, yürüdü. Bekir bir adımda yetişti ona, çevirdi omuzlarından, yakasını tuttu.

– Git Selim... Git, karı ağzına bakanların yolundan git... Kaç! Erkek olduğunu ispat et!

– Sen de sigara götür karakola, Amerikan içkisi götür, öyle göster erkekliğini! Bırak beni.

– Bırakmam Selim, bırakmam. Ahretliğimsin be... Abe öz kardeşimsin.

Bekir hırsla, öfkeyle sarstı Selim'i, bir hıçkırık koptu boğazından:

– Öz kardeşimsin benim!

Kolları düştü iki yana yorgun, başı düştü önüne mecalsiz.

– İnanmazlar dedim, Selim, Mehmet, Ak Hoca inanmaz dedim, bir Nazlı'dan korktum.

– Nazlı mı?

Selim unutup her şeyi, koca koca açtı gözlerini. Bekir irkildi, toparlandı, kolunun tersi ile sildi ıslanan yüzünü.

– Uzatma sözü, dedi, kes!

– Ne diyorsun sen be?

– Dediğimi.

Bekir baktı Selim'e, nefessiz konuştu:

– Birlik olacağız, gâvuru ürkütmeden, üzerimize sıçratmadan kuvvetleneceğiz. İşte bu kadar, birine inandın mı, tam inanacaksın, şüpheyi atacaksın içinden. Arkadaşın için SİP'in adamı değil, cuntanın adamı dediler mi, inanmayacaksın, Türkleri kollayacaksın yalnız... Yemin ettim, Allah hakkı için, bilmiyorum dedim. Haritatos niye öyle sandı beni, amma sandı. Bu kadar işte, ister inan gel benimle, ister git... Cehennem ol.

Bekir yürüdü, tarifsiz bir sıkıntı adımlarında. Selim onu takip etti. Hiç konuşmadılar. Sonra Selim baktı Bekir'in yüzüne, yanaklarından sicim gibi yaş süzülüyor. Bekir döndü, baktı Selim'in gözlerine damlalar pırıl pırıl! Aynı anda kolları uzandı,

sarıldılar birbirlerine. İki koca adam, tarlalar içinde, yalnız... Kucaklaştılar.

Yer sarsıldı, gök delindi, bir rahmet boşaldı üzerlerine. Erkekçe ağlaştılar, akan gözyaşları idi, yağmuru fark etmediler. Çamura bağdaş kurup, soluk soluğa "birlik"i konuştular. Rahmeti elleri ile silip yüzlerinden, atacakları adımın selâmetini düşündüler. Şimdilik Bekir için köylüye bir şey söylememeli, inanan inansın; yüz çevirsin. Haritatos'un hoşuna gider, hatta belki Bekir'e köyden çıkma izni bile verirler. Zaten umdukları da o değil mi, birliğin kolları bütün öbür köylere yayılmalı. Bir ağaç düşündüler kendi köylerinden boy atmış, dalları tüm Batı Trakya'yı sarmış... Sarar ya, sarar!

Göğüslerinden umut taştı; güldüler. Bilerek, isteyerek, sevinerek! Mezarlarını kazdılar! O mezarlar ki, Bekirlerin, Selimlerin üstüne kapanınca, bir başka fidan boy atacak kızanların kafalarından, hürriyet tomurcuklanacak küçücük yüreklerde…

"Türklük diye bir şey var," diyecekler, "gerekirse ölünür uğruna."

Böylesi güzeli olur mu ölümün?

Yağmur dindi, güneş çıktı; bir bulutun kenarını ışıkla çizdi. Hayra yordular aydınlık çizgiyi, Bekir'in tarlasına gitmeyi unutup köye döndüler!

* * *

– Bekir ağabey, abe biraz dur, dedi Nazlı.

Bekir durdu, başını kaldırmadan öyle bekledi.

– Bekir ağabey, yüzüme bak, gözlerimin içine bak.

İnanılmaz, bu sözü bir kızın söyleyeceğine; hem de elin yabancı delikanlısına karşı. Zordur, ayıptır, "kötü"ye çıkarıverirler adını. Ama Nazlı söyler. eğer yüreği cehennem ateşinden de beter yanıyorsa, boğazı kuruyorsa ve buna yedi pınarın suyu kâr etmiyorsa, söyler. Bekir dosdoğru baktı ona; "yapma, öldürme beni" dedi bakışları, dili ayrı söyledi:

– Ne istiyorsun?

– Abe niye kaçırırsın gözlerini benden?

– Ya'u ne zaman baktım sana?

– Söyle bakalım, bakacak yüzün var mı?

– Abe sözü nereye getirmek istiyorsun?

– Leke sürdüler köyde sana, biliyorsun. Abe çok iyi biliyorsun da, kendimi temize çıkarayım demiyorsun. Sebebini sorarım.

– Kadın kısmının aklı ermez. Senin işin değil bu. Abe var git, suyunu doldur çeşmeden.

– Bana bak Bekir ağabey… Belkim kimse vuramaz seni bu köyde ama... ben vururum! Bunu unutma.

Nazlı'nın ince yüzü dalga dalga kızardı, yeşil yeşil bakışlarında kara bir şeyler titredi.

Bekir'in dizleri titriyordu, kan kalmamıştı yüzünde, soluk dudakları kıpırdadı:

– Nazlı!.. Nazlı!

– Niçin çıkıp bağırmıyorsun köy meydanında, abe ben kahpe değilim, alçak değilim, satmam sizi, diye niçin bağırmıyorsun, ha, söylesene…

– Abe sen akıllı kızsın, deşme meselenin derinini, bırak beni…

Nazlı yere baktı, ayakkabısı ile çizgiler çizdi toprağa, usul usul:

– Bırakamam seni, dedi. Ama ille söylemem dersen, sen karışma dersen... O başka! Düşüneceğimi düşünürüm…

Bekir ezildi, Nazlı'nın bastığı toprağa girmek istedi birden. Kimse ona şu incecik küçücük kız gibi kafa tutmaya cesaret edemedi, kaçan kaçtı; konuşan, sözünü esirgedi. Bir Selim bile neler çekti meseleyi açıncaya kadar. "Bu kız gerek Bekir sana, gerek." diye düşündü, dili ayrı söyledi:

– Düşün be, ne düşünürsen düşün!

Nazlı, başını kaldırdı, hayretle baktı önce, bir kara bulut doldu gözlerine, tepeden tırnağa süzdü Bekir'i; yere tükürdü. Sonra dönüp, ağır ağır yürüdü.

Bekir kalakaldı, kız küçücük ayakları ile içini sürdü götürdü sanki. Bekir boş, yorgun, kimsesiz kalakaldı…

Haritatos gelmiş, sesleniyor:

– Bekir, vire Bekir.

– Ya?

– Deminden beri sesleniyorum, duymadın, yeni teğmen seni görmek istiyor.

Bekir anlamsız baktı Haritatos'un yüzüne; yeni teğmen, ne demek?

– Ölü müsün, vire, sana söylüyorum, yeni Teğmen Yuannis geldi, seni görmek istiyor.

– Ya, dedi Bekir... Gelirim.

– Şimdi, hemen geleceksin.

Bekir düştü Haritatos'un ardına. "Yoksa bu Yuannis, Hristo'nun yeğeni olmasın, Allah yapar mı bunu, yapar be.." diye geçti içinden, dua etti. Haritatos vızırdayıp duruyordu:

– Yakışıklı, genç güzeli bir adam. Çakı gibi İsa hakkı için, Niko'ya hiç benzemiyor.

Tam da dediği gibi; uzun boylu, iri gözlü, yakışıklı bir adam teğmen, fakat Hristo'nun yeğeni değil! Gülerek karşıladı Bekir'i, buyur etti:

– Bu köyde vazife verdikleri zaman canım sıkılmıştı, ne de olsa yasak mıntıka. Ahalisi de vahşidir, demişlerdi. Yanılmışlar, bir kere köy çok güzel, halkını da sevdim.

– Eksik olmayın.

– Bana dediler ki, köyde bir Bekir vardır, çok okumuştur, köylü onu dinler, sözünden çıkmaz.

– Yok yok, yine yanılmışlar. Ha, bazen dinleyecekleri tutar ama, genellikle kulak arkasına atarlar sözlerimi.

– Haritatos söyledi, bugünlerde size dirsek çevirmişler.

– Evet.

– Sebebini biliyor musunuz?

– Hayır.

– Evet... O hâlde biz size yardım edelim, yine köylünün gönlünde eski yerinizi alın.

Bekir'in bir şey anladığı yoktu, daha doğrusu düşünecek hâli yoktu, adamın sorularına makine gibi cevap yetiştiriyordu.

– Fakat buna karşılık, siz de bize yardım edeceksiniz.

– Ne gibi?

Yuannis bir sigara ikram etti, kapıda bekleyen jandarmadan iki kahve istedi. Sanki önemli bir şey söyleyecekmişçesine hazırlandı:

– Ee biliyorsunuz, bir kere Türklük mikrobu girmiş kafalarına, cahil halk, affedersiniz, biraz da aptal.

Bekir'in dişleri kenetlendi, yüzünde tek kıpırtı olmadı.

– Tabii böyle olunca, olmadık şeylere inanıyorlar. Aslında ben bu vatandaşlarımızı birer hasta kabul ediyor ve ona göre muamele etmek istiyorum. Buraya tayin edildiğim zaman bilhassa inceledim ve bu köy halkının tamamen Grek soyundan geldiğini öğrendim. Buna şüphe yok, çünkü ilim konuşuyor ve ben bunu her zaman, herkese ispat edebilirim. Evet, işte bu Müslüman halka, hasta halka Türk olmayıp, Grek soyundan olduklarını ve Yunan devletine kayıtsız şartsız bağlanmalarını temin için, sizin yardımınıza ihtiyacım var... Hem zannedersem bu husus, öbür vazifelerinizle tam bir uygunluk içindedir.

"Öbür vazifeler?! Adamın olta attığı muhakkak." diye düşündü Bekir, mırıldandı:

– Aşağı yukarı.

– Güzel. Şimdi bu hususta bize tavsiyeleriniz olacak mı?

Bekir'in midesi bulanıyordu, yine de tek tek kelimelere basarak konuştu:

– Grek veya Türk veya Pomak soyundan olsunlar, ben bunu bilmiyorum. Bildiğim şey, bu köy halkının insan değil, hayvan muamelesi gördüğüdür. Size tavsiyem ancak bu konuda olabilir.

– Çok yazık, çok yazık! dedi Teğmen Yuannis:

Başını üzüntü ile salladı, bir taraftan da Bekir'in bu kadar düzgün konuşmasına şaşırıyor, içten içe öfkeleniyordu:

– İsa yardım etsin, Niko arkadaşımız dengesiz bir adammış! Yaptıklarını öğrendim, inanın çok üzüldüm. Bundan sonra böyle şeyler olmayacaktır bu köyde, tabii halk bana yardım ederse.

– Şüphesiz, dedi Bekir.

– Zaten birkaç gün sonra köylüyü yardıma çağıracağım.

– Niçin?

– Köyünüzde bir kilise yok, yapmak lâzım değil mi?

Bekir irkildi:

– Herkes Müslüman'dır.

– Evet, şimdilik öyle. Fakat ilerisini de düşünmek lâzım, bir papaz, sizin cahil hocalarınızdan çok daha faydalı olur köylüye, ben sizi düşünmek mecburiyetindeyim. Sonra burası gerçekten güzel bir yer. Niçin birkaç Rum kardeşiniz de gelip yerleşmesin, değil mi?

Teğmenin güleç yüzü, sakin sesi Bekir'i deli ediyordu... Sesi belli etmedi bir şey:

– Mümkün, dedi; yalnız bir şey var; artık havalar düzeliyor, köylünün tarlaya gitme vakti…

– Anlıyorum, anlıyorum, fakat daha çok tütün eker bu köy, önce bahçenizdeki tahtaları yapmanız, tohumu yeşertmeniz gerek, tarlaya haziranda falan çıkarsınız herhâlde…

Teğmenin tütün ekimini bildiği belliydi, Bekir pek itiraz edemedi:

– Fakat…

– Hem sonra tarlalardan arta kalacak vakit olacak, sonra geceler de var. Hepiniz güçlü kuvvetli göründünüz gözüme, el birliği ile pek çabuk biter kilise.

"Güçlü kuvvetli, ha!" sarı avurtları birbirine geçmiş arkadaşlarını düşündü Bekir:

– Yine de bu kilise meselesi hoşlarına gitmeyecektir, zaten biliyorsunuz, hükûmet Müslüman halkın dinine karışmıyor, bilâkis destekliyor, siz de köylü ile iyi geçinmek istediğinize göre; kilise ile başlamak, hiç hoş bir etki yapmayacak.

– Yok yook canım, köyde bir kilise yaptırmak, katiyen halkın dinine müdahale etmek demek değildir. Bir kere bu karakol var, biliyorsunuz bir yerde üç Hristiyan varsa, oraya bir kilise götürmek hükûmetin vazifesidir.

– Hayır, yani demek istiyorum ki, köyde bir Hristiyanlık propagandası yapılacaksa, okulun üstündeki "Müslüman Okulu" tabelasına da lüzum yok.

Teğmenin yüzünde geniş bir tebessüm yayıldı:

– Peki amma ne yazalım Bekir, Türk değilsiniz ki, Türk Okulu yazalım.

– Halk kendisini Türk kabul ediyor.

– Söyledim ya, bu inancı sileceğiz Bekir; çünkü yanlış ve tehlikelidir, tıpkı bir hastalık gibi. Zaten sanırım Teğmen Niko'yu da deli eden, birtakım davranışlara sürükleyen bu inanç olmuştur. Doğrusu ben kendi hesabıma, öyle hareketlere girişmek istemem, fakat köylünün de bana yardım etmesi şart. Gayemiz tam bir anlaşma içinde, el birliği ile devletimize hizmet etmek olmalıdır.

– Öyle, dedi Bekir, muhakkak!

– Teşekkür ederim.

Teğmen Yuannis ayağa kalktı, gülümseyip elini uzattı Bekir'e:

– Anlaştık, sizi sık sık beklerim buraya.

Bekir çıktı. Teğmenin yüzündeki tebessüm silindi, kendisine ağzı açık bakan Haritatos'a:

– İt oğlu it, dedi, it oğlu it!.. Çok sıkı kollamak lâzım.

Karakoldan çıktıktan sonra okulun önünden geçti Bekir; marş, kulaklarını tırmaladı.

"Daskalos Kosta gelmiş," diye düşündü, "tam çembere aldılar köyü! Hem de ne çember!" Sıkıntısını boğazında duydu genç adam. "Yuannis'i aldatmak kolay olmayacak, hiç olmayacak. Niko zalim... fakat aptaldı. Haritatos da öyle; bu pek akıllı, üstelik belki zalimliği de onlardan daha çok... Aklınca beni kolluyor, SİP hikâyesini hiç yutmadığı hâlde, yutmuş göründüğü muhakkak." Bekir kahveye gitti, adımını atar atmaz Hasan bağırdı:

– Ne o, yeni teğmene hoş geldine mi gittin?

Bekir, Hasan'a ciğerini sökecekmiş gibi baktı, tükürür gibi söylendi:

– Sen burada ne arıyorsun, gitsene okuluna.

Hasan bozuldu:

– Daskalos geldi, kızanlara şarkı öğretiyor. Benim işim yok.

– Duydum, Rum marşı öğretiyor.

– Pek mi dokundu sana Bekir?

Bekir, Salih'in bozuk sesini duydu, öbürlerinin gülüşmelerini duydu, aldırmadı, Ak Hoca'nın masasına oturdu. Meseleyi hiç konuşmamışlardı onunla, ne adam sormuş, ne Bekir bir şey demişti, sanki sessiz bir anlaşma vardı aralarında.

– Bu gelen daha fena hocam, belki Niko'dan da hain. Fakat çok politikacı, dişlerini göstermeden gülüyor.

– Isıracak köpek dişlerini göstermezmiş zaten; hem kuzum, ne zaman iyisini gördük.

– Bu da başka çeşit hoca; insan, canını aldığını bile fark etmez. Çok dikkatli olmak lâzım, en az onun kadar politikacı olmak lâzım.

– İç bir kahve de düşünelim.

Bekir kahve söyledi, sonra aklına geldi:

– Kilise yaptıracakmış buraya.

– Ne?

– Kilise!

– Abe söylemedin mi, burada herkes Müslüman'dır, demedin mi?

– Söyledim... Rum aileler de gelecekmiş.

Ak Hoca'nın tespih şıkırtısı hızlandı:

– Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billahi'l-aliyyi'l-azîm!

Bekir güldü:

– Kitaplardan tetkik etmiş, bizim köyün ahalisi Grek soyundanmış.

– Estağfurullah!

– Abe dedim ya, tehlikeli bu adam.

– Ne yapacağız?

– Sen istersen, bir iki topla köylüyü, usuldan anlat.

– Başka çare yok.

– Dikkatli ol yalnız, adamın gözünden bir şey kaçacağa benzemez.

Ak Hoca, Bekir'in masa üstünde duran kolunu tuttu, yüzüne baktı; ak yüzü tatlıydı, gözleri yumuşak:

– Abe Bekir…

– Buyur?

– Diyorum ki, yani keşke hiç girmeseydin bu oyuncağıza.

Bekir anladı, başını salladı:

– Oldu bir kere.

– Abe senin için üzülüyorum, çünkü vaziyetin çok müşkül!

– Allah'ın izni ile kurtuluruz Hocam.

– Kim bilir... Elbet boşuna dememişler, her işte bir hayır vardır.

– "Görelim Mevlâ neyler/Neylerse güzel eyler…"

– Abe ne güzel söyledin!

– Aydın Bey'in yadigârı, o öğretmişti.

– Söyle bakayım bir daha.

– "Görelim Mevlâ neyler/Neylerse güzel eyler…"

Ak Hoca tekrarladı, ışığı solmuş gözlerinde bir iki damla yaş birikti. Bekir bu yaşları gördü, Hoca'nın zayıf beyaz yüzünü gördü, titreyen dudaklarını gördü, "İhtiyarladı artık," diye düşündü, "ölmesin Yarabbim, ölmesin!"

Bekir'in duasını duydu sanki Ak Hoca:

– Bak Bekir, dedi, benim şurda kaç günlük ömrüm kaldı? Bugün toplayım onları... Ama yarın? Ben gidersem, kim konuşacak?

– Dur bakalım Hoca, Allah gecinden versin.

– Yok yok Bekir, abe rüyasını bile gördüm, hem pek ecel gibi görünmüyor, neyse bırak şimdi onu. İstediğim, senin temize çıkman, anlıyor musun?

Sessiz anlaşmaları bozulmuş gibiydi. Bekir bir şeyler söylemek gereğini duydu:

– Hoca, dedi, oldu bir kere, dönüşü yok. Abe, sanki bir tekerleğe takılmış gibi dönüyorum. Pişman mısın desen, çok da değilim. Kafam çalışsa da, iyi idare edebilsem.

– İdare edemezsin Bekir, edemezsin, kafanı çalıştırsan da faydası yok. Abe köyün içinde yaymaları bile, sana inanmadıklarının ispatı. Yoksam belli ederler miydi?

– Haklısın Hoca, inanmadıklarını biliyorum, bu vaziyeti idare edeyim diyorum.

– Bırak da ben usuldan usuldan açayım köylüye.

– Sen bilirsin Hoca, içinden ne gelirse öyle yap.

* * *

İki gün sonra, Teğmen Yuannis camiye gitti. Ayakkabılarını edeplice kapı önünde çıkartıp çorapla girdi. Hasan terlik koşturdu, Yuannis şöyle bir dolaşıp çıktı,

Bu hareketi köylünün pek hoşuna gitti.

"İnsan gibi adam!" dediler.

"Bak bizim camimize saygı gösteriyor" dediler.

Zaten güler yüzü, yakışıklılığı da etkilemişti onları. Bir de şurdan burdan geçerken, eskileri gibi yılışık yılışık bakmıyordu kadına kıza; başını eğip geçiyordu. Bir gün Mehmet:

– Yahu, dedi, bunun soyunda bir karışıklık olmasın, bizden biri olmasın dedesi filân?

Gülüştüler, Selim:

– İnanmayın, dedi, güler yüzü de, camiye filân gelmesi de hep oyun. Fazla umutlanmayın, yarın bir belâ getirir başımıza!

* * *

Belâ geldi ki, ne belâ.

Asık suratlı bir mimar, kalfası, iki tane Gümülcine Belediyesi'nden adam; Mahmut Ağa'nın arsasını ölçüp biçmeye geldiler. Haber tez duyuldu; ana feracesini giyip, başını bağladığı gibi, koptu gitti, adamların yanında dikilip duran Yuannis'e yaklaştı:

– Teğmen efendi, dedi, ne oluyor?

– Niye sordun?

– Abe bu ev yerceğizi benim de.

– Yok canım, bir yanlışın olacak.

– Abe ne yanlışı, ben bilmez miyim ev yerceğizimi. İşte zaten hepsi, ne olduysa bu kara toprağın yüzünden oldu ya.

– Biliyorum.

Ana içine akıttı gözyaşlarını, dik dik baktı Yuannis'e:

– Onu biliyorsan, bu ev yerceğizinin de benim olduğunu biliyorsun teğmen efendi.

Yuannis sıkılmış gibi yüzünü buruşturdu, ağır ağır:

– Evet, bir vakitler kocanınmış burası... Şimdi senin değil.

– Abe kendisi rahmetli olunca bana kaldı, bir de kızanım ve Hüseyin, ona kaldı.

– Kocan ölmeden satmış arsasını.

– Yalan, yalan, satmadı.

Bir feryat koptu ananın bağrından, adamlar ölçüyü bırakıp, durup baktılar.

Ana, Yuannis'in yakasına yapıştı:

– Yalan, yalan söylüyorsun. O arsasını satmamak için öldü, na bu kara toprak için öldü... Na bu kara toprak için Muhsine'm kara toprağa girdi.

Yuannis yavaşça itti anayı, kollarından sıkıca tuttu:

– Sus be kadın, istersen gel karakola, imzaladığı kâğıdı göstereyim.

– Kimin imzası, abe okuma yazma bilmezdi ki o. Uydurdunuz, kâğıt düzdünüz. Gâvurlar sizi, imansız gâvurlar.

Yuannis sarstı anayı:

– Sus be kadın sus. Ben bilmem onun okuma yazma bilmediğini; elimde kâğıt var diyorum sana.

– Abe düzmedir o kâğıt diyorum, inanma teğmen efendi, inanma. Allah hakkı için sor soruştur, topla köylüyü sor, "Satar mıydı Mahmut Ağa ev yerceğizini?" de.

Gürültüye toplandılar birer ikişer, ana gördü onları:

– Söyleyin be, siz de gâvur mu oldunuz, söyleyin Muhsine'min mezarcağızı kazıldı bu toprakta, söyleyin Mahmut Ağa, bu ev yerceğizi için öldü, kızım bu ev yerceğizi için öldü, oğlum bu ev yerceğizi için aklını kaçırdı, uğursuz toprak, kara toprak benimdir. Ne geldiyse başımıza, onun yüzünden geldi…

Yuannis ananın kollarını bıraktı, kadın çöküverdi yere, yüzünü bastı toprağa, hıçkırdı. Selim:

– Doğru söylüyor ana, dedi, satmazdı Mahmut Ağa arsasını.

– Çok üzgünüm, dedi Yuannis, fakat elimden bir şey gelmez, kocası satmış arsasını, emir geldi, kilise yapılacak buraya.

– Eyvah, Evacığım... diye dövündü ana, toprakları avuçlayıp savurdu. Bırakmadılar, adamın kemiklerini rahat bırakmadılar... Kız gitti, adam gitti... Çocuk çıldırdı, eyvah Evacığım, ne yapayım ben şimdi... Ne yapayım ben şimdi... Kilise yapılacakmış toprağına duy Mahmut Ağa, duy! Allah! Bugünler için mi almadın canımı, Allah al canımı…

Mimar sigarasını yaktı, Yuannis'e:

– Böyle giderse akşama kadar bitmez işimiz, dağıtın şunları kuzum, dedi.

– Duydunuz ya, dağılın hepiniz, hadi herkes işine…

Ana nefret ettiği, hınç duyduğu toprağa doladı kollarını:

– Gitmem, hiçbir yere gitmem, mezarımı kazsınlar burada, dedi.

Yuannis tedirgindi, yerde yuvarlanıp duran ve bağıran yaşlı kadın sinirine dokunuyordu. Bekir'i gördü uzaktan, ferahladı. Bekir yaklaştı, bakıştılar. Yuannis gülmeye çalıştı:

– İhtiyara zararım dokunsun istemiyorum, fakat işi geri bıraktırıyor, hadise çıkarıyor. Kocasının imzaladığı kâğıt var elimde.

– Görebilir miyim o kâğıdı?

– Tabii, gelin karakola göstereyim.

Bekir kuvvetli kolları ile tuttu anayı, kuş gibi kaldırdı.

– Anacığım, gel evceğizimize gidelim.

Ana gözyaşına, toprağa bulanmış yüzünü çevirip Bekir'e baktı. Yaşlı gözlerinde dehşet vardı, aptal aptal sanki tanımaz gibi baktı:

– Sen ne diyorsun evlât, satar mıydı hiç Mahmut Ağa ev yerceğizini, ha? Öyle diyor bu adam. Yalan söylüyor, yalan... yalan…

– Hüseyin seni bekliyor ana, gel gidelim.

– Bu toprak ona kaldı... Vermem, vermem Bekir, söyle teğmene, kazdığı çukura atsın beni, vermem!

– Peki anacığım, peki dediğin olsun, gel gidelim şimdi eve.

– Biliyorsun, biliyorsun Bekir, Muhsine'min mezarı bu toprak, insan hiç kızının mezarını verir mi?

– Muhsine'nin mezarı, ta mezarlıkta ana, gel seni oraya götüreyim.

– Bilmem onu ben, na bu kara toprak mezar oldu sarı kızıma, biliyorsun ya Bekir, çok güzeldi kızım, işte bu yere batasıca toprak için... Satmadı babası, satmadı... Bekir... Bekir... Evlât…

Bekir birden kucakladı anayı, bağrına bastı, yürüdü... Köylü arkasından geldi, Yuannis uzaklaşan kalabalığa baktı, buraya geldiğinden beri ilk defa güçsüz hissediyordu kendini, piposunu çıkardı. "Bir yerde her şey o kadar gülünç ki.." diye düşündü. İnsanları solucanlara benzetiyordu, yürüyüp giden kalabalıktan iğrendiğini hissetti. Biraz evvel yerde kıvranan siyahlı kadının bir solucandan farkı var mıydı? Yuannis'in tüyleri ürperdi, mimara:

– Hadi, dedi, çabuk bitirin işinizi.

Bekir, anayı eve götürdü, kadınlar doluşmuştu odaya. Sakine yetişmiş, Nefise Teyze yetişmişti. Bekir, Nazlı'yı da seçer gibi oldu, bakmadı, çıktı evden. Doğru karakola gitti, Yuannis de gelmiş, kapı önünde ayakkabılarına yapışan çamuru siliyordu.

– Kâğıdı görmeye geldim.

– Oo, bu ne acele?

– Abe Mahmut Ağa'nın toprağını satmasına aklımız ermedi.

– Gelin benimle.

Odasında Bekir'e yer gösterdi, sonra çekmecesini çekip bir kâğıt uzattı:

– Buyrun okuyun.

Filânca yerdeki arsanın Gümülcine Belediyesi'ne hediye edildiğine dair bir yazı, altında koskoca bir imza: Mahmut Sadıkoğlu.

Yuannis, Bekir'in tepesinden okudu yazıyı:

– Affedersiniz yanılmışım; satmamış, hediye etmiş.

– Bu Mahmut Ağa'nın imzası değil, kaldı ki okuma yazması yoktu adamın!

– O beni ilgilendirmez.

Bekir kalktı yerinden, gözleri teğmenin gözlerini buldu:

– Siz de çok iyi biliyorsunuz ki, bu kâğıt sahtedir.

Yuannis, Bekir'in bakışına, gözlerini kırpmadan cevap verdi, başı dik, sesi alaylıydı:

– Sahte kâğıtların o kadar yabancısı mısınız?

Bekir'in bacaklarına doğru bir sıcaklık bastı, bir yağlı ip, bir de Hristo'nun boynu geldi gözünün önüne; bir nefeste boşaldı:

– Yabancısıyım.

– Hiç sanmıyorum.

– Ne demek istiyorsunuz?

Teğmenin yüzü ciddileşti, sesi kuru ve kesindi:

– Ana, sizi dava edecektir.

– Etsin bakalım!

Bekir'in kafası karmakarışık olmuştu, bu sahte kâğıt meselesini deşmesi gerek mi, değil mi bilemiyordu, durdu. Teğmen sertçe konuştu:

– Size gidebilirsiniz dedim. Birden gülümsedi. Yine beklerim!

Bekir ters yüz geri dönüp yürüdü, çıktı karakoldan, içine ağırlık basmıştı. Yüreğinin orda bir kaya vardı sanki, onu söküp atabilse... Garip bir kafesin içinde hissetti kendisini, parmaklıkları görünmeyen bir kafesin içinden haykırmak geçti, bu görünmeyen demir çubukları büküvermek geçti.

* * *

Teğmen Yuannis, yazı makinesinin başında raporunu yazıyordu:

"Kilise meselesinde ilk tepkiyi gösteren ölü Mahmut Sadıkoğlu'nun karısı olmuştur. Kadının hadise çıkarmasına her ne kadar Bekir Bekiroğlu mâni olmuşsa da, sonradan karakola gelerek, Mahmut Sadıkoğlu'nun imzaladığı kâğıdı görmek istemiştir. Okuduktan sonra kâğıdın sahte olduğunu ileri sürmüştür. Mezkûr şahsa, Gümülcine Belediye Hastahanesi'ne yatırılan Hristo oğlu Hüseyin hakkında, olaydan bahsetmeden, küçük bir telmihte bulunulmuşsa da, şahsın yüzünde hiçbir tepki görülmemiştir. Sahte kâğıt mevzuunda Bekir Bekiroğlu, kendinden emin bir tarzda konuşmuştur. Fakat Mahmut Sadıkoğlu'nun karısının mahkemeye müracaat edeceğini söylemiştir.

Sonuç:

Şimdilik Gümülcine Hastahanesi'ne yatırılan, annesi Mediha, babası Hristo olan Hüseyin ile, Hüseyin Sadıkoğlu arasında bir ilişki kurulamamıştır.

Gerektiği takdirde, çocuğu hastahaneye sevk ederek, muayene eden doktorun şahadetine başvurulabilir.

Kanaatimize göre bu hareket şimdilik zamansız olacaktır. Çocuğu hastahaneye getiren Rum vatandaşımızın kimliği meydana çıkıncaya kadar Bekir Bekiroğlu göz hapsinde tutulmaya devam edilecektir.

En derin saygılarımla."

Teğmen raporunu baştan okudu, eksik bir şey var mı diye düşündü. Sonra imzalayıp zarfa koydu, zarfın hemen bu gece Sofidis'in eline ulaşması gerekiyordu.

Jip yola çıktı.

* * *

İnşaata başlandıktan bir müddet sonra başta Ak Hoca olmak üzere, köylülerden seçilmiş bir heyet gelerek teğmene; bahçelerinde tütün fideleri yetiştirmek üzere tahta yapımı için izin istediler. Yuannis onları hoş karşıladı, gülümseyerek izah etti ki, kilise inşaatı bitmeden, kimseye özel müsaade verilemez, ne bahçelerinde tarh hazırlamak, ne tarlalarına girmek için vakit yoktur. İlk vazifeleri kiliseyi bitirmektir. Ha ondan sonra dilediklerini yapmakta serbest olacaklardır. Eğer ekim zamanı geçiyorsa, teğmen ne yapsın, elinden üzülmekten gayri ne gelebilir?

Yuannis onları güler yüzle uğurladı karakoldan.

Tütün ekicileri neyse ya, buğday ekicilerin yüzleri bir karış asılmıştı, ağızlarını bıçak açmıyordu. Ak Hoca:

– Siz de tohumları çimlendirin gayri de, hep birlik tütün ekelim, dedi.

Biri atıldı:

– Tütün ekme iznini kim alacak? Tahtaları kim yapacak bahçeye, kim?

Yün torbalar içinde çimlendirdikleri tütün tohumlarını, bahçelerine hazırladıkları uzun tarhlara ekerler, filizlenmesini beklerlerdi. Köylüler bu tarhlara, tahta tabir eder; bahçelerine; ekilecek her dönüm için bir tahta yapmakla övünürlerdi.

– Kadınlar yardım etsin bize bu yıl, dedi Ak Hoca.

Akılları yatmadı, burun kıvırdılar.

– Kadın işi değil bu ahretlik, değil. Ah, o Bekir, Bekir yok mu, bu gâvurlarla birlik olmasaydı, elbet hakkımızı arardı. Çünkü o yere batasıcanın ağzı iyi laf yapar.

O zaman Ak Hoca durdu; her zaman sakin olan yüzüne bir hâl oldu, kaşları çatıldı, yanakları seğirmeye başladı:

– Yok böyle şey, dedi, Bekir'in onlarla birlik olduğu falan yok ahretlikler. Bekir'e düşman olmayın ve dilinize dolamayın. Abe

onun her yaptığı işte bir düşünce vardır, bunu aklınızdan çıkarmayın.

– Abe Hoca, düşüncesi kendisine kalsın Bekir'in, bize yaramaz!

– Bekir kendi için değil, sizin için düşünür.

– Yok, yok be!.. Bizim için mi, gâvura sigara, içki götürdü?

– Bizim için mi, bizim arkamızdan vuruyor.

– Kim demiş, abe kim demiş sizi arkanızdan vuruyor diye, bir Hasan'la bir gâvurun ağzına bakıyorsunuz, tüh size.

– Doğru dedin Hoca ya, o da bir çıkıp yalanlamadı. Bekir isterse, bir yumrukla öldürür Hasan'ı, bir şey yapmadı.

– Abe susak ağızlılar. Bekir, Hasan'ı öldürecek de ne olacak, elini kana bulayacak da ne olacak, ya size hayrı ne olacak, ha, düşündünüz mü bunu hiç?

– Yani sana kalırsa Hoca, Bekir'in bir hesabı var, abe öyle mi?

– Öyle sayın, sesinizi de çıkarmayın. Eğer bana inanırsanız tabii.

– Abe senden başka inanacak kimimiz kaldı.

– Bana inanmak demek, Bekir'e inanmak demektir, bunu kafanızdan çıkarmayın... Şurda ne kaldı, sonum yakın benim: benden sonra sarılacağınız bir Bekir var, bir Selim…

– Selim neyse ya, abe Bekir'in hayrı da, düşüncesi de kendisine kalsın!

– Bakın ahretlikler, size bir nasihatim var, hem de vasiyetim; Bekir'den geçmeyin, gâvurla, gâvura hizmet edenin sözüne kanmayın. Bekir size bir şey dedi mi, hiç düşünmeden yapın, hiç düşünmeden Bekir'in arkasından gidin. Çünkü o sizi, sizden çok düşünür.

Ak Hoca tıkanmış gibiydi, heyecan yüzünü soldurmuştu. Şu durasıca kalbi, hep böyle olmaz zamanda deli deli çarpmaya başlar!

Adamlar şaşırdılar, mesele ortaya çıkalı beri ilk kez konuşmuştu Ak Hoca. Hem de tıkana tıkana; içlerinden bezginliğe benzer bir şey geçti, biraz da utandılar, bir Hasan'ın sözüne bakıp, Bekir'i suçlamaları olacak iş değildi! Gözlerine hüzün geldi, dudakları alaylı alaylı kıvrıldı; en çok kendilerine acıyorlardı. Sarı çobanın güttüğü davarlara benzer bir hâlleri vardı, çünkü bir boğaz kavgası bildikleri, bir de mümkün olduğu kadar sopadan kaçmak! Teker teker hepsinin önünde, kendi hayatı yol olup uzandı; bu yolda ekmek kavgası ile hakaret gördüler. Sonu da mutlak ölüm, yok başka şey! Teker teker hepsi küfretti, pek de neye küfrettiklerini bilemeden. Akıllarına kilise geldi:

– Peki bu kilise meselesine ne dersin Hoca?

– Eziyet kalksa yeryüzünden, bu Rum milleti icat eder, derim.

– Abe bilmiyorlar mı hepimiz Müslümanız?

– Bizim köye de Rumlar gelecekmiş…

– Bok geleceklermiş!

– Selim söyledi.

– Anasını avradını s…….. Rumları, gelecekleri varsa görecekleri de var.

– Ne yapabilirsin be ahretlik, ne yapabilirsin yani?

– Hiç, böyle küfreder işte…

Küfreden, yere tükürdü, sonra bir eyvallah bile demeden, arkasına bakmadan uzaklaştı.

– Ne yapacağız Hoca?

– Dün Selim söylüyordu ya.

– Artık birlik olmanın zamanıdır... Kâzım Hoca'ya şuna buna bakıp, birbirinizle zıtlaşmayın, aramızda ikiliği, üçlüğü yok edelim diyordu. Kızanlarımıza Türk olduğumuzu anlatalım diyordu.

– Doğru.

– Abe valla doğru.

Ak Hoca gülümsedi:

– Doğru diyorsunuz amma, dediklerini de hiç tutmuyorsunuz.

– Niye be Hoca, Allah'a şükür hepimizin kızanının, ne olduğumuzdan haberi var…

– Peki, Bekir'e bu düşmanlık niye? Salih Ağa oğlunu dünya mektebine gönderdi diye bu kızgınlık niye?

Adamlar başlarını eğdiler.

– Hasan karıştırmasa kafamızı.

– Hasan'ı adam yerine komazdınız.

– Bekir bir çıkıp, yalandır deseydi…

– Elbet bir gün der, şimdi demiyorsa zamanı değildir.

– Salih'in oğluna da artık kızmıyoruz, dünya mektebiymiş, ahret mektebiymiş... Hepsi aynı bokun soyu!

– Tövbe de.

Baharın ilk rüzgârı bulutlar topluyordu tepelerinde, bir iki damla düştü yüzlerine, sebep bilip yağmuru dağıldılar... Aslında canları hiç konuşmak istemiyordu, ağızlarında bir buruk tat!

* * *

Hüseyin Ağa'nın "Belediyeye ait meradır" denen arsasını da ölçüp biçmeye başladılar. Söylendiğine göre, gelecek Rumlara evler yapılacakmış buralara. "Bari köyün yollarını da düzeltseler." diyordu Bekir. Yuannis'e açtı fikrini.

– Yeni evlerin yolları yapılacak tabii, eskilerine ben karışmam, köylü isterse düzeltsin.

Bekir suratını astı, kilise inşaatında çalışmaktan canları çıkmış adamlara, yollardan nasıl bahsedilir? Köylünün yılgınlığı malûm, "Üzerine basabildiğin bir yer var ya, neyine yetmez" diyecekler.

– Siz isterseniz yaptırabilirsiniz.

– Yok, köyün yolları beni ilgilendirmez, fakat size bir müjde vereyim, belki pek yakında, köye elektrik almak mümkün olabilecek.

– Şimdiye kadar çok müracaat ettik, çünkü ana şebeke yakınımızdan geçiyor, olmalıydı, fakat haklısınız tabii, Rumlar gelince iş değişir!

Yuannis biraz bozuldu:

– Elektrikle, gelecek Rum ailelerin bir ilgisi yok, biz sizleri de kendi soyumuzdan kabul ediyoruz, biliyorsun.

– Eksik olmayın!

Bekir o kadar ciddi söylemişti ki, Yuannis kızamadı, gülümsedi:

– Siz de…

İkisinin de yürekleri bu dualara kahkahalarla gülüyordu içlerinde. Pırıltısı yüzlerine vurdu, hoş ayrıldılar.

Her ne kadar Yuannis'le ahbap görünürse görünsün, köylü artık eskisi gibi kızmıyordu Bekir'e. Yavaş yavaş yine çevresine toplanır olmuşlar, konuşmayanlar konuşmaya başlamışlardı. Bekir inşaatta herkesin yardımına koşuyor, bazen iki, bazen üç adamın yapacağı işi bir günde yapıyordu.

Yağmurun altında, buz gibi rüzgârda bile dur otur bilmeden çalışıyorlardı. Temelin üstünde tuğlalar yükselmeye başlamıştı. Her gün Gümülcine'den kamyon kamyon inşaat malzemesi geliyordu. Kalfanın ustaları, vızır vızır dolaşıyordu inşaat yerinde, bir dinleneni görürlerse hemen ihtar ediyorlardı. Kâmil'in büyük oğlu diklenmiş bir gün, kalfa, çocuğu bayıltıncaya kadar dövdü. Sonra Teğmen Yuannis hepsini toplayıp; iyi çalışmalarını, kalfaya, ustaya karşı terbiyeli hareket etmelerini emretti, her zaman güleç olan yüzü değişmişti:

– Hadise istemiyorum köyde, dedi.

Oysa geceleri kapılar çalınmaya, bazı pencereler taşlanmaya başlamıştı. Uyanıp, yataklarından fırlayanlar, kimseleri göremiyorlardı.

Ak Hoca dayanamadı, karakola kadar gidip söyledi Yuannis'e, adam dertli görünüyordu.

– Ne yapayım, benim elimden ne gelir, hayatımda bu köyün insanları kadar kavgacı mahlûklar görmedim, sanki kedi köpek.

– Bizden biri, başkasına yapmaz öyle şey.

– Bizden biri ne demek, hepimiz biriz. Bak, iyi bak bana, bu köyde siz biz ayrılığı çıkaranlardan biri de sensin, beni aptal bellemeyin, hiç gözümden kaçmıyor.

– Yok, sizi aptal bellemiyoruz, fakat bu işi yapanlar ya jandarmalardır, ya ustalar.

Yuannis birden yerinden fırladı:

– Duymayayım bu sözü bir daha, yoksa sizi orduya hakaretten askerî mahkemeye veririm. Bir jandarmaya iftira edemezsiniz. Çıkın dışarı!

* * *

O gün, Hüseyin Ağa'nın arsasını ölçmeye gelen adamlar arasında, Hristo'yu fark etti Bekir. Yoldan geçiyordu, şaşırdı, durakladı; seslenmek geldi içinden, sonra vazgeçti, bir epey bekledi yol üstünde. Sonra, ölçü sanki pek merak ettiği şeymiş gibi yanlarına yaklaştı, Hristo ile göz göze geldiler, küçük Rum ilgisiz ve soğuktu, sanki hiç tanımıyor onu. Bekir heyecan içindeydi, ağzı açık dolandı çevrelerinde, baktı ki Hristo'da bir hareket yok, vazgeçti, kahveye döndü. Aklı almıyordu, Hristo köye kadar gelsin de, onunla yârenlik etmesin, "Ne tasarlıyor bu adam?" Düşündü, cevap bulamadı, ondan şüphelenmek istemiyordu, acı kahvesini yudumladı, sigara içti. Yuannis'in sözlerine takılıyordu aklı, "Sahte kâğıtların yabancısı mısın?" Bir şeyler bildiklerini anlıyordu Bekir, ama ne kadar?

Biraz sonra Belediye'nin adamları geldiler kahveye, Hristo aralarındaydı. Masalara kurulup, çay istediler. Hristo, Bekir'in yanına oturmuştu, Bekir kalktı hemen; Hristo bağırdı:

– Ne o masanızı mı kirlettik, vire neden kaçıyorsun?

– Yoo zaten kalkacaktım.

Hristo bağırdı tekrar:

– Vire görüyor musunuz, köylerine ev yapacağız diye anamızı ağlatıyor herifler, bize surat ediyorlar.

Memurlardan birisi:

– Otur vire yerine, dedi, korkma Hristo adam yemez. Yiyordu ya, yeni vazgeçti o huyundan.

Hepsi güldüler, Bekir oturdu. Kahveci çayları dağıtıyordu. Hristo hemen yudumladı.

– Ne biçim çay bu vire?

Bekir cevap verdi:

– Biz bunu içiyoruz.

– Sizin ne bok içtiğiniz beni ilgilendirmez, kahveci taze çay yap bize.

– Yeni demledim, dedi kahveci.

Bekir.

– Başka çayımız yok, dedi.

Hristo elindeki kibrit kutusu ile oynuyordu, kutuyu sürüp Bekir'in önüne çekti:

– Sesin çok çıkıyor, yoksa bu kahvenin sahibi sen misin?

– Ya, dedi Bekir.

Hristo'nun bir şeyler diyen gözlerini düşünüyordu. Masanın üstünde ha bire önüne gidip gelen kibrit kutusuna baktı, cebinden bir kibrit kutusu da o çıkarıp sigara yaktı. Kahvenin kapısına gelip de içerde, Rum memurlarını gören köylüler geri dönüyorlardı. Kahveci çayları tazeliyordu. Bekir'in avuçları terlemişti, sigara uzattı Hristo'ya.

– İçmem böylesini, dedi Hristo.

Memurlardan biri:

– Bedava bulunca iç, diye takıldı, sonra kalktı:

– Haydi gidelim artık, gece basmadan yola çıkalım.

Birer ikişer kalktılar, çayların paralarını ödemeden çıktılar kahveden. Hristo, Bekir'in önünde duran kibriti almış, cebine koymuştu. Kapıdan çıkarken dönüp, seslendi Bekir'e:

– O kadar çok konuşma, o dilini koparırlar bir gün.

Bekir ses çıkarmadı, Hristo'nun kibritini alıp cebine koydu. Saçlarının dipleri ıslanmıştı, kahveci ona baktı:

– Bekir be, ne istedi o herif senden?

– Ne bileyim?

– Gördün mü, biri bile para ödemedi.

– Ya.

– Ustalar da para vermiyorlar, Yuannis'e söyledim de, misafir onlar dedi, bir de para mı istiyorsun ayıp, dedi. Tüh anasını sattığımın gâvurları.

Bekir kalktı. Ancak evinde açabildi kutuyu, kibritlerin arasına sıkışmış bir küçük kâğıt, üzerinde Hristo'nun titrek yazısı: "Tehlike var, sakın bir daha arama beni, elveda paşam."

Bekir güldü önce, "elveda paşam!" İzmir havası çekmiş ciğerlerine Hristo, bir yerden belli edecek elbet! Sonra düşündü, teğmenin sözü daha da önem kazandı kafasında, yine işin içinden çıkamadı. Hüseyin bir türkü tutturmuştu, odanın içi şıkır şıkır ses doluydu, tahammül edemedi, çıktı evden. Gidip, Selim'i buldu. Her şeyi anlattı tek tek, kâğıdı gösterdi.

– Galiba benim sonum geliyor, şuna yanıyorum, hiçbir şey yapamadan pisi pisine gideceğim!..

Selim, kâğıdı yaktı, düşünüyordu, ağır ağır:

– Şimdiye kadar seni sorguya çekmediklerine göre…

– Eee?

– Daha şüphedeler demektir, daha gözleniyorsun demektir.

– Öyle, öyle ya ahretlik, daha ne kadar gizleyecekler, kafaları kızarsa, tuttukları gibi Hüseyin'i hastahaneye götürürler, orda ona bakan doktor tanır çocuğu. Sonra Fotidis var, kayıt memuru, o der ki, "Hristo getirdi çocuğu, yeğenim dedi, sonra bir Türk getirdi, dayısı dedi…" anlıyor musun ahretlik, çorap söküğü gibi gider iş.

– Doktorun tanıması o kadar kolay olmaz bir kere, günde kaç hastaya bakıyor herifler... Sonra Fotidis de söyler mi bakalım?

– Niçin söylemesin, babasının oğlu muyum ben?

– Abe, peki niçin öyle yapmıyorlar?

– Ne bileyim, bir pis iş ki kafam almıyor.

– Hristo elini kolunu sallayıp köye geldiğine göre, daha ondan şüphelenmiyorlar demektir.

– Bak bu doğru.

– Belki Fotidis ayrılmıştır hastahaneden.

– O zaman yalnız kâğıt kalır ellerinde, Hristo paçayı kurtarmış olur.

– Ama sahte kâğıt tanzim etmekten sen yanarsın.

– Abe, ben sahte kâğıdı kime tanzim ettireceğim.

– Hah işte, sanırım gâvurların düşündükleri de bu şimdi, senin suç ortağını arıyorlar. Çünkü seni atsalar içeri, kafanı kesseler doğruyu söylemeyeceğini biliyorlar, yalan mı?..

– Ya.

– Hristo'nun "Beni arama" diye yazışı bu yüzden, demek gözlendiğini biliyor, kendi kafasını kurtarmak istiyor. Hem de haber vermiş, hatırlatmış oluyor gözlendiğini.

– Ya.

– Ona kim söyleyecek? Fotidis! Demek ayrılmamış hastahaneden!

– Abe öyleyse, konuşmamış da!

– Şimdilik öyle. Bana bak ahretlik, senin yapacağın iş, hiç şüpheli harekette bulunmamak.

– Orası kolay; ama bakarlar ki benden iş çıkmıyor, alır Hüseyin'i götürürler hastahaneye.

– Seni ele verecek bir Hüseyin var ha?

– Ya.

– Vay canına yandığımın dünyası, iyilik et, kemlik bul.

– Abe saçmalama, çocuk bilerek mi ele verecek beni, bir yüzüne bakmaları yeter.

Selim düşünüyordu, bir kötü bulut sarmıştı çevresini, sigara yaktı, sonra birden sordu:

– Abe Hüseyin ölse?

– Ee?

Selim gözlerini Bekir'e dikmişti. Saçları alnına yapışmış, soluk alır gibi konuştu:

– Tehlike kalkar ortadan!

– Neden ölecekmiş Hüseyin, hem biliyor musun bazı akıllıca sözler ediyor ki, şaşırıyorum. Galiba akıllanacak!

Selim başını öte yana çevirdi, yüzü ifadesizdi:

– Hüseyin ölürse, tehlike kalkar ortadan!

– Allah etmesin, Allah korusun.

Selim, sertçe sözünü kesti:

– Eğer bir şeyler yapmayı kuruyorsan, elbet adam feda edeceğiz. Kolay mı gidilir birliğe?

Bekir hayretle baktı:

– Abe adam feda edeceksek, gâvurla vuruşurken edeceğiz... Neler geçiyor senin aklından, delirdin mi?

– Hiçbir şey geçmiyor aklımdan, delirmedim de, yalnız ahretlik... Bak eğer Hüseyin ölürse ve de yüzü bozularak ölürse... Sen kurtulursun!

O an Bekir'in önüne, Hüseyin'in güzel yüzü geldi sanki, masum kara bakışları geldi, ta içinden titredi:

– Bir daha etme bu sözü ahretlik!

Selim mendilini çıkarıp, terlemiş yüzünü sildi:

– Yufka yürekli olursan, o dediklerinin hiçbirini yapamazsın, ne birliğe gideriz burda, ne isyan ederiz, ne gâvur…

– Kes be... kes! Bir masumun cesedi üstünden geçip, hiçbir şey yapamam ben. Yufka yüreklilik dediğin buysa…

– Biliyorum, biliyorum… Canım sıkılıyor.

– Belli!

Selim fırladı yerinden, Bekir'in omuzlarını tuttu:

– Sen gidersen, başladığın iş biter ahretlik, unutma bunu. Ne ben, ne Ak Hoca, kimse... Tutunamayız. Sen lâzımsın bize, sen.

– Kes sesini, dedi Bekir.

Susup birer sigara yaktılar.

– Şimdilik, bekleyeceğiz, dedi Bekir; başka yapacak iş yok, hiç yok. Anladın mı ahretlik?

Selim başını salladı, ortaya attığı fikir yormuştu onu, kolunu bacağını kırmıştı. "Diye diye bir çocuğu öldürelim dedim…" diye geçti kafasından, utandı... Sözünü değiştirmek istedi:

– Nazlı'yı da Salih'in oğluna istemişler.

Bekir şaşırdı.

– Duymadım, kim söyledi?

– Salih Dayı, kendisi.

– Vermişler mi?

– Kızın sözüne kalmış iş; yani diyeceğim ahretlik senin niyetin varsa.

Niyet, niyet ha? Hem de yağlı ip görünürken uzaktan. Bekir'in yüreği parça parça doğrandı, yutkundu:

– Yok böyle bir niyetim, verirlerse... Allah mesut etsin... Bize ne!

Bekir gözlerini kapattı. "Ya Nazlı varır mı?.." diye düşündü... "Niye varmasın? Son görüşünde tükürüp gitmişti yanı başından. İnattır o kız... Hem de ne inat!"

* * *

– Olmaz anacığım, olmaz... Evlenmem ben.

– Niye inat ediyorsun kız, yaşın geldi geçiyor bile... Baban da olur demiş... Abe ak sakallı adamın yüzünü yere mi geçireceksin?

– O da olur demeseydi, bana sormadan demeseydi.

– Tüh tüh, rezil şaban seni, susak ağızlı kız, kim sormuş şimdiye kadar kızına da senin baban soracak? Utanma arlanma nedir bilmez misin sen?

– Bilmem, dedi Nazlı.

– Verdiğim sütler haram olsun sana... Abe gördün mü başımıza geleni, yok... yook ben diyemem babana.

– Ben söylerim.

– Sus edepsiz, rezil. Hadi hadi git söyle de, o ağzını yırtıversin!

Kadın, çarpıp kapıyı çıktı odadan, durup bekledi. İçerde ağlıyordu Nazlı, bağrı yana yana ağlıyordu. Hıçkırıkları yeri göğü kaplamıştı sanki. Kadın dayanamadı, girdi içeri tekrar:

– Abe Nazlı, sus. Sus bakayım. Sus kızım, abe de bakayım anacığına bir... bir... yoksa sevdalı mısın ne?

– Yok ana.

Kadın ferahladı:

– Bak Nazlı, Ahmet yiğit çocuk. Varlıkları da var, anası, "Kızım yok, gelinim kızım olacak" demiş.

– Abe başkasını alsınlar, köyde kız mı yok.

– Ahaa, bana sorsan... Benim bir oğlum olsa Ahmet gibi, seni alır mıyım abe? Nedeceğim senin gibi keçi inadı kızı. Ama istemişler gayri... Baban da…

– Kurban olayım anne, sen de babama, kız; "Vururum kendimi varmam o çocuğa diyo…" de... Kurban olayım anacığım.

– Diyemem.

– İstersen dersin be, valla dersin.

– Abe, bir doğruyu söyle sen... Doğruyu, kime tutkun olduğunu söyle.

– Yok ana, kimse yok.

– Yalan söylüyorsun, rezil, yalan!

– Anacığım, ben evlenmeyeceğim.

– Kız delirdin mi sen, hiç evlenmeyen kız olur muymuş... Evde kalmış mı dedirtecen kendine?

– Desinler varsın.

– Tek kızımın mürvetini görmeden mi öleceğim ben, ha Nazlı, buncağızı mı yapacağın anana?

Nazlı'nın gözleri yara yara açıldı, yalvardı:

– Ne olur be anacığım, dinle beni... Konuş babamla…

Kadın ağlamaya başladı:

– Biliyorum, biliyorum... Bir sevdalın var. Söylemiyorsun, demiyorsun anacığına. Beni ana diye, babanı baba diye saymıyorsun.

– Sayıyorum, sayıyorum... Abe sizden başka kimim var?

– Ne bileyim, gönlüne sor sen onu.

Artık konuşmadılar.

Kadın, daha o gün gidip Sakine'yi buldu.

– Gel şu deli kıza bir şey söyle, oh yavrum. Varmam Ahmet'e diye tutturdu, abe babasının kulağına giderse... Vallahi deli olur. Sen bi gel bize…

Sakine güzel şeyler söyledi Nazlı'ya.

– Abe âret, koca evi, baba evinden çok daha rahat. Güvendiğin bir kocan olması gibi, iyisi var mı? Hem Salih Dayı, bizimle oturmasınlar, onlara bir ev açacağım, diyormuş. Abe daha ne istersin?

– Ben evlenmeyeceğim.

– Ya onca çeyizi neden yaptın? Gözlerine yazık değil miydi; abe o işlediğin örtüler ne olacak?

– Ne bileyim âret, ne bileyim, zaar vakit geçsin diye işledim onları.

– Nazlı be... Yoksa bir düşündüğün mü var?

– Yok.

– Öyleyse ne istiyorsun, bak dünya ahret kardeşim olsun, Ahmet iyi çocuk.

– Abe, bana ne iyiliğinden.

– Sen kocanın kötüsü ne demektir, bilmez misin?

– Bırak şu sözü Allah aşkına.

– Bak âret, ne diyeceğim... Sen evlen Ahmet ağamla... Kalkıp Türkiye'ye gidelim beraber, ha Nazlı. Türkiye vallahi güzel, vallahi bir rahat yaşarız ki orada.

– Abe ben evlensem bile, gitmem Türkiye'ye.

– Neden?

– Gitmem işte... Taş olduğu yerde ağırmış.

– Ne ağırlığı diyorsun, burda bi ağırlığımız var mı bizim?

– Elbet bir günceğiz gelir, olur.

– Eyvah, Evacığım bir gün olur diye bekleyemem ben. Gençliğime yazık.

– Yalnız kendini düşünüyorsun âret, senden öncekiler ne yaptı, sonrakiler ne yapacak hiç hatırcağızına gelmiyor mu?

– Bir Mehmet var düşüneceğim, zaten o razı olmazsa gidemeyiz. Bir de doğuracağım kızanları düşünüyorum. Bak âret, istiyorum ki, onların yediği yemeğe benimki gibi zehir karışmasın. Hiç korkmadan büyüsünler... Abe korku nedir bilmesinler.

– Bana kalsa derim ki; o zehiri yiye yiye pekişsin yürekleri, gâvura kin duysunlar.

– Yok, Mari Nazlı yok! Kin duyacaklar da ne olacak ki, kendi kendilerini yiyip bitirecekler.

Nazlı'nın yüzü buruştu:

– Mari Nazlı deme bana!

– Ağzım alışmış…

– Alıştırma Rum sözünü ağızcağızına, bak ne diyeceğim, şimdiye kadar analar bi erkek doğuramadı burada, ya çok korkak erkeklerimiz, ya çok hesaplı! Belki sen bi yiğit doğurursun.

– Sen evlen de doğur o yiğidi, sana yakışır çünkü.

Nazlı'nın yaralı gözleri güldü:

– Babası Ahmet mi olacak?

– Abe beğenmedin mi Ahmet'i?

Nazlı elini salladı:

– Hiç sesi soluğu çıktı mı şimdiye kadar?

– Ne olmuş, işinde gücünde, tarlasında çalışıyor çocuk, Hasan gibi karakola mı yanaşıyor. Ne yapıyor?

– Hiçbir şeycik yapmıyor.

– Haydi oradan şaban, kim bi şey yapıyor bu köyde. Herkes emir kulu. Abe yalan mı söylüyorum?

– Öyle... Ama Ak Hoca'nın yanına gidip, iki çift laf ettiği de görülmedi Ahmet'in. Hep gözden ırak durur. Bak Selim ağama!

– Evah... Evacığım yoksa Selim'e mi tutkunsun?

Sakine'nin yanağından çukurlar açıldı, güldü:

– Abe doğru söyle âret, yoksa Selim mi istediğin?

Nazlı şaşırdı, başını sertçe salladı:

– Allah yazdıysa bozsun, abe bilmez misin rahmetli Muhsine gözyaşı dökerdi onun için.

– Biliyorum ama…

– Selim de sevdalıydı ona. Belki Allah isteseydi, yaza evlenirlerdi.

– Ya.

dedi Sakine daldı, Muhsine'nin koca koca açılmış, anlamsız gözleri geldi aklına, "Ne güzel kızdı, saçlarının sarısı kimsede yoktu, ne ettiler biçareye…" diye düşündü, ürperdi:

– Yok âret yok, gideceğim ben. İster gelin, ister gelmeyin.

– Git, abe git kolaysa... Karışan görüşen yok.

– Bana yok ama, bizimkine karışıyorlar. Bekir ağam, mümkünü yok olmaz, diyormuş.

Nazlı örgüleri çekiştirdi, gözlerini kaçırdı Sakine'den; buz gibi sordu:

– Bekir'e ne oluyormuş?

– Selim'e de, bizimkine de hep o karışır bilmez misin, akıllarını hep o çeler.

Nazlı, içini çekti, bakışları sertleşti:

– Hani, Yunan askerlerinin gizli polisi ile çalışıyor diyorlardı, onun için?

– Abe Hasan'la Haritatos'un uydurması o. Baştan inandılar ya, sonra anladı herkes.

– Öyle mi?

– Niye âret, yoksa sen Bekir'in hainliğine inanıyor musun, yoksa?

– İnanmıyorum. Baştan da inanmadım... ama..

– Ne?

– O da bir doğrusunu söylemedi, açıklamadı.

– Bekir'in işine akıl ermez, bilmez misin, vardır bir düşündüğü.

– Ama söylemesi lâzımdı, abe hiç olmazsa birkaç kişiye açıklaması gerekirdi.

– Belki söylemiştir, ne biliyorsun? Tutup da sana bana anlatacak değil a.

Nazlı'nın içinde bir öfke kabardı, örgülerini atıp arkasına söyledi:

– Seni beni adam yerine komaz mı ya'u?

Sakine masum masum gülümsedi, sesi yumuşacıktı:

– Niçin koysun?

– Öyle ya niçin koysun, abe sanki insan değiliz, sanki bu köyün adamı değiliz.

– Abe ne diyorsun sen kuzum, yani Bekir ağam bizi alıp karşısına, şöyle şöyle mi diyecek?

Sakine gülmekten katıldı:

– Abe sen hepten delisin.

Nazlı pek ciddiydi oysa, örgülerini çekiştiriyor, sesi ateş saçıyordu:

– Onu bunu bilmem âret, eğer Bekir, Mehmet ağama dediği gibi, bir birlik kuracaksa Batı Trakya'da, kadını kızı da hesaba katması lâzım.

– Abe, kadın olan kocasının arkasından gider, kız da babasının; başka hesabı var mı bunun?

Nazlı fırladı yerinden, bir aşağı, bir yukarı dolaştı odada, sesi pek kuru, pek sert çıktı:

– Benim arkasından gidecek kimsem yok. Onlar benim arkamdan gelsin, Bekir de…Öbürleri de!

Sakine öyle hoşlanmıştı ki bu laflardan, gözleri fıldır fıldır arkadaşını takip etti:

– Söyleyelim Bekir ağaya, Nazlı'nın arkasından gidecekmişsin diyelim.

– Sakın ha, sakın!

– Bağırma kız, söyler miyim?

– Mehmet'e söylersin.

– Belki.

– Bak Sakine, bak âret... Ha yüzüne bakmam, ha duydun mu?

– Aman be, peki sus!

* * *

"Nazlı evlenmeyecek Ahmet'le." Bu haberden güzeli olur mu, Bekir'in gönlüne soğuk sular aktı. Utanmasa boynuna sarılacaktı Mehmet'in... Ya öbür sözlere ne demeli! Kadınları kızları düşünmez olur mu hiç Bekir; elbet Nazlı toplayacak onları. Fatma abla da iyi ama, çoluk çocuğu ayağına bağlı. Nazlı'dan iyisi yok. Nazlı'dan güçlüsü yok... Nazlı... Bir görse Bekir, söyleyecek bunları ona... Gördüğü yok ki, evvelden gelip, kendiliğinden söz bulan kız, şimdi kaçıyor sanki.

– Söyle Sakine yengeme ahretlik, eğer Nazlı çekerse başı, gideriz ardından.

– Sen onu bunu bırak da, hazır Ahmet'in işi olmamışken, istetelim kızı sana.

Bekir buruldu, "Benim hayatım sallanıyor gayri, kara sevdalara düşeceğimi bilsem yine alamam Nazlı'yı, kızın başını yakamam…" diyemedi, Mehmet bilmez ki Hristo hikâyesini. Gözlerini yere dikti, ağır ağır:

– Böyle bir niyetim yok ya'u, kaç kere söyledim sana.

– Şu senin katır inadın yok mu Bekir, bugün Ahmet'e varmaz ama, yarın başka birine varır. İşte o zaman pişman olursun ahretlik, hem de ne pişman!

– Hadi be, susak ağızlı!

– Peki ya'u, peki, anlamıyorum niçin almıyorsun şu kızı?

– Sevdalı değilim de ondan.

– Yalan söylüyorsun. Abe vallahi yalan!

– Ya'u bırak şimdi o sözü, Salih Dayı ile konuştun mu, onu söyle.

– Konuştum.

– Ne diyor?

– Hiç, ben kimseye sataşmıyorum, Yunan'ın bana bir zararı yok diyor.

– Abe demedin mi, Türklüğünü unutmaya, soyunu yok etmeye bakıyor diye.

– Demez olur muyum, dinime karışmıyor ya diyor, o da Kâzım Hoca'nın ağzına bakmış. Türkiye'de dini yasaklamışlar, onlardan bir ümidim yok, diyor.

– Oğlu da kendi gibi ha?

– Değil, Ahmet yiğittir, velâkin baba sözünden çıkmaz tabii…

– Abe, biz çıkarırız onu.

– Baba ile evlâdın arasını mı açacaksın?

– Ne yapalım, Salih Dayı yaşlı, Ahmet'i çekersek yanımıza…

– Bekir be… Abe, yani sen iyice koydun mu aklına bir şey yapmayı?

– Evet.

– İyi ya.

– Abe, hani bizimle birliktin sen.

– Birliğim, birliğim ya, yine de Türkiye'ye gitmek…

– Kes bu lâkırdıyı artık, er meydanını bırakıp kaçmak yakışmaz sana, sözünü etmek bile yakışmaz.

Mehmet kıvrandı, "Sakine söz anlamıyor" diyemedi. Bekir anladı:

– Ya'u Mehmet, Sakine yengem iyidir, iyidir ya acık korkak galiba. Söyle Fatma ablaya da konuşsun onunla.

Mehmet'e cesaret geldi:

– Ne diyorsun abe, her gün çekişiyorlar evde.

– İnattır Fatma abla.

– Biliyor musun Kâmil'in öldüğüne de hiç inanmıyorum ben.

– Kim bilir?

– Kâmil'in ne olduğunu, bizden sakladıklarına göre bir iş var mutlak, bak Mahmut Ağa'nın ölüm haberi tez geldi.

– Yiğittir o, kafasını ucuza satmaz. Çocukları nasıl?

– Zehir gibi hepsi, ama büyüğünü dövdü ya kalfa, Ali'yi…

– Ee?

– Çok zarar verdi çocuğa çook, sırtını tekmelemiş namussuz, kaç gün kan geldi ağzından.

– Bayılmış da kızan, yine vurmuş, Yuannis almış elinden.

– Bayılmadan alsaymış ya.

– Yuannis'in kitabında bayılıncaya kadar yazıyormuş, öldürmek yokmuş!

Bekir güldü, Mehmet sinirlenmişti:

– Eceli ben getireyim de, o sizi ister kapsın, ister kapmasın diyor Yuannis.

– Ya…

– Bana bak, şununla bir konuşsana, Rumlar ne zaman geleceklermiş?

– Cehennemin dibine gelsinler!

* * *

Bir hafta sonra üç Rum aile geldi, çoluk çocukları ile on kişiyi buluyorlardı, Kamyonlara doldurmuşlar eşyalarını, kendileri üstüne binmiş, perişan ve sıkıntılı görünüyorlardı. Zaten hükûmet zoru ile yerlerini yurtlarını bırakmaları güçlerine gitmişti, bir de köylünün asık suratını görünce tedirgin oldular. Yuannis onlara:

– Hiç çekinmeyin, dedi, burası sizin baba evinizmiş gibi rahat edeceksiniz. Evleriniz bitene kadar köylü sizi misafir etmeye mecbur. Canınızın istediğini yiyin için bedavadan. Gözünüze kestirdiğiniz bir arsa, bir bahçe olursa bana söyleyin, alırım size.

– Satmazlarsa?

– Kolayını buluruz. Şunu hiç çıkarmayın aklınızdan, buralarda her şey sizin, onlar sığıntı.

Öğretmen Kosta da pek sevinçle karşıladı yenileri:

– Bakmayın siz onların suratlarına, dedi, o suratları dağıtmayı biliriz biz. Şimdi Yuannis Teğmen yavaştan alıyor, idare ediyor. Yoksa Niko'nun zamanında kafalarını kaldıramazlardı.

– Öldürmüşler o Niko'yu baksana.

– Aldırmayın, sonra öyle işler geldi ki başlarına, bir daha öldürmek değil, parmak kaldırmaya cesaret edemezler karakol kumandanına. Niko namussuzun biriydi zaten, 10 drahmi borcu vardı da bana, sonradan inkâr ettiydi. İyi oldu geberdi. Bak Yuannis Teğmen'e, eşşek gibi çalıştırıyor onları, ağızlarını bile açamıyorlar.

– Bizim evleri de bunlar mı yapacak?

– Tabii, bir de para verilip amele mi tutulacak, yapsınlar, işleri ne?.. Sofidis'in, Binbaşı Sofidis'in bir sözü var, çok önemli, diyor ki: "Fesatlık yapmasını istemediğin adamı yoracaksın, hem de öyle bir çalıştırıp yoracaksın ki; fesatlığı yapmaya değil, düşünmeye vakti olmayacak."

– Güzel söz doğrusu, dedi Yeorgios, şunu yazıp yatak odama asayım.

– Daha ne sözler çıkacak burda yatak odalarına asılacak, ne sözler!

Güldüler.

* * *

Yuannis'in emri ile, yeni gelenler müsait evlere yerleştirildiler. Selim'in talihine Eleftropuloslar düşmüştü, asık suratlı sinirli bir adamdı Eleftropulos, canı sıkıldı mı ya karısını, ya çocuklarını döverdi. Bir kızı, iki oğlu vardı. Odalar küçük olduğu için, kız, annesi babası ile, oğlanlar, Selim'le yatmaya başladılar. Selim onlarla konuşmuyor, baba Eleftropulos, Selim geçerken, başını çeviriyordu. Karısı başlarına gelenin şaşkınlığını hâlâ atamamıştı üzerinden, bir Eleni, Selim'le konuşmaya çalışırdı. Oğlanlar, ondan korkuyorlardı. Bir iki kere yatağına kurbağa koymayı düşündülerse de sonra vazgeçtiler.

Kilise inşaatı ilerliyor, bir taraftan da Rum evlerinin temeli atılıyordu. Jandarmaların işi başlarından aşkındı. Her gün evleri tek tek gezerek, gübre cezası kesiyorlardı. Yokladıkları avlularda bir parça pislik gördüler mi cezayı basıyorlardı. İtiraz eden mahkemeye sevk ediliyor, cezalar iki misli artıyordu. Bu yüzden erkekler inşaatta çalışırken, kadınlar bir taraftan bahçelerine tütün için tarhlar hazırlıyorlar, bir taraftan avluları süpürüp, suluyorlardı. Yine de hayvan işi bu, güven olmuyor, bazen şurda burda bir pislik görülüyor.

– Abe hayvancağızlara birer torbacağız mı bağlasak ne, diye dövünüyor kadınlar.

Bir gün ona da lüzum kalmadı, orman memuru yayılan hayvanları sürüp Gümülcine'ye götürdü. Kâmil'in Ali görmüş, koşup inşaata haber verdi; ellerinde malalar, harçlar, tuğlalar adamlar durakaldı. Terlemiş alınlarını silmeyi unutup düşündüler. Ter gözlerine, boyunlarına aktı.

– Vire ne duruyorsunuz, durmayın, diye bağırdı usta.

Duymadılar sesini. Dünyaları oynamıştı yerinden sanki, öylesine şaşkındılar.

Usta gelip, en yakınındakinin sırtına vurdu:

– Ne bekliyorsun, vire çalışsana.

– Dur bakalım, dedi Bekir, iş değişti!

Usta burnundan soluyup diklendi, Bekir görmezden geldi, köylülere:

– Bırakın işlerinizi, dedi, karakola gidiyoruz.

Bekir önde, adamlar arkada ağır ağır yürüdüler. Bazıları ellerindeki malayı yere bırakmayı bile akıl edememişti.

– Heyy deli misiniz siz, iş bırakılır mı, şikâyet ederim hepinizi…

Ustabaşı, seslendi arkalarından. Boz kalabalıktan ses çıkmadı, fırtına önüne katılmış bir toz bulutu gibi gidiyorlardı, elleri yüzleri topraklıydı.

Usta şantiye binasına kaçtı; korkusu, telâşı birbirine karışmıştı, kalfayı çağırdı:

– Yetiş vire, delirdi bunlar!

Kalfa tabancasını kapıp fırladı. Boz kalabalığı arkadan gördü.

Usta, ellerini ovuşturuyordu:

– Vur, dedi; vursana, hadi…

– Dur bakayım, nereye gidiyor bunlar?

– Bekir var ya o Bekir, bıraktırdı işi, karakola gidiyorlar.

– Yaa!

Kalfa tabancasını koyup cebine yürüdü. Usta arkasından gidiyordu.

Teğmen Yuannis, pencereden gördü kalabalığı. Bekir en başta! "Geliyorlar işte," diye düşündü, "kaç kere söyledim binbaşıya, dinlemedi" alelacele tabancasını koydu cebine; Haritatos'a:

– Tabancanı hazır et, vur dediğim anda ateş edersin. Jandarmalara söyle, arkamızda dursunlar, elleri tabancalarında olsun.

Sonra olabildiği kadar sakin, gururlu, kafası havada, dışarı çıktı.

Boz kalabalık kapının önünde durmuştu, Bekir bir adım önde, teğmenle bakıştılar, Yuannis:

– Ne oluyor Bekir, dedi, ne var?

– Orman memuru Yorgi, hayvanlarımızı toplayıp, Gümülcine'ye sürmüş.

– Senin hayvanın var mı?

– Yok.

– Öyleyse, sana ne?

– Arkadaşların var.

Yuannis biraz rahatlamıştı, kaşlarını çattı:

– Niçin onlardan biri gelmedi de, böyle topluca işi bıraktınız?

– Abe zati bu yıl tütünden umudumuz yok, ekine de başlamadık; bir de hayvanlarımız giderse tümden aç kalırız.

– Yorgi'nin görevidir, başıboş hayvanları toplar.

– Hepimiz inşaattayız, anca kızanlar bakıyor hayvanlara, biliyorsunuz.

– Kızanlarınız oyuna dalmış olmalı.

Kâmil'in oğlu atıldı:

– Yok valla, dedi, kardeşim çok yalvarmış ama, Yorgi dinlememiş.

Yuannis cehennem cehennem süzdü çocuğu:

– Büyükler konuşurken söze karışırsan, dilini keserim senin!

Bekir döndü, kolunu çocuğun omzuna attı, dik dik baktı teğmene:

– Bize izin ver de, Gümülcine'ye gidip, hayvanlarımızı alalım.

– İnşaatı bırakamazsınız.

– Abe hayvanlar giderse, aç kalır köylü, dedim.

Yuannis tembel tembel başını kaşıdı, kalabalığı süzdü, artık onlardan korkmuyordu.

– İçinizden bir kişi gelip konuşsaydı, ben meşgul olurdum hayvanlarınızla fakat bu toplu hareketiniz bir isyana benziyor, gereği düşünülmeli.

Arkada üç jandarma ile Haritatos kıpırdadılar, jandarmaların elleri hâlâ tabancalarındaydı. Bekir'in yüzü bembeyaz kesildi.

– İsyan böyle olmaz, isyan falan ettiğimiz yok teğmen, sen de iyi bilirsin... Hayvanlarımızı alıp gelmek için izin istiyoruz, o kadar!

Yuannis adamların bezgin, yorgun suratlarına tek tek baktı, çizgiler derinleşmiş, kamburları çıkmış, bitkin görünüyorlardı; az önceki korkusu için kızdı kendi kendine:

– Hareketinizin ne olup olmadığına, ancak ben karar verebilirim.

O zaman yüzlerde tek kıpırtı olmadı amma, sırtları dikleşti köylülerin, kollarını kavuşturdular, gözleri gölgelerden arındı, berraklaştı. Hasan, nerden duyup yetiştiği bilinmez, öne fırladı birden:

– Teğmen efendi, dedi, affedin, bu seferlik ben öğretmen olarak rica edeyim.

Aynı anda kapaklandı yere, biri çelme takmış olacak, Yuannis'in ayakları altına düştü. Üstüne güldüler.

– Susun, susun be!

diye bağırdı Yuannis. (Köye geldiğinden beri, ilk kez sükûnetini kaybetmişti, öfkeden bütün vücudu titriyordu.) Karakola

isyan etmenin cezası nedir biliyor musunuz, bütün köy ipe gider, hepinizi astırırım. Kadınlarınızı, çocuklarınızı da astırırım, o zaman anlarsınız gülmeyi.

Bekir, sakin konuştu:

– Biz isyan etmiyoruz, sadece izin istiyoruz.

– Vermiyorum izin ulan, vermiyorum, hepiniz dönün işinizin başına, haydi marş marş.

Kimse kıpırdamadı yerinden, Yuannis bir onlara baktı, bir elleri tabancalarında jandarmalara:

– Çekin tabancalarınızı, dedi.

Namlulara dönüp arkasını, bağırdı:

– Hepinizi öldürürüm, köpek leşi gibi yere sererim, dönün işinize!

Oysa ezgi boğazlarına değin dayanmıştı artık, ölüm kurtuluş göründü gözlerine, beklediler. Selim, Bekir'e baktı; "İşte tam vakti! Bekir, hadi dese!"

Bekir, köylülere döndü ağır ağır:

– Siz şimdi dönün inşaata, biz konuşalım teğmenle.

Yuannis, belli belirsiz bir nefes aldı, adamlar Bekir'e baktılar. Bıkkın gözlerini gördü Bekir.

– Hadi, dedi, hadi dönün…

Sonradan Selim, "tam sırasıydı" diyecekti, Bekir başını sallayacak, "Hayır, diyecekti, o an öldürmek değil, ölmek istiyorlardı…"

Adamlar başlarını eğdiler, dönüp ayaklarını sürüye sürüye inşaata doğru yürüdüler. Kalfa ile usta arkalarından gitti.

Bekir yerinden kıpırdamadı, Yuannis gözlerini kısıp ona baktı, o an hiç kimseden nefret etmediği kadar Bekir'den nefret ediyordu; kendini onun karşısında utanmış, küçülmüş hissediyordu. Yüzünü buruşturup bağırdı:

– Ne istiyorsun?

– Seninle konuşmak istiyorum.

– Söyle.

Bekir, jandarmaları işaret etti:

– Abe muhafıza ihtiyacın var mı?

Yuannis onlara:

– Defolun, dedi... Sen odama gel Bekir.

Odada Yuannis tabancasını çıkarıp masanın üstüne koydu, Bekir'e:

– Otur, dedi.

Bekir'in upuzun boyu, geniş omuzları rahatsız ediyordu, oturunca biraz rahatladı, kendisi ayakta konuştu:

– Köyde hadise çıkmamasını söylemiştim, köylü bana yardımcı olmalı demiştim.

– Görüyorsunuz, çıkmadı hadise.

– Ne demek, hepsi işlerini bırakıp karakolun önüne yığılıyorlar, sen de…

– Ama bir şey yapmadılar.

– Tabii, tabii namluları görünce gözlerinin önünde…

– Yerlerinden bile kıpırdamadılar. Niye anlamak istemiyorsunuz teğmen, öyle anlar vardır ki, silâh çaresiz kalır.

Teğmen birden tabancasını aldı eline, evirdi çevirdi:

– Belli olmaz, dedi, o anların arkasından öyle dakikalar, saatler gelir ki, insan bin pişman olur yaptığına.

– Abe o kadar değil, bazı anlar çok uzun saatleri sürükler peşinden.

– Ne demek istiyorsun?

Bekir güldü:

– Pek çabuk korktunuz, pek çabuk davrandınız silâha!

Yuannis gayriihtiyarî tabancayı masaya bıraktı. Gözleri öfke ile açılmıştı. İçinde bir yerde, bir şeylerin titrediğini hissediyordu:

– Korktum mu, kim korktu, ulan it, delirdin mi sen, silâha davranmışım, isteseydim hepinizi yere sererdim anlıyor

musun, sonra da madalya alırdım; karakola isyan ettiler, hepsini temizledim derdim, anlıyor musun? Ama acıdım, hepinize acıdım…

Bekir gülümsedi, sesi yumuşak, alay doluydu:

– Çok teşekkür ederiz Teğmen Yuannis, doğrusu merhametinize hayranım!..

Yuannis'in eli kalktı, Bekir hızla fırlayıp, havada yakaladı bileğini. Bakıştılar, Bekir'in gözleri mavi korlar gibiydi, Yuannis nefret kusuyordu; dişlerinin arasından:

– Geberteceğim seni, dedi, geberteceğim!

– Tavsiye etmem!

Yuannis'in bileğini bıraktı, oturdu yerine. Genç kafalarının bütün heyecanı ile birbirlerine gösteriş yapıyorlardı, belki o an meselelerini bile unutmuşlardı, açık havada tepişen iki tay gibi soluyorlardı. Yuannis:

– Tehdit ediyorsun beni, hepsinin hesabını vereceksin, vereceksin. Seni ben geberteceğim, anlıyor musun, gözlerini oyacağım belki, kulaklarını keseceğim önce.

Bekir elini salladı:

– Bırakın bunları, hani sizinle arkadaş olmuştuk, köye gelince beni aramıştınız, abe şimdi bu öfke niye?

– İnandın mıydı yoksa; senin ne hergele olduğunu bilmiyor muydum ben?

– Ne biliyordunuz hakkımda teğmen?

Yuannis yutkundu, Bekir'in sakin sesi sinirine dokunuyordu, bakıştılar, iri yarı vücudu sinirine dokunuyordu, yine de jandarmaları çağırmayı gururuna yediremedi. "Muhafıza ihtiyacın mı var?" demişti! Tabancasını aldı eline, namluyu Bekir'e çevirdi, güldü:

– Şimdi öldürebilirim seni, görüyorsun ya.

Bekir kıpırdamadı. Yuannis'i anlar gibiydi, sustu. Teğmen çevirip namluyu, tabancasını masanın gözüne bıraktı:

– Ama öldürmüyorum.

– Daha yaşamam gerek teğmen, siz de biliyorsunuz bunu.

Bekir sırf SİP'i hatırlatmak için konuşmuştu, oysa Yuannis'in aklından Sofidis'in "Bekir'in göz hapsine alınacağına dair…" emri geçiyordu. "Türkiye lehine casusluk yapan bir şebekeyi tespit ettik. Bekir'in bu şebekenin adamı olduğunu sanıyoruz, dikkat et" demişti Sofidis. Elbet Bekir'in cesedi binbaşıya bir şey söylemez, sonra bu köpeği öldürmek elindeyken, öldürmemek zevki, yüreğini bir hoş ediyordu. Yuannis farkında olmadan içini çekti:

– Sana izin veriyorum, git Gümülcine'ye sürülen hayvanlarınızın hesabını sor bakalım.

Bekir kalktı:

– Teşekkür ederim.

– Ne zamana kadar yaşayacağına da, ancak ben karar veririm, aklından çıkarma bunu.

– Çıkarmam, dedi Bekir, çıktı odadan.

Yuannis koştu arkasından:

– Köylüye söyle, bu hareketlerini bir daha tekrarlarlarsa katiyen bağışlamam.

– Peki.

– Haritatos'la beraber gidin Gümülcine'ye, jipi alın.

– Peki.

Söyler söylemez pişman oldu Yuannis, aklından, "herifi yalnız gönderip, takip ettirmek varken, aptal çavuş takılır mı yanına…" diye geçti, verdiği emri geri alamadı, Haritatos'u çağırdı:

– Bekir ile beraber gideceksiniz. Biraz izin ver, dolaşsın Gümülcine'de, sen belli etmeden takip et, bak bakalım kimlere uğrayacak.

– Emredersiniz.

– Jipi alın, akşama burada olun.

– Emredersiniz.

Haritatos çıktı. Yuannis başını masaya dayadı, bileği hâlâ yanıyordu, "Hayvan pençesi gibi eli var…" diye düşündü. Bu ellerin boğazına sarıldığını düşündü, korkuyordu. Küfretti Bekir'e, bütün Türklere, kendisini bu köye tayin edenlere küfretti. Çekmecesinden bir konyak şişesi çıkarıp birkaç yudum içti, öksürdü. "Korkmuşum ha!" İçinde bir yerlerde bir şeyler güldü: "Korktun ya!.." Yuannis tekrar öksürdü, Bekir'in yüzü gitmiyordu önünden... "Çabuk silâha sarıldınız" demişti, ama gösterdi ona Yuannis, gösterdi, öldürmek elindeyken, öldürmedi! "Halt ettim," dedi kendi kendine…

Bir yumruk indirdi masaya:

– Öldüreceğim, İsa hakkı için öldüreceğim! Sonra ne olursa olsun, casusmuş, bana ne? İyi ya öldürdüm işte casusu! Yoksa, o beni öldürecekti…

Önünde Sofidis'le Bekir'in hayali birbirine girip çıkıyordu.

"Bir şey diyemez Binbaşı Sofidis, bir şey diyemez." Karar verdi, tabancasını çıkarıp, şarjörü boşalttı, yeniden doldurdu, biraz rahatlamıştı... İçinde bir ses vızırdadı: "Korkundan öldüreceksin onu, hani güvenin vardı kendine?" Silâhsız bir adamla mücadele edip edememenin sıkıntısı basıyordu içini. Kendine olan güvenini yitirmiş gibiydi, birkaç yudum daha konyak içti. İçindeki sesin şikâyeti kesildi... Bir yerde güçlü hissediyordu kendini, güldü. "Öldüreceğim, hem de bu gece, döner dönmez." Kararının verdiği rahatlıkla tekrar içti, kapının vurulduğunu duydu, şişeyi sakladı.

Kosta ile Karavitis girdiler içeri, Kosta'da yapma bir telâş vardı:

– Ne oldu teğmen, köylü karakola mı yürüdü?

– Sen de her şeyi büyütüyorsun Daskalos, izin istemeye gelmişler. Yorgi hayvanlarını götürmüş de…

Karavitis uzaktan seyretmişti, kıs kıs güldü:

– Kafaları çok kızmıştı vire.

– Boş ver... Ezeriz kafalarını. Sen söyle Karavitis, nasılsın; rahat mısın?

– Şimdilik rahatız teğmen, bütün gün oturup göbek bağlıyoruz. Ama karı dır dır ediyor, şu evler bitse de geçsek diyor. Çünkü bu adamların evleri ahır gibi, sonra çok düşman bakıyorlar.

– Eee, sizi evlerine aldılar, karınlarınızı da doyuruyorlar, bakışlarınızı da değiştirin, diyemem ya.

– Besleyecekler tabii, dedi Kosta.

– Siz de idare edin, dedi Yuannis, biz buraya sizleri Türklerle kavga edin diye getirmedik, onların içlerinden bir şeyler çıkarın dedik.

– Biliyorum teğmen, biliyorum. Fakat hiç yüz vermiyorlar, yani diyeceğim, arkadaş olmak zor.

Teğmen başı önünde, düşünüyordu, bir sigara çıkardı, yakmaktan vazgeçti, birden Karavitis'e döndü:

– Bana bak, sen buraya, arkadaşların namına bana ricaya geldin.

– Efendim?

– Siz de Türklerin yanında inşaatta çalışmak istiyorsunuz.

– Anlamadım.

– Anlamayacak ne var koca budala, sizden hoşlansınlar istiyorum. Daha kolaylıkla girersiniz aralarına.

– Fakat teğmen…

– Öyle olacak.

– Biz amelelikten anlamayız.

– Onlar da anlamıyorlardı, öğrendiler. Hem eşşek gibi çalışın demiyorum, ben söylerim kalfaya kollar sizi, göstermelik dolaşın inşaatlarda.

– Arkadaşlar ne der?

– Ne diyecekler, teğmenin emri böyle de, ağzını açanı tepelerim.

Aslında Karavitis, biraz teğmenle eğlenmek için uğramıştı karakola, bin pişman oldu. İtiraz da edemedi; bozulup kalktı; dar omuzlarını büsbütün kısıp, burnunu kaşıdı:

– Eh bize müsaade…

– İyi anladın değil mi, gireceksiniz köylünün arasına, ulan buraya geldiğimden beri, biri öbüründen şikâyet etmedi bana. Binbaşı kızıyor, hiç hadise çıkmadı.

– Çıktı, işte bugün çıktı.

– Aptal, o karakola karşı idi, herifler birlik olup geldiler, anlamadın mı?

– Ha, dedi Kosta, benim piçlerden biri ağzından kaçırdı, bazı geceler Ak Hoca'nın evinde toplanıyorlarmış.

– Yaa, Bekir de geliyor muymuş?

– Bilmiyorum.

– Bir de ben gideyim şu toplantıya!

– Dikkat edin.

Yuannis sinirlendi:

– Ben Niko değilim, gözünü aç da öyle bak bana.

– Affedersin teğmen, bir şey demedik, dikkatli ol dedik.

Karakoldan Kosta ile Karavitis beraber çıktılar. Karavitis'in ağzını bıçaklar açmıyordu. Kosta neşeliydi:

– Bu da içmiş, dedi; Sofidis duyarsa, hoşuna gitmeyecek.

– Hıım…

– Hımm deme, yaz aklının bir kenarına, icabında lâzım olur.

– Yandığım şey şu, herif bize de kumandanlık taslamaya kalkıyor.

– Boş ver, genç daha, kendini bi adam sanıyor.

* * *

Jip Gümülcine'den iki Belediye memuru ile döndü. Sofidis, Bekir'le Haritatos'u görmüş, orda bıraktırmış. Belediye memurları, hayvanları alınan köylüleri teker teker çağırıp konuştular,

orman memuru Yorgi Kâmil'in oğlu şahit olarak dinlendi. Memurlar kendi aralarında uzun boylu müzakere ettikten sonra, Kâzım Hoca çevresinden birkaç kişinin hayvanlarını iade edip, öbürlerine Belediye namına el koydular.

Hayvansız kalanlar, toplanıp mahkemeye müracaat etmeye karar verdiler. Karavitis onları destekledi:

– Haksızlık bu yaptıkları, dilekçenizi ben yazayım.

Ona şüpheli şüpheli baktılar:

– Hele bi yaz da görelim ya'u, dediler.

Pek dokunaklı bir istida yazdı Karavitis, beğenip altını imzaladılar. Rum, kâğıdı alıp karakola koştu:

– Aman teğmen, herifleri avladım, yalnız sen şu dilekçeyi mahkemeye yolla.

Yuannis, kâğıdı okudu, kahkahalarla güldü:

– Aferin, söyle onlara, senin hatırın için yollayacağım bunu.

Kahvede ise Karavitis'in telâşı, yazdıkları etkilemişti birkaçını.

– Gördünüz mü, herif Rum amma, helâl süt emmiş ya'u.

– Boşuna umutlanmayın, mahkeme hak vermez bize.

– Hüseyin Ağa'nın arsasını da almadılar mı elinden, bizim hayvanlar da o hesap.

– Abe herif güzel yazdı amma.

– Ya'u ne diyorsun, bugün karakola gitmiş, Türkler çalışıyor biz oturuyoruz, ayıp demiş, bize de iş verin demiş.

Selim köpürdü:

– Hadi be, kim bilir ne orospuluk saklıyordur içinde, kim bilir ne hesabı vardır, herif azıcık yüzünüze güldü diye, abe eriyiverdiniz, yuf size.

– Hani, dediler, sen de her şeyde bir kötülük ararsın, bak hayvanlarını alanların sesi çıktı mı, onlardan biri de çıkıp size yardım edelim dedi mi, abe Selim sen ne dersin?

– Onlar bir b... yedi diye, siz de hemen gâvura sarılıyorsunuz.

Selim kahveden çıkarken, Karavitis'le burun buruna geldi, adamın etekleri zil çalıyordu:

– Kumandanı razı ettim, benim hatırım için, yarın mahkemeye iletecek dilekçeyi.

– İyi, diye homurdandı Selim.

Adamı itip, çıktı dışarı, Bekir'in dönmemesi zihnini bulandırmıştı. "Belki de hiç dönmez…" diyordu, sırtı buz gibi terliyordu… Farkında olmadan Bekir'in evine doğru yürüdü, ışık vardı içerde, kapıyı vurdu:

– Ha sen misin Selim, Bekir sandım.

– Bir haber var mı Bekir'den?

– Yok be evlât, dediler ki binbaşı onu Gümülcine'de bıraktırmış.

– Duydum.

– Abe Selim, niye bıraktırdı acaba?

– Bilmiyorum ana, bilmiyorum. Hüseyin nerde?

– Abe nerde olacak, burda, uyuyor.

Selim içeri girdi, Hüseyin yer yatağında serilmiş uyuyor. Terlemiş, kara saçları alnına yapışmış, incecik bir burnu var, kalın kırmızı dudakları... Selim'in aklından geçti: "Muhsine'nin de dudakları böyleydi, burnu böyleydi…" Ezildi, beyaz kefene sarılmış incecik bir vücut geldi gözünün önüne, kızı gizlice gömdükleri zaman da yanı başındaydı, gâvurlar mezarını açtığı zaman da, kucağına almıştı onu. Bir ürperti sardı vücudunu, kolları dermansız iki yanına düştü. Hüseyin'i öldürmek geçmişti aklından ha, şimdi dehşet duyuyordu. "Dokunabilir miyim hiç bu masuma. Allah yazdıysa bozsun." diye düşündü, sanki ana düşündüklerini biliyormuş gibi utandı, başını kaldıramadı.

– Ana, dedi... Bekir dönmezse…

– Abe ne diyorsun, dönecek tabii, dönecek.

– Yani bu gece dedim ana, dönmezse merak etmeyin.

Selim, alelacele homurdandı, fırladı kapıdan çıktı. Ana şaşırmıştı, arkasından bakakaldı. "Şu çocuğun ağzında bir laf vardı ama demedi." diye geçti içinden, lâhavle çekti. Bilinmez bir korku vardı yüreğinde, eğilip Hüseyin'in üstünü örttü.

Selim'in hiç uykusu yoktu, dolandı durdu sokaklarda. Bir Bekir vardı karşısında, bir Muhsine, ellerini uzatsa tutacak ikisini de; başı çatlayacakmış gibi ağrıyordu, en çok kendisinden utanıyordu, Hüseyin'i öldürmek geçmişti aklından ha? Hep şeytanın işi! "Yarabbi sen bizi hiç görmez misin? Görmez misin?" İçindeki alevler, soluk olup ağzından fırlıyordu. Muhsine öldükten sonra da böyle olmuştu, sokaklara vurmuştu kendini o zaman Selim, ya da Aydın Bey gibi çeker giderdi, dağlara çıkardı, abe yapardı bir şeyler elbet! Güçlü vücudu, kuvveti tükendi içinde, kendini küçücük kızanlar gibi hissetti, başını sokacak bir yer, anasının bağrını arandı... Birden Mehmet'i seçer gibi oldu uzaktan, mehtabın ışığında incecik görünüyordu, seslendi:

– Mehmet, Mehmet ya'u, sen misin?

– Ya... Selim sen misin?

– Abe ne arıyorsun?

– Ali'ye baktım.

– Evde yok mu?

– Yoo, üç saat oluyor. Hüseyin Ağalara gitmek için çıktı, dönmedi... Gittim baktım, yatmışlar, abe ne ışık, ne ses.

– Vay canına, ne oldu ya'u kızana?

– Bilmem be Selim, aklıma geldi... Şahit olarak dinlendi ya bugün.

– Yorgi bir şey yapmasın kızana?

– Bi karakolu dinleyelim.

Dört yanını dolaştılar karakolun, dinlediler, ses yok. Nöbetçi jandarmanın horultusunu duydular yalnız. Selim:

– Abe ormana doğru varalım, dedi.

– Benim yanımda ekmek bıçağı var, sende?

– Yok bi şey, elbet bi sopa bulurum.

– Yorgi geceleri şehre inmez mi?

– Bazen iner ya, çoğu kulübede kalır, gidelim bakalım.

– Bi haber versek.

– Yok be ahretlik, bi adama ikimiz yetmez miyiz be?

– Onu demedim, Fatma abla merak ediyor.

– Etsin azıcık, abe şimdi söylersek, peşimize takılmaya kalkar.

– Peki.

Usul usul yürüdüler, mehtabın altında sesi soluğu çıkmadan uzayan, büzük büzük evlerin önünden geçtiler, tarlaların tarafına sapmayıp, gün batısına dağlara doğru vurdular. Isıran bir rüzgâr vardı, yeni yeni canlanmaya başlayan kuru dallar hışırdıyor, arada bir köpek havlıyordu.

– Salih Dayı'nın köpeği olacak.

– Ya.

– Kızanı Yorgi'nin evinde bulursak, ne yapacağız ya'u?

– Ne bileyim, abe vaziyet ne gösterecek, dur bakalım.

– Yuannis de orda olmasın.

– Dur bakalım.

Ormanın hoş kokusu sardı burunlarını, yere düşmüş dallara basıp, çukurları atlayıp yürüdüler. Heyecan bir milyon iğne olmuş damarlarına batıp çıkıyordu, derileri diken diken kalkıyordu, Mehmet kalbinin gümbürtüsünden ürküyordu, birden Selim kolunu tuttu:

– Ahretlik şu yana bak.

– Ne?..

– Şuraya be, şuraya…

Orda bir tümsek mi vardı, yoksa kesilip kalmış bir kütük mü? Yaklaştılar, insana benzer bir şey! Koştular; yüzükoyun uzanıp kalmış bir karaltı. Çömelip, yokladılar.

– Abe Ali bu!

Çocuk inledi.

– Ölmemiş!

– Baygın, dövmüşler.

Selim çevreyi kolladı; Mehmet kucağına aldı çocuğu, hızlı hızlı yürüdüler.

– Namussuz Yorgi'nin işi bu.

– Abe nasıl çekti bunu ormana?

– Nefise Teyze'yi uyandıralım, ölmesin fakir.

– İt oğlu it, orospu çocuğu bu Yorgi be, abe vallahi öyle…

– Sus, sus da yürü ahretlik.

– Allah'ın işine bak be, kalfa da buncağızı dövdü be, kaç gün kan geldi ağzından.

– İflah olmaz mı gayri?

– Aklını bozmasın da.

Yarı yolda değiştiler. Selim taşıdı çocuğu... Usulca, hiç konuşmadan girdiler köye, nefes nefese yürüdüler. Kapıyı Sakine açtı, fenerin ışığında Ali'nin kan içinde vücudu, fena etti genç kadını, bağırıp bir şey de diyemedi, bir sallandı, kapının yanına düştü kaldı. Fatma sarıldı oğluna, yatırdı yatağa.

– Koş Selim, dedi, Nefise Teyze'yi al gel. Mehmet su ısıt sen de, yıkayalım yaralarını.

Selim çıktı, Mehmet aşevine koştu. Fatma uzandı oğluna:

– Eyvah, oğlum, oğlum... Ali'm... Ali'm…

Çocuk inledi. Fatma, Sakine'yi kaldırdı, bir tokat attı yüzüne:

– Kalk kız, bayılmanın sırası mı?..

Sakine titreyip, kendine geldi, koca koca açtı gözlerini; feryat etti:

– Öldürmüşler, Ali'yi öldürmüşler.

– Abe kes sesini, ölmemiş daha... Kalk kalk, bez yetiştir bana, havlu ver.

Nefise Teyze geldiği zaman Fatma, oğlunun yaralarını temizleyip yıkamıştı. Çocuğun bir gözü fena şişmiş, bir de koluna dokundun mu inliyor.

– Kırılmış kolu, dedi Nefise Teyze; Ya Allah..

Kadın kolu çekti, çocuk bağırdı. Sakine tiril tiril titriyor, dişleri birbirine çarpıyordu, Fatma'nın kara gözlerinde bir başka gölge vardı, dudakları kısılmıştı, çenesi oynuyordu.

– Et bağlamak lâzım buna, et var mı?

Varmış, sardılar kolu. Sonra çocuğu soyup, yaralarını melhemlediler, çürük içindeydi vücudu. Vücudu zayıf mı zayıf, üstünü örttüler, çocuğun bir gözü açıldı:

– Evlât... Ali'm…

Ali'nin dudakları kıpırdadı, ses çıkmadı, gözü kapandı tekrar.

– İyi, dedi Nefise Teyze; düşmeyin üstüne. Arslan gibi oğlan, iki güne bir şeyciği kalmaz. Sabaha süt bulun da içirin bol bol.

– Abe dayanamayacağım, dayanamayacağım gayri!.. Hıçkırdı Sakine…

Selim evden çıktığı zaman güneş doğuyordu, camiye sabah namazına gidenler evlerine dönüyorlardı. Selim camiye gitti, bir iki dolandı çevresinde, içeri giremedi. "Allah'ım, sen affet bizi... Bizi gör gayri... Abe ettiğin yetişir gayri, ne cezamız varsa çektik... Çektik, paklandık gayri, gayri merhamet et. Abe senin kulunuz işte, yalan mı, sen sahip ol kullarına." duası yüreğindeydi, evine gitti.

Eleni uyanmıştı, kapı önünde; on beş yaşın tazeliği, bir de sabahın tazeliği üstünde, gülüverdi Selim'e:

– Neredeydin vire Selim?

Selim cevap vermedi. Eleni yılmadı:

– Bütün gece seni gözledim.

Selim içeri girdi, uyuyanları uyandırmamak için ayaklarının ucuna basıp yürüdü, odasına kapandı. Yatağını serecek hâli yoktu, kilimin üstüne uzandı. Bu kız sinirine dokunuyordu,

sarışınlığı Muhsine'yi hatırlatıyor, kahroluyordu; bacaklarından ikiye ayırıvermek geçiyordu içinden.

* * *

O gün de dönmedi Bekir.

Selim hiç uyumadan kalkıp, karakola gitti, Yuannis'e küçük Ali'yi nasıl bulduklarını anlattı.

– O saatte dışarıda ne arıyordunuz?

– Ali'yi aramak için çıktık.

– Sabahı bekleyip, bana haber vermeniz gerekirdi.

– Düşünmedik değil...

Yuannis dik dik baktı Selim'e:

– Ben köyde nizamı korumaya çalışıyorum, siz geceleri başınızı alıp uzaklaşıyorsunuz, nöbetçi jandarmaya bile haber vermek aklınıza gelmiyor. Ne sanıyorsunuz siz karakolu, eşekbaşı mıyız biz burada?

– Düşünemedik teğmen.

– Mazeret değil dedim, ormanda dolaşırken başınıza bir kurşun yeseydiniz, hesabı benden sorulurdu.

– Jandarmalardan başka kimsede tabanca yok ki.

– Jandarmalardan biri sizi vursaydı, sadece görevini yapmış olurdu.

– Yorgi'nin çocuğa düşman olduğunu biliyorduk, kaybolunca aklımız yerinden gitti.

– Hem kuzum ne biliyorsunuz Yorgi'nin çocuğa düşman olduğunu, Ali'yi onun dövdüğünü nerden çıkarıyorsunuz?

– Besbelli.

– Çocuk konuştu mu?

– Hayır, şimdi yokladım; ateşli, dalgın yatıyor.

– Hele bir kendine gelsin, ifade versin, ona göre gereğini düşünürüm. Şimdi inşaata gidin. Siz de, Mehmet dediğiniz o adam da ceza ödeyeceksiniz.

– Çocuğu dövene bir şey yok, bize ceza, öyle mi, neden?

– İzin almadan ormana gittiğiniz için. Ayrıca, çocuğu dövenin kim olduğunu bilmiyorum, belki hadise çıksın diye siz kendiniz dövmüşsünüzdür. Tahkik edeceğim.

Selim şaşırdı:

– Ya'u biz döver miyiz elin garibini?

– Hiç belli olmaz, çünkü maksadınız her gün yeni bir hadise çıkarıp, karakolu müşkül durumda bırakmak, bunu artık iyice anlamış bulunuyorum, ben de ona göre hareket edeceğim tabii... Defol başımdan.

Selim çıktı.

* * *

Bekir, Binbaşı Sofidis'in odasına girdi. Perdeler çekilmiş, dışarının ışığına karşı, içerisi simsiyah, kapıda durup bekledi:

– Gel Bekir, gel bakalım.

Genç adam gözlerini kırpıştırdı. Sofidis'in sesi kuyudan gelir gibiydi.

– Yaklaş.

Bekir yürüdü, gözleri karanlığa alışıyordu, Sofidis'in karşısında bir adam gördü. Adam başını çevirdi; gözleri alabildiğine açılmış, müthiş korkulu bir Fotidis!.. Bekir'in yüzü dümdüz, kâğıt gibi. Binbaşı, Fotidis'i işaret etti:

– Tanışıyor musunuz?

– Hayır!

– Yaa, otur bakalım.

Bekir oturdu; belli, sonuna yaklaştılar meselenin, "Keşke Selim'e bir haber bıraksaydım…" diye geçti kafasından. Sofidis, bir Kent paketi uzattı:

– Sigara al, al iç.

Bekir aldı, elleri titremiyor; sanki günlerce çektiği heyecan boşaltmış vücudunu, kaskatı etmiş: "Nihayet en sonu yağlı ip,

onu da çoktan göze almışım." Böyle düşünüyordu, rahat rahat yaktı sigarasını, dolu bir nefes aldı. Sofidis ona bakıyordu, gülümsedi:

– Biliyor musun, dedi; sizin köyde bildiğim en kuvvetli düşmanım sensin.

Bekir cevap vermedi.

– Fakat şunu da bilmeni isterim Bekir, sizin köyde en çok güvendiğim adam da sensin!

– Ne bakımdan?

– Yalan söylemeyeceğine inanıyorum, çünkü sen de kendine güveniyorsun, diksin, inandığından şaşmıyorsun. Doğruyu söylemenin sonucu, senin için çok kötü olsa bile, yalana sapmazsın; karşındakini, gerçekle şaşırtmayı seviyorsun. Sonra Türkler yalan söylemez, buna inanıyorsun.

– Evet amma, siz benim Türk olduğumu kabul ediyor musunuz?

– Ne demek, biliyorum.

– Bizim yeni Teğmen Yuannis kabul etmiyor da. Tahkikat yapmış, bazı kitapları incelemiş, bizim köyün ahalisi tümden Grek soyundanmış.

– Sen inanıyor musun buna?

Bir ipin üstünde karşılıklı, birbirlerini kollayarak ilerliyorlardı. Bekir eğlenmeye başlamıştı.

– Eğer kitaplar gerçekten böyle söylüyorsa, niçin inanmayayım?

– Senin bir deden olduğundan bahsettiler, burada Türklerin çete faaliyetini idare etmiş.

– Öldü.

– Biliyorum. Eğer siz, yahut daha doğrusu sen, Türk olmasan, deden böyle faaliyetlere karışır mıydı?

– Cahildi garip, Yuannis'in okuduğu kitapları okumamış olacak!

Sofidis sigara yaktı, şu hastahane işçisinin yanında Bekir'in sözleri, enikonu canını sıkıyordu, masanın üstünden eğildi:

– Bana bak Bekir, ikimiz de birbirimizi iyi tanıyoruz. Ben açık konuşacağım, senin de en az benim kadar açık olmanı istiyorum.

– Tabii.

– Söyle bakalım, Mahmut'un oğlu Hüseyin'i hangi hastahanede tedavi ettirdin?

Bekir önüne baktı bir süre, sonra ağır ağır başını kaldırdı:

– Mademki açık olalım dedik binbaşı, size söyleyeceğim, yalnız sırrımı saklayacağınıza güvenebilir miyim?

Sofidis pek tatlı gülümsedi:

– En ufak bir şüphen bile olmasın.

Eğer Bekir, Fotidis'e baksaydı o an, adamın elini boğazına götürdüğünü görecekti, bakmadı. Binbaşı da zaten gözlerini bütün dikkati ile Bekir'e çevirmişti.

– Ben... Hüseyin'i hastahaneye filân götürmedim.

– Nasıl olur, köyde götürdüm demişsin, ilâç filân da getirmişsin.

– Ne diyeyim, götürmediğimi söylesem, köylünün bana güveni kalmayacak. Beceremedi işi diyecekler, yalan mı?

– Eee, peki?.. Sofidis sinirlenmeye başladı.

– Eczaneden müsekkin haplarını kendim aldım, doktor verdi dedim. Zaten çocuğun iyileşeceği filân yok. Bari zararı dokunmasın kimseye, uyuşsun kalsın dedim.

– Peki burada nerede kaldınız, köye dönerken çocuğu kime bıraktın?

– Kitapçı Halil'e.

– Sürüldü o.

Bekir hayretle başını kaldırdı; gözleri alabildiğine masumdu.

– Ya öyle mi, hiç haberim yoktu.

– Gümülcine'ye geldin de, ona uğramadın mı?

– Serbest değildim ki, biliyorsunuz jandarma nezaretinde, burada bekletildim.

– Yalan söylüyorsun, onun sürüldüğünü öğrendin bir yerden, bu yalanı kıvırmak geldi aklına.

– Nereye sürüldü ise, yazıp sorabilirsiniz.

Bekir, Halil'in artık mektup yazılmayacak bir yere sürüldüğünü çok iyi biliyordu. Sofidis boğazını temizledi:

– Evet, tabii, mümkün. Sorabiliriz. Zaten konu komşu da bilir, onlardan tahkikat yaparız.

– Onlar bilmezler, köylünün kulağına gitmesin diye, herkesten sakladık çocuğu.

– Bir gören olmuştur canım.

– Belki... İyi saklamaya çalıştık amma… Yine de sorun.

– Fotidis, Belediye Hastahanesi'nde çalışıyor.

– Kim?

Binbaşı başıyla Fotidis'i işaret etti, Bekir ilk kez ona baktı.

– Evet.

– Geçen ay, senin Hüseyin'i buraya getirdiğin günlerde, babası Rum, anası Türk, Hüseyin isminde bir deli çocuk yatırmışlar oraya.

– Evet.

– Bu çocuk, senin Hüseyin olmasın?

– Hüseyin'in babası Rum değil ki.

Binbaşı, Fotidis'e döndü:

– Bu adamı, hiç gördün mü?

– Hayır efendim, ilk defa görüyorum.

– Peki, şimdi çık dışarıda bekle.

Fotidis sallanmamaya dikkat ederek kalktı, selâm verip, çıktı.

– Bu işlerin sonu nereye varır, biliyor musun Bekir?

– Hangi işlerin binbaşı?

– Senin kıvırmak istediğin işlerin.

– Köylü duyarsa, tabii, bana güvenleri kalmaz.

– Kes bu lafları... Karşımda aptal taklidi yapma.

– Abe anlamıyorum, ne demek istiyorsunuz?

– Bak Bekir, sana açık bir teklif; bu işleri bırak, Türk kelimesini kafandan da gönlünden de sil at, bize dön. O zaman seni adam yaparım, varlık içinde yüzersin, insanlar seni uzaktan görünce ayağa kalkarlar, saygı gösterirler, anlıyor musun? Hatta köyden ayrılıp Gümülcine'de kalabilirsin; bir ticarethane aç, parayı hiç düşünme.

– Abe kumandan efendi, bir kere siz bile benim Türk olduğumu kabul ediyorsunuz, dik olduğumu, kafama koyduğum şeyden şaşmadığımı da siz söylediniz... İkincisi ticaretten hiç anlamam, verdiğiniz parayı ayına varmaz tüketirim. Teklifinize teşekkür ederim, fakat benimle uğraşmanız vakit kaybıdır.

– İyilikten anlamayan, dayaktan anlar Bekir.

– O sizin bileceğiniz iş, bana kalırsa dostça söylüyorum, başımızdaki teğmeni ikaz edin; köylüyü tedirgin etmekten vazgeçsin. Tehdit etmesin.

– Hatta teğmeni alsak da oradan, seni geçirsek karakolun başına, ne dersin Bekir?

Bekir güldü:

– Çok iyi olur derim.

Sofidis kalktı, elini uzattı:

– Verdiğin dostça fikir için teşekkür ederim Bekir, artık köye dönebilirsiniz, Haritatos aşağıda olmalı. Yalnız teklifimi düşün, meseleyi iyilikle halledelim istiyorum.

Bekir duraladı, Sofidis üsteledi:

– Seninle uğraşmamız boşuna vakit kaybı değildir; seni cevap vermemiş kabul ediyorum, iyi düşün.

– Peki binbaşı... Olur. Allaha ısmarladık.

– Güle güle.

Bekir çıktı, binbaşı, Fotidis'i çağırttı:

– Bana bak, iyi düşün, bu herifi hiç görmedin mi sen?

– Hayır efendim, İsa hakkı için doğru söylüyorum.

– Eğer gözlerin yanlış görmüşse, çıkarırım onları yerinden, biliyorsun.

– Evet efendim, biliyorum efendim.

– Şimdi sana bir vazife vereceğim, dikkat et, sana o çocuğu getiren herifi bir yerde görürsen, takip edecek, en müsait bir anda bana telefon edeceksin.

– Evet efendim.

– İsmi neydi, demiştin?

– Bilmiyorum demiştim.

– Kaydetmedin mi ulan?

– Efendim, hastayı, baba ve anasını kaydederiz biz, söylemiştim efendim.

– Pekâlâ, şimdi defol, verdiğim vazifeyi unutma.

– Emredersiniz.

Fotidis çıktı, binbaşı zile basıp, postasını çağırdı.

– Teğmen Yanidis'i çağır bana.

Yanidis geldi, selâm verip, esas vaziyete geçti:

– Buyurun efendim?

– Şu hastahanede çalışan adam var ya, Fotidis; onu daha sıkı takip ettirin, günlük rapor istiyorum.

– Emredersiniz.

* * *

Oysa daha o gece, Fotidis'in mektubu kimseye bulaşmadan Hristo'nun eline geçti; "Korkuyorum. Bugün, beni o getirdiğin adamla yüzleştirdi. Adam inkâr etti, hiçbir hastahaneye yatırmadım dedi. Kitapçı bir Türk'e teslim ettim çocuğu dedi. O kitapçı sürülmüş, ismini hatırlamıyorum. Binbaşı komşularından tahkik edecek. Binbaşı, bana, seni görünce takip etme

vazifesini verdi. Anlayacağın gibi bu iş iki bin drahminin çevireceği kadar kolay değil. Korkudan geceleri uyumaz oldum. Biraz para gönder de uyku ilâcı alayım. Bir herif de beni takip ediyor, sakın yanıma yaklaşma."

Hristo bankadan beş yüz drahmi daha çekip yolladı ve fazla dırlanmamasını, iş meydana çıkarsa ne yapsa ne etse, kendi kafasının da gideceğini yazdı.

Bir gün evvel Bekir'le Haritatos'a sokakta rastlamış, hemen yanlarına yanaşmıştı:

– Vay vay, kimler gelmiş, köyümüzün inşaatı ilerliyor mu?

– Yok demişti Bekir, sizden bir haber bekliyoruz. Belediye memurlarını çok özledik de.

– Geleceğiz, geleceğiz, siz bekleyin yalnız.

Hristo, çavuşun arkasına vurmuş:

– Çavuşum, bu it oğlu iti kaçırma gözünden.

– Benim gözümden hiçbir şey kaçmaz, sen Belediye memuru muydun vire?

– Unuttun mu Haritatos, geçende geldik sizin köye ya.

Haritatos onu hiç hatırlamıyordu, ama kendisine ismi ile hitap etmesi hoşuna gitmişti:

– Buyur yine gel bizim köye, işin olmasa da misafirim olursun.

– Olur, gelirim.

Hristo, çavuşun elini sıkmış, Bekir'in yüzüne bile bakmadan çekip gitmişti.

Arkasından Haritatos memnun memnun gülmüş, Bekir'e:

– Gördün mü, herif seni it yerine koydu, bir eyvallah bile demedi.

– Senin arkadaşınmış, beni adam sayar mı!..

Sonra Haritatos, Yuannis'e raporunu verirken:

– Buraya gelen Belediye memurlarından bir arkadaşımı gördüm, canın çekerse yine gel, misafirim olursun dedim.
demeyi, ihmal etmedi. Yuannis aldırmadı; binbaşı ile telefonda

konuşmuş, Bekir'e yapılan teklifi öğrenmişti, kafası kızgındı. Dışarı çıkıp inşaata gitti, Bekir'i buldu:

– Vire Bekir, aramızda ne var, neden binbaşıya şikâyet ettin beni?

– Aramızda bir şey yok, şikâyet etmedim, sadece teğmen, köylüyü tehdit etmesin, dedim.

Yuannis içini çekti:

– Köylüyü tehdit ettiğim yok. Sorarsan ben de bıktım zaten, buradan kaçmayı istiyorum.

Samimi bir itiraftı, düşman müşman, öldürmeye yemin ettiği, ama köyde konuşabileceği de tek o var; Yuannis hissediyor bunu, Bekir'in gözleri biraz ısınıverse... Oysa o gözler buz parlaklığında.

– Binbaşı Sofidis, bana, Türk olduğumu söyledi.

Yuannis bıkkın, esnedi:

– Senin Türk olduğunu kabul ediyoruz.

Bekir, Yuannis'in kulağına eğildi:

– Bütün köy halkı Türk'tür.

Teğmen sinirlendi:

– Defol, haydi marş marş işine.

* * *

Selim, Bekir'i görünce iki gecelik uykusuzluğunu unutuverdi. Utanmasa arkadaşının boynuna sarılıp ağlayacaktı, kolunu tuttu, sıktı. Bekir hepsini anlattı, tutuklu gibi karargâhta bekletilişini, kendisini bekleyen jandarmanın, tesadüfen Halil ağabeyin öldürülüşünü öğrenişini, Sofidis'in kendisini kabul edişini, teklifini, Fotidis'i, hepsini anlattı. Selim sordu:

– Ne yapacaksın?

– Reddettim tabii önce. Fakat şimdi düşünüyorum da... acaba kabul etsem, ikili oynasam?

– Abe ahretlik, yapabilir misin?

– Bilmiyorum, Selim, bilmiyorum... Bir yerde kafam kızabilir, meselâ bugün hiç gereği yokken, Yuannis'in damarına bastım. İkili oynamak için kendime güvenim yok.

– Vallahi onu bunu bilmem, ahretlik, eğer bu iş senin kafanı ipten kurtaracaksa, kabul etmelisin... Çünkü senin kafan bize lâzım…

– Bilmiyorum ahretlik, bilmiyorum... Bir Hristo gelse...

– Abe ona da fazla güveniyorsun.

– Nasıl güvenmeyeyim, Fotidis'in ağzını kim tuttu sanıyorsun?

– Ya, o da doğru ya, senin için tutmadı ya hepten, kendi kafasını da düşünüyor.

– Biliyorum.

Bekir içini çekti, öylesine bir yol tutturmuş ki, sağa dönse uçurum, sola dönse uçurum, önü karanlık. Geriye hiç dönülmez, zaten geride Kaptan durmuş; "Yürü," diyor... "Yürü!"

Ali'yi görmeye gittiler, çocuk düzelmiş biraz. Selim:

– Kalkacak hâle gel de karakola götüreceğim, ifade vereceksin, dedi.

– Sakın ha, sakın!

Sakine feryat etti, Selim şaşırdı:

– Ne o yenge, ne var?

– Sokmayın, bu kızanı da sokmayın karakola, daha beter iş getirirler başına.

– Artık bir şey yapamazlar, dedi Fatma, biraz daha iyileşsin de gitsin.

– Abe sen nasıl anasın, ana değil canavar, canavar!..

Genç kadın avazı çıktığı kadar bağırıp kendini yere attı, hıçkırıyordu. Saçını başını yoluyordu. Donup kaldılar, birden Fatma bağırdı:

– Ne duruyorsunuz orda şaban şaban, çekin gidin. Abe kızın sinirleri bozuk işte…

Bekir'le Selim suçlanıp, bir şey diyemeden çıktılar. Fatma bir bardak suya kolonya damlatıp Sakine'ye zorla içirdi.

– Abe sus, el âleme rezil edeceksin kendini, sus.

– Sus... Sus! Başka bir söz bilmez misiniz siz be... İçime attıklarımdan yüreğim tutuştu, yüreğim, yeter artık, gayri yeter…

Fatma sarıldı ona, kucağına çekti, çocuk avutur gibi salladı:

– Yavrum, abe sana kötü bir söz söyleyen yok, peki ağla, ağla da açıl azıcık.

Genç kadının hıçkırıkları hafifledi, sessiz iri damlalar düştü gözlerinden:

– Ablacığım, dedi... ben gebeyim, gebe!

– Abe güzel haber, fena mı?

– Yok vallahi doğuramam ben burda, billahi doğurmam, şu karnımı yararım, yine doğurmam!

– Mehmet'e söyledin mi?

– Hayır.

– Söyle, bu akşam sevindir.

– Yere batsın sevinci, doğurmam ben burda.

– Dur bakalım, düşünürüz bir şeyler... Abe insan ilkine gebe olunca, böyle delilenir, âdettir. Üzme canını, elbet bulunur bir kolayı.

– Kolayı gitmek abla, abla kurban olayım, söyle Mehmet'e, o seni dinler. Elini ayağını öpeyim karşı durma.

– Peki, dedi Fatma, peki üzme canını, buluruz bir kolaycağızını, üzülme şimdi sen. Bu akan gözyaşların zehir olur o karnındaki biçareye, zehir!

– İlki oğlan olsun, ha abla?

– Olsun!

Fatma yatağında büzülmüş, onları dinleyen Ali'ye döndü:

– Ali bu konuştuklarımızı duymamış ol, bir şey deme kimseye…

Oğlunun yanında, gitmelerine müsaade eder gibi göründüğü için utanıyordu kendinden. Sakine başka şey düşündü, utandı:

– Neler de konuştuk çocuğun yanında, ayıp.

– Öyle.

– Mehmet'e söyleyeyim mi?

– Söyle.

* * *

– Söyle ona, dedi Hüseyin Ağa, gayri benim Nazlı diye kızım yok!

– Yapma ağam, gençtir, cahilliğine ver.

– Ne cahilliği, Abe on sekizini buldu. Biz senlen evlendiğimizde on altısında var yoktun.

– Öyle ya, şimdi zaman değişik.

– Yaa, değişik zaman… Abe kızlar babalarını dinlemez oldu artık.

Adam içini çekti, haberi duydu duyalı eğri beli, bir daha eğrilmiş, ufalıp kalmıştı sanki.

– Ya varır Ahmet'e… Ya beni baba bilmesin!

– İnat etme ağa.

– Kızına söyle bu sözü ya'u.

– Öldüm aranızda, dedi kadın, öldüm!

Hüseyin Ağa gözlerinin altından baktı ona; genç yaşında kır düşmüş saçlarına, yüzü kırış kırış, içi acıdı. On beş yirmi sene sonra Nazlı da böyle mi olacak acep, dik boynu yana mı düşecek? Zavallı! Solmuş sarı çiçekler geldi aklına, sarı Muhsine'nin kara kaderi geldi. Çoktan nasır tuttu zannettiği yüreği titredi. Ya Nazlı'yı alsalardı karakola? Dert bir değil ki… Kız

biraz da kendisine benziyor, aklına koyduğu şeyde diretiyor, anası gibi yumuşak değil boynu, inat!

– Peki, dedi, peki karı... Bak senin hatırın için ha. Ama bundan sonra bir isteyen olursa, benim de aklım yatarsa... ne sana sorarım, ne kıza... Verdim gitti, derim.

Kadının yüzünde sevinç açıldı, ferahladı:

– Sağ ol ağam, sağ ol. Allah razı olsun senden.

Nazlı'nın gözyaşları dindi, sonunu düşünmedi, bu belâyı atlatmıştı ya. Sakine'ye gidip yetiştirdi. Yok canım, Bekir'in kulağına gitsin diye değil, o duysa ne olacak, duymasa ne olacak, Nazlı'nın tasası mı! Yine de babasının tehdidini söylemeden edemedi:

– Bundan sonra bir isteyen olursa, anama bile sormadan verecekmiş babam. Yemin etmiş.

– Hiç olur mu ahret; bir kötü adam istese ne olacak?

Sakine güldü, yanakları çukurlaştı:

– Aklım yatarsa, demiş.

– Ha, o başka.

– Bir şey diyeyim mi, Mehmet ağan kimi yakıştırıyor sana biliyor musun?

– Kimi?

– Birisini.

– Abe söyle, ne olursun.

Sakine'nin yanağında çukurlar daha bir derinleşti, fıkırdadı:

– Sana ne kız, hani hiç evlenmeyecektin?

– Evlenmeyeceğim, abe tabii evlenmeyeceğim... Öyle sordum.

– Hele hele, hiç merak etmiyor musun âret?

– Yoo.

– Ben de öyle söyledim bizimkine zati, Nazlı hiç evlenmeyecek, boşuna uğraşma, dedim.

Nazlı içini çekti.

– Yine de âret, ben senin yerinde olsam, bana söylerdim.

– Baksana senin gönlünde kimse yokmuş!

– Allah bilir.

– Abe söyle söyle.

– Ne olacak?

– Bekir, değil mi?

– Aman sus be.

Sakine ellerini çırptı, sevindi.

– Bildim, abe vallahi bildim. Mehmet ağam yapar bu işi, olmuş bil.

Nazlı kızardı, gözleri büsbütün yeşillenip, bir koyu baktı:

– Bekir'in bir kulağına gitsin bu iş, vallahi boğarım seni.

– Abe sen başka söz bilmezsin zati, kolay mı adam boğmak.

– Görürsün, abe zorla mı isteteceğiz kendimizi, kapı önlerinde gönül dilenmeye mi çıktık!

– Onun da sende gönlü varmış, varmış da, bizimki diyor ki, bi sarı katır inadı tutmuş Bekir'in diyor.

Nazlı sarsıldı:

– Abe onlar konuştular mı daha önce?

– Çook.

– Eee?

– Ben evlenecek adam değilim, diyormuş.

– Yani Mehmet ağam, Nazlı'yı alalım, demiş de, o böyle mi cevap vermiş?

– Ya... dedi Sakine.

Birden gözü Nazlı'nın pençe pençe kızaran yüzüne, simsiyah kesilen gözlerine takıldı; yutkundu kaldı. Bir hata etmişti mutlak, çırpındı:

– Ama âretciğim vallahi billahi, bizimki diyor ki, Bekir bir tutkun ki Nazlı'ya diyor, sorma gitsin diyor.

– Yere batsın Bekir.

– Nazlı, evah evacığım delilenme. Ne inattır Bekir bilmez misin, ne inattır.

– Bana ne canım el âlemin inadından. Abe mahsus söyledim sana. Mehmet ağamın kimi düşündüğünü anlamak için. Yoksa Bekir değil, hiç değil.

– Yalancı.

– Bak görürsün, bir istesin Bekir, hiç varır mıyım, hem de köy meydanına çıkar, yüzüne bağırırım, rezil ederim!

– Abe, isterse namusu ile isteyecek, rezil etmek niye?

– İsterse! Ha isterse… Yani Mehmet ağam razı ederse. Nazlı deli deli güldü. Kuzum söyle seninkine, boşuna uğraşmasın. Nazlı bir başkasına sevdalıymış de.

– Kime?

– Sadık'a.

Sadık, ilk aklına geliveren isim olmuştu, yoksa suratını bile hatırlamıyordu Nazlı. Sakine şaşırdı:

– Şu korkak Sadık mı, abe susak ağızlı, çıldırdın mı sen?

– Niye korkak oluyormuş?

– Niko gömülürken Sofidis üstüne yürüdü de, abe kâğıt gibi bembeyaz kesildiydi, unuttun mu?

– Sen öyle görmüşsün!

– Sonradan demiş ki, sanki yüreğime bir bıçak saplandı, demiş.

Nazlı'nın midesi bulanıyordu, kulakları uğulduyordu; Mehmet yakıştırmıştı da, Bekir olmaz demiş… Of! Of!.. Cümle kuşlar kanat çırptılar içinde, alelacele:

– Ne yapalım âretciğim, dedi, gönül bu!.. İster miydim, ama elimde değil.

Cümle kuşlar uçup gittiler, Nazlı'nın gönlü, balon gibi söndü, buruştu:

– Doğru, dedi Sakine, insan aklı ile sevmiyor ki... Yine de bana sorarsan, abe vallahi yakıştırmam Sadık'ı sana.

– Aldırma, dedi Nazlı, zati onun hiç haberi yok.

– Bizimkine söyleyeyim mi?

– Yok, sakın, yalnız de ki, Bekir'de yokmuş gönlü, bir başkasına sevdalıymış; kim olduğunu bana söyledi ama, yemin verdi, sana söyleyemem de... Olur mu?

– Olur.

* * *

– Sadık mı, dedi Bekir, şu pısırık Sadık ha?

– Öyleymiş.

Mehmet içini çekti:

– Abe Nazlı gibi yiğit bir kız, hiç akıl alır şey mi?

Bekir, yonttuğu dala son bir bıçak attı, dal kırıldı.

– İyi oldu da öğrendik, ahretlik, bak biz isteseydik, Ahmet gibi kepaze olacaktık.

– Demek içinin istemeyişinde bir sebep varmış.

– Öyle.

– Abe vallahi çok akıllı adamsın sen.

– Yere batsın aklım, dedi Bekir.

Kalkıp yerinden yürüdü. Mehmet gitmedi arkasından.

"Aklım da yere batsın, gönlüm de... Ben de... Nazlı da! Yok yok, yaşasın Nazlı, yaşasın, mutlu olsun. Ne kabahati var kızın, söğütler gibi ince, kavaklar gibi dik Nazlı, mağrur Nazlı!.. Sadık ha? Vay anasını!" Hiç aklı almıyordu Bekir'in, nasıl alsın ki... yıllar yılı, "benim" diye bakmış kıza. "İyi ki, istememişim," dedi kendi kendine.

Yürürken sendeliyordu, belki asılacağını bile düşünürken böyle yanmamıştı, Sofidis'in kapısında beklerken bile böyle sıkılmamıştı. Meğer kişi yüreği ne ağırmış! "Tüh canına yandığımın dünyası!" diye geçti içinden, tükürmek istedi, ağzı

kurumuş, "Zati evlenmeyecektim ki…" Ama için için kızın da hiç evlenmeyeceğini ummuştu ya... Dün söyleseler, "Nazlı'nın bir başkasını sevdiğini duysan ne yaparsın?" deseler, mümkünü yok, bu biçim fena olacağını aklına getirmezdi. Hatta Ahmet'le evlenseler bile, "Babası zorla verdi" diyecekti belki... Ama ağzı ile söylemiş, "Sadık'a sevdalıyım" demiş!

Bekir inşaatı da unuttu, işi de, ormana doğru yürüdü. Ağaçlarda hayat iyiden iyiye kıpırdamaya başlamış, kuşlar çağrışıp duruyor... Bir de hoş koku! Bekir baktı baktı... "Cümlesinin hakkı var yaşamaya" diye düşündü... Hayatı fırından taze çıkmış bir ekmeğe benziyordu; sıcak, yumuşak, ümit dolu. Şüphesiz baharın vaatleri var. Bu bahar için hep bir şeyler ummuştu... İçinden gele gele yemin etti; bu bahar olmazsa, mutlaka yaza o ekmeği alacak eline ve soydaşları arasında bölüştürecek! Kendisi için bir şey istemiyor, tek kırıntı bile. Yaşamak, ekmeğin payı ile bitecek Bekir için. "Bu ara Sadık'ı da bulup, konuşmalı.." diye düşündü, elinden geldiği kadar Nazlı'nın mutluluğuna bir şeyler ilâve etmek istiyordu... Artık binbaşıya da ne cevap vereceğini biliyordu Bekir... Ormanda tüten baharın ilk havası sarhoş etti genç adamı, iyi insanların en iyisiydi belki o dakikalar... "Sadık'ı bulup konuşacağım." Karar verdi.

Ne o gün, ne ertesi günü, ne daha ertesi günü konuşmadı Sadık'la. Gözledi yalnız; inşaatta arkasında çalıştı, kahvede tam karşısında oturdu, gözledi! Bekir'in sarılığına karşı, Sadık esmer, kara kaşlı, kara gözlü, uzun boylu olmasına uzun ama zayıf mı zayıf? Bekir! "Nesi var bu çocuğun Nazlı'ya hoş görünecek," diye düşündü; "öyle bir adam işte, hem de pek genç, hani, yollarda yürürken yüzlercesi geçebilir yanınızdan, başınızı kaldırıp bakmazsınız bile... Bu çocuk şeye benziyor, şeye; telgraf direklerine! Tel ger üstüne, beklesin. Ya da tarlaya korkuluk diye dik, anca kuşları ürkütür!"

Sonra o gece, inşaattan sonra yorgun argın kahvede çaylarını içerlerken, Bekir yutkundu:

– Sadık ya'u, artık büyüdün sen, kavak ağaçlarına erişti boyun!

– Ya, dedi güldü Sadık.

– Abe evlen gayri.

– Ben mi?

– Ya, niye olmasın?

– Ya anam da öyle diyo Bekir ağabey, evlen gayri diyo.

– Abe daha ne beklersin?

– Ben de diyorum ki, daha Bekir ağabey var, Selim ağabey var!

– Abe bizi geç bir kalem, daha Muhsine'nin kemikleri dağılmadı, nasıl evlenir Selim. Bana gelince... Geçti artık!

– Niye öyle diyorsun ya'u, sen bu köyde kimi istesen alırsın.

– O kadar da değil, abe biz isteriz de el âlemin kızı varmaz. Neyse eğleniyorum; doğrusu bu, benden geçti evlenmek işi. Ama senin, tam sırasıdır.

Sadık iskemlenin üstünde kıpırdadı, kızardı, yılıştı:

– Yoksa bir düşündüğün falan mı var benim için ya'u?

Bekir'in birden ağzı kurudu, dili damağına yapıştı, konuşamadı.

– Abe söylesene, var mı bir düşündüğün?

– Senin yok mu?

– Yok, vallahi yok!

"Hele bak," diye düşündü Bekir, "aptal korkuluk seni, hem kızın aklını çel, hem de böyle sus pus ol!" Birden:

– Nazlı'yı düşünürüm, dedi.

Bir nefeste çıkmıştı ağzından, kendi de şaşırdı, dilini çekip koparmak geçti içinden.

– Amma da ettin be ahretlik, kız Ahmet'e varmamış, bana varır mı?

Bekir tersledi:

– Ne bileyim.

– Yok, dedi Sadık, biz haddimizi biliriz... Abe yükseklere kaldırmam başımı.

– Kaldıracak bir başın da yok zati!.. Bekir öfkeli konuştu.

Sadık farkına varmadı güldü. Bekir üstelemedi. "Hiç olmazsa haddini biliyor, terbiyeli çocuk!" diye geçti içinden; üstünden ağır bir yük atmış gibi terlemişti, elinin tersiyle alnını kuruladı. "Günah benden gitti," diye düşündü, "zorla nikâh ettiremem ya!"

– Bir çay da benden iç, Bekir ağabey.

– Sağ ol, kalkayım daha iyi.

Bekir kalktı, kuvvetlice vurdu Sadık'ın omzuna, utanmasa alnından öpecekti.

– Hadi, dedi, Allaha ısmarladık…

Sadık arkasından baktı, omzu sızlamıştı, başını salladı; "Garip bir adam bu, ama iyi bir adam…" diye geçti içinden.

* * *

Ertesi günü Yuannis, Bekir'i karakola çağırttı, sanki aralarında bir şey geçmemiş gibi gülümsedi, inşaatları sordu, ilerliyormuş, memnun oldu:

– Asıl soracağım bu değil dedi, binbaşım telefon etti... Gümülcine'de sana bir şey sormuş, cevabın hazır mı?

– Hazır.

– Söyle bakalım!

– Anca... binbaşının kendisine söylerim.

– Benden saklı mı?

– Yoo... Fakat bazı şartlarım var.

– Söyle şartlarını.

– Abe müsaade et de binbaşı ile konuşalım.

– Peki.

Yuannis dişlerini sıkıyordu, yine de gülümsedi; elini uzattı:
– Aramızda geçenleri unutalım, yine arkadaş olalım.
– Aramızda bir şey mi geçti, hiç hatırlamıyorum.
– İyi... çok iyi! Ben binbaşıya telefon ederim. Güle güle…
– Eksik olmayın teğmenim.

Bekir karakoldan gülerek çıktı, iyi atlatmıştı ilk vartayı, "İdareye alışıyorum gayri!" diye övündü, sonra kızdı kendi kendine: "Abe sevindiğim şeye bak, rezillik bu be, rezillik! Kaptan öyle mi yapardı, işi yürüsün diye gâvuru idareye mi kalkardı… Yoksa kılıcı kaptığı gibi... Ya Kaptan dede ya, sen gittin şimdi böyle oldu işler; Batı Trakya'da yalan dolan bir idare üstüne kuruldu kaldı düzen!.. O senin yüzüne tükürdüğün Hüsnü Yusuf'la, Hafız Reşat var ya, hani Anadolu'dan Yunan'la birlik olup kaçmışlar bu tarafa, onlar kurdu bu düzeni. Gâvura akıl öğretmeleri senin zamanında bir şey değilmiş meğer, şimdi tonla. Ne halt edeceksin! Uyacaksın sen de. Abe uymazsan gidersin, gittiğin bir şey değil, eli boş gidersin! Arkanda bir iz bırakmadan gidersin. Bak senin kaptanlığın sürüyor hâlâ... Ya benim neyim, hangi şanım sürüp gidecek?.." diye düşünüyordu Bekir... "Bir Nazlı kız vardı, bazen tatlı tatlı düşündüğüm, kuru ekmeğime katık ettiğim, aşıma tuz biber sandığım, abe o da uçtu. Uçtu ya, sorma gerisini. El kızı bu, sana hiç demedim onu. Utandım besbelli ya da kızı benim sanardım da. Söylemeye sakınırdım. Şimdi uçtu işte, kuşmuş! Martı imiş belki, sen demez miydin, martılar hep uzakları gözler... Martının suçu ne, yaradan öyle yaratmış, tutamayıp kaçıranda kabahat. Neyse, boş ver Kaptan dede... Sana söylenecek söz değil bunlar... Toprağı fark ediyor musun, abe içten içe kabarıyor, bir kere daha gevşedi, sanki gel bağrıma diyor, sanki gel al beni diyor; hayat ağaçlara damla damla akıyor. Bu yaz, bir şeyler getirecek mi bize, toprağa benim diye sarılacak mıyız, sen ondan haber ver... Nazlı kızı unuttuk biz…"

Ayakları mezarlığa çekti. Düşüne konuşa, halleşe dertleşe, Kaptan'ın mezarına vardı. Otlar fışkırmaya başlamış, temizledi... "Gül getirip, ekeceğim... Gül yaraşır mı benim gibi adama deme, memleketini, bir de yiğitliğini severdin elbet. O sevgi denen şey düştü mü yüreğine bir kere, gayri her şeyi seversin, Allah vergisidir o, kurtuluş olmaz... Ama sahi be Kaptan dede; hiç düşündün mü çiçek sevmeyi; vaktin oldu mu? Belki yiğitlerinin göğüslerinde gül gül açılan yaraları görmüşsündür yalnız. Gözlerin başka bir şey bellememiştir, kim bilir?.. Anadolu'dan gelenlerden duymuştum, orda da etmedik kahpelik bırakmamış bu gâvurlar, kızcağızların memelerini oyup, tahtalar çakmışlar... Evah... Evah... Gülün çeşidi bir mi, yiğidin göğsünde yara, kızın göğsünde tahta olur! Aldırma Kaptan dede, abe söyle bana ne yapayım? Sofidis'le anlaşayım mı mahsusçuktan, yoksa senin gibi mi karşı koyayım?.."

İçinden bir ses:

"Yürü oğul," dedi... "Yürü de nasıl yürürsen yürü!"

* * *

Sadık düşünüyordu: "Bekir ağabey pek öyle sebepsiz söz etmez! Abe var bunda bir iş…" Kafası yetmedi, içinden çıkamadı, anasına utana sıkıla açtı, kadın:

– Bilmem verirler mi, dedi…

O an gururuna dokundu Sadık'ın, diklendi:

– Niçin vermezlermiş?

Kadın sakınarak, özenerek baktı oğluna:

– Doğru ya, abe arslan gibi oldun, niçin vermesinler?

– Ahmet'e varmadığı mı geliyor aklına?

– Ya, çünkü onlar varlıklı filân.

– Kısmet be ana.

– Ya kısmet, abe dün baban da, oğlan büyüdü evlendirsek de, gelinin sana yardımı dokunsa, diyordu.

Sadık, başı havalarda gezen Nazlı'yı düşündü, azıcık bozuldu:

– Bilmem sana yardım eder mi o kız?

– Abe konu komşunun yardımına koşar da, kaynanasına mı etmeyecek?

– Artık sen bilirsin.

– Bir babanla konuşalım da…

Daha o gece söz açıldı babaya, adam kötü kötü düşündü: "Vermezler bize.." Kadın ısrar etti. "Bir ağzını ara…"

* * *

Hüseyin Ağa, son günlerde pek bozulmuştu, Bekir yardım etmese kilise inşaatında çalışacak dermanı bile kalmamıştı. "Bu bahar ters düştü bize," diyordu, "zati bir terslik var canım, arsamı almalarından başladı. Nazlı'nın huysuzluğu da kendini iyice belli etti…" Annesine acıyıp da, kızın sözünü dinlediğine bin pişmandı. "Köpek istese veririm artık" diye geçiyordu içinden. Nazlı'yı baş göz etmeden, şu dünyadan göçmeyi hiç istemiyordu. "Babasının sağlığında evini yurdunu bilmeli bir kız, sonra ne olur ne olmaz, dünya kötü... çok kötü…" diyordu, bu yüzden Sadık'ın babasının ricası ile ağzını arayan Ak Hoca'ya:

– Veririm, dedi görücü gelsinler.

Önce, "Varlıkları falan yok ya, iyi çocuk Sadık," diye düşündü, "terbiyeli, konuşurken yüzü kızarır, eh çalışkan da.." Sonra sıkıntı bastı içini, "Pek de zayıf, âdeta silik bir çocuk, abe hesapça Nazlı'ya güneş dense, çocuğa anca bir bulut parçası! Dengi dengine düşmedi." Böyle düşüne düşüne gitti evine, karısına surat etti, sanki kabahat onunmuş gibi, terslendi ikide bir. Kız içerde bulaşık yıkarken, çıkıp kapı önüne oturdular, söze nasıl başlayacağını bir türlü bilemedi Hüseyin Ağa, ıkındı sıkındı, nihayet patladı:

– Kızı verdim, usulen yarın öbür gün filân görücü gelirler, hazırlıklı olun.

– Abe ne dedin?

– Kızı verdim, dedim.

– Kime?

– Sadık'a.

Kadının ağzı açık kaldı, gözlerinde yaşlar toplanıverdi:

– Ağa!...

– E eh, ne var?

– Ne yaptın?

– Verdim karı, abe laf anlamaz mısın sen, yemin etmiştim, tuttum yeminimi.

– Şimdi ben bunu nasıl söylerim kıza?

– O senin bileceğin iş.

– Evah... Evah... Evacığım, bu işte bir terslik var ağa, o çocuktur daha, cahildir.

– Verdim.

– Hiç varlıkları da yok, ne takarlar kıza, ne ederler?

– Abe diyeceğim…

– Deme karı, söz çıktı ağzımdan çünkü, veririm dedim Ak Hoca'ya…

– Evah... Evacığım!..

Kadın dövünmeye başladı, Hüseyin Ağa kalktı, eğri eğri yürüye yürüye kahveye vardı; haber ne de çabuk duyulmuş, Salih Dayı arkasını döndü, öbürleri tek tek gelip, "Hayırlı olsun" dediler. Hüseyin Ağa'nın canı sıkılıyordu, baş salladı gelenlere, ağzına bir gülücük takıp, gözlerini boşluğa saldı... Bir ara Sadık girdi kahveye, yürüyüp eline vardı.

– Otur, dedi Hüseyin Ağa.

Çocuk pancar gibi kızarmıştı, oturdu.

– Bak, dedi Hüseyin Ağa; Nazlı varım yoğum her şeyimdir, hem kızım, hem çocuğum.

Bir türlü Sadık'ın yüzüne bakamıyordu, sanki bir baksa, o kızarmış suratını dağıtacak!

– İnattır azıcık amma iyi kızdır ya'u, çok iyi.

Hüseyin Ağa, kafasını eğdi büsbütün, duyulur duyulmaz fısıldadı:

– Dengi olmaya bak.

O sırada Bekir girdi kahveye, Selim fırladı yerinden, koluna girdi çıkardı:

– Ne oluyor be, yine ne var?

– Eşek seni, katır namussuz!

– Ne oluyor be?

– Ulan sen de adam mısın be, tüh sana be, boyun devrilsin be…

Bekir silkinip kolunu kurtardı Selim'den, durup yüzüne baktı:

– Abe bir laf söyle de lafa benzesin!

– Verdi kızı, al sana laf!

– Ne?

– Hüseyin Ağa, Nazlı'yı Sadık'a verdi.

Gök gürledi, sağnak birden boşandı. Bahar yağmuru böyledir, "geliyorum" demeden gelir.

Yağmurun altında durup, bakıştılar. Söylenecek ne vardı. Selim omuzlarından tutup sarstı Bekir'i. Genç adam, kütük gibi öne arkaya sallandı; Selim bağırdı:

– Bir söz demeyecek misin be, koş be... İçerdeler daha, bir şeyler söyle…

Selim, Bekir'in gözlerinin solduğunu gördü, ilk kez; buğu tutmuş cam gibiydi bu gözler! Korktu, kolunu tuttu arkadaşının:

– Yürü ahretlik, gidelim…

Yürüdüler, toprak çamur olmuş, hemen, ayakları kocaman kocaman izler açtı.

– Muhsine'yi gömdüğümüz gün, sandım ki o topraklar benim içime atılıyor. Ama Bekir, bak şimdi…

– Kusura bakma, dedi Bekir, ben biraz dolaşayım, başım ağrıyor da... Sen dön…

Bekir yürüdü, Selim çamurların içine çöktü: "Hey gidi kahpe dünya!" diye düşündü, "Muhsine al kurdela bağlardı saçlarına, saçları da çürümüş müdür şimdi? Nazlı'nın saçları ne renk? Neyse ne... Bekir'e yâr olmadıktan sonra... Gâvurun kızı!.." Sebepsiz yere Nazlı'ya kızıyordu, sanki o an verseler eline boğazını sıkacaktı. Birden aklına geldi, iş olup bitmemiş, daha vakit var, Bekir, Nazlı'yı kaçırabilir. "Kaçırsın be, kaçırsın…" dedi kendi kendine, gerekirse gider Yuannis'le bile konuşurdu Selim; herif başımdan gidecek diye sevinir, belki jipi bile verirdi!

Bekir'i aramaya kalktı, köyü dört döndü, evine baktı; yer yarılmış içine girmişti sanki bu Bekir. İyice ıslandı, yoruldu... sabah ola, hayır ola, diye düşündü, nasıl hayırsa! "Göreceğiz bakalım…"

Bekir, Kaptan'ın mezarının yanı başına uzandı. Gece hep yağmur yağdı, sabah namazına doğru bulutlar açıldı; gök yıkanmış, mavide nur, yıldız yıldız parladı. Kuşlar geçti mezarlığın üstünden, kanat açıp yükseklere uçtular. Solucanlar başlarını çıkardılar topraktan, güneşin altında kıvıl kıvıl kıvranıp uzandılar. Bir papatya açmış, erken değil, geç bile kalmış, ama yalnız.

Bekir'i öğlene doğru, ateşler içinde buldular, kendinde değildi, iki kişi koluna girip pek zorlukla evine sürüklediler. Selim telâşlıydı, sayıklar da ağzından bir laf kaçırır korkusu ile kimseleri durdurmadı başında, kendi bekledi.

Haber çabuk yayılmıştı, Yuannis bile ilgilendi, karakoldan aspirin yolladı. Bekir'in mezarlıkta yatışında bir mana arıyor, bulamıyordu, nihayet hadiseyi olduğu gibi rapor etmeyi uygun gördü.

O günden sonra jandarmalar, mezarlığı da yoklar oldular.

O günden sonra Bekir'e de bir hâl oldu, gerçi sağlamdı vücudu, hastalığı çabuk yendi; ama inşaatta, evinde ve de kahvede uyurgezer hâlinden kurtulamadı, sanki su içtiği pınar kurumuştu, hiç eğilmeyen beli bükülmüştü. Selim'in kızı kaçırma meselesine güldü geçti, "O telgraf direğinin aklına kızı ben soktum da" diyemedi, utanıyordu, yaptığı kahpelik gibi geliyordu. Ama Allah hakkı için o günlerde böyle düşünmemişti. Nazlı mesut olsun diye geçmişti içinden.

Sonra Hüseyin Ağaların evinde yenen nişan yemeğinde, Nazlı'nın içeri odada baygın yattığını işitti, kızın hiç konuşmadığını, gülmediğini işitti, daha da fena oldu, ne etmiş, nasıl etmiş sevdiğini kendi elleri ile ateşe atmıştı, asmalı değil Bekir seni, etlerini doğramalı parça parça!.. Gün geçtikçe ateşi külleneceğine, canlandı, Sadık'ın yüzüne bakamaz oldu. Hüseyin Ağa'yı görünce bir yerde ters yüz geri dönüp kaçıyordu... Adam da onu suçlayacak gibi geliyordu, içinde sanki karısını satmış gibi bir his vardı, kahroluyordu... Bu yüzden Mehmet utana sıkıla Sakine'den bahis açınca, kızmadı, kızamadı:

– Gidin, dedi.

Çürüyüp kokan kendisiydi kendi gözünde; başkalarına kızmaya hakkı yoktu. Mehmet, kulaklarına inanamadı.

– Abe Bekir, sahi mi söylüyorsun?

– Ya.

– Birlik için falan da…

– Eksik ol sen ya'u, ne yapalım; doğsun kızanınız Türkiye'de.

Mehmet başını nasırlı avuçlarına aldı, kötü kötü düşündü, içten içe Bekir'in onları bırakmayacağını umuyordu, bağırıp çağıracağını umuyordu, arkadaşının gözünde kıymetini kaybettiğini düşündü, gözlerini yere dikip:

– Yine de ben, dedi, Sakine'yi kandırmaya…

– Boş ver, abe belki içine kötü bir şey doğuyordur yengenin, gitmeniz hayırlıdır.

– Şu inşaatlar tamamlansın öyleyse…

– Tamamlansın.

– Bir de, ben ya'u nasıl olsa gitmeyiz diye on tahta tütün ekmiştim…

– Boş ver be ahretlik, gitmek için paranız var mı, onu söyle.

– Pek yok.

– Abe kim bilir kaç kişiye para yedirmen lâzım. Meriç'e ulaşmak kolay mı, bir de geçmesi var karşıya…

– Yaa…

– Para bulmaya bak…

– Kime açayım?

– Kimseye açma, ha Ak Hoca dersen, o başka... bir de Selim.

– Peki…

Sakine'nin, "Ölürüm de bir tekini feda etmem" dediği danteller satışa çıktı; birkaç parça Nazlı'nın annesi satın aldı, öbürlerini Rum aileler kapıştılar. Eleftropulosların Eleni daha vazgeçmemişti Selim'den, umuyordu! Köyde bir tek Halime ile arkadaşlık kurabildi, derdini ona açtı. Halime, Muhsine'yi anlattı:

– Selim sanmam ki kolay yola gelsin, dedi.

– Ben unuttururum ona, o kızı.

Halime şöyle bir süzdü Eleni'yi, "Eh fena değil," diye düşündü, "ama Muhsine bir başkaydı canım.." Ona hediye etmek için düşündüğü ipek bluzluk hâlâ sandığındaydı, bir türlü kendine dikememişti Halime. Eleni'ye hediye etti, kız da ona yapma çiçekler verdi. Arkadaşlıkları daha bir sağlamlaştı. Günler ağır ağır geçiyordu. Halime'nin bazen aklından geçiyordu, Bekir'den bahis açmak, çekinmese söylese, bu gâvur piçi ona akıl verirdi mutlak, bir de kızın ilgisini Bekir üstüne çekmeye korkuyordu, ne olur ne olmaz! Bir gün Eleni kendiliğinden bahsetti:

– Bugün Bekir geldi Selim'e. Kapı önündeydim. Selim, hiç yüzüme bakmadı.

– Ee? Bekir?

– Bilmem.

Halime içi titreye titreye, sanki hiç önem vermezmiş gibi sordu:

– Abe, onu nasıl buluyorsun?

Kız güldü, dudak büktü:

– Ayıya benziyor, sarı ayılar var ya işte onlara benziyor, ona varacak kız korkar be.

– Zaten evlenmek istemiyor!

– Selim'in yüzüme bakmayışına, ne dersin?

– Bak Eleni, abe kusura bakma ama doğrusunu diyeceğim; Selim seni hem Rum'sun diye istemez, hem Muhsine'yi unutamamıştır daha.

– Vire nedir bu Türklük, Rumluk; isterse vazgeçerim Rumluğumdan, Müslüman da olurum. O kız da ölmüş, mezardan çıkıp boğazına sarılacak değil ya, er geç unutacak onu.

– Sana bir akıl vereyim mi?

– Ver.

– Git hocaya Müslüman ol.

– Olayım.

– Annen baban bir şey demezler mi?

– Aman be, nihayeti bir sopa atar babam, ona da alıştım zaten.

– Abe durma koş öyleyse.

– Müslüman olurum da, yine bakmazsa suratıma?

– O kadarına karışmam; ama Müslüman olmak, Hristiyan olmaktan iyidir Selim'in gözünde.

– Peki.

Eleni daha fazla düşünemedi bile, daha akşamüstü yakaladı Ak Hoca'yı; ihtiyarın durgun yüzüne bir şaşkınlık yayıldı; inanamadı, gülümsedi:

– Abe annenin babanın haberi var mı?

– Yok.

– Kızarlar ama.

– Kızarlarsa bana kızacaklar.

– Bak Eleni, hemen Müslüman oldum demekle bitmez iş, Müslüman kadınlar gibi giyinip, onlar gibi hareket etmen lâzım; namaz dualarını bellemen lâzım, aklın yatıyor mu?

– Evet.

Adam düşündü, buruk bir tat geldi ağzına, ağır ağır konuştu:

– Yine de... Evine git, iyice bir düşün kızım.

– Vire çok düşündüm ben, ondan sonra geldim.

Ak Hoca sakalını sıvazladı, hiç lüzumu yokken karısı gelmişti aklına, gözünün önünde süngüledikleri karısı; çoktan beri kaybettiği bir hayaldi bu, şimdi sanki elini uzatsa, ulaşacak ona! Heyecanlandı, kıza belli etmemek için önüne baktı, sordu:

– Peki niçin Müslüman olmak istiyorsun?

Eleni bocaladı, bu temiz yüzlü adama açılsa mı iyi, yoksa açılmasa mı; birden karar veremedi. Omzuna düşen buklesi ile oynadı bir süre; "Papaza günah çıkartmaya gitmiyor muyum; bu da Müslüman papazı işte, söyleyim" diye düşündü.

– Bir Selim var, biliyor musun?

– Evet.

– İşte onun için!

– Abe, o mu sana söyledi Müslüman ol, diye?

Kız bozuldu; yalan da söyleyemedi:

– Yoo, onun bana baktığı yok... Fakat... Yani diyeceğim, belki Müslüman olursam, anladın mı?..

– Anladım, dedi Ak Hoca... Abe yalnız bu yüzden olacaksan Müslüman, vazgeç derim; çünkü Müslüman da olsan, Türk de olsan kâr etmez... Selim'in bir sevdiği vardı, öldü.

– Muhsine'yi biliyorum.

– Ee, ya'u…

– O ölmüş artık, hâlbuki Selim yaşıyor, ben de yaşıyorum…

Ak Hoca, "Lâhavle…" çekti... "Bu kız utanmayı sıkılmayı hiç bilmiyor…" diye geçirdi içinden, yine de açık konuşması hoşuna gitmişti, yumuşak yumuşak:

– Peki Eleni, dedi, git annenin babanın yazılı iznini getir, ondan sonra ben yardım edeyim sana…

Eleni, çaresiz boynunu büktü:

O gece babası pek sarhoştu, söyleyemedi, ertesi sabah açıldı Eleni... Hani "Bir sopa nihayeti…" demişti, fazlasını hiç düşünmemişti, fakat adamın deli deli açıldı gözleri, boğazından hırıltılar çıktı, aklı uçtu gitti kafasından, sopayı Eleni ile anasına beraber çekti. Sonra fırlayıp karakola koştu; teğmenin önüne dikildi:

– Vire bu ne iştir, dedi, bizi buraya getirdiniz, Müslüman etmek için mi?

– O da ne demek?

– Söylediğim, demek. O ak sakallı bunak, benim kızı Müslüman yapacakmış…

Yuannis fırladı yerinden:

– Nereden öğrendin?

– Şimdi, kız kendisi söyledi, bastım sopayı, anasına da, kendisine de. Teğmen bunun hesabını sen verirsin bana.

Yuannis boğulacak gibiydi, haykırdı:

– Çabuk, çabuk çağır onu bana…

Yarım saat geçmeden Eleni, ağlamaktan gözleri şişmiş geldi, oturamadı, her tarafı ayrı ayrı sızlıyordu.

Yuannis kabarıp üstüne yürüdü, sordu:

– Babanın dediği doğru mu?

– Doğru.

– O herif seni Müslüman yapacakmış, öyle mi?

Eleni kekeledi:

– E-e-vet…

– Seni gidi, kafasız aptal, kahpe seni!..

– Bilmiyordum... Bilmiyordum bu kadar kötü olduğunu.

– Ulan kaltak, biz sizi onları Hristiyan yapasınız diye getirdik; bana bak, bana bak doğru söyle, ne dedi sana o bunak?

– Annenin babanın yazılı iznini al, sonra dedi.

Eleftropulos atıldı:

– Kızı kandır, sonra git izin al de, görüyor musun herifin kurnazlığını, teğmen?

– O kandırmadı, ben gittim ona.

– Sus! Şimdi yırtarım ağzını.

Eleni sindi, bir köşeye büzüldü. Yuannis ne yapacağını şaşırmıştı. Ak Hoca'yı, çağırttı karakola.

Hoca içeri girer girmez vaziyeti anlar gibi oldu; boş değilmiş ağzının acıması. Yuannis ayaktaydı, tepesine dikildi.

– Bana bak köpek, dedi. Yeter artık yaptıkların?

– Ne olmuş teğmen efendi?

– Zaten kaçmıyordu gözümden, bir sürü iti toplar karşına konuşur dururdun, geceleri de evine geliyorlarmış.

– Severler beni köyde.

– Yakında ölünü sevecekler.

– Anlayamadım?

– Bu kaltağı kandırıp Müslüman yapmak istemişsin.

Ak Hoca, Eleni'ye baktı; "O gün hep doğru konuşur gibiydi bu çocuk, şimdi ne söyledi acaba, ama korkutmuşlar besbelli" diye düşündü, kıza acıdı.

Eleni, büzüldüğü köşede vızırdadı:

– O kandırmadı... İsa hakkı için o kandırmadı, ben kendim gittim.

Teğmen fırlayıp bir tokat aşk etti yüzüne, kız düştü; Eleftropulos sigara içiyordu, bakmadı bile kızına. Ak Hoca ağır ağır konuştu:

– Bu çocuğun, nerden bilmem aklına düşmüş, "Müslüman olmak istiyorum" dedi, ben de annene babana danış, dedim. Mesele bu teğmen.

– Evet bu kadar basit!

Yuannis burnundan soluyordu, masanın üstüne abanıp bağırdı:

– Bu kadar basit mesele, kızı kandır, sonra kendini çek işin içinden, namussuz seni! Zaten rapor tanzim etmiştim senin için... Haritatos!

– Buyurun!

– Yaz.

Haritatos, yazı makinesinin başına geçti, Yuannis söyledi:

– Yaz, bir müddetten beri... eee... köyümüze yerleşmiş bulunan Eleftropulos kızı, neydi ismi? Ha, Eleni... Eleni'yi zorla Müslüman yapmak istediğimi kabul ediyorum.

Yuannis çekti kâğıdı makineden, Ak Hoca'nın burnuna tuttu:

– İmzala bunu.

– İmzalayamam, abe doğru değil çünkü.

– Ben sana şimdi gösteririm doğru mu, değil mi?.. Haritatos, atın bu herifi aşağıya.

– Yapmayın, yapmayın, diye bağırdı Eleni... İsa hakkı için, suçu yok onun. Ben vazgeçtim, olmayacağım Müslüman falan.

– Tabii olmayacaksın, dedi Yuannis, başı ile işaret etti.

Haritatos, Ak Hoca'yı iteleyip, çıkardı.

– Yola gelir, hele bir iki sopa yedi mi.

Yuannis, Eleftropulos'a cevap vermedi, düşünüyordu! "Vaziyet açık, herif düşmemiş kızın üstüne, bu kaltak akıl etmiş..." Birden döndü, Eleni'ye:

– Doğru söyle, dedi, kim verdi sana bu aklı?

– Hiç kimse... Kendim düşündüm.

– Ama niye?

Kapı vuruldu, Haritatos girdi:

– Efendim bodruma attım, dövelim mi?

– Bir de soruyor, döveceksin tabii, ama dikkat et gebermesin, o herife benzetme bunu da.

Dövülecek ne canı var Ak Hoca'nın, bir iki vurdular düştü. Karnına tekme attılar, bayıldı. Haritatos:

– Yeter, dedi.

Ak Hoca'yı baygın bırakıp çıktılar.

Yukarda Eleni direniyordu; Selim'le Halime'nin adını verse, teğmenin onları döveceğinden korkuyordu; oysa Yuannis karşısına dikilmiş ha bire:

– Kim, diyordu; kim?

Eleni'nin yediği tokattan yüzü şişmişti, gözyaşları hiç durmuyordu:

– Vazgeçtim teğmen, olmayacağım; İsa hakkı için Müslüman olmayacağım.

– Kim, dedi, kim?

– Hiç kimse…

– Peki niçin istedin?

Yuannis kızın omuzlarını tutup sarstı; Eleni korkudan bayılacağını hissediyordu, babasına baktı; adam hiç oralı değil, sigara üstüne sigara içiyor.

– Kendim düşündüm teğmen, Müslüman kadınlar yüzüme bakmıyorlardı, arkadaşlık etmek istedim. Bu yüzden…

Yuannis, "mümkün…" diye düşündü; kızın şişmiş kızarmış yüzüne baktı; hiç iş yok! Vücudu ise güzel; göğüsleri dik, diri! Aklı karıştı, ne zamandır kadınsız; Eleftropulos'a:

– Sen git, dedi, kız kalacak burada.

Eleni haykırdı:

– Gitme baba, gitme... Korkuyorum.

Eleftropulos bir düşündü, tereddüt etti.

– Haydi, dedi Yuannis, çek git sen... Kimseye de bir şey söyleme.

– Anlaşıldı vaziyet teğmen, kızın aptallığı sebep olmuş, müsaade ederseniz Eleni'yi götüreyim, cezasını ben veririm, siz o ak sakallıya ne isterseniz yapın.

– Akıl istemedim, çek git dedim.

Eleftropulos çaresiz çıktı, bir şeyler sezinliyor, rahatsız oluyordu, başı önünde geldi evine, karısı sızlayıp ağlayarak karşıladı:

– Ne yaptın Eleni'yi?

– Kes sesini, halt etmiş, cezasını çekecek elbet, o hocayı da çağırdı teğmen karakola, bastılar sopayı.

Kadın, o hocayı tanımıyordu, tanısa bile ona ne; Eleni'yi merak ediyordu.

– Hapis mi ettiler kızı?

– Sorguya çekiyor teğmen.

– Ne hainsin sen, ne hain; insan kendi kızını, kendi eliyle mi teslim eder karakola!

Eleftropulos'un zaten canı sıkılıyordu, öfkesini kadından çıkardı, çullandı üstüne, bir daha dövdü. Yine de geçmek bilmedi vakit.

Karakolda Yuannis, Haritatos'u çıkardı odadan, kapıyı kilitledi, kıza su içirdi, zorla saçlarını okşadı.

– Sus, dedi, sus; ben mahsustan dövdüm seni, baban söyledi vur diye, yoksa vurur muydum?

– Öyleyse bırakın, gideyim.

Kızın kollarını okşadı, Eleni titredi:

– Yo, olmaz... Önce barışalım seninle.

– Ben!..

– Korkma, dedi Yuannis; korkma canım, bir şey yapmam artık sana. Bak ne diyeceğim…

* * *

Eleni karakoldan çıktığında, vakit, öğleni geçiyordu, sallana sallana yürüdü, gözleri koca koca açılmış, bitkindi, "kimseye bir şey söylersen, öldürürüm seni" demişti teğmen; "Yapar mı yapar" diye düşünüyordu Eleni, teğmen canavar çünkü, tam canavar!

Sağını solunu, bastığı yeri görmeden, evine geldi, tam kapıda Selim'le karşılaştılar. Kız korku bürümüş gözlerini ona kaldırdı, zavallı ve ürkek baktı. Selim, şaşırdı ve ilk defa hitap etti ona:

– Ne oldu sana Eleni, dövdüler mi?

Kız cevap vermedi, ağzını açtı, kapadı; akmaya hazır gözyaşları yuvarlandı yanaklarına.

– Kim dövdü seni?

Allah bilir, Selim'in aklına köyden biri gelmişti. Şu kızı hep bacaklarından tutup ikiye ayırmak geçerdi içinden ya; işte, şimdi böyle ıslak kedi yavrusu gibi görünce dayanamamış, acımıştı. Eleni kendini zorladı:

– Sizin papaz... dedi, karakolda... Öldürecekler onu.

Sonra hemen içeri süzüldü; Selim, kızın annesinin çığlığını duydu. "Sizin papaz," demişti... "Papaz?.. Hoca; Kâzım Hoca? Sakın Ak Hoca olmasın?.." Selim birden fırladı, koşmaya başladı, yolda gelen geçene soruyordu:

– Ak Hoca'yı gördünüz mü?

– Yok.

– Kâzım Hoca?

– Camide.

– Ak Hoca, nerede Ak Hoca?

– Bilmem…

Selim vardı karakola, top gibi düştü içeri, Yuannis gevşemiş, yemek yiyordu, gülümsedi:

– Ne haber?

Selim, iri iri nefes alıyordu:

– Ak Hoca'yı bulamadım da, size bir sorayım dedim.

– Ak Hoca mı; ha, burda.

– Neden?

– Suçlu.

– Abe olmaz, imkânı yok.

– Dur, dur bakalım, yavaş konuş.

– Ona da mı çamur attın teğmen, o garibe de mi?

– Yoksa suçlu sen misin, ha?

Teğmen pek ciddi sormuştu, Selim tereddüt etmedi:

– Mümkün... Tabii benim suçlu, benim ya!

– Yaa! (Yuannis güldü.) Söyle bakalım, ne yaptın?

– Onu siz söyleyeceksiniz.

Yuannis daha çok güldü.

– Ak Hoca, dedi. Eleni'yi, senin evde oturan Eleni'yi Müslüman yapmak istemiş.

Selim hatırladı; bir gece önce bir ara Ak Hoca bir şeyler söylemişti, ferahladı:

– Yanlışınız var, kız gitmiş ona, "Beni Müslüman yap" demiş, hoca geri çevirmiş.

– Aklına girilmese, bir damla kız düşünür mü Müslüman olmayı?

– Aklına kim girmiş, bilmem, ama Ak Hoca değil teğmen, abe vallahi değil.

– Sen mi girdin?

– Ak Hoca'yı serbest bırakırsan, anlatırım.

Yuannis esnedi:

– Pazarlığa gelmem, bilirsin.

– Abe sen de bilirsin, Ak Hoca yapmaz öyle şey; hem kocamış, hasta da, dayanamaz o bodruma, ölür gider, katil olursun.

– Yok canım!

– Ya'u yemin billah ederim kalbi hastadır hocanın, rica ediyorum bırak onu. Sana yakışır mı bir ihtiyar hasta ile uğraşmak, ne gençliğine yakışır, ne teğmenliğine.

– İhtiyar hasta ha? Ama mikrop, çenesi hiç durmuyor. Evi de herkese açık.

– İhtiyarlar geveze olur, bunadı belki de garip... Teğmen bak inşaatlar bitmek üzere, durup dinlenmeden çalıştık, biliyorsun... Yani diyeceğim, ne istersen yapıyor köylü, sen de bir iyilik et.

– Tabii yapacaklar vire, yani senin aklınca, bir "yapmam" diyen çıkabilir mi, ha?

– Yooo... Çıkamaz tabii... Ama sen de bilirsin... Yapar görünür de, yapmaz insan bazı.

– Kaç tane gözcü diktim başınıza.

– Peki teğmen, sen haklısın; şimdi bir iyilik et de, çıkar şu hocayı.

– Onun yerine kimi verirsin?

– Kendimi.

Yuannis kahkahalar atarak güldü:

– Aferin vire, düşünürüz bunu da... Gençsin, kuvvetlisin, bir bunak için feda edeceksin kendini.

– İyi söyledin ya, ben dayanırım, o dayanamaz.

– Seni şimdi harcayamam, inşaata lâzımsın çünkü, usta iyi rapor verdi hakkında.

– Teğmen bırak şu hocayı, istersen başka köye salarız.

– Bu da fikir, neyse bir görelim hâlini…

Yuannis zili çaldı, jandarmaya Hoca'yı getirmelerini söyledi. Selim parmaklarını sıkıp büküp duruyordu; "Keşke Bekir'i alsaydım," diye düşündü, "bu gâvurun ağzından o anlıyor.."

Jandarma kapıyı vurup girdi:

– Nerede?

– Şey efendim… Ölmüş efendim!

Selim'in dizleri büküldü, çöküverdi. Yuannis yerinden fırladı:

– Ulan ben size öldürmeyin demedim mi; eşek herifler, çağır bana çavuşu.

Duvarlar dönüyor, yer üstüne üstüne geliyordu Selim'in, ellerini yüzüne kapadı hıçkırdı. İster miydi bu gâvurun yanında ağlamak; elinde değil ki, iri iri hıçkırdı.

– İsa hakkı için teğmenim, çok vurmadık, şöyle bir korkutacak kadar… Bayılmıştı bıraktığım zaman, nefes alıyordu, göğsü inip kalkıyordu, öleceği gelmedi aklıma.

– Kalbi hastaymış; defol, defol!

Yuannis bir iki gezindi odada, yan gözle Selim'e baktı, hıçkırıkları sinirine dokunuyordu:

– Al götür cesedi, dedi, ben öldürsünler istememiştim, korkutacaktım o kadar. İçini çekti. O da kızı zorlamasaydı, neyse… Mikrobun biriydi zaten… Yarın bir saat tatil ederim inşaatları, birlik olup gömersiniz; bir saat tatil.

Selim'in bir şey duyduğu yoktu, koluyla sildi yüzünü, kalktı:

– Bunun hesabı… hesabı görülür teğmen!

– Defol!

Jandarmalar, ölünün çevresine toplanmışlardı, kimse dokunmaya cesaret edemiyordu. Yol açtılar, Selim kucağına aldı Hoca'yı, ölüler ağır olurmuş, zorlandı. Kalktı, Hoca'nın bir

gözü açıktı, ağzından kan sızmış olmalı, sakalı yol yol ala boyanmış!.. "Rüyasını bile gördüm öleceğimin" demişti Bekir'e, "Hem pek öyle ecel gibi değil."

Ak Hoca öldü, Nazlı'yı Sadık'a verdiler, Mehmet de Türkiye'ye gidecek... Ha şimdi binsin bakalım Bekir al atına... "Yürüyün yiğitlerim…" desin! Uğultular, uğultular kafasında; içinde bir şeyler çatlıyor ha bire, sesleri duyuyor Bekir, yapacak bir şey yok! Bir milyon buzlu cam ardından izliyor çevreyi, ellerini uzatıp tutuyor, ama elleri yabancı geliyor ona, yapacak bir şey yok! Ak Hoca'yı gömdüler. Ölürken kıvrılıp kalmıştı zaten, öyle katılaşmış vücudu, tabuta koyamadılar, kefene sarıp taşıdılar. Bir saat tatil vermişti ya teğmen, taze mezarın başına çöküp dua ettiler. Kadın kız, çocuk herkes gelmişti, köşelere büzülüp, ağlaştılar. Hepsinin bir hatırası vardı. Hepsinin bir diyeceği vardı Ak Hoca için:

Tespihini Bekir aldı:

– Abe itiraz eden yoksa, bu bende kalsın.

– Kalsın ya'u, dediler.

Kimi kimsesi yoktu; bir kerevet, yorgan, döşek, iki post, tencere, kahve cezvesi, mangal, seccade, beş kaşık. Haritatos:

– Bunları isteyen varsa, gelsin karakoldan satın alsın, dedi.

Kapıya kilit vurdu.

Ana gidip, seccadeyi aldı, başka isteyen olmadı eşyalardan. Yuannis onları bodruma attırdı, sonra oturup raporunu yazdı: "Birkaç zamandan beri, köyde olumsuz faaliyetlerini arz ettiğim Ak Hoca isimli, eski imam; köye yeni gelen Eleftropulos'un kızı Eleni'yi Müslüman olmaya zorlama suçuyla karakola celbedilmiş; korkutulmak bahanesi ile atıldığı karakol bodrumunda ölmüştür. Yakınları, mezkûr şahsın kalp hastası olduğunu söylemişlerdir.

Köyde sevilen bu şahsın, ölümü, herhangi bir hadiseye sebebiyet verebilir endişesi ile, defin için inşaatlar bir saat tatil edilerek, köylülere izin verilmiştir.

Şimdilik, köyde herhangi bir olayın vukua geleceği zannedilmiyorsa da; ihtiyatî tedbir olarak gece nöbetçileri üçe çıkarılmıştır.

Saygılarımı arz ederim efendim."

Yuannis raporunu okuyup imzaladı, sonra bir sigara yakıp Eleni'yi düşündü, gülümsedi, kızı iyi korkutmuş, haftada bir iki karakola uğramasını emretmişti. "Ya gebe kalırsa?" diye geçti aklından, yüzünü buruşturdu... Elbet biri bulunur, suçlanacak... Selim meselâ, hem evinde de kalıyor kız, ondan münasibi olamaz! Zaten herif kaşınıp duruyor. Hatta şimdiden kulağını bükmeli babasının, "Selim'i kolla, kızına kötü bakıyor" demeli.

* * *

İki gün sonra, Ak Hoca'nın evini, Sadık'ın babası kiraladı, çocuklara yeni bir yuva açmak istemişti. O gün Hoca'nın tek gözlü evi badanalanıp, Nazlı'nın çeyizleri taşındı. Sakine kendi elleriyle dantel perdeler gerdi pencereye... "Allah ev yapanla, evlenene yardım edermiş…" dediler. Nazlı'nın evi kuruldu; beyaz badanalı, dantel perdeli, yerde kaynanasının dokuduğu kilimler... Kadın, bu ayrı ev işine bozulmuştu ama kocasına karşı ses çıkaramadı, öfkesini yoğurduğu ekmek hamurundan alıyor, söylenip duruyordu. En çok da oğluna kızıyordu; "Bir hâl geldi ki üstüne, abe hâllere benzemez, sanki evlenecek de, adam olacak! Güzelmiş Nazlı, herkese nasip olamazmış; dur bakalım dur, hele geçsin birkaç sene, onun güzelliğinin de solduğunu görürüz. Bu zahmete kim dayanmış ki, Nazlı dayanacak... Hem zaten şimdiden solmuş sararmış...

İstemiyormuş Sadık'ı... Abe Sadık onu beğenmiş istemiş de, kına yakacağına parmaklarına, burun kıvırmış, şımarık! Ama dur, hele bir gelin gelsin!"

Kilisenin büyük törenle açıldığı gün, gelin gitti Nazlı. Nikâh pazarlığında, Hüseyin Ağa, sırf âdet olmuş diye bir çift menekşe istemiş, fazla bir şey talep etmemişti. "Kızıma iyi baksınlar, yeter…" demişti, öyle büyük düğün yemeği falan da yapmadılar, istendiğinden sonra bir ayı bile doldurmadan kıyıldı nikâhları; âdet olmuş diye süslediler de. Halime rujunu getirdi, dudaklarını boyadılar. Kurban edilecek koyunlar da süslenip boyanır, öyle hissediyordu kendini Nazlı... Dik boynu bükülmüştü, gayri ne deseler, ne yapsalar çekecekti sineye…

O gün köyün içi bayram yerine dönmüştü zaten. Gümülcine'den gazeteciler, fotoğrafçılar da gelmiş, Binbaşı Sofidis civar köylerden hocaları davet ettirmişti. Hocaları dizip kilisenin önüne, poz poz resim çektiler. Gerçi Kâzım Hoca'ya, kilise önünde durup poz vermek biraz ters geliyordu amma, bu tersliği kimselere diyemedi, Narlı köyden gelen Halil Hoca homurdandı biraz:

– Abe resimleri gazetelere basacaklar, sanki biz Müslümanlar, kilisenin propagandasını yapıyor gibi olacağız, öyle belletecekler halka.

Kiliseye tayin edilen papaz ayin yaptı. Rum aileler, Bekir'in arsasındaki Karakaçanlar hep geldiler; Yuannis'in yüzü pırıl pırıl parlıyordu. Köyde herkes bir köşeye sinmişti; Bekir yalnız başına çınarın altında oturuyordu, kim gelmişse yanına terslemişti, bir ara Sadık da geldi:

– Bekir ağabey ya'u, ver elini öpeceğim.

– İstemez!..

– Öpeceğim abi!

– Abe niye?

Sadık kızarıp bozardı, önüne baktı:

– Ee sen yaptın bu işi.

O an Bekir çıldırdı sanki, oğlanın yakasından tutup sarstı:

– Duymayayım bu sözü ağzından bir daha, duymayayım; abe kısmetmiş oldu, bu kadar, bas git şimdi.

Sadık, damatlığı şerefine öyle bir mutluydu ki, Bekir'e şaşırıp kızmayı bile akıl edemedi.

Kilisedeki törenden sonra, Binbaşı Sofidis yanına Yuannis'i, Hasan'ı, Kâzım Hoca'yı alıp camiye gitti, ayakkabılarını çıkarmaya lüzum görmeden içeri girdi; duvara asılı levhaları tek tek okutup anlamlarını sordu. Hattat, yazıları süslemiş, minberin üstünde bir ay yıldız yapmıştı. Sofidis'in gözünden kaçmadı.

– Bu ay yıldızın ne işi var burada?

Hasan şaşırdı. Kâzım Hoca bilgiçlik tasladı:

– Buradaki ay Allah'ı, yıldız da Peygamberimiz'i temsil ediyor.

– Silin onları! Sofidis güldü. Sizin Peygamberiniz nereden yıldız olacakmış, çobandı o, halis çoban.

Kâzım Hoca bozuldu, bir şeyler söylemek istedi, beceremedi, yutkundu. Sofidis, onun omzunu okşadı:

– Sen azıcık kiliseye git de papazı dinle, bak o İsa'yı anlatsın sana, körlerin gözünü açardı İsa, çok mucizesi vardı. Sizinkinin çobanlığından başka nesi var?

Sofidis gülmeye başladı, sonra gözü eski saatli takvimlerin altlıklarına ilişti, ciddileşti:

– Bunlar nedir?

– Eski takvimler, Türk takvimleri.

– Sizin Türkiye ile ne ilginiz var be, bir Yunan takvimi koyamadınız mı?

– Aydın Bey Türkiye'den getirmişti.

– Kaldırın atın onları, Türkçe yazıların işi yok burda.

Hasan takvim altlıklarını topladı tek tek.

Sofidis karakola dönüp, Bekir'i çağırttı; onun sararmış, bitkin yüzüne dikkat etmez görünüp gülümsedi:

– Gel bakalım Bekir, otur şuraya. Nasılsın?

– İyiyim.

– Tebrik ederim, kiliseniz pek güzel olmuş.

– ...

– Niye cevap vermiyorsun, sen beğenmedin mi?

– Biz köylüyüz, güzelden çirkinden anlamayız binbaşı, siz güzel olmuş diyorsanız, öyledir.

– Tamam, pek güzel oldu, küçücük fakat samimi, papaz efendiyi de eskiden tanırım, bilgili bir zattır.

– Abe köyde Hristiyan olan kaç kişi var, karakoldakiler, bir de yeni gelenler, yazık, bilgisini satacak adam az!

– Bütün köy dinlemeli onu, din adamının Hristiyan'ı, Müslüman'ı olur mu; hepsi aynı kapıya çıkar. Allah'a inanır mısın sen?

– Ya.

– Ben inanmam, fakat inananlara da kızmam, karım, her pazar kiliseye gider meselâ, hiç karışmam gitsin. Ruhunu temizlesin bakalım!..

Sofidis bir sigara yakıp güldü, gözlüklerinin altından baktı Bekir'e:

– Senin de temizlenecek ruhun varmış öyleyse.

Bekir ses çıkarmadı, adamın bir an önce sadede gelmesini bekliyor, avuçlarının içi terliyordu.

– Bak Bekir, dedi Sofidis; aslında din, bütün dinler; korkaklar, bir de budalalar içindir. Ha, tabii bir de kadınlar için, Allah'tan korkmasalar hepsi boynuzlarlar kocalarını, yaa!

Dünyanın en komik şeyini söylemiş gibi güldü, sonra birden ciddileşti:

– Şimdi sen konuş bakalım, neye karar verdin? Teğmene, binbaşıya söylerim demişsin, birtakım işlerim vardı, seninki gecikti.

– Teklifinizi kabul ediyorum.

Binbaşının gözleri şüpheli bir ışıkla parladı:

– Hımm, bir yanlış adım atarsan yahut daha doğrusu idare etmek geçiyorsa aklından, başına gelecekler beni üzer.

– Beni de.

– Mamafih bu kararı almakla akıllı olduğunu ispat ettin; yalnız yine de aklını bizimkinden çok sayma.

– Ona ne şüphe.

– Demek şimdi, Türk sözü kalkıyor ağzından?

– Evet.

– Köylüleri etrafına toplayıp, tahrik etmek de yok.

– Ya.

– Yunan olduğunuzu ve yegâne vazifenizin hükûmetinize hizmet olduğunu söyleyecek, aksini iddia edenleri bize bildireceksin.

Bekir bir sigara çıkardı, dudaklarına götürmeden elinde oynadı, belki bu kadar ters bir günde konuşmasaydı binbaşıyla, daha güzel, lastikli cevaplar bulabilirdi; bugün kafası durmuş gibi, terlememek de elinde değil. Binbaşı sabırsızlandı:

– Ee, dedi, cevap vermedin!

– Düşünüyorum da, bu söylediklerinizi faydadan ziyade zarar getirir. Çünkü köyde kimse benim, Yunan'ız dememe, inanmaz, ciddiye almaz. Ancak sizden para alıp, böyle konuştuğuma hükmederler... (Bekir içini çekti, elinin tersiyle alnını sildi.) O zaman da tabii, söylediklerimin hiçbir manası, propaganda gücü kalmaz.

– Peki sen ne teklif ediyorsun?

Bekir'in gözleri, Sofidis'inkileri arayıp buldu; ağır ağır konuştu:

– Sadece… susmayı.

– Yetmez!..

Bekir ferahlar gibi oldu, ne de olsa yaptığı alçaklık geliyordu, binbaşının vazgeçeceğini ümit etti; Kaptan gibi açık silahlarla oynamak hoşuna gidecek, hatta daha fazlası, kendi kendine kavuşacaktı; omuz silkti:

– Başka bir şey gelmez elimden.

– Karşılığında ne isteyeceksin?

– Köyden çıkma izinlerinin tekrar verilmesini.

– Bu olmadı işte, ancak kendin için bir şey isteyebilirsin.

Bekir'in kafasında Mehmet'in parasızlığı vardı, gülümsedi:

– Paranın yüzü sıcaktır, verirseniz... almam demem, yalnız ticarete filân aklım ermez.

– Sana para bulurken, bir de akıllı, ticaretten anlayan Rum ortak bulacağız tabii.

– Bakıyorum, hepsini düşünmüşsünüz, fakat benim birdenbire Rum ortakla ticarete başlamam da garip gelir köylülere…

– Köylülere neyin garip gelip, neyin gelmeyeceği o kadar ilgilendirmiyor beni; hatta seni bizden para alıyor kabul etseler bile o kadar tehlikeli değil; hatta faydalı... Senin gibi... eee... yani inatçı birinin, bizim tarafa dönmüş olması, onların birtakım saçma sapan ümitlerini kırmış olmak bakımından, faydalıdır, anlıyor musun? Bak ne kadar açık konuşuyorum seninle!

– Ben de sizinle açık konuşayım! Siz, bir taraftan izinleri kaldırıp buraları bir açık hava hapishanesi hâline getiriyor, bir taraftan, siz Yunanlısınız, biz sizi seviyoruz diyorsunuz; bu iki davranış birbirini hiç tutmuyor…

– Niko'nun ölümü cezasız kalamazdı.

– Yoo, daha önce de yasak bölge idi burası, ancak izin kâğıtlarımız vardı. Bir Rum köyünde cinayet olsa, sadece katil

ceza görür; siz köyün tümünü cezalandırmakla bu Rum, Türk farklılığını kendiniz yaratmış oluyorsunuz.

– Türk'üz diye inat eden sizsiniz; öyleyse Türkiye pek uzakta değil, gidebilirsiniz; biz sadece tedbir alıyoruz…

– Gitmek isteyenlere göz yumarak, hatta yardım ederek değil mi?

Sofidis öksürdü, elini salladı:

– Bırak şimdi o meseleyi. Bütün olaylar birbiri ardından ve birbirinin neticesi olarak meydana geliyor.

– İyi ya, abe bakın kilise bitti, öbürleri de çok yakında tamamlanır, mükâfat olarak izin kâğıtlarını verirseniz, köylü yaptığı şeyin mükâfatını almış olur; bu, gelecekleri için bir garantidir.

Bekir'in sözleri Sofidis'e ters gelmiyor, yumuşak politikasına uygun düşüyordu. Sofidis, boğacağı insanı bile önce okşamayı isterdi, fakat Bekir'e hiç güvenemiyor, bütün cümlelerinin altında Türklerin yararına bir şeyler arıyordu. Zaten ona yaptığı teklif bir oyun, bugün bu odada oynadığı ise zevkli bir komediydi, canı bitirmek istedi; Bekir'e:

– Düşünelim bakalım, dedi... Şimdilik sözünü kabul ediyorum; önce ne kadar susabildiğini bir görelim bakalım.

Bekir ayağa kalktı, Sofidis, cebinden yüz drahmi çıkarıp uzattı, genç adam gülümsedi:

– O sizde kalsın, bir para aldığım zaman, yaptığım işe değsin isterim.

– Oo, yanlış anlama; bu para yapacağın işin karşılığı değil, sadece... sadece bugün için bir hediye!

Bekir, "Nazlı'nın düğün sadakası!" diye düşündü, parayı aldı; elinin her parmağında ayrı bir yangın başladı.

– Yakında yine geleceğim köye, yok olmazsa... seni çağırtırım mutlak.

– Peki.

– Güle güle…

Bekir çıktı, beş dakika sonra, Yuannis odaya girdiği zaman; Sofidis gözleri yarı kapalı düşünüyordu, Yuannis tereddüt etti:

– Bir emriniz var mı binbaşım?

Sofidis gözlerini açmadan, eliyle işaret etti:

– Otur…

Yuannis oturdu; binbaşı uzun uzun esnedi:

– En iyisi, dedi... Bu herifin yok olması; susacağını aklım kesmiyor; ya bizi aldatmayı kuruyor, ya çekip gidecek.

– Affedersiniz çocuk meselesi, Hüseyin meselesi çözüldü mü?

– Görünüşte öyle, fakat benim içim rahat değil, şu hastahanedeki memur, Fotidis bir fotoğraf getirdi; doktor tanıdı, tedavi ettiği oymuş, buradakiyle en ufak benzerliği yok... Fakat... dedim ya, benim burnum iyi koku alır; meseleyi kapanmış kabul etmiyorum, ama delil yok elimde, anlıyor musun, delil yok!

Sofidis uyanmış gibiydi, kalktı gezindi, yumruğunu eline vurup duruyordu:

– Bekir'in bugünden sonraki davranışları önemli... Ha, izin kâğıdı ver ona, rahat dolaşsın.

– Fakat…

– Kaçmayı tasarlıyorsa... Bırak cehennem olsun.

Sofidis gülümsedi, Yuannis'in omzuna vurdu:

– Ama gözünden ayırma... Sana güveniyorum.

* * *

Bekir, karakoldan çıktıktan sonra, doğru gidip Mehmet'i buldu, hemen cebindeki parayı çıkarıp verdi; Mehmet şaşırdı:

– Abe ahretlik nereden buldun bunu?

– Sofidis verdi.

– Bana mı?

– Evet, kaçasın diye!

– Eğlenme be ya'u.

– Şabanlık etme de eğlenmeyeyim. Parayı al da nereden geldiğini sorma.

– Peki amma…

– Hazırlığınız tamam mı?

– Ne hazırlık olacak, bizimkinin bir bohçası var o kadar.

– İyi... Abe sakın acele etmeyin, belki izinler çıkacak tekrar…

– Şey... Sana bir şey diyeceğim... Ben değil de, işte bizimki düşündü…

– Ne var?

– Diyor ki, Bekir ağam da gelsin bizimle beraber.

Bekir hayretle baktı, sonra anladı; Nazlı için düşünmüştür mutlak. Yüzü, gülümser gibi buruştu, gözleri buz gibiydi:

– Söyle yengeye, bütün köyü taksa ardına... ben gelmem.

Mehmet yutkundu, bir şeyler daha demek istiyor, cesaret edemiyordu, mendili çıkarıp sümkürdü. Bekir yürüyüp gidecekti ki, kolunu tuttu:

– Şey... yani... bizimki diyor ki... Bekir ağam gelmezse... Ben Nazlı'yı kandıracağım.

– O da ne demek?

– Ya'u kızma hemen, şey... Sadık bana bir laf açmıştı bir zamanlar, evlenirsem buralarda durmam artık, giderim... demişti... Ben de söylediydim bizimkine…

– Gidecekler mi yani?

– Nazlı kanarsa... giderler sanırım.

Bekir dişlerini sıktı; "Gitsinler be... gitsinler…" diye geçirdi içinden. Yapayalnız kalmanın, kinin gibi acı bir zevki vardı. Bekir onu çoktan tanımıştı:

– İyi ya, dedi... Giderlerse... onları da alın yanınıza.

– Abe yük olurlar, bak Nazlı yenge değil amma Sadık yük olur.

– O senin bileceğin iş, hadi eyvallah…

Hızlı hızlı uzaklaştı Mehmet'ten, akşam oluyordu, tek tük lambalar yanmaya başlamıştı; kalbi deli deli vuruyordu Bekir'in, her vuruşunda, "Sadık bu gece güvey giriyor.." diyordu sanki, meydanlar dar gelmeye, hava dar gelmeye başladı Bekir'e, mezarlığın yolunu tuttu.

O gece Selim buldu onu, yanına oturdu... Hiç konuşmadan sabahı ettiler.

Güneş doğmaya başlamıştı. Bekir'in aklına geldi; Sofidis'ten söz açtı, konuştuklarını anlattı. Selim tek tek papatyaları koparıp çiğniyordu ağzında:

– İyi ahretlik, dedi; iyi öğretmişsin gâvuru; yalnız altına girdiğin söz çok ağır.

– Abe dur bakalım.

– Ya'u bi söz verip de, onların adamı oldun mu artık göz açtırmazlar.

– Öyle.

– Takip ederler, her daim kollarlar, verdikleri parayı fitil fitil getirirler burnundan.

– Biliyorum.

– Vaziyetin çok zor ya'u.

– Sanki söz vermeden evveli kolay mıydı?

– Öyle amma... Abe ahretlik şimdi ikiyüzlü hareket edeceksin, o zaman hiç olmazsa…

– Merak ettiğim, acaba Sofidis bana inanıyor mu; yoksa o da benim gibi idare mi ediyor; yani oyun karşılıklı mı?

Selim ağzındaki papatyaları tükürdü:

– Sanmam, dedi! Bu Rumlarda o kadar akıl bulunmaz.

– Abe delirdin mi, onlar bizden çok daha kurnazdırlar; akılları kötülüğe, yalana daha çok işler.

– Ya, bu da doğru ya.

– Keşke sen hiç…

Bekir sözünü kesti:

– Soktuk bir kere kafamızı bok çukuruna; ne kadar debelensen, daha çok bulanıyorsun.

– Bari köylüye bir faydan dokunsa.

– Dışarı çıkma izinleri alacağız.

– Yeter mi?

– Abe iyi düşün, istediğimiz gibi dolaşırsak, bizim gibi düşünenleri daha çabuk buluruz, birlik genişler.

Selim burnunu kıvırdı:

– Senin, onların adamı olduğun, o saat yayılır, kimse sana açılamaz.

– Açılsınlar demiyorum, ben gözcülük yapacağım, kollayacağım, işi tavına sen getireceksin, onların adamı oluşum yayılırsa, belki daha iyi; o zaman bana yaklaşanların yanına sen hiç yaklaşmazsın.

– Biliyor musun ahretlik; kendini öyle harcıyorsun ki, gebersen ağzına su veren olmayacak; ne İsa'ya yaranacaksın, ne Musa'ya…

– Muhammed'e yaranayım, yeter!.. İçimde bir his var, ben kaybettikçe... Batı Trakya kazanacak gibi... Tam söyleyemiyorum amma öyle bir şey işte.

– Galiba anlıyorum... Keşke Mehmet de gitmeseydi…

Bekir omuz silkti:

– Böyle işler zorla olmaz.

– Abe, belki bizim kadar inanmıyordu birliğe?

– İnanır ya'u, inanır Mehmet; amma evde karısı aklını çeliyor.

– Valla haklısın be ahretlik, bi erkek ne kadar yiğit olsa, karısının sözünden çıkamıyor…

Bekir, mırıldandı:

– Ya ben niçin evlenmedim!..

– Ha seninkisi eşeklik, koy bir yana.

– Doğru, dedi Bekir.

– Kaçır, dedim sana.

Bekir gürledi:

– Kes be!

Selim sustu; Bekir'in aklından "Nazlı'nın evli olarak ilk günü, bugün" diye geçiyordu; "Bugün bir terslik olacak!"

* * *

Oysa o gün Hristo geldi köye, kiraladığı taksiden tam kahvenin önünde indi, kendini göstermek istiyordu. Yanıldığını anladı, kahve boştu; inşaat işleri hafifleyen köylünün bir kısmı, bahçelerinde, haşlamalarının başındaydı; karıları ekmişti bu yıl haşlamaları ya, köylünün pek umudu yoktu. Yine de maşallah fideler oldu, gayri ayın on beşini bulmaz fideleri tarlaya ekeceklerdi, şu Rum evlerinin ıvırı zıvırı bitse.

Hristo çaresiz inşaatların yanına kadar yürüdü, orada gösterdi kendini Bekir'e, sonra dönüp karakola geldi, Haritatos'un odasına girdi, adam arkasını dönmüş, bir şeyler yapıyordu; Hristo Yaradan'a sığınıp ensesine bir tokat aşk etti; çavuş sıçradı, elindeki kâğıtlar yere düştü:

– Sen miydin be, ödüm köptü.

– Senin için geldim vire. Hristo şeker kutusunu uzattı. Sana getirdim, ağzın tatlansın diye.

– Hoş geldin be.

Çavuş şeker kutusunu aldı, aranmış olmaktan şişinip zevkli homurtular çıkardı ağzından.

– Seni teğmene de tanıtayım.

– İyi olur, zaten ona da diyeceklerim var. Hele bir kahvemizi içelim.

Haritatos, Hristo'yu takdim etti teğmene:

– Eski bir arkadaşım, teğmenim, Hristo.

– Belediye memurusunuz galiba.

– Aslında değilim teğmen; o gün Belediye'de Yanis'e gitmiştim, ölçü işinden anladığımdan, yardımım olur diye zorla getirmişti buraya.

– Şimdi köyü sevdiniz galiba.

Hristo yüzünü buruşturdu, eliyle bir hareket yaptı; teğmeni kandırmanın kolay olmayacağını biliyordu, ağzının içinde mırıldandı:

– Bir sürü eşek, hâlbuki toprak verimli.

– Birer ikişer cehennem olacaklar merak etmeyin.

– Gitmeye niyetleri var mı?

Teğmen omuz silkti:

– Ne bileyim!

Hristo tedirgindi; olanca aklını çalıştırıp Yuannis'in ağzından bir şeyler almak istiyordu; Gümülcine'de şebekeden öğrendiklerinden, teğmenin habersiz olması mümkün değildi; bir kaşını yukarı kaldırıp, sesini alçalttı, çok önemli bir şey söyleyecekmiş gibi, bir iki öksürüp, boğazını temizledi:

– Bildiğime göre... Türkiye'ye kaçmak isterlerse... göz yumulacak.

Yuannis dikkatli dikkatli süzdü Hristo'yu, sonra çavuşa döndü:

– Bize iki kahve söyle.

Haritatos pek bozulup dışarı çıktı; teğmene boşuna şişindiğini düşünüyor, kendisinden gizli konuşmalarını affedemiyordu; "Kahvelerin içine tüküreyim…" dedi kendi kendine.

Kapı kapanınca, Yuannis sanki önemsiz bir şey sorarmış gibi mırıldandı:

– Vazifeli misiniz?

Hristo gevşer gibi oldu, gülümsedi:

– Bana böyle şeyler sormasanız daha iyi olur teğmenim.

– Evet.

– Köyünüze misafir geldim işte.

– Evet.

Yuannis, Hristo'yu denemek istiyordu, birden sordu:

– Hüseyin ne olacak?

– Biraz da onu görmem lâzım, çünkü hastahane kayıt memuru bir fotoğraf getirdi…

Yuannis sözünü kesti, artık bilgiçlik taslayabilirdi:

– Evet evet, biliyorum, sigara içmez misiniz?

İçin için Sofidis'e öfkelenmişti, kendisinden habersiz, köye bir vazifeli göndermesini hoş karşılamamıştı.

– Binbaşımla görüştünüz mü?

– Alayım sigara, teşekkür ederim; sizden çok rica edeceğim, bana fazla bir şey sormayın.

– Buranın amiri olduğumu unutmayın.

– Rica ederim teğmenim, hiç unutur muyum; buraya misafir geldim diyorum, belki sonra PG'ye bir rapor tanzim ederim o kadar.

– Yok size demiyorum; fakat bana geleceğinizi bildirmeleri icap ederdi.

Hristo en ciddi sesini takındı; oysa yüreği küt küt atıyordu:

– Teğmenim gelişim resmen değildir, lütfen dikkat buyrun, bir dostumu ziyarete geldim buraya, çavuşa bir kutu şeker getirdim... Bekir denilen adamı tanımak istiyorum, Hüseyin'i göreceğim…

– Ha, dedi teğmen, pekâlâ, resmen gelmediğinize göre, size bir yardımım dokunması mevzuubahis olamaz değil mi?

– Belki Bekir ismindeki adamın evinde kalmamı emredersiniz, yetişir.

– Hımm, dedi Yuannis. (Bu küçük adam sinirine dokunmaya başlamıştı.) Bir binbaşıya telefon edeyim de.

Hristo'nun boynunda bir damar atmaya başladı, telâşını belli etmedi:

– Bana kalırsa teğmen, yeni bir emir alıncaya kadar, meseleyi fazla kurcalamayın. Biliyorsunuz, bir şeyin üstünde durursanız, bizzat kendiniz şüphe celbedersiniz.

Yuannis karar veremiyordu:

– Fakat bu benim görevim.

Hristo rahatça arkasına dayandı; tepeden tırnağa süzdü teğmeni:

– Nasıl isterseniz teğmen, ben görevimin dışına çıkarak size dostça bir hatırlatma yaptım. Ötesi sizin bileceğiniz iş.

Yuannis, "İsa hepinizi kahretsin" diye düşünüyordu; kendisine pek güvenemediklerini sanıyor, bozuluyordu; yoksa Bekir'le temaslarını?.. Yuannis aklına gelen düşünce ile, bunaldığını hissetti, yakasını gevşetti; o sırada Haritatos elinde kahvelerle girdi odaya. Yuannis ona kötü kötü baktı, çavuşun bu herifle arkadaş olması onu rahatsız ediyordu, sertçe çıktı sesi:

– Çavuş, dışarıda bekle, bey kahvesini içtikten sonra Bekir'e gideceksiniz, söyle ona teğmenim emretti de, Hristo senin evinde yatacak, misafirdir de.

– Emredersiniz.

Yuannis kahvesini içerken pek konuşmadı, her şeyden bıkkınlık gelmişti içine, köyden de, Türklerden de nefret ediyor, işin tuhafı, Sofidis'ten de iğreniyordu. Bir Eleni'yi düşündü

pırıl pırıl; kızın beyaz vücudu, yüreğini ferahlatıyordu. Yeni evlerden birini alıp, sevgilisi ile beraber oturmayı kurdu. Acaba o Eleftropulos denen eşek, nikâh diye tutturur muydu? Hele bir tuttursun, çeker karakola herifi... Sofidis'e hesap vermesi kolay; "Ben el atmasaydım, Müslüman olacaktı!" Zaten böyle şeylere pek karışmaz binbaşı, her gittiği köyde bir kız da kendi bulur.

Hristo kahvesini bitirdi, bir an evvel kaçmak istiyordu, kalktı:

– Şimdilik müsaade teğmen.

– Güle güle, ne kadar kalacaksınız?

– Vaziyete göre, belki yarın, belki öbür gün giderim; tabii vedaya geleceğim.

– Peki, güle güle…

Yuannis içinden, "Gelmesen de olur" dedi.

Bekir'i inşaat yerinde buldular; evlerin ikinci badanası çekiliyor; genç adam ölesiye yormak istemiş kendini besbelli; kaşları kirpikleri ucuna kadar bembeyaz kireç kesilmiş. Onları uzaktan gelirken gördü, ama görmezden geldi. Haritatos seslendi:

– Bekir, vire Bekir... Bak sana misafir getiriyorum.

Bekir kireçli kocaman ellerini pantolonuna vurup temizledi:

– Ne dedin?

Çavuş yaklaştı:

– Tanıyorsun Hristo'yu, misafir geldi bana, teğmenim emretti senin evinde yatacakmış.

– Senin misafirinse, niçin benim evimde kalıyor?

– Teğmen emretti.

– Teğmene söyle, bir göz odam var, ana ile Hüseyin de bende kalıyorlar.

– Zıkkımın kökü; teğmene böyle laf söylenir mi, herif kazık çakacak değil ya evine, nihayet... Ne kadar kalacaksın Hristo?

– Bir, iki gün.

– Hah işte bir, iki gün; o karı ile Hüseyin'i başka yere yolla. Yemesi de içmesi de senin üstüne, tamam mı?..

Bekir, bakışlarını yerden kaldırmadan, homurdandı:

– Pekâlâ, buyur gidelim, evi göstereyim, yorulmuşsunuzdur.

Haritatos memnun oldu:

– Hah şöyle eşşek gibi yola gel bakayım, gördün mü Hristo, teğmen ne derse olur bu köyde.

Hristo gülümsedi:

– Senin işin varsa git karakola, akşamüstü kahveye gel.

– Olur.

Karakolda çavuş, teğmene:

– Bekir çok zorlandı almamak için teğmenim, ama ağır bastım, dedi.

– İyi.

– İşine gelmedi.

– Peki.

– Fakat ben dedim ki…

Yuannis'in sabrı taştı:

– Sus be, anladık; şimdi sen çık Eleni'yi bul, akşama gelsin.

Haritatos gülümsedi, yılıştı:

– Peki teğmenim, yalnız diyor ki, babamı atlatamıyorum, diyor.

– Sen babasını al, Gümülcine'ye gidin.

Haritatos cesaret almak için başını kaşıdı.

– Pek güzel söylediniz teğmenim, fakat şu Hristo akşamüzeri beni kahvede bekleyecekti.

Teğmen kocaman bir küfür savurdu, sonra:

– Sana ne diyorsam onu yap, al şunu... Gece yarısından önce de dönmeyin, içir herife.

Haritatos parayı aldı; Hristo ile kahvede pineklemektense Gümülcine'ye gidip içmek, pek daha hoştu.

– Emredersiniz.

* * *

– Vire Bekir, sahiden canınıza okuyor bu herifler, dedi Hristo.

– Abe yalan mı söylüyordum sana.

– Hayır amma, yani bu kadar olduğunu da bilmiyordum. Çünkü ne de olsa aklıma Türkiye geliyor, orda da Rumlar yaşıyor. İsa hakkı için size yapılanların birini bile yapmaz Türkler.

Bekir ellerini başının altına koymuş, yere uzanmıştı, gözleri tavana dikildi. Hristo masa başında demleniyordu; bir parça peynir koparıp ağzına attı:

– İnsanlar hayata bir kere geliyor, nerde rahat ederse, orda yaşamalı; böyle düşündüğüm için karar verdim ya zaten.

– İyi.

– Her şey çok kolay olacak, sarı Yani ile anlaştım, parayı, manavla yarı yarıya bölüşüyorlar.

– İyi.

– İsa bilir ya, bir kısmını da Politikan Grafion alıyordur.

– Belki de Sofidis!

– Olabilir olabilir, Yuannis'in ağzını aradım zaten, hemen vazifeli misiniz diye sordu; hepiniz gitmeye kalksanız, daha çok memnun olacaklar.

– Gitmeyeceğiz işte.

– Ama sen geleceksin.

– Abe sen kendini akıllı sanıyorsun ama değilsin!

– Bana söz verdin.

– Sözüm gitmek üzere değildi.

– Ne üzerine olursa olsun, borçluydun bana, istediğimi yapacaksın.

– Senin yanına başkalarını vereceğim, Mehmet'i bir tanısan, beni hiç aramazsın.

– Bana sen lâzımsın vire; yoksa atarlar Türkiye'de kıçıma tekmeyi.

– Anlatacağım; Mehmet'e, hepsini tek tek anlatacağım. O seni korur.

– Yok vire, olmaz. Sen gelmezsen bir yere kıpırdamam.

– Abe Fotidis o susak ağzını açarsa, binbaşı seni burda yer, biliyorsun. Çiğ çiğ yer!

– Sen gelmezsen Türkiye'de de yerler, casus sanırlar beni, üf üff Bekir... Bu bok işe sen soktun beni, temizlemesi de senin üstüne.

Bekir içini çekti, cevap vermedi, Hristo üsteledi:

– Yalan mı, ha yalan mı? Hüseyin'i getirdin başıma; borcun var diye bas bas bağırdın. Orada yatanın, bu Hüseyin olduğunu anlasalardı, ne yaparlardı biliyorsun, değil mi?..

– Allah yardım etti.

– Ne Allah'ı, ben yardım ettim, ben. O Fotidis alçağı ile doktora az mı para yedirdim, cebi delik gidiyorum Türkiye'ye.

– Eksik olma Hristo, abe bilmez miyim iyiliğini.

– Orda öyle yatacağına, otur şuraya zıkkımlan da, kafan yerine gelsin.

– Boş ver zıkkımlanmayı, kafam yerinde.

– Bak Bekir, çok kalamam burada. Teğmen zaten işkilli, çabuk karar vermem lâzım.

– Abe verdim kararımı, Mehmet'le gideceksin.

– Gitmeyeceğim.

– Ya'u Hristo, bir iyilik ettin be, sonuna kadar git.

– Abe, buraları bırakabilir miyim ben, sen deli misin, nasıl aklına getirirsin.

– Vaziyetin tehlikeli olmasa, bak İsa hakkı için bir şey söylemeyeceğim, ille velâkin senin hâlin duman!.

– Biliyorum... O köpek Sofidis bir oyun oynayacak bana, ama kim bilir?.. Belki de ben ondan önce davranırım... Abe davranacağım da!

Hristo bardağını kafasına dikti, adamakıllı sarhoş olmuştu, peltek peltek konuştu:

– Vire Bekir, sen benim canımı kurtardın, amma velâkin o canı kaç kere feda ettim ben sana.

– Biliyorum Hristo; hepsini biliyorum; sen idare etmeseydin çoktan vurmuşlardı beni.

– Eee?

– Fakat gidemem ahretlik, gidemem şu can içimdeyken, aklım kafamdayken, bırakamam bu toprakları.

– Peki be, söyle bakalım ne bok yiyeceksin burada?

– Hiçbir şey yapamasam bile; bir Selim var arkamda, öbürleri var... Salih Dayı'yı bile çektik yanımıza, Salih Dayı demek Ahmet demektir, iki güç, hem de zehir gibi.

– Pisi pisine gebereceksin.

– Belki geberirim, amma pisi pisine değil.

Hristo kalktı, küfretti, sonra yaşlar boşandı gözlerinden, Bekir'in yanı başına çöktü.

– Vire dostumsun be, dostumsun be Bekir... İzmir'e götüreceğim seni, bilmezsin sen İzmir'i, billûr bardakta su gibidir İzmir, gelin kızlar gibidir, bilmezsin. Koluna gireceğim Kordon Boyu'nda, bir aşağı bir yukarı gezeceğiz, bak o zaman, o zaman anlayacaksın yaşadığını, anlayacaksın insan olduğunu, dostumsun be Bekir…

Bekir içini çekti:

– İstemez miyim sanırsın İzmir'i görmeyi; istemez miyim insan gibi yaşamayı be Hristo, istemez miyim al bayrağımı görmeyi her daim…

– Tamam, öyleyse tamam…

– Yok Hristo, İzmir'de yaşayamam ben, çünkü ağacım ben, köküm bu topraklara dalmış bir kere, hem de nasıl dalmış! Çıkaramazsın o kökü, abe anca kesebilirsin, kesersen de yaşayamam ben, kurur kalırım, ölürüm.

– İnatsın Bekir, sarı inatsın sen.

– Değil be Hristo, dostum, değil. Benim kanımı, iliğimi, etimi, kemiğimi bu topraklar besler, vallahi bu topraklar besler; ben anca onun hakkını vermeye çalışıyorum. Anlıyor musun Hristo, toprağa borçluyuz biz, Türk atlarının nalları ezmedikçe onu, toprak bize küskün kalır, anlıyor musun Hristo? Al bayrağın gölgesi düşmedikçe üstüne, toprak bize küskün kalır.

– Anlamıyorum!

– Anlayamazsın Hristo... Beni dinle, Mehmet'le karısını al yanına. Bana da İzmir camilerinde dua edin.

– Ne kiliseye giderim, ne camiye.

– Git Hristo, Allah'ın izni ile kurtulursanız, ayağınız değerse İzmir'e, camilere git, benim için git…

Hristo hıçkırarak ağlamaya başladı:

– İçim yanıyor, içim yanıyor, çünkü öldürecekler seni biliyorum.

Bekir, Hristo'nun çıplak kafasını okşadı:

– Yok merak etme, o kadar çabuk öldürtmem kendimi; yapacak işlerim var daha.

– Hani sözünün eriydin, öyle belledim vire Bekir seni... Düşündüm ki, gelirsen bizimle Türkiye'ye, benim hâlimi anlatırsın, onlar da iade etmezler... Yaa, öyle sandım.

Bekir kalktı; küçük Rum'un hıçkırıkları yüreğine işliyordu:

– Gideyim Mehmet'i arayayım; hepsini anlatacağım ona, hepsini tek tek, merak etme.

– Yarın, dedi Hristo, yarın artık, konuşacak hâlim yok, zıbarıp yatacağım.

Hristo elbiseleri ile uzandı kerevete, sızdı. Bekir'in canı ölesiye sıkılıyordu, çıkıp kapı önüne oturdu... "Kaçır Nazlı'yı…" demişti Selim, aklına geldi. "Al kızı, savuş Türkiye'ye!" diye düşündü, hiç güleceği yokken güldü…

Gece bir hoştu, kafasında kurtlar misali düşünceler kıvraşıyordu. Gözleri bir ışık aradı, buldu. Işıktı Nazlı, ateşti; uzaktan derman diledi, yaklaşınca yaktı. "Keşke kimse bilmeseydi, ne Selim, ne Mehmet, ne Sakine... O zaman şu lambanın ışığı olmazdı elbet!" Nazlı'nın evinin lambasına küfretti.

Işık söndü, Bekir kalkıp içeri girdi; karanlık pencereye bakamaz çünkü. Karanlık pencerenin ardında bir karyola vardır, Sadık karısı ile yatar o karyolada... Bekir karanlık pencereye bakamaz!

* * *

Âdet değildir köyde, bir koca evinde değilse, gidip karısı ile konuşulmaz; ayıp sayılır, türlü düşünce geçer görenlerin aklından. Ama Mehmet'e açılınca mesele, "Bir de Sadık'la konuşmalı, sanırım, onlar da gelecek" demişti. Bunun üzerine Bekir, "Sen karışma, Sadık'ın karısı ile ben konuşurum…" diye cevap vermişti. Evleneli beri "Nazlı" kelimesi çıkmamıştı ağzından, zorda kalırsa, "Sadık'ın karısı!" diyordu.

O gün iyi çalışamadı Bekir, kulakları Nazlı'nın ayak sesinde, sanki kız inşaatların oradan geçermiş gibi! "Gideceklerse gitsinler be!" Hem çok istedi gitmelerini, hem hiç istemedi; anlatılır hâl değil! Kafası arı kovanı gibi, yüreğinde binbir arının iğnesi!

Gençlik işte, eli ayağı tutmaz oldu, bir ara…

Akşamüstü Sadık'ın kahveye gittiğini görünce, artık dayanamayıp, gidip, kapılarını çaldı.

İri iri açıldı Nazlı'nın gözleri, yüzü soluverdi, kapı pervazına tutundu:

– Ne istedin?

– Mümkünü varsa, seninle iki çift laf konuşacağım.

– Buyur.

– Yok içeri girmem, biliyorum, Sadık kahvede.

Nazlı cevap vermedi, bekledi, "Güneş bunca yaklaşır mıymış insana, insan da karşısında eriyip kül olmadan durabilir miymiş?.." Durdu Nazlı. Bekir de gözlerini yere dikti, nefesi bir garip, sesi de yabancıydı, ama konuştu:

– Abe duydum ki, yani söylediler buradan gitmek istiyormuşsunuz... Yani Türkiye'ye.

– Kim demiş?

– Diyen demiş, onu sorma.

– Peki, sana ne?

"Sana ne?" ha, "Kız sen kimden sorulursun, günahın da, sevabın da üstüme değil mi, buna mecbur değil miyim? Boynum eğri, gözüm yerde değil mi önünde…"

Bekir, bunların hiçbirini diyemedi, kuru kuru çıktı sesi:

– Bana bir şey olmazsa sormam, eğer niyetiniz varsa, hazır olun diyeceğim, bir imkân var da bugünlerde, sizi de atalım karşıya.

Nazlı'nın yüzü kırıştı, gözlerini kıstı, usuldan;

– Tüh rezil, dedi, tüh susak ağızlı... Şimdi de adam kaçırmaya mı başladın!

Bekir hiç ummamıştı bu cevabı, hayretle baktı:

– Sana ne ya'u.

– Abe yıkıl git karşımdan, ne ben giderim Türkiye'ye, ne bizimki; bütün köy boşalsa da... Bu dam kafamıza çöker ancak, böyle bil... Yıkıl karşımdan şimdi.

O an bir şeyler oldu Bekir'e, gözleri kor kor tutuştu:

– Yeter be, dedi, yeter! Ağzından çıkanı, kulağın duymaz mı senin?

– Abe ağzımdan çıkan, gönlümden gelendir, kulağım duysa ne olur, duymasa ne olur?

– Söyle o gönlüne, nasıl gönülse... Düştüğü çukura elimizi uzatalım dedik; abe yardım edelim dedik.

– Ellerin temiz mi?

– Evet temiz, anlıyor musun, herkesin ellerinden daha temiz. Amma velâkin sen kirli diyorsun, karışmam. Senin dilinin kiridir o.

Nazlı dalga dalga kızardı, kollarını kavuşturup dikleşti:

– Abe akşam akşam bozma kafamı, işler çeviriyorsun! Gâvura bir türlü, bize bir türlü görünüyorsun! Bekledik sonunu, çıka çıka adam kaçırma çıktı! Abe bu muydu hizmetin, birlik dediğin bu muydu?

– Bekledin mi, dedi; sen bekledin mi?

Nazlı'nın kolları yanına düştü, sesi kırılıverdi:

– Bekledim ya... Hem de çok bekledim!

– Bekle öyleyse, daha da bekle... Gücün varsa.

– Gücümü sen kırdın Bekir.

İlk kez ağabeysiz bir Bekir çıkmıştı ağzından; genç adam bocaladı:

– Bilemedim Nazlı... Anlayamadım. Sana... beni bağışla... diyemem, çok şey istemek olur... Ama ne olur, bir işin olursa, bırak... yardım edeyim.

– Senin yardımına ihtiyacım yok, Allah'ım var... Sadık da var.

– Peki Nazlı... Yalnız gidersen de... kalırsan da…

– Evet?

– Yok bi şey.

Bekir durdu, Nazlı durdu…

Ne biri gidebildi, ne öbürü kapıyı kapattı. Birden gözleri doldu Nazlı'nın, yaşlar yuvarlandı yanağına.

– Sen bağışla beni Bekir, dedi; asıl sen bağışla beni.

Bekir uzanıp, kızın gözyaşlarını silmek istedi, yumruklarını sıktı.

– Öyleyse…

Kelimesi havada kaldı, sonunu getiremedi. Nazlı, koluyla sildi yüzünü, toparlandı:

– Bak Bekir, dedi; kalırsam, kalışım senin yüzünden olmaz; gidersem, gidişim senin yüzünden olmaz! Seninkisi de böyle olsun.

– Böyledir Nazlı.

– O hâlde... diyecek iki lafın yok bana... Yazılarımız yazılmış çünkü, gayri o yazıları sürdüreceğiz... Bir yardımını isteyecek olursam, kendim gelirim... Ama sanmam ki olsun. Böyle bil.

– Peki Nazlı.

Bekir döndü, yürüdü. İsterdi ki kız arkasından bağırsın, çağırsın onu. Çağırmadı. Bekir başını çevirdi; Nazlı kapatmış kapıyı! Bekir'in de içinde bir şeyler kapandı; üstü örtüldü. Artık o örtüyü hiç kaldıramayacağını biliyordu... O gece dolaştı öyle, mezarlığa bile gidemedi... Belki gitseydi, Kaptan'ın yanı başında taze bir mezar daha görecekti.

* * *

Artık yaz geceleri başlayacak belli, o gecenin ılıklığından belli. Yine de Sakine'nin dişleri birbirine vuruyordu. Siyah feracesinin altında, ay yıldız yakalı al elbisesi vardı; torbasını

Mehmet taşıyordu. Mehmet önünde, yerdeki kuru dalları çatırdatmamak için dikkatli yürüyordu, gözleri Bekir'in adımlarında. Ona uyarsa, tehlike uzaklaşacak sanki... Tehlike, Salihlerin evinin duvarına başını dayamış uyuyordu. Onu uyandırmamak için arkadan dolaşıp, çıkmışlardı köyden.

Bekir terliyordu, ağzında bir kuru ot, durdu; usulca sordu:

– Yoruldunuzsa daha ağır gidelim.

– Yok yok, yürü.

Sanki daha ağır yürürlerse, bir duraklarlarsa; bekleyenler kaçacakmış gibi. Sakine titriyordu; ne Nazlı'ya, ne kardeşlerine, kimselere "Allaha ısmarladık" diyememişti, hiç bilmiyordu ki gideceklerini. Mehmet saklamış ondan; bu gece uykudan uyandırıp; "Hadi…" dedi... Fatma ablası da uyanıktı; çocuklar çoktan uyumuşlar. Sakine onlara baktı; Ali bayağı büyümüş, son hadiseler, derin çizgiler çizmiş yüzüne, uyurken iyice belli oluyor. Hain teğmen, Yorgi'ye bir ceza bile vermedi, kapattı hadiseyi. Ali, ilk önce, Yorgi'den intikam almaya yemin etti... Beşiktekini öpmüş koklamıştı Sakine:

– Bunu çok sevdim Fatma abla... Büyüyünce beni anlat ona. Belki o da çıkar gelir Türkiye'ye…

– Onun zamanında, işler daha iyi olacak inşallah, Türkiye'ye gitmeye lüzum kalmayacak…

O zaman Sakine ağlamaya başlamıştı; meğer ne zormuş, her şeyi birden bırakıp gitmek. Gitmek ya da kalmak, uçurumun üstünde bir sağa bir sola sallanan kukla! Yüreği yırtılır gibi oluyordu, Mehmet'in yüzü asıktı:

– Hadi, demişti Fatma abla... Yolcu yolunda gerek... Bir tanıdığa rastlarsanız, selâm edin.

– Kime rastlayacağız ki?

– Abe ne bileyim. İçime öyle geldi.

"Yolcu yolunda gerek!" Bekir almıştı onları evden.

Sonra hiç konuşmadan yanık çınarın dibine vardılar. Sakine çöktü; Mehmet bir sigara çıkardı, Bekir homurdandı:

– Sok onu cebine ahretlik, ışık görülebilir.

Mehmet:

– Yoksa bekleyip gittiler mi? diye sordu.

Bekir:

– Daha gelmemişlerdir ya'u, erken daha, dedi.

Sonra toprağa uzanıp kollarını başının altına aldı. Yapraklanan ağaç dalları arasından göğü gözlüyordu; yıldızlar pırıl pırıl. "Gök hep aynı, Türkiye'den de baksan bu yıldızlar, buradan da... Değişik olan şu yeryüzü, şu kara toprağın üstündeki insanlar." Beyni dalgalanıyordu, yıldızlarda olmayı özledi; belki Kaptan'ın ruhu da gezinir oralarda! "Yıldızlar büyük, insanlar küçük: Onun için dertleri de küçük, kavgaları da... Gözleri bir karış ötesini görmekten âciz... Oysa şu yıldızlara bak, Türkiye'yi de görüyor, Batı Trakya'yı da... İngiltere'yi de, Amerika'yı da... Ben o yıldızlarda olsam, tüm dertlilere derman dağıtırdım. Allah'ım, gör bizi." diye geçirdi içinden.

– Mehmet, dedi... Türkiye'de hâlimizi duyur... Sana anlattıklarımı, herkese anlat... Hristo'yu kurtaramazsan, iki elim yakanda olacak, bunu bil... Türkiye'dekilere söyle... Burda, onları bekliyoruz!

Sakine şaşırdı, yoksa Bekir gelmiyor mu? Soramadı, utandı. O sırada dallar çatırdadı, dondu kaldı. Mehmet sıçradı. Bekir fırlayıp kalktı; gelen var.

İki gölge yaklaştı en sonunda, Bekir, Hristo'yu fark etti, yanındaki de Tilki Aleko olmalı, Hristo, Bekir'in boynuna sarıldı:

– Vire gelmeyeceksin diye korkuyordum.

Tilki Aleko homurdandı:

– Hadi vire çabuk olun, otomobil beklemez sizi…

– Bir gelen daha varmış, dedi Hristo; bilmiyorum sizin köyden mi?

– Sanmam, dedi Bekir.

Hep gün doğusuna doğru yürüdüler, heyecandan nefesleri kesiliyor, konuşamıyorlardı. Şoseye vardıklarında, yorgunluktan bacakları kesiliyordu. Bekleyen taksiye yaklaştılar, şoför fırladı içinden:

– Ne cehennemde kaldınız vire, nerdeyse gidecektik.

– Anca, dedi Tilki Aleko; hiç durmadan yürüdük... Benim işim bu kadar, paraları verin.

Mehmet'le Hristo paraları çıkardılar, Bekir eğilip taksinin içine baktı, ağarmaya başlayan günün ışığında, başı sarılı bir adam fark etti. Bu gözler, pırıl pırıl parlayan bu gözler hiç yabancı değil... ama kim, kim?

– Kâmil ağabey!

Hiç fark etmeden dudaklarından dökülüverdi; adam arkasını döndü. Bekir başını soktu pencereden içeri, bozulmuştu, öfkeden titriyordu:

– Tanımazlıktan mı geleceksin bizi, abe çoluk çocuğu da sormayacak mısın?

Neden sonra adam başını çevirdi, ağlıyordu; uzanıp Bekir'in elini çekti içeri, dudaklarına götürdü. Bekir:

– İyiler, dedi; hiç merakın olmasın. Küçük de büyüyor, Ali maşallah delikanlı oldu, Fatma abla seni hiç aratmıyor.

Adam fısıldadı:

– Biliyorum.

– Hadi, dedi şoför... Hadin içeri, kayık beklemez sizi…

Taksiye doluştular, Hristo:

– Sözüm söz, dedi... Eğer ayağımız değerse İzmir'e... Her gün camiye gideceğim.

– İnşallah, dedi Bekir.

Sonra uzanıp, sarılmayı unuttuğu Mehmet'in kolunu sıktı:

– Dediklerimi unutma ahretlik... Gidin güle güle…

Araba bir sarsıldı, ileri fırladı... Sakine, Mehmet'in koluna yapıştı, Mehmet başını çevirdi; Bekir öyle durmuş bakıyordu... Sonra küçüldü Bekir, minnacık oldu. Mehmet, onun arkasını dönüp, ormana daldığını gördü; "Öğlen olmadan, varır köye…" diye geçti aklından.

10 Nisan 1969, Ankara